

**T.C.
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANA BİLİM DALI**

VAN VE HAKKÂRİ YÖRESİ HALILARINDAN ÖRNEKLER

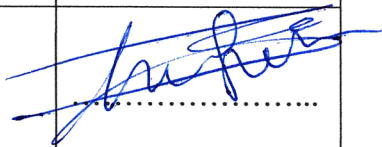
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN
BÜLENT OKTAY**

**DANIŞMAN
Dr. Öğr. Ü. Mehmet KULAZ**

VAN-2019

KABUL VE ONAY

BÜLENT OKTAY tarafından hazırlanan “VAN VE HAKKÂRİ YÖRESİ HALILARINDAN ÖRNEKLER” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sanat Tarihi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.	
Danışman: Dr. Öğr. Ü. Mehmet KULAZ Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum	
Başkan: Prof. Dr. Recai KARAHAN Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum	
Üye: Dr. Öğr. Ü. Ebru SUBAŞI Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Ardahan Üniversitesi Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum	
Yedek Üye: Dr. Öğr. Ü. Edip YILMAZ Türk İslam Sanatları Anabilim Dalı, Bitlis Eren Üniversitesi Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum	
Yedek Üye: Dr. Öğr. Ü. Ercan ÇALIŞ Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum	
Tez Savunma Tarihi: 17.06.2019	/...../.....
Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini ve imzaların sahiplerine ait olduğunu onaylıyorum. Doç. Dr. Bekir KOÇLAR Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü	

ETİK BEYAN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü **Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;**

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. (.../06/2019)

(İmza)

BÜLENT OKTAY

Yüksek Lisans Tezi

Bülent OKTAY

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Haziran, 2019

VAN VE HAKKÂRİ YÖRESİ HALILARINDAN ÖRNEKLER

ÖZET

Doğal şartlara, iklim koşullarına, insanoğlunun ihtiyaçları ve inançlarına bağlı olarak geçmişten günümüze kadar yüzyıllar boyunca çeşitli gelişme ve değişimler gösteren dokumacılık, kuşkusuz insanlığın en eski sanatlarından birisidir.

Özellikle soğuk iklimin hâkim ve hayvancılığın yaygın olduğu yerlerde karşımıza çıkan dokuma örnekleri önceleri insanlar için bir ihtiyaç maddesi ürünü iken zaman içerisinde giderek kişisel ve mekânsal zevklere yönelik birer süs ögesi olmuşlardır. Bunun yanı sıra dokumalar, ait oldukları halkların kendine özgü kültür ve sanat anlayışını yansıtan birer belge olma niteliğini kazanmışlardır. Orta Asya’da Türklerin yaşadığı bölgelerde ortaya çıktığı ve onlarla birlikte yayılarak geliştiği kabul edilen dokuma geleneği, Selçuklular yolu ile Anadolu’ya gelmiş ve burada gelişimini sürdürmüştür. Anadolu bu yönüyle oldukça zengin bir dokuma kültürüne sahiptir.

Türk kültür ürünlerinden biri olan halı, kökeni milattan önceki yüzyıllara dayanan “Dokumacılık” sanatının bir koludur. Halıcılık, Türklerin en eski el sanatlarından birisidir. Halının sadece bir örtü veya süsleme malzemesi olarak değil, Türk topluluklarında aynı zamanda bir taht örtüsü olarak ta kullanıldığı bilinmektedir.

Türklerin Orta Asya’dan Anadolu’ya göçüyle beraber Orta Asya’daki halıcılık bilgileri de Anadolu’ya taşınmıştır. Dokumacılık yönünden köklü ve zengin bir geçmişe sahip olan Anadolu’da her yörenin kendine has dokuma malzemesi, teknikleri ve motif özellikleri mevcuttur. Bu anlamda Van ve Hakkâri yörelerinin

Anadolu'daki önemli dokuma merkezleri arasında yer aldığı ve bu yörelerde halı dokumacılığının önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Bunun en önemli sebebi hayvancılığın bu yörelerde ana geçim kaynağını oluşturmasıdır. Bu sebeple bu çalışma kapsamında Van ve Hakkâri halılarından örnekler malzeme, renk, motif ve kullanılan kompozisyon açısından değerlendirmeye alınarak tanıtılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Dokuma, Halı, Motif, Van, Hakkâri.

Sayfa Sayısı : 371

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Ü. Mehmet KULAZ

Master's Thesis

Bulent OKTAY

VAN YÜZÜNCÜ YIL UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
June, 2019

**PATTERNS OF CARPETS FROM THE PROVINCE OF VAN AND
HAKKÂRİ**

ABSTRACT

Weaving, showing various developments and changes over the centuries to the present day depending on the tradition natural and climate conditions, as well as mankind's needs of the clothing, beliefs and textile, is undoubtedly one of humanity's oldest art.

The weaving samples encountered in places, especially where the cold climate are dominant and animal husbandry is common, was a product of necessity for people, however, it gradually became a component of ornament for personal and spatial desires. In addition, woven fabrics can be regarded as the documents that reflects the distinctive understanding of culture and art of the society they belong to. The tradition of woven fabrics that emerged in the regions where Turks lived in Central Asia and spreading with them, came to Anatolia through the Seljuk and continued its development here. In this respect, Anatolia has a very rich weaving culture. The carpet, which is one of the Turkish culture products, is a branch of Weaving art, whose origins date back to the centuries before Christ. Carpeting is one of the oldest handicrafts of the Turks. It is known that the carpet is not only used as a covering or adornment material, but also as a throne covering in Turkish communities.

With the migration of the Turks from Central Asia to Anatolia, carpet information in Central Asia was carried to Anatolia. In Anatolia, which has a rich and rooted history in terms of weaving, each region has its own weaving material, weaving techniques and motif features. In this sense, it is known that Van and

Hakkâri regions are among the most important weaving centres in Anatolia and carpet weaving has an important place in these regions. For this reason, patterns of carpets in Van and Hakkâri were evaluated in terms of material, colour, motif and composition.

Keywords : Weaving, Carpet, Motif, Van, Hakkâri.

Quantity of Page : 371

Supervisor : Phd. Advisor Mehmet KULAZ

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT	III
İÇİNDEKİLER	V
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	VII
ÖNSÖZ.....	VIII
GİRİŞ	1
1. VAN VE HAKKÂRİ İLLERİNİN COĞRAFİ KONUMU, İKLİMİ VE KISA TARİHÇELERİ	4
1.1. Van İlinin Coğrafi Konumu ve İklimi	4
1.2. Van İlinin Kısa Tarihçesi.....	5
1.3. Hakkâri'nin Coğrafi Konumu ve İklimi	7
1.4. Hakkâri İlinin Kısa Tarihçesi	8
2. HALICILIĞA DAİR GENEL BİLGİLER.....	10
2.1. Halının Tanımı	10
2.2. Dokuma Araçları	12
2.3. Düğüm Çeşitleri	14
2.3.1. Gördes veya Türk Düğümü	14
2.3.2. Sine veya İran Düğümü	15
2.3.3. Hekim Düğümü	16
2.3.4. Tek Çözü (Arış) Üzerine Düğüm.....	17
2.4. Halı Yüzeyinin Bölümleri	17
2.5. Halıların Sınıflandırılması	19
2.5.1. Kullanıldığı Yere Göre	19
2.5.2. Hammaddeye Göre	20
2.5.3. Bezemelerine Göre	20
2.5.4. Yörelere Göre	20
2.5.6. İmal Edildikleri Yere Göre	20
2.5.7. Desen Durumuna Göre	21
2.5.8. Üretim Yöntemine Göre	21
2.5.9. 10 X 10 cm'deki İlme Sayılarına Göre.....	21
3. TÜRK HALI SANATININ TARİHSEL GELİŞİMİ.....	23
4. VAN VE HAKKÂRİ YÖRESİ HALILARI	41

5. KATALOG	45
6. DEĞERLENDİRME VE KARŞILAŞTIRMA.....	155
6.1. Değerlendirme	155
6.2. Karşılaştırma.....	161
7. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	167
KAYNAKLAR	169
ŞEKİLLER DİZİNİ	174
TABLolar VE HARİTALAR DİZİNİ	175
FOTOĞRAFLAR DİZİNİ	176
ÇİZİMLER DİZİNİ	179
FOTOĞRAFLAR.....	190
ÇİZİMLER.....	281
EKLER.....	345
Ek 1. Halıların Döküm Tabloları.....	345
ÖZGEÇMİŞ.....	
ORİJİNALLİK RAPORU.....	

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
Van Y.Y.Ü.	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
M.S.	Milattan Sonra
M.Ö.	Milattan Önce
T.T.O.S.O.	Türkiye Ticaret Odaları ve Sanayi Odaları
T.B.B.	Türkiye Borsalar Birliği
Y.Y.	Yüzyıl

ÖNSÖZ

İnsanlığın en eski ve en köklü el sanatları ürünlerinden biri olan halı, “Dokumacılık” sanatının bir koludur. Halıcılık Türklerin en eski el sanatlarından birisidir. Bu sanat Türklerin yaşadığı her coğrafyada var olmuştur. Halılar üzerine yapılan araştırmalar bu sanatın başladığı yerin Orta Asya’da Türklerin yoğun bir şekilde yaşadıkları bölgeler olduğunu açığa çıkarmıştır. Türkler Orta Asya’dan Anadolu’ya geldiklerinde halı dokuma geleneğini de Anadolu’ya getirmişlerdir.

Anadolu’da oldukça gelişkin olan halı sanatının örneklerini gördüğümüz kentlerden olan Van ve Hakkâri illeri Anadolu’daki önemli dokuma merkezleri arasındadır. Bu yörelerdeki halkın geleneksel kültürünü yansıtan ve onların yaşam tarzının birer yansıması olarak karşımıza çıkan dokuma örnekleri, gelişen sanayi ile birlikte yok olmayla karşı karşıya kalmıştır. Gelişen teknolojiler ve zaman kıtlığı el sanatlarına olan ilgiyi ve yönelimi giderek azaltmıştır. Bu durum yüzyılların kültürel birikimini yok olmayla karşı karşıya getirmiştir. Bu sebeple bu yörelere ait dokumaların araştırılması ve tespit edilerek tanıtılması, geleneklerin yaşatılması, kültürel değerlerimizin muhafaza edilmesi adına önem arz etmektedir.

Teknik, malzeme ve motif açısından bölgesel özelliklerinin yanında geleneksel özellikleri de bünyesinde barındıran Van ve Hakkâri halıları üzerine doğrudan bir araştırma yapılmaması ve mevcut çalışmaların daha çok bu yörelerdeki kilimler üzerine yapılmış olması ve yöre halıları hakkında yeterli sayıda kaynağın bulunmaması bizi bu konuda çalışmaya yöneltmiş olup bu yörelere ait halı örneklerini tespit etmek, analizini yapmak, bilim ve sanat literatürüne kazandırmak amacıyla böyle bir çalışmayı yapmak gerekli görülmüştür.

Çalışmamın, başlangıcından son safhasına kadar, önerileri ve katkılarıyla rehberlik eden, bu alanda yetişmem için emek sarfeden ve kıymetli vakitlerini ayıran, çalışmamızı yönlendiren sayın hocam Dr. Öğr. Üyesi Mehmet KULAZ’a şükranlarımı sunmayı bir borç bilirim. Bunun yanında Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama merkezi çalışanları ile Van Urartu Halı ve Divan Carpet Kilim galerisi yetkililerine çalışma ortamı sağladıkları için çok teşekkür ederim.

Bülent OKTAY

Van, 2019

GİRİŞ

El sanatları, geleneklerin yaşatılması, kültürel varlıkların korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasında en önemli faktörlerden biridir. Bu anlamda bütün milletler için önem arz etmekte ve bir kültür hazinesi olarak görülmektedir. Geçmişten günümüze kadar el sanatlarıyla iç içe yaşayan uygarlık; çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak için her zaman el sanatları ürünlerinden yararlanmıştır. Bunlar arasında yer alan dokuma sanatı, insanoğlunun en erken çağlardan başlayarak başardığı işlerden biridir (Ölçer, 1988:9).

İnsanoğlu, ilk çağlardan beri gerek hava koşullarından korunmak, gerek örtünmek ve kullanım alanlarını güzelleştirmek gibi amaçlarla; doğal ya da yapay liflerle, bir yüzeye sahip bez ya da kumaş meydana getirmiş ve bunları “dokuma” olarak adlandırmıştır (Uğurlu, 1997:415). Dokuma, toplumların gelişimlerinin, oluşumlarının, moral ve estetik normlarının, dini ve kültürel inançlarının değerlendirilebildiği teknolojik ve arkeolojik bir araçtır (Özay, 2001: 1). Çağlar boyunca doğa koşullarına paralel olarak gelişen insanların gereksinim alanları, ilk sanatsal faaliyetleri de beraberinde getirmiştir (Çalış, 2017:178). Bunlar arasında dokuma ürünleri önemli bir yer tutmaktadır. Geleneksel el sanatları içerisinde önemli bir yeri olan dokuma sanatı, daha çok karasal iklime sahip soğuk yörelerde karşımıza çıkmaktadır. Başlangıçta, dış etkenlerden korunma amaçlı olarak dokunan örnekler yüzyıllar içinde estetik değerlere bürünerek günümüze kadar gelmeyi başarmışlardır (Kulaz, 2017: 72).

Dokuma yaygılar yani “tekstil”, dokumalar arasında kendine has biçimleri olan, özellikle konutların tabanlarına ve eşyaların üstüne örtülen, genellikle koyunyünü, keçi kılı, devetüyü, pamuk, bazen keten ve ipekten oluşan, hatta bazı kısımlarında altın ve gümüş sırma ipliklerinde kullanıldığı örneklerdir (Acar, 1975:6).

Halicilik, kökeni çok eskilere dayanan “Dokumacılık” sanatının bir koludur. Arkeolojik araştırmalar; insanların ilk çağlarda, ağaçların kabuk ve liflerinden hasır ve sepet örür gibi, iki ayrı lif grubunu birleştirerek yaygı yaptıklarını ortaya çıkarmıştır. (Görgünay, 1976:2).

Neolitik dönemde ise, ehlileştirilen koyunlardan elde edilen yünlerin bükülmesi suretiyle oluşan ipliklerle yapılan dokumaların, halıcılık sanatının başlangıcı olduğu tahmin edilmektedir. Yünden sonra sırasıyla; keten lifi, pamuk ve ipeğin kullanıldığı, tarihçiler tarafından öne sürülmektedir (T.T.O.S.O ve T.B.B, 1959:1).

Tarihsel gelişimine göre; önce kilimler, sonra da halılar en ilkel barınak olan çadırdan, saraylara varıncaya kadar, konutlarda yüzyıllar boyunca örtü, yaygı ve süs eşyası olarak kullanılmıştır (Görgünay, 1976:2). İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak maksadıyla, yün ipliklerin çaprazvari işlenmesiyle ilk önce kilimi yaptıkları daha sonra bu çaprazlama sırasında ince yün düğümleri çapraz ipler üzerine bağlayarak halıyı meydana getirdikleri tahmin edilmektedir (T.T.O.S.O ve T.B.B, 1959:1).

Avrupa’da evlerin en kıymetli eşyalarından biri olarak görülen halı, Türk evlerinin dekorasyonunda temel eşyalar arasında yer almaktadır (Görgünay, 1976:2). Türk halılarının, dünya halı sanatı içinde özel bir yeri ve uzun bir geçmişi vardır. Araştırmacılar, halının ana yurdunun 30-45 derece kuzey enlemi arasında bütün Asya’yı içine alan bir bölge olduğunu belirtmektedirler (Erdmann, 1960: 84-85). Bu bölgeler 85-100 boylam dereceleri arasında kalan bozkır kültürünün ortaya çıktığı ve geliştiği Türklerin ana yurdu (Görgünay, 2005:6).

Türkler Orta Asya’dan Anadolu’ya geldiklerinde halı dokuma geleneğini beraberlerinde Anadolu’ya getirmişlerdir (Deniz, 2000: 23). Türk halı sanatı, Türklerin Anadolu’ya yerleşmesiyle birlikte, gelişimini Anadolu’da sürdürmüştür. Anadolu’daki Türk halıcılığına dair en eski bilgileri, seyyahlar ve coğrafyacılar vermektedir. Kaynakların ifadesine göre, 1271-1272 yılları arasında Anadolu’dan geçen Marco Polo, seyahatnamesinde en iyi ve en güzel halıların Turkomonya’da yani Anadolu’da dokunduğunu belirtmektedir (Erdmann, 1960: 95).

Geçmişten günümüze kadar birçok uygarlığa ev sahipliği yapan ve çok zengin bir dokuma kültürüne sahip olan Anadolu, yöreden yöreye özgün ve bazen de benzerlikler gösteren dokuma ürünleriyle dikkat çekmektedir.

Bu coğrafyada yer alan Van ve Hakkâri yöreleri de zengin dokuma örnekleriyle Anadolu’daki önemli dokuma merkezleri arasında yer almaktadır. Bu anlamda bu yörelerde dikkat çekecek derecede geleneksel dokumaların yapıldığı ve bu dokumalar arasında halıların önemli bir yerinin olduğu bilinmektedir. Ancak

kendine has yöresel özelliklerin yanında geleneksel özellikleri de bünyesinde barındıran Van ve Hakkâri yöresi halılarını ayrıntılı bir şekilde tanıtan bir çalışmanın bugüne kadar yapılmamış olması ve yöre halıcılığı hakkında yeterli sayıda kaynağın bulunmaması bizi bu konuda çalışmaya yöneltmiş olup bu yörelere ait el dokusu halı örneklerini tespit etmek, teknik, desen ve kompozisyon özelliklerini belirlemek, belgelendirmek ve kaynak oluşturmak amacıyla böyle bir çalışmayı yapmak gerekli görülmüştür.

Anadolu'daki dokuma kültürünün yaygın olarak görüldüğü Van ve Hakkâri yörelerinde kültürel özellikleri bünyesinde barındıran dokuma örnekleri, teknolojik gelişme ve hızlı sanayileşme ile birlikte yok olmayla yüz yüze kalmıştır. Bu sebeple bu yörelere ait ürünlerin derlenmesi, belgelenip, dokümanter yayın haline getirilerek tanıtılması, hem geleneklerin yaşatılması hem de kültürel varlıkların korunarak gelecek kuşaklara aktarılması açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu araştırma Van ve Hakkâri yörelerine ait el dokuması halı örneklerinin saptanmasında ulaşılabilen örneklerle ve Haziran 2018 – Haziran 2019 tarihleri arasındaki süre ile sınırlandırılmış olup çalışma kapsamında Van ve Hakkâri yörelerine ait ulaşılabilen altmış dört adet el dokuması halı örneği incelenmiş ve bu örnekler kullanılan malzeme, yapım teknikleri, motif ve kompozisyon açısından değerlendirilerek belgelenmiştir.

Bu çalışma hazırlanırken izlenilen metodun ilk aşamasını kaynak taraması oluşturmuştur. Konuyla ilgili internet siteleri, kütüphaneler ve araştırma merkezlerinde tez, kitap ve makalelere ulaşılmaya çalışılmış, mevcut olan ve ulaşılabilen her kaynak ayrıntılı bir şekilde incelenerek çalışmaya katkı sağlanmıştır.

İkinci aşamada Van ve Hakkâri yörelerindeki halı ve kilim galerileri ziyaret edilmiş bulunan el dokusu halı örnekleri fotoğrafla belgelenip, çizimleri yapılmıştır. Daha sonra çalışma katalog düzeni içerisinde tüm örneklerin tek tek ele alınarak sanat tarihi disiplinine göre halılarda kullanılan malzeme ve yapım teknikleri, renk, motif ve kompozisyon açısından değerlendirilerek bir sonuca ulaşılmıştır.

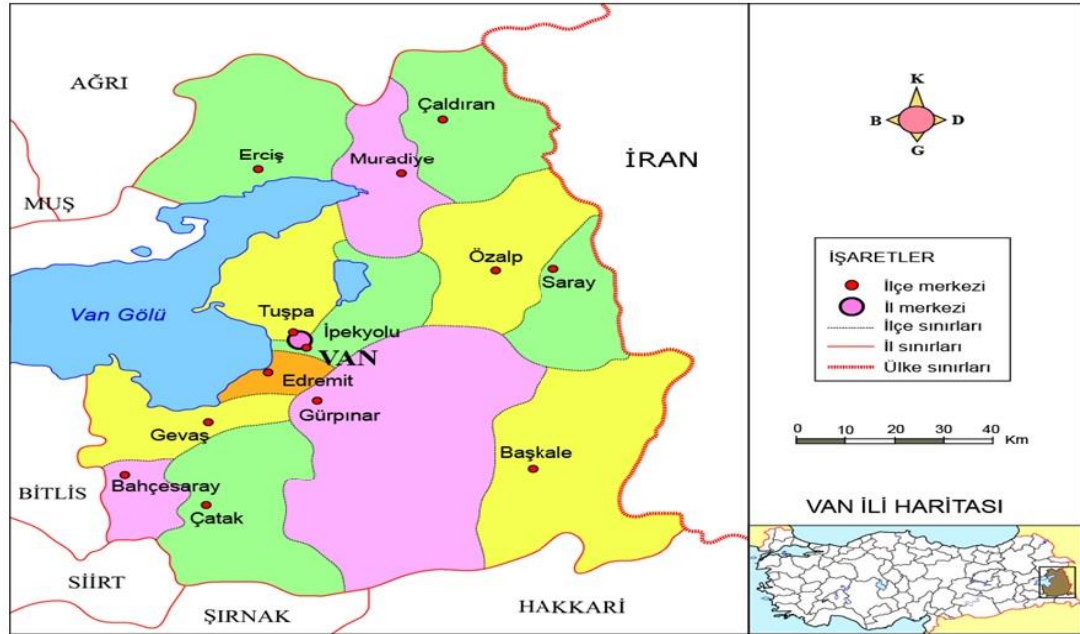
1. VAN VE HAKKÂRİ İLLERİNİN COĞRAFİ KONUMU, İKLİMİ VE KISA TARİHÇELERİ

1.1. Van İlinin Coğrafi Konumu ve İklimi

Van İli, coğrafi konum olarak, 42° 40' ve 44° 30' doğu boylamlarıyla 37° 43' ve 39° 26' kuzey enlemleri arasında bulunmaktadır (Başarır, 1992:1). Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan Van ili doğusunda İran, batısında Bitlis ili, kuzeyinde Ağrı ili ve güneyinde de Hakkâri ve Siirt illeriyle çevrilmiştir.

İl, Doğu Anadolu yaylasında, denizden 1750 metre yükseklikte, kendini adını verdiği Türkiye'nin en büyük gölünün kuzey doğusunda kurulmuş tarihi beş bin yıl öncesine dayanan çok eski yerleşim mekânlarından birisidir (Taş, 2005:4).

Deniz yüzeyinden çok yüksek ve dağlarla çevrili olan Van Gölü havzasında ve dolayısıyla Van'da karasal iklim hâkimdir (Başarır, 1992:22-24). Step (bozkır)bitki örtüsünün yaygın olarak görüldüğü Van ilinin ekonomik yapısı tarım, hayvancılık, sanayi, ticaret ve turizm faaliyetlerine dayanmaktadır (Özkan, 1992:762).

Harita 1. Van İli Haritası(http://cografyaharita.com/haritalarim/41_van_ili_haritasi.png)

1.2. Van İlinin Kısa Tarihçesi

Van, Doğu Anadolu Bölgesi'nin en büyük kapalı havzası konumunda olan Van Gölü'nün kıyısında, verimli arazileri ve akarsuları olan bir yerleşim merkezidir. Bu sebeple de tarih boyunca, çeşitli kavimlerin ve milletlerin medeniyet ve kültürlerine sahne olmuştur (Van Yıllığı, 1973: 23-41).

Van adının nereden geldiği konusu henüz tam olarak netliğe kavuşmamış olmasına rağmen konuyla ilgili bazı önemli görüşler bulunmaktadır. Bu görüşlerden birisi Evliya Çelebi'ye aittir. Evliya Çelebi, Seyahatname'sinde Büyük İskender'in Van kalesindeki Vank adlı bir mabedin adını şehre vermiş olduğunu ve bu sebeple şehrin Van adıyla anıldığını belirtmektedir (Mercan, 1996:9).

Başka bir rivayete göre ise, M.Ö. 1900' ler de Asur Melikesi Mesnure Şah Meryem (Semiramis) tarafından kendi ismine izafeten şehri, "Şahmerimekerol" şeklinde adlandırmış olduğu ve daha sonraları ise İranlılar zamanında Van adındaki bir valinin şehre büyük hizmetlerde bulunması sebebiyle bu yöneticiden ötürü şehrin onun adıyla anılmış olduğudur (Demirpolat, 1997: 2).

Van adının menşei konusunda mantığa en uygun ve bilimsel görüş Urartuca "Biane" veya "Viane" sözcüğünden türemiş olduğudur. Tarihi kaynaklarda, Urartular kendilerini Bianili olarak tanıtmış ve Urartular'ın yükselme döneminde Biane ismi altında birçok şehir ve insan topluluğu Van Bölgesine yerleşmiştir (Mercan, 1996:9).

Van, Doğu Anadolu Bölgesi'nin en eski yerleşme yerlerinden birisidir. Yöredeki yerleşmelerin çok eski devirlere kadar uzanmış olduğunu teyit eden kültür merkezleri çoktur. Bugünkü kent merkezinin 7 km güney batısında, Ferit Melen Havaalanı sınırları içinde yer alan Tilkitepe Höyüğü'nde yapılan araştırmalar ile Edremit ve Kalecik'teki mezar kalıntıları, Yenitaş Çağında, Kalkolitik Çağda ve Tunç Çağının başlarında bu yöreye yerleşilmiş olduğunu kanıtlamaktadır (Başarır, 1973:2).

Van'ın kimler tarafından ve ne zaman kurulduğu konusu tam olarak netlik kazanmamış olmakla birlikte buraya ilk olarak gelip yerleşenler Hurrilerle ilişkilendirilmektedirler. Hurrilerin, Anadolu Hitit Krallığı yıkıldıktan sonra Van gölü çevresinde Nairi Konfederasyonu'nu oluşturan halkın geldiği soy olduğu düşünülmektedir (Kılıç, Saruhan, Tatlı, 2006: 28). Van gölü çevresindeki yüksek yaylalarda yerleşim kuran Hurriler daha sonraları Asurlular ile girdikleri mücadeleler

sonucunda zayıflamış ve bir takım beylikler halinde yaşamaya devam etmişlerdir. Hurrilerden sonra bölgede Urartu hâkimiyeti görülmektedir. Urartu krallığı (M.Ö. 900-600), Hurrilerin bölgedeki devamı olan yerli kavimler tarafından kurulmuştur (Taş, 2005:4-5).

Tarihsel süreç içinde en görkemli dönemini, Urartular zamanında yaşayan şehir, Tuşba adıyla Urartuların başkenti olmuş ve 300 yıl süresince bu krallığın başkenti olarak kalmıştır (Başarır, 1992:2). Aras havzasına yerleşmiş olan İskit ve Kafkasya'dan inen Kimmer'lerin akınlarıyla zayıflayan Urartular M.Ö. 585'te Medler tarafından yıkılınca Van ve çevresi sırasıyla Persler, Makedonyalılar, Partlar, Romalılar, Sasaniler, Bizanslılar, Vaspurakan Krallığı, Selçuklular, Ahlatşahlar, Eyyubiler, Harzemşahlar, Moğullar, Karakoyunlular, Akkoyunlular ve Safevilerin hâkimiyetine geçmiştir (Bozkurt, 1992:135-145).

Daha sonra şehir 1534 yılında Osmanlı Devletinin eline geçmiş ve Osmanlılar bu bölgeyi, önemini göz önünde bulundurarak eyalet (beylerbeyi) haline getirmiştir (Van Yıllığı, 1973: 41).

20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar Osmanlı hâkimiyetinde bulunan şehir, I. Dünya savaşı sırasında Ruslar tarafından işgal edilmiştir. Rus işgalini fırsat bilen Ermeniler onlarında desteğini alarak Türkler'i yok etmeye çalışmış ve bölgedeki halka zulüm ederek şehri yağmalamıştır. 2 Nisan 1918 tarihine kadar devam eden mücadeleler sonucunda Ermeniler yenilmiş ve Van tamamen Türk hâkimiyetine geçmiştir (Taş, 2005:5).

16 Mart 1921 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti ve Rusya (Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği) arasında yapılan Moskova Antlaşması ile Ruslar, Van ve Bitlis üzerindeki isteklerinden vazgeçmiştir. 29 Ekim 1923 tarihinde Van vilayet merkezi olarak kabul edilmiş ve harap durumda olan şehir Devlet tarafından yeniden inşa edilmiştir (Bozkurt, 1992:154).

1.3. Hakkâri'nin Coğrafi Konumu ve İklimi

Türkiye'nin güneydoğu sınırında bulunan il, 42°-10' ve 44°-50' doğu boylamları ile 36°-57' ve 37°-48' kuzey enlemleri arasında yer almaktadır. Hakkâri ili, Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer almakta olup doğudan Türkiye-İran sınırı, güneyden ise Türkiye-Irak sınırı ile çevrelenmiştir. İki ayrı devletle sınırı olan ilin, kuzeyinde Van ilinin Başkale ve Gürpınar ilçeleri, batısında ise Şırnak ilinin Beytüşşebab ve Uludere ilçeleri yer almaktadır (Alaeddinoğlu, 2011: 17).

Denizden yüksekliği 2000 metrenin üzerinde olan ilin yüzey şekillerinin genel karakteristiğini yüksek dağlar belirlemektedir. Geniş yerleşme düzlükleri bulunmayan yörede irili ufaklı birçok yüksek dağ bulunmaktadır. Türkiye'nin volkanik kökenli olmayan en yüksek dağı olan Cilo Dağı (Reşko Tepesi) 4168 metre de Hakkâri il sınırları içerisinde (Hakkâri Yıllığı, 1973:21).

Hakkâri ili denizlerden uzakta ve dağlık bir bölgede yer alması sebebiyle karasal bir iklime sahiptir. Ancak güneyden gelen hava akımlarının etkisine giren kesimlerde sıcaklık ortalaması biraz artmakta ve güney kesimler kuzeye oranla daha ılık geçmektedir. İlin genel görünümüne bakıldığında doğal bitki örtüsünün neme ve yer şekillerine bağlı olarak geliştiği ve hâkim bitki örtüsünün bozkır olduğu görülmektedir (Alaeddinoğlu, 2011: 17-46)

Harita 2. Hakkâri İli Haritası(http://cografyaharita.com/haritalarim/41_hakkari_ili_haritasi.png)

1.4. Hakkâri İlinin Kısa Tarihçesi

Hakkâri M.Ö. 7000 yılından buyana birçok kavimlere ev sahipliği yapmıştır. Yörenin adına dair ilk veriler, X. yüzyıl Arap tarihçileri ve coğrafyacıların eserlerinde görülmektedir. Özellikle tanınmış Arap tarihçisi İbn-i Havkal; Hakkâri'nin Herkariyan (güçlü savaşçı) anlamına geldiğini ve o coğrafyada yaşayan boyların adı olduğunu belirtmektedir (Alikılıç, 2011: 57). Bir diğer görüş Hakkâri adının Van Gölünün güney kesiminde ve kısmen İran'a doğru uzanan yörelerde hüküm sürmüş olan Sümerlerden gelen Hakkar adlı kabilenin isminden çıkmış olduğudur. Arap coğrafya ve tarih kaynaklarında bu bölgenin adı "Hakkariye" olarak geçmektedir. Hakkariye, Arapça'da "Hakkârların Şehri" anlamına gelmektedir (Hakkâri Yıllığı, 1973: 17).

Hakkâri bir bölge adı olarak, Van gölünün güney kıyılarından başlayarak günümüzde Türkiye sınırları dışında kalan dağlık kesimleri de kapsayan engebeli bir yöreyi, Çölemerik ise buranın merkezi olan kasabayı nitelemektedir. Çölemerik, Süryani kayıtlarında Gûlamark (Gulmar) olarak geçmekte, batılı kaynaklarda ve haritalarda ise Culamarg ve Julamerik biçiminde geçmektedir (Alikılıç, 2011:57).

Hakkâri'nin tarih öncesi devirlere kadar inen bir geçmişi vardır ve bunu Yüksekova'da bulunan Gevaruk Vadisi ile Van-Hakkâri sınırındaki Tirşin Yaylası'nda bulunan kaya fotoğrafları ortaya koymaktadır. İl merkezindeki arkeolojik çalışmalardan elde edilen bulgular Erken demir çağı ile birlikte yerleşim olduğunu göstermektedir (Karahan, 2007:15).

1938 yılında yapılan büyük araştırmalar, bölgenin tarih çağına Sümerler ve Akatlarla girdiğine dair çeşitli belgeleri gün ışığına çıkarmıştır. Ele geçen belgelere göre Sümerler, sonra Akatlar, Urartular, Asurlar buralarda uzun süre yaşamışlardır. Bölge daha sonra Medler, Babilliler, Persler, Makedonyalılar ve Selevkosların eline geçmiştir. Bütün bu milletler, Hakkâri'ye daima bir kale gözüyle bakmışlardır (Hakkâri Yıllığı, 1973:17-18).

Hakkâri yöresi Selevkoslardan sonra sırasıyla Roma, Part, Sasani ve Bizans Devleti'nin yönetiminde kalmıştır. M.S. 5. yüzyıldan sonra bölgeye Nasturiler yerleşmeye başlamışlardır (Karahan, 2007:15). Daha sonra bölge Hazreti Ömer'in halifeliği sırasında, İslam orduları tarafından fethedilerek Müslüman Birliğine katılmıştır.

Hakkâri ve çevresi; Ortaçağ ve sonrasında sırasıyla, Emevi, Abbasi, Büyük Selçuklu, Musul Atabekleri, İlhanlı, Karakoyunlu, Timurlu, Akkoyunlu ve Safevi devletinin yönetiminde kalmıştır. Van ile birlikte Hakkâri ve çevresi Kanuni Sultan Süleyman zamanında Osmanlı Devleti'nin hâkimiyetine girmiştir (Karahan, 2007:16). Birinci Dünya savaşı sırasında (24 Mayıs 1915), Rus işgaline uğrayan Hakkâri, 1918 yılında Rus işgalinden kurtarılarak tekrar Osmanlı topraklarına katılmıştır (Hakkâri Yıllığı, 1973:20).

Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra önce vilayet olan Hakkâri, 1926'da Van'a bağlı bir ilçe konumuna düşmüştür. 4 Ocak 1936 tarih 2885 sayılı kanun ile yeniden il olmuş ve bugünkü statüsüne kavuşmuştur (Hakkâri Yıllığı, 1973:20).

2. HALICILIĞA DAİR GENEL BİLGİLER

2.1. Halının Tanımı

Halı bir yere sermek, örtmek, perde vb. amaçlarla kullanmak üzere, üç iplik sistemine dayanılarak yapılan, havlı (tüylü) ve düğümlü dokumalardır (Deniz, 2000:72). Halıların ön yüzü tüylü olup arka yüzünde ise ön yüzdeki renk ve desenler tüysüz olarak görülmektedir (Akbil, 1970:9). Halı, farklı renkteki yün veya ipek iplerinin bir motif meydana getirecek şekilde arış (çözü) iplerinden bir veya ikisinin etrafında düğümlenip bir bıçakla kesilmesi ve üzerinden geçirilen argaç (atki) iplerinin kirkir adı verilen bir tarak yardımı ile sıkıştırılmasından sonra düğüm uçlarının (tüy, hav) özel bir makasla (sındı) eşit bir şekilde kırılması suretiyle meydana getirilmektedir (Bozkurt, 1997:252). Çeşitli kaynaklarda, halı kelimesinin aslını teşkil eden kalî sözcüğünün Farsça'dan geldiği ileri sürülmekteyse de İngiliz dilbilimci ve Lügatçı James W. Redhouse 1890'da yayımladığı sözlüğünde (A Turkish and English Lexicon, s.825) kelimeyi Türkçe olarak vermiştir (Bozkurt, 1997: 251). Benzer şekilde diğer bir İngiliz dilbilimci ve oryantalist F. Steingass 1892'de çıkardığı Farsça sözlükte (Dictionary, s. 949), kalî kelimesinin Türkçe olduğunu belirtmiştir. Alman Filolog Doerfer de birçok kaynaktan yararlanarak bu kelimenin Türkçe olduğunu ve Türkçe'den Farsça'ya geçtiğini kanıtlarla ortaya koymuştur (Gökmen, 2014:9).

Halı terimi Türkçe bir kelimedir. “Halı” sözü köken olarak “kalı” sözcüğünden türemiş olup, “kalı”, “çeyiz ve geline verilen “mehir” manasındadır. “Halı” sözünün kökü olan “kalı” kalmak mastarından gelmekte olup, çeyiz uzun süre kalıcı bir şey olduğundan zamanla “kalı” sözü doğrudan doğruya “çeyiz” yerine kullanılır olmuştur (Aytaç, 1982: 86). Divan-ı Lügat-it Türk'te sözcük “Kalıng” ve “kalın” mehir anlamında kullanılmıştır. Çağatayca'da “kalın” halı demektir. Yakutca'da “Kalım” ve “Halım” mehir manasındadır. (Halıcı, 1984: 18). Kırım lehçesinde “Kilem” mehir demektir (Öztürk, 1992:9). Türk dilinde “k” harfinin “hı” ya, “hı” harfinin de birtakım diyalektlerde “h” ya dönüşmüş olduğu görülmektedir. Bu değişim yüzünden eski “Kalı” kelimesi “Halı” olmuştur (Atalay, 1967: 11). Bununla birlikte Türkçe'de ayrıca halı, kilim, keçe gibi dokumaları ifade eden bir de keviz/kiyiz/kildiz kelimesi bulunmaktadır. Türk dilinde halıcılıkla ilgili terimlerin

çokluğu dikkat çekmekte olup bu durum Türkler'in halı sanatındaki ileri seviyelerini göstermektedir (Bozkurt, 1997:251).

İnsanların başlangıçta arış (çözgü) ipliklerine uçları dışarı sarkan renkli yün ve tiftikleri düğümlmek suretiyle hayvan postunu taklit ettikleri ve giderek bunlardan asıl halıları geliştirdikleri tahmin edilmektedir (Aytaç, 1982: 86).

Halıcılık dokuma sanatının önemli bir koludur. Halı denildiğinde akla ilk olarak el ile dokunan Türkiye, İran, Çin, Hindistan, Türkistan, Buhara, Belüçistan ve Afganistan gibi şark halıları gelmektedir. Bunlar arasında kendine has özellikleri ile tamamen müstakil Türk halıcılığının önemli bir yeri vardır (Gökmen, 2014: 9). Tarihin en sisli devirlerinden itibaren Türklerin hayatında halıcılık çok geniş bir manâ taşımaktadır. Yerlerini kaplar, divanlarını örter, divanlarda yastık olarak kullanılır, duvarlarını süsler; çadırlarında duvar ve kapı gibi çeşitli vazifeler görürdü (Diyarbakirli, 1984: 44). Halılar ile ilgili yapılan araştırmalar, halı sanatının Orta Asya'da Türklerin yaşadığı bölgelerde ortaya çıktığını göstermiştir (Yetkin, 1991:1). Türkler, geniş yaylar ihtiva eden vatanlarında halının esas malzemesini veren iyi cins koyunlar yetiştirmişlerdir. Uzun süren çadır hayatı ise onları taşıması en kolay ev eşyası olan halıları yapmaya sevk etmiştir. Orta Asya'da büyük bir sanat hamlesi içinde doğan halıcılık, büyük akınlarla birlikte yalnız tekniğini değil renginden, şeklinden ve üslubundan birçok şeyleri de kendini çevreleyen kıtalara yaymıştır (Dirik, 1938: 7-8).

Halı dokumada kullanılan ham maddeler yün, ipek, pamuk ve tiftik (keçi kılı) olup bilinen en eski halı örnekleri yündendir. Geç dönem halılarda ipek, keten, pamuk, altın ve gümüş, hatta amyant (asbest) ve floş gibi çeşitli malzemenin kullanıldığı görülse de yün geleneksel halı malzemesi olarak varlığını sürdürmüştür (Uğurlu, 1997: 649). Türkler Anadolu'ya gelinceye kadar ve Anadolu'ya geldikten sonra XIX. yüzyıla varıncaya kadar, halı ve düz dokuma yaygılarda, genellikle yün kullanmışlardır (Deniz, 2000: 62). Büyük önem arz eden iplerin boyanması işleminde XIX. yüzyıl ortalarına varıncaya kadar yalnızca bitki ve böceklerden elde edilen doğal boyalar kullanılmıştır. 1860'lardan sonra Batı'da kimyanın gelişmesiyle birlikte doğal boyaların yerini hızla sentetik boyalar almıştır (Bozkurt, 1997:252).

Halı dokumakta kullanılacak yünün boyanmasında değişik renk verici maddeler kullanılmıştır. Siyah renk için mazı kozalağı, yeşil için ham meyvelerin

yeşil renginden çıkarılan merpum, sarı için safran, kırmızı renk için somakın çekirdekleri, çiçekleri, kabuğu ve kökü, mavi renkler için ise çivit kullanılmaktadır (Arseven, 1984:255; Gökmen, 2014: 11). Yine soğanın kırmızı kabukları ile açık kahverengi, yabani nane veya yarpuz denilen ottan saman sarısı, kuru kayısı yaprağından açık et rengi, meşe yaprağından kıızıla çalan kahverengi, gelincik çiçeğinden hafif pembe, karamuk çalısından ise leylak rengi elde edilmektedir (Mülayim, 1984:136).

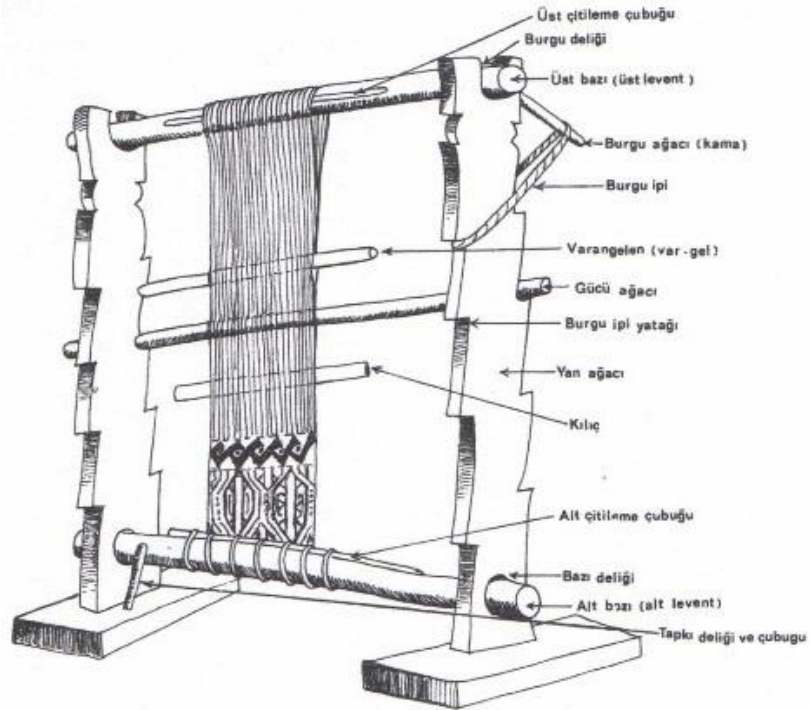
Türk halılarında çoğunlukla kırmızı renk ön plana çıkmaktadır. Türklerin bu asil rengi, halılarda zenginliği, mutluluğu ve sevinci ifade etmiştir. Yeşil renk cennet, mavi renk asalet ve ihtişamdır. Sarı, kötülüklerden korunmayı; siyah, dünya sıkıntılarından arınmayı sembolize etmektedir. (Aslanapa ve Durul, 1973: 15).

Halılar kullanıldıkları yere göre birbirinden farklı şekiller ve adlar alırlar. Bunlar yer halısı, döşek halısı, minder halısı, duvar halısı, namaz halısı, yolluk halısı ve yastık halısı şeklinde adlandırılmaktadırlar. (Arseven, 1984:255; Gökmen, 2014: 10). Namaz kılmaya mahsus olan küçük halılara seccade denilmektedir. Taban örtüsü olarak yere serilen halılar genellikle dört parçadan oluşmaktadır. Odanın ortasına konulana “orta halısı” (meyane), iki yanlara konulana “kenar halısı” (kenare), pencereler önünde sedirin bulunduğu tarafa konulana da “baş halı” (serendaz) denilmektedir (Bozkurt, 1997:253; Arseven, 1984:255; Gökmen, 2014: 10). Büyük halıların ortasında genellikle “göbek” adı verilen bir motif vardır, bu motifi çevreleyen pervaza “kenar suyu” adı verilmektedir. Namaz halılarının ise sütunlu ya da sütunsuz bir mihrabı vardır. Bu mihraplar namazda başın nereye konacağını göstermek amacıyla halıya işlenmiştir (Arseven, 1984:255). Halıların süslemesinde genellikle belli başlı dört motif çeşidi görülmektedir. Bunlar; arkaik ve sembolik motifler, stilize edilmiş hayvan şekilli motifler, stilize edilmiş bitki motifleri ve ev eşyası veya hayvan figürlerinden çıkarılmış motiflerdir (Arseven, 1984:253).

2.2. Dokuma Araçları

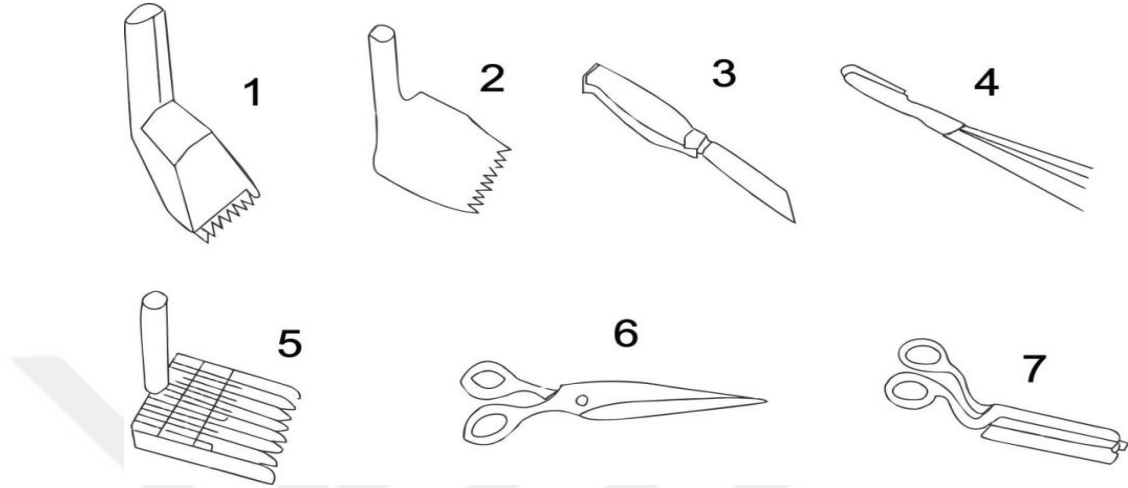
Halıların üzerinde dokunduğu araçlara, genel olarak “tezgâh” denilir (Aytaç, 1982: 42). Tezgâhlar, genellikle, üzerine çözgü ipliklerinin gerildiği bir çerçevedir (Haack, 1975: 19). En basitinden en gelişmişine kadar bir el dokuma tezgâhı,

arışların (çözümlerin) sarıldığı iki uzun direk, arışların (çözümlerin) alt-üst ayrılmasına yarayan gücü ağacı ve arışların arasına konan varangelen (var-gel) isimli tahtadan oluşmaktadır (Aytaç, 1982: 42). Halı tezgâhına Anadolu'da yöreye göre değişmekle beraber ıstar, hana ağacı, ip ağacı, ağaç gibi isimler verilmekte olup günümüzde ise, daha çok, tezgâh denilmektedir. Anadolu'da genellikle, üç tip tezgâh (ıstar) kullanılmaktadır. Bunlar dikey tezgâh, yarı yatık tezgâh ve yer tezgâhı'dır. Dikey ve yarı yatık tezgâhlar, genellikle, yerleşik olarak yaşayanlarda, köy ve kasabalarda kullanılmaktadır (Deniz, 2000: 68). Konargöçer Türkmen ve doğu illeri aşiretlerinde ise yere paralel tezgâhlar (yer tezgâhı) kullanılmaktadır (Aslanapa-Durul, 1973: 12). Yer tezgâhları bir kare veya dikdörtgen meydana getirecek şekilde dört köşeye çakılan kazıkların paralel yönde dış tarafına yerleştirilen iki levant (düzgün ve kalın ağaç), çözgü çaprazını sağlayan bir çubuk ve çözümlerin ağızlık hareketini sağlayan göçü çubuğundan ibarettir (Soysaldı, 2009:2). Kolay kurulup ve toplanabilme özelliğine sahip olan yer tezgâhları özellikle İç Anadolu Bölgesi'nde yir hanası (yer hanası) diye bilinir. Toroslar ve Doğu Anadolu Bölgesi'nde ise tevni, tavnı veya üçayak diye tanınır (Deniz, 2000: 69).

Şekil 1. Dikey Tezgâh (Aytaç, 1982:125)

Dokuma esnasında tezgâh dışında atkı ve ilmikleri sıkıştırmak için kirkit, ilme havlarını aynı düzeyde kesmek için makas ve ilme ipliklerini kesmek için bıçak gibi aletler kullanılır (Kulaz, 2003: 37; Deniz, 2000: 70).

Şekil 2. Halı Dokumada Kullanılan Aletler (Aytaç, 1982: 129)

1-Tahta kirkit	2-Demir kirkit	3-Çakı bıçağı	4-Demir plakalı kirkit (uzun)
5-Demir plakalı kirkit	6-Düz makas	7-Ayarlı makas	

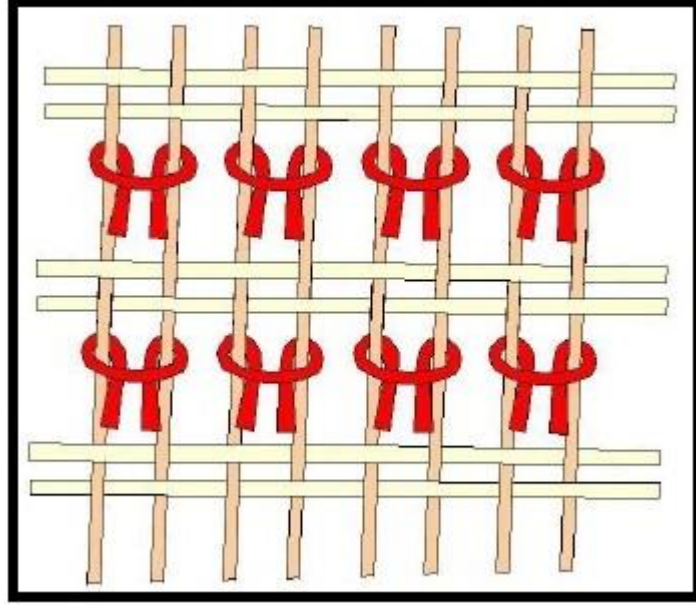
2.3. Düğüm Çeşitleri

Düğüm, çözgü iplikleri etrafında değişik sarma yöntemleri ile yapılır. Halı dokumacılığında, çift çözgüye düğüm (Gördes düğümü), tek çözgüye düğüm (sine düğümü), tek arış üzerine düğüm ve hekim düğümü olmak üzere dört çeşit düğüm kullanılmaktadır. Ancak Türk halılarında Gördes (Türk) düğümü daha yaygındır (Kulaz, 2003:37).

2.3.1. Gördes veya Türk Düğümü

Bu düğüm şekli adını Anadolu'da önemli bir halı merkezi olan Manisa'nın Gördes ilçesinden almıştır. Bu düğümde, bükülmüş, renkli yün ipliğinin bir ucu bir arışın (çözgü), öteki ucu ise bitişik arışın (çözgü) üzerine düğümlenir (Şekil 3). Düğümlerin yönleri arış (çözgü) ve argaçların (atkı) durumuna göre değişir (Aytaç, 1982:135).

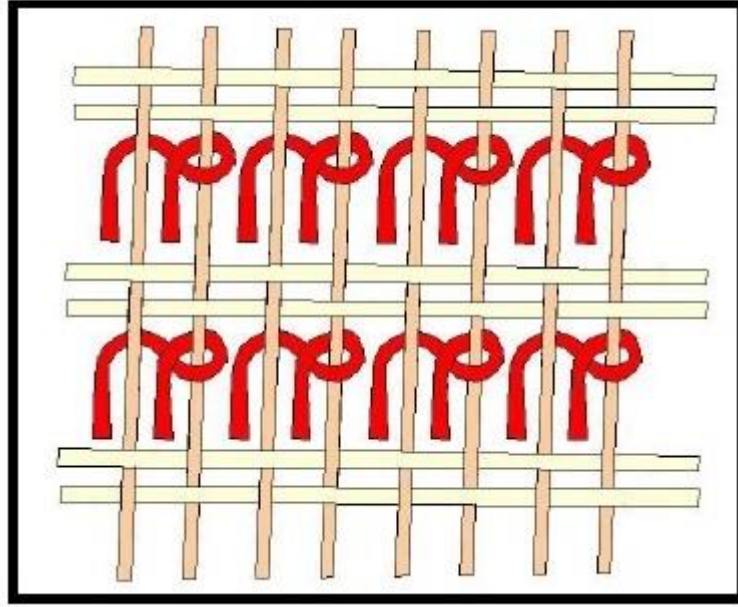
Bu çift düğümleme tarzı halıya daha fazla sağlamlık getirir ve halıyı biraz daha sertleştirir. Bu düğüm zig-zaglı çizgilerin ve geometrik biçimlerin dokunması için çok elverişlidir (Güngör, 1984:22). Gördes düğüm tekniği, tüm Türk ve Kafkas halıları ile bazı İran ve İngiliz halılarında kullanılmıştır (Aytaç, 1982:135).

Şekil 3. Gördes (Türk) Düğümü(Yarmacı, 2010:31)

2.3.2. Sine veya İran Düğümü

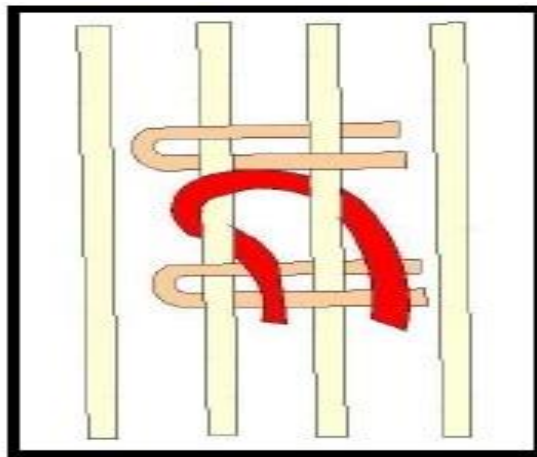
Sine, İran'ın batısında bir yer adıdır. Bu düğümleme tekniği adını buradan almaktadır. Sine (İran) düğümünde, düğüm ipliğinin yalnız bir ucu bir arışın (çözüğü) etrafına sarılır, diğer ucu ise sarılmadan bitişik arışın (çözüğü) arkasından üste çıkarılır (Aytaç, 1982:135). Bu düğüm tek çözgü üzerine yapıldığından kolay bir üretim sağlanır. Anadolu'da, halk arasında, tek düğüm adıyla anılır (Şekil 4). Bu düğüm şekli genellikle bitki desenlerinin dokunmasına elverişlidir. Bu sebeple İran halıları çoğunlukla bitki motifleri, figür ve manzara desenleriyle süslüdür (Deniz, 2000:73). Sine düğüm tekniği bütün İran, Türkistan, Hind ve Çin halıları ile bazı Türk halılarında kullanılmıştır (Aslanapa-Durul, 1973:13).

Şekil 4. Sine (İran) Düğümü (Yarmacı, 2010:31)

2.3.3. Hekim Düğümü

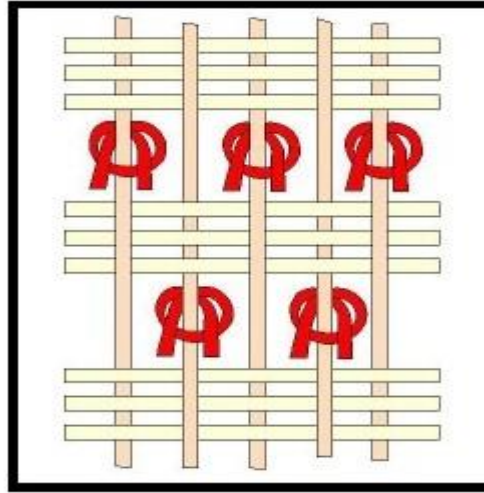
Hekim düğümü, tek düğüm gibi, tek çözgü üzerine düğümlenir (Şekil 5). İran halıları gibi, kıvrık hatlı desenlerin dokunmasına elverişlidir (Deniz, 2000: 73). Genellikle Isparta halılarında çabuk üretim ve işçilik bakımından elverişli olduğu için tercih edilmektedir (Aytaç, 1982:137; Aslanapa-Durul, 1973: 14). Bu sebeple Isparta düğümü diye de bilinir.

Şekil 5. Hekim Düğümü (Yarmacı, 2010:32)

2.3.4. Tek Çözü (Arı) Üzerine Düğüm

Diğer düğüm tarzlarına nazaran daha az kullanılmış bir düğüm şekli olup, daha çok İspanyol halılarında ve Quedinburg da Orta Çağdaki Avrupa duvar halılarında kullanılmıştır (Deniz, 2000: 73; Aytaç, 1982:137; Aslanapa-Durul, 1973:13). Düğümlenme desen ipleri çözgüler (arı) üzerine sarılarak yapılır. Aynı sıradaki düğümler arasında birer arı (çözgü) alternatif olarak boş bırakılır. Bir sargı bir atlama yapılır (Şekil 6). Bu nedenle de değişik bir düğüm şekli vardır (Deniz, 2000: 73; Aytaç, 1982:136). Doğu Türkistan'ın eski kültür merkezlerinde bulunan halılarla Fustat'ta bulunan bazı parçalar bu düğümle dokunmuştur (Aytaç, 1982:137; Aslanapa-Durul, 1973:13). Bu düğüm şekli çok tutulmamış olup Ortaçağ'la sınırlı kalmıştır ve günümüzde kullanılmamaktadır (Deniz, 2000: 73).

Şekil 6. Tek Arı Üzerine Yapılan Düğüm (Yarmacı, 2010:32)

2.4. Halı Yüzeyinin Bölümleri

Halılar çoğunlukla dikdörtgen ve nadiren de kare şeklinde dokunurlar. Halı yüzeyi ilmeli kısım ve ilmesiz kısım olmak üzere iki bölümde incelenebilir (Aytaç, 1982: 124).

1-İlmesiz kısımlar;

a) **Saçak:** Halının alt ve üst taraflarında 4-20 cm uzunluğunda çözgü ipliklerinin devamından ibarettir.

b) Çiti: Halı dokumasının sökülmemesini sağlamak amacıyla saçakların dip kısımlarında yapılan bir sıra örgüdür.

c) Toprakçalık (Topraklık) : İlmeli, asıl halı kısmını takviye için halının alt ve üst taraflarında kilim şeklinde ve 1-8 cm genişliğinde dokunan kısmın adıdır.

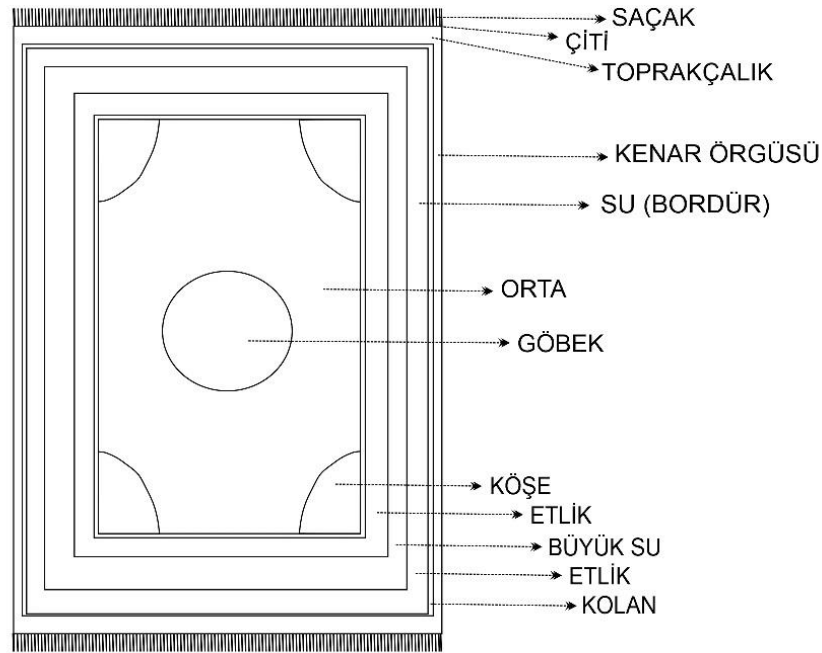
d) Kenar Örgüsü: Halının iki yanında bulunan ve ilmeli kısmın dağılmamasını sağlayan, 0,5 – 1 cm, eninde 3 veya 5 çözgü ipliği boyunca toprakçalığın devamı şeklinde dokunan kilim kısmıdır.

2- İlmeli Kısımlar;

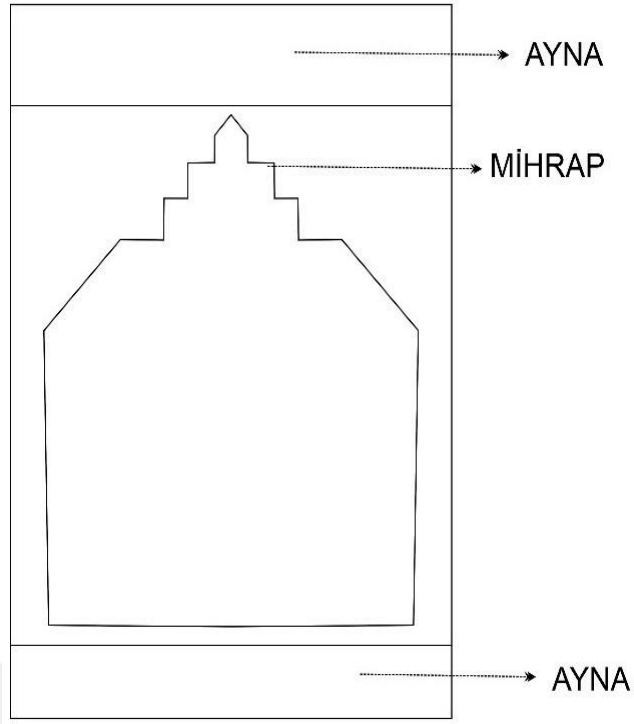
Çözümler üzerine renkli yün ipliklerin düğümlenmesi yani ilmelenmesi sonucu meydana getirilen tüylü kısımdır. İlmeli kısım, su (bordür) ve orta (iç kısım) bölümden oluşmaktadır.

a) Su (Bordür) : Halının orta kısmının çerçevesidir. Halının dört tarafını dolaşır. Bir halıdaki bordür sayısı değişebilir. Bordürlerden ortadaki genellikle daha büyük olup ana bordür adını taşır. Ana bordürün iki yanı daha dar bordürlerden (yan) oluşur.

b) Orta (İç kısım) : Halının en önemli kısmıdır. Dört taraftan bordür ile çevrelenmiştir. Halının gövdesi denebilecek olan bu kısım motiflerin işlendiği yerdir. Bir halının ismi ortanın motifleri ve rengi ile ifade edilir.

Şekil 7. Köşe Göbekli bir halının yüzey bölümleri (Aytaç, 1982:125)

Şekil 8. Tek Mihraplı bir seccadenin bölümleri (Aytaç,1982:125)

2.5. Halıların Sınıflandırılması

Halılar birçok araştırmacı tarafından incelenmiş ve bazı özelliklerine göre çeşitli şekillerde sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmalardan bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

2.5.1. Kullanıldığı Yere Göre

Ölçüleri ve kullanım yerleri ihtiyaca göre değişiklik gösteren Anadolu Türk halılarında ilk ortaya çıkan halı tipi, namazlık halısı, seccade, yastık, duvar halısı, sedir halısı, çift halı, döşek halısı, heybe, torba, eğer örtüsü ve at çulu'dur. Taban halısı, karyola halısı, somya halısı, yolluk, çeyrek halı, minder gibi halı tipleri sonradan ortaya çıkmıştır (Deniz, 2000:75).

2.5.2. Hammaddeye Göre

Halıları dokundukları hammaddeye göre 4 başlık altında toplamak mümkündür (Aytaç; 1982:122-123).

- 1- Tamamen yünden dokunmuş halılar.
- 2- İpek halıları.
- 3- Yün veya pamuk ile dokunmuş halılar. Çözümlü veya atkısı ve her ikisi de pamuktan, düğümleri yünden olan halılar.
- 4- Düğümlerin bazıları sim veya sıradan mamul ve aralarına kıymetli taşlar yerleştirilmiş halılar.

2.5.3. Bezemelerine Göre

Halılar bezemelerine göre yedi gruba ayrılabilirler (Kulaz, 2003:38).

- 1- Bitkisel bezemeli halılar,
- 2- Geometrik bezemeli halılar,
- 3- Figürlü bezemeli halılar,
- 4- Yazı bezemeli halılar,
- 5- Nesne bezemeli halılar,
- 6- Karışık bezemeli halılar,
- 7- Kozmik bezemeli halılar

2.5.4. Yörelere Göre

Bazı araştırmacılar Anadolu halılarını bölge, şehir, aşiret ve yöre isimlerine göre gruplandırır. Anadolu, İran, Kafkas gibi isimleriyle anılanların yanında, İzmir, Milas, Uşak, Konya, Bergama, Kula, Ladik ve Mucur gibi yöre adlarıyla anılanlar da vardır (Haack, 1975:38-48).

2.5.6. İmal Edildikleri Yere Göre

Anadolu halıları dokundukları yerlere üç gruba ayrılırlar (Kulaz, 2003:39).

- 1- Saray Halıları,
- 2- Çarşı Halıları,

3- Ev Halıları.

2.5.7. Desen Durumuna Göre

1-Mihrâplı Halılar: Bu halılar genellikle seccade olarak kullanılırlar. Seccadelerde iç kısım mihrâplıdır. Bu tip halılarda bazen orta kısmın alt ve ya üst kısmında enine bir dikdörtgen kısım bulunur. Bu kısım “ayet”, “tabaka” veya “kaş” şeklinde isimlendirilmektedir (Aytaç, 1982:124).

2-Köşe-Göbekli Halılar: Bu halıların orta kısmının tam merkezinde büyükçe bir motif bulunur. Ayrıca aynı motifin dörtte bir parçası veya değişik bir motif, orta kısmının dört köşesine yerleştirilir. Geride kalan boşluklar tek renkle doldurulacağı gibi serpmeye olarak çeşitli küçük şekil ve çiçeklerle de işlenebilir. Göbek adı yerine “tepsi”, “madalyon” ve “top” gibi isimlerde kullanılmaktadır (T.T.O.S.O ve T.B.B, 1959:18).

3-Serpme motifli Halılar (Raporlu Halılar): Bir veya birkaç motifin tekrarlanarak işlenmesiyle, orta kısmı doldurulan halılardır. Bazı halılarda bordür yapılmayarak bütün yüzey serpmeye motiflerle kaplanmıştır (Aytaç, 1982:124).

2.5.8. Üretim Yöntemine Göre

- 1- El Halısı:** Halının en önemli kısmı olan ilmelerin insanlar tarafından tek tek el ile düğümlenmesi suretiyle yapılan halılardır.
- 2- Makine Halısı:** İlmeleri düğümlenmeden imal edilen ve bunların kolayca çıkarması için atkılarının sağlamlaştırmak amacıyla arkası özel zamlarla sıvanan halılardır. Bu halıların dokunması tamamen makine vasıtasıyla yapılır (Aytaç, 1982:122).

2.5.9. 10 X 10 cm’deki İlme Sayılarına Göre

Halılarda kalite, birim olarak kabul edilen 10 x 10 cm (1 dm²) ye atılan düğüm sayısı ile ölçülmektedir. Birim alandaki düğüm sayısı ne kadar fazla ise, halı o nispette kaliteli sayılmaktadır (Deniz, 2000:73). Bu aynı zamanda halının dayanıklılığını ve inceliğini de göstermektedir. Buda çözgü ve atkı iplerinin inceliğine ve sayısına, düğüm ipinin cinsine ve düğümün tipine ve sıklığına bağlı

olmaktadır. Çözümler sık ve gergin bir şekilde, argaçlar az, düğüm ipi ise ince ve düğümlenmesi sıkı olursa santimetrekareye düşen düğüm sayısı çoğalır (Bozkurt, 1997:252). Halıları kalitelerine yani 10 x 10 cm'deki ilme sayılarına göre ince, orta ve kaba kaliteli halılar diye gruplandırmak mümkündür (Girişken, 1975:20; Aytaç, 1982:123-124; Kulaz, 2003:40; T.T.O.S.O ve T.B.B, 1959:14-15).

1- İnce kalite halılar kendi aralarında;

- a) 10 cm'lik ende 60 ilme ve 10 cm'lik boyda 60 ilme sırası bulunan,
- b) 10 cm'lik ende 60 ilme ve 10 cm'lik boyda 50 ilme sırası bulunan,
- c) 10 cm'lik ende 40 ilme ve 10 cm'lik boyda 50 ilme sırası bulunan,

olmak üzere üç gruba ayrılırlar.

2- Orta kalite halılar da;

- a) 10 cm'lik ende 38 ilme ve 10 cm'lik boyda 38 ilme sırası bulunan,
- b) 10 cm'lik ende 32 ilme ve 10 cm'lik boyda 40 ilme sırası bulunan,
- c) 10 cm'lik ende 30 ilme ve 10 cm'lik boyda 50 ilme sırası bulunan,
- d) 10 cm'lik ende 26 ilme ve 10 cm'lik boyda 33 ilme sırası bulunan,

olarak kendi aralarında dört gruba ayrılmaktadır.

3- Kalın kalite halılar ise;

- a) 10 cm'lik ende 22 ilme ve 10 cm'lik boyda 28 ilme sırası bulunan,
- b) 10 cm'lik ende 22 ilme ve 10 cm'lik boyda 22 ilme sırası bulunan,
- c) 10 cm'lik ende 18 ilme ve 10 cm'lik boyda 24 ilme sırası bulunan,
- d) 10 cm'lik ende 18 ilme ve 10 cm'lik boyda 19 ilme sırası bulunan,

olmak üzere dört başlık altında toplanmaktadır.

3. TÜRK HALI SANATININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Türk halıcılığının uzun bir geçmişi vardır. Tanınmış birçok kültür tarihçisi, halının hikâyesini anlatırken onun çıkış noktasını “step kültürü” ve onun yaşam şartlarından doğan bir sanat türü olduğunu dile getirirler (Diyarbakirli, 1984, 45). Step kuşağının en karakteristik göçebe kavimleri, İç Asya’da yaşayan Türk boyları olduğu için, halı yapımında en büyük rolü oynadıkları şüphesizdir (Bodur, 1988:106). Halı sanatı İran’lı kavimlere de çok erken ulaşmasına rağmen, Pazırık, Noin-Ula, Doğu Türkistan ve Konya bölgelerine göre kıdem Türkler’dedir. En eski Orta-Asya kavimlerinin halılarına ait yazılı belgeler olmamakla birlikte, Doğu Asya için mevcuttur. Han sülalesi çağında Doğu-Çin kaynakları, tipik bir atlı göçebe kavim olan Vu-huan’ların (kadim Tunguz kavmi) halı dokuduklarını bildirmektedir (Rasonry, 1996:47).

Arkeolojik ve tarihi belgelere göre Türkler, dünyanın en eski kavimlerindendir. En eski Türkler, Altaylar’dan Urallar’a ve Hazar Denizi’ne kadar yayılan anayurtlarının, sert ve kara iklimine uyum sağlamışlardır. Atı ilk defa ehlileştirerek atlı göçebe, yani yaylakçı kışlakçı olarak yaşamışlardır. Öteki dünya da kullanılsın diye, Ulularının cenazelerini: giyimi, eşyası ve atı ile birlikte gömen ve “Kurgan Kültür” de denilen, Bozkır yaşayışını icat etmişlerdir. Atlı göçebe kültürünün en büyük ve kalıcı eserleri halı sanatıdır (Görgünay, 2005:1-6). Halıcılığın ortaya çıkışının kökleri, bütün ihtimallere göre göçebe hayat tarzına bağlıdır. Hayvan yetiştiren atlı göçebelerin, göç ederken rahat taşınabilecek çadırlara ve çadır eşyalarına ihtiyaçları vardı. Bu sebeple çadırların düzenlenmesinde en önemli yeri halılar tutmaktaydı (Rasonry, 1971:614). Türklerin yaşadıkları bölgenin iklim koşulları, bölgede yapağı veren hayvanların, özellikle koyunun bol miktarda bulunması ve çadır hayatı, halının bu bölgede gelişmesinde önemli bir etken olmuştur. Yünün elde edildiği koyuna Türk kavimleri özel bir önem vererek geçmişte Akkoyunlu ve Karakoyunlular isimleri ile devletler kurmuşlardır. Ayrıca, sene isimlerinden birini de Koyun yılı olarak kabul etmişlerdir (Yılmaz, 2017:99).

Türk halılarının, dünya halı sanatı içinde özel bir yeri vardır. Bu sanatının Türklerin yaşadığı bölgelerde ortaya çıkması ve onlarla beraber yayılması, halının tarihinin Türkler’in tarihine bağlı olduğunu gösteren en önemli faktörlerin başında

gelmektedir. Halılar üzerinde yapılan araştırmalar halı sanatının başladığı yerin Orta Asya'da Türklerin yaşadığı bölgeler olduğunu göstermiştir. Halı dokumayı, bir sanata dönüştüren ve bütün dünyaya tanıtan Türkler olmuştur. Düğümlü halılar ilk olarak Türklerin bulunduğu bölgede ortaya çıkmış ve gelişmesini sürdürmüştür (Yetkin, 1991:1).

Türk Halı Sanatı ile ilgili ilk önemli buluntu, Rus Arkeolog C.İ. Rudenko tarafından 1947-1949 yılları arasında, Sibirya bölgesindeki Altay dağları eteklerinde, V. Pazırık kurgan'ından çıkartılan ve Pazırık halısı diye bilinen halıdır (Deniz, 2000: 19). Pazırık halısı dünyanın ve Türklerin bilinen en eski halısı olup Orta Asya halı sanatının üslubunu ve tekniğini en güzel şekilde yansıtan çok kıymetli bir örnektir (Diyarbakirli, 1972:132). Halı, kurgan olarak adlandırılan mezar yapısının içine suyun dolup buzullaşması sonucu, günümüze kadar sağlam bir şekilde gelebilmiştir. Dokuma tekniği, inceliği, yüksek kalitesi ve motiflerinin zenginliği bakımından önemli özelliklere sahip olan halının, M.Ö III-II, yüzyıllarda Asya Hunları tarafından dokunduğu kabul edilmektedir. Halı günümüzde Leningrad Ermitaj Müzesinde sergilenmektedir (Deniz, 2005: 81).

Pazırık halısından sonra, Türk halı sanatı içinde, Doğu Türkistan'da bulunan halılara kadar uzun bir zaman boşluğu bulunmaktadır. Ancak keçe ve halı, göçebe yaşam tarzının önemli bir parçası olduğu için boşluk olarak nitelendirilen bu yüzyıllarda da halı dokunduğu düşünölmektedir. Fakat bu halılardan örnekler günümüze ulaşmamıştır. Halı örnekleri günümüze kadar ulaşmamış olsa da çeşitli devirlerde bazı Türk devletlerinde halının bir taht gibi kullanıldığı, Milattan sonraki ilk yüzyıllarda, Orta Asya'da bilinen bir halı merkezi bulunduğu, VII. ve XIII. yüzyıllarda Oğuzellerinde, Anadolu'da, Buhara'da, Uygurlar'da ve Hazarlar'da halı dokunduğu tarihi belgeler ve kaynaklardan anlaşılmaktadır (Kırzıoğlu, 1993: 161).

Pazırık halısının bulunduğu tarihten 40 yıl kadar önce, İngiliz arkeolog ve coğrafyacı Sir Aurel Stein 1906-1908'de Doğu Türkistan'da yaptığı kazılarda Lop-Nor gölünün batısında bulunan Lou-lan'da, bir buda tapınağında üç ve dördüncü yüzyıllara tarihlendirilen düğümlü halı parçaları bulmuştur. Bunlar geometrik desenli, kırmızı, mavi, sarı, yeşil ve kahverengi tek düğümlü parçalar olup şu anda Londra'da British Museum'da ve Hindistan'daki Yeni Delhi Müzesinde bulunmaktadır (Öney, 1988:155).

Daha sonra 1913'te Alman arkeolog Albert Von Le Coq, Turfan kazılarını yaparken Kızıl'da bir tapınakta, beş ve altıncı yüzyıllara tarihlendirilen düğümlü halı parçası bulmuştur. Bu parça günümüzde Berlin İslam Sanatı Müzesinde bulunmaktadır. Yün malzemeye ve alternatif çözümler üzerine, düğümlenerek dokunan halının süslemelerinde geometrik desenlerin yanında ejder figürü de yer almaktadır (Deniz, 2000: 20).

Halı sanatının Türklerle birlikte yayıldığını ve geliştiğini gösteren önemli bir buluntu da Abbasiler döneminden kaldığı kabul edilen halılardır. Abbasiler döneminde başkent Samerra Türklerin yaşadığı ve Türk İslam sanatı geleneklerinin şekillendiği bir merkez halini almıştır. Bununla birlikte düğüm tekniği Abbasiler (Samerra) devrinde Orta Asya'dan İslam dünyasına taşınmıştır (Deniz, 2000: 22). C.J Lamm tarafından Fustat'ta (eski Kahire) yapılan kazılarda bulunan halılardan Kahire Arap Müzesi'ndeki kufi yazılı iki örnekten biri M.817/18 tarihli (Aslanapa, 1997: 18). Bulunan bu halılardan bir başka iki örnek IX. yüzyıldan kalmadır. Biri İsveç Göteburg Röhs Müzesi, diğeri Stockholm Milli Müzesi'nde bulunmaktadır. Tek argaca bağlı açık olarak kısa bir düğümlerle yapılmış olan bu halıların teknikleri Doğu Türkistan'da bulunan parçalara benzemektedir (Aslanapa-Durul, 1973:57). Bu örneklerin de, büyük olasılıkla, Türkler tarafından Samerra'da dokunmuş olduğu ya da Türkler tarafından Asya'da dokunup Samerra'ya getirilmiş olduğu düşünülmektedir (Deniz, 2005: 82).

Halı Sanatı daha sonra Selçuklular ile birlikte önce İslam dünyasında ve daha sonra diğer bölgelere yayılmıştır (Aslanapa, 2005: 19-20). Bununla beraber Büyük Selçuklu devrinden günümüze hiçbir halı ulaşmamıştır. XIII. yüzyılda, İran, Suriye, Irak ve Anadolu gibi geniş bir coğrafyaya hâkim olan Büyük Selçukluların mimari alanda önemli eserler vermelerine rağmen, halı ve düz dokuma yaygıları malesef günümüze ulaşmamıştır. Bunun en önemli sebebini kaynaklar, Moğul istilası sırasında mimariye göre nazaran daha dayanıksız olan dokuma, minyatür ve tekstil ürünlerinin yağmalanmasına bağlamaktadır (Aslanapa: 1997: 20).

Türklerin 1071 yılında Anadolu'yu fethetmesiyle beraber Anadolu'ya yayılan Türkmen boyları dokuma geleneklerini burada da devam ettirmişlerdir. Yapılan araştırmalar, Anadolu'da Türklerden önce de dokumanın var olduğunu göstermektedir. Kazılar sonucunda ele geçen ağırşak, iğ, öreke, kirman, kirkir,

makas, iğne, şiş, tığ ve gergef gibi aletler ile hasır, keten, kendir, kıl ve yün gibi malzemeler Anadolu'da dokumacılığın ne kadar erken başladığını göstermekte olup bu malzemelerle ip, halat, sepet, hamak ve çarpana gibi dokumaların yapıldığını; dokumaların kök boyalar ile renklendirildiğini ve bunların boncuk, değerli metal ve deniz kabuklarıyla bezendiklerini kanıtlamaktadır (Uğurlu, 1997: 417). Tarih boyunca çeşitli uygarlıklar eliyle Anadolu'da oluşan bu dokuma geleneği, orta Asya'dan gelen Türkmen dokumacılık sanatıyla birleşmiştir. Bu anlamda Anadolu'da eski kültürlerinde bir mirası olan dokumacılık, Selçukluların elinde daha da gelişmiştir.

Halılar Orta Asya'dan kopup gelen Türk köy halkının, ezelden beri hayatının bir parçası olmuştur (Kırzioğlu, 1990: 253). Türkmen kadınlarının elinde hayat bulan halı, onların duygularını aksettirdiği, sevincini ve kederini paylaştığı dert ortağı ince zevkinin ve yaratma kabiliyetinin aynası olmuştur (Bodur, 1988:107).

Anadolu'daki Türk halıcılığına dair en eski bilgileri, seyyahlar ve coğrafyacılar vermektedir. Kaynakların ifadesine göre, 1271-1272 yılları arasında Anadolu'dan geçen Marco Polo, seyahatnamesinde en güzel halıların Turkomonya'da yani Anadolu'da dokunduğunu ve bunlarında Konya, Sivas ve Kayseri gibi merkezlerde imal edildiklerini belirtmektedir (Erdmann, 1960: 95).

Bunun dışında Anadolu'daki halı dokumacılığı hakkında bilgi veren diğer bir kaynak, ünlü coğrafya bilgini İbn Sa'id'dir. 1274 yılında vefat eden İbn Sa'id Kitâbbastu'l-arz fit-tul ve'l-arz adlı eserinde Bizansa ait Batı Anadolu ile ilgili bilgiler verdikten sonra buranın batısında Türkmen dağları ile çevrili Türkmen ülkesinin bulunduğunu, Türkmenlerin Türk ırkından gelen büyük bir kavim olduklarını ve bunların ünlü Türkmen halılarını (el-busutu't- Turkmânîye) dokuyup bütün ülkelere sattıklarını ifade etmektedir (Sümer, 1984: 46). Aynı coğrafyacı eserinde, XIII. yüzyıl Selçuklu döneminin en önemli şehirlerinden biri olan Aksaray'da da halıların imal edildiğini kaydetmiştir. Benzer şekilde 1332-1333 tarihlerinde Anadolu'ya gelen İbn Batuta da Aksaray'da şehrin kendi adıyla anılan koyunun yününden benzersiz halılar dokunduğunu ve bunların Suriye, Mısır, Irak, Hind, Çin ve diğer Türk ülkelerine kadar ihraç edildiğini vurgulamaktadır (Türkmen, 2001: 47-48).

Anadolu’da dokunan halıların Avrupa’da değer görmesi ve talep edilmesi, 12. yüzyılın sonlarında başlamaktadır. Anadolu Selçukluları ile Venedikliler arasında 1206 tarihinde yapılan ticaret antlaşmasıyla halılar ihraç ürünleri arasında yer almaya başlamıştır. Bu tarihten sonra İtalyan tüccarlar tarafından Selçukluların Konya, Sivas, Kayseri ve Aksaray kentlerinde dokunan kaliteli ve güzel halıları Antalya ve Alanya limanları üzerinden Avrupa’ya sevk edilmiştir. Bu sebeple Avrupa saray ve kiliselerinin eşya envanterlerinde, İtalyan tablo ve fresklerinde Anadolu’dan gelen halıların 14. yüzyılın başından itibaren daha fazla yer aldığı görülmektedir. (Kardeşlik, 2013:42). Türk kültür ve medeniyetinin ayrılmaz bir parçası olan el dokumaları tarihsel süreç içinde, yabancılar tarafından gerek sahip olunması ve gerekse tablolarla tasvir edilmesi bir ayrıcalık ve moda haline gelmiştir (Aytaç, 2008:203).

On birinci asırdan itibaren halı sanatı Selçukluların hâkimiyeti ile ve onlarla birlikte, Orta Asya’dan batıya doğru yayılmıştır. Fakat Büyük Selçuklu halı sanatından hiçbir örnek günümüze kadar gelememiştir. Anadolu Selçukluları döneminden kalan orijinal parçalarla tanıdığımız Selçuklu halı sanatı, sürekli gelişmelerle daha sonraki halı sanatının temelini oluşturmuştur (Aslanapa-Durul, 1973: 57).

Türk halı sanatının düzenli bir şekilde gelişmesindeki en önemli yeri, Anadolu Selçuklularının başkenti olan Konya’da bulunan Selçuklu halıları almaktadır. Konya Alaeddin Camii’nde bulunan Anadolu Selçuklularından kalma, Gördes düğümü ile dokunan bu halılar, düğümlü halılar tarihi içinde düzenli ve sürekli gelişmenin başlangıcını oluşturmaktadır (Görgünay Kırzioğlu, 2001:130). Bu halılar 13. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar sürekli gelişme gösteren Türk halı sanatı zincirinin ilk halkası olmuştur (Yetkin, 1991:7) Yüzyıllar boyunca etkileyici görünümlelerinden bir şey kaybetmeyen bu halılar günümüzde de halen araştırmacıların ilgisini çeken ve dünya halı sanatında önemli bir yere sahip olan örneklerdir (Duruçay, 1977: 78).

Anadolu Selçuklu döneminden kalma olarak bilinen 22 tane halı mevcuttur. Dünya halı sanatında “Gördes-Türk” düğümü ile dokunmuş, ilk halılar olarak yer alan olan bu halılardan sekiz tanesi, 1905 yılında Alman konsolosluğunda görevli Loytved’in işareti ile F.R Martin tarafından Konya Alâeddin Camii’nde

keşfedilmiştir. 1905 yılına kadar Konya Alâeddin Camii'nde yer alan bu halılar kimse tarafından fark edilmemiş ve bunlar yüzlerce yıl unutulup yerlerinde kalmışlardır. Daha sonra bu halılar İstanbul'da bin parçadan oluşan dünyanın en büyük ve en zengin halı koleksiyonunun bulunduğu Türk ve İslam Eserleri Müzesi'ne getirilmiştir (Yetkin, 1991:7; Aytaç, 1982: 90).

Fustat'ta (Eski Kahire) ortaya çıkarılan halılardan yedi tanesinin Selçuklu halısı olduğu kabul edilmektedir. Daha sonra R.M. Riefstahl tarafından 1930 yılında, Beyşehir Eşrefoğlu Cami'nde üç adet halı daha bulunmuştur. Son yıllarda, Tibet'te dört halı daha keşfedilmiştir. Bu halılar bize Anadolu Selçuklu halı sanatı hakkında fikir vermektedir (Deniz, 2000: 24-25).

Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nin çok kıymetli koleksiyonları arasında yer alan XIII. yüzyıl Konya Selçuklu halıları, dünya halı literatürü içinde büyük önem taşımakta ve klasik dönem Anadolu Selçuklu halı tipinin başlangıç noktasını oluşturmaktadır (Durul, 1966:1). Bu halılardan üçü, çok yıpranmış olmakla birlikte bütün olarak günümüze ulaşmış büyük halılardır. Üç tanesi küçük ebatlı halılardan kalmış büyük parça halinde, iki tanesi de büyük halılardan kalmış çok küçük parça halinde olup tamamı sekiz tanedir. Bu halıların tümü Gördes düğümü ile yapılmıştır (Yetkin, 1991:7).

Sağlam düğüm tekniği ve motifleri ile günümüzde de varlığını devam ettiren geleneksel Türk halısının teknik özellikleri, düzenli ve sürekli olarak gelişmesinin en büyük kaynağı olmuştur. Gördes-Türk düğümü tekniğinin bulunması, göçebe yaşam tarzının gerektirdiği daha kalın ve ısıtıcı bir zemin bulma ihtiyacından doğmuştur. Anadolu Selçuklularının merkezi Konya'da bulunan, renk tonları ve motifleri açısından oldukça zengin olan Selçuklu halıları, bu düğüm tekniği ile yapılan ilk halılardandır (Sürmeli, 2014:359). Argaçlar (atkı) beyaz, oldukça kaba ve sert iki yün iplikten, arışlar (çözü) da kırmızı ve sert iki yün iplikten bükülmüştür. Pek ince olmayan düğüm sıklığı bir metre karede en çok 84000 düğüme ulaşmaktadır. Her düğüm sırasından sonra iki veya üç arış geçirilmiştir (Aslanapa-Durul, 1983: 57; Aytaç, 1982: 90).

Bu halılar büyük boyda olup, renk ve motif bakımından büyük bir zenginlik gösterirler. Zeminleri genellikle koyu mavi veya kırmızı renklidir. Motifler ise açık mavi ve açık kırmızı olup bazen açık ve koyu sarı ile açık yeşil de göze

çarpmaktadır. Çok belirli olmayan kirli beyaz veya krem rengi ile daha çok konturları belirleyen koyu bir kahverengi, ikinci planda bunların yanında daha az yer almaktadır. Koyu ve açık renklerin ahengi dinlendiricidir. Halılarda fazla renk kullanılmamış olmasına rağmen, aynı rengin farklı tonlarıyla zengin bir renk etkisi yaratılmıştır. Desenleri oluşturan motifler; genellikle geometrik olup bazen stilize edilmiş bitki motiflerine de yer verilmiştir ve aynı motifler kaydırmalı eksenler halinde sıralanmış olup geniş ölçüdeki zemine göre küçük şekillerden meydana gelmiştir. Geniş bordürlerdeki iri kûfî yazılar, Konya Selçuklu halılarına anıtsal ve kendine has bir görünüş kazandırmaktadır (Aytaç, 1982: 90; Aslanapa-Durul, 1983: 57). 1905 yılında Konya Alâeddin Camii'nde keşfedilen halıların, caminin genişletildiği dönemde Sultan Alâeddin Keykubad tarafından yaptırılarak camiye vakfedilmiş olduğu düşünülmektedir (Aslanapa, 2005: 27).

Anadolu Selçuklularından kalan diğer üç halı parçası 1930 yılında R.M. Riefstahl tarafından Beyşehir Eşrefoğlu Camiinde keşfedilerek Konya Mevlana Müzesi'ne getirilmiştir (Aytaç, 1982: 92). Bu halılar dokuma tekniği, kullanılan malzeme ve renk açısından Konya Alaeddin Cami'nde bulunan halılarla aynı özelliklere sahiptirler (Deniz, 2002:932). Zeminleri sade geometrik şekilli motiflerin sonsuz sıralar halinde birbirini izlemesinden oluşan halıların bordürleri kufî yazısı stilinde motiflerle çevrelenmiştir (Görgünay, 1977:164). Eşrefoğlu Camii 1296 yılında yapılmış olduğu için bu halıların XIII. yüzyıl sonlarından kalmış olduğu düşünülmektedir (Aytaç, 1982: 92).

Türk halı sanatı tarihindeki önemli diğer bir buluntu Fustat'da (Eski Kahire) keşfedilen halılardır. 1935-36 yıllarında C. J. Lamm tarafından 13, 14 ve 15. yüzyıllardan kalma parçalar halinde yüzden fazla halı ortaya çıkarılmıştır (Aslanapa, 2005: 49). Bu halılardan ancak 29 tanesi C. J. Lamm tarafından resimleriyle yayınlanmıştır. Diğer parçalar ise henüz yayınlanmamıştır (Yetkin, 1991: 14). Yayınlanan halıların içinde Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemine ait halılar da mevcut olup bunlardan yedi tanesi Konya Selçuklu Halıları grubuna girmektedir (Aslanapa-Durul, 1973:58). Bu halıların büyük bir çoğunluğu o dönemlerde Atina Benaki ve İsveç Stockholm Milli Müzesi'ne diğer bir kısmı da New York Metropolitan Müzesi'ne götürülmüştür (Deniz, 2005: 82). Gördes düğüm tekniği ve sert yün malzeme ile dokunmuş olan bu halılar, teknik ve motif özellikleri

bakımından Konya Halıları grubu ile yakın benzerlikler gösterirler (Yetkin, 1991: 14).

Son yıllarda, Sayın Prof. Dr. Oktay Aslanapa tarafından, Selçuklu döneminden kaldığı kabul edilen, hayvan figürlü dört adet halı tanıtılmıştır (Deniz, 2000: 25). 1990'lı yıllarda Tibet'te bulunan Budist manastırlarının temizlenmesi sırasında ortaya çıkarılan ve sayıları 12'yi bulan bu halılardan, özellikle hayvan figürleriyle bezenmiş dört halının, sipariş üzerine Anadolu'da dokunduğu ve sipariş üzerine Tibet'e götürüldüğü tahmin edilmektedir (Deniz, 2002: 929-930; Gündoğdu, 2002:190). Tibet'de bulunan bu halılar, düğüm tekniği, yünlerin cinsi, renk ve kompozisyon açısından diğer Anadolu Selçuklu halıları ile aynı özellikleri göstermektedirler. Teknik analizlerden bu halıların 12 ve 13. yüzyıllardan kalma olduğunu ortaya koymaktadır (Aslanapa, 1997: 22). Yurt dışındaki müzelerde bulunan bu örnekler, bulundukları yer ve koleksiyonerlerin ismiyle Cagan halısı, Kircheim Koleksiyonu halısı, Bruşettine Koleksiyonu halısı ve Eskenazi/Orient Stars halısı şeklinde adlandırılmaktadırlar (Deniz, 2000: 25). Bu halılarda zemin, Bergama halılarında olduğu gibi dört eşit parçaya bölünmüş ve her birinin içerisine iç içe yerleştirilmiş olan hayvan figürleri işlenmiştir (Gündoğdu, 2002: 190). Son yıllara kadar Selçukluların aynı dönemde zengin hayvan figürlü halılar yaptıkları bilinmemekteydi (Aslanapa: 1997: 22). Ancak bu halıların keşfedilmesi birlikte hayvan figürlü örneği bilinmeyen Selçuklu halıları için Hayvan figürlü halılar olarak yeni bir gelişme safhasını göstermiş olup bu desenle süslü Selçuklu halılarının 14. yüzyılda ortaya çıkacak olan Beylikler dönemi hayvan figürlü halılarına öncülük ettiği gerçeğini ortaya çıkarmıştır (Deniz, 2000: 25).

Selçuklu Devleti'nin, 1308 yılında yıkılmasından sonra ortaya çıkan Beylikler döneminde de, Anadolu'da halılar ve düz dokuma yaygılar dokunmaya devam etmiştir (Deniz, 2000: 25-26). Beylikler Dönemi Halıları, Türk Halı Sanatında var olan gelişmenin yeni bir aşamasını göstermektedir (Yetkin, 1991: 19). Bu halılar, Türk Halı Sanatı Tarihinde XIV- XV. yy. Anadolu Türk Halıları diye adlandırılır. Genellikle hayvan figürleriyle süslüdürler. Bu sebeple Hayvan Figürlü Anadolu Halıları olarak ta adlandırılırlar (Deniz, 2002:923-932).

XIV. yüzyıldan itibaren üslûplanmış bir bezeme karakteri almış olan hayvan figürlerinin Anadolu halılarında kullanıldığı Avrupalı ressamaların tablolarından

anlaşılmaktadır (Aytaç, 1982: 92). Beylikler Dönemi Halılarını genellikle, Avrupa'ya ihraç edilen halıları, kendi tablolarında fon olarak kullanan, Rönesans dönemi ressamın tablolarından tanımaktayız. Bu tablolardan yola çıkarak, Anadolu'da benzer örnekler bulunmuş ve Beylikler dönemi halılarıyla ilgili bilgiler artmıştır (Deniz, 2000: 26). Tablolar sayesinde halıların tarihlendirilmesi kolaylaşmış, daha evvel Selçuklu dönemine ait olduğu düşünülen pek çok halının da Beylikler Dönemine ait olduğu ve XIV – XV. yüzyıldan kaldığı ortaya çıkmıştır (Deniz, 2002: 923-932). Bu halılarda zemin küçük karelere veya uzun altıgenlere bölünerek, bunların içine değişik hayvan figürleri yerleştirilmiştir (Aytaç, 1982: 92).

XIV ve XV. yüzyılda ortaya çıkan hayvan figürlü halıların aynı dönem Rönesans ressamının tablolarında yansıtılması bunların, Avrupa'da çok rağbet gördüğünü göstermekte ve aynı zamanda bu halıların zenginler, soylular için bir prestij kaynağı olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır (Gündoğdu, 2002:190).

Beylikler Dönemi Halılarının günümüze ulaşabilen örnekleri, yün malzeme kullanılarak dokunmuş ve bitkilerden elde edilen doğal boyalarla renklendirilmiştir. Örneklerin çoğunluğu namazlık (seccade) büyüklüğündedir. Halılar genellikle üsluplaştırılmış hayvan figürleriyle süslenmiştir (Deniz, 2000: 26).

Hayvan figürlü halılar üzerinde ilk toplu değerlendirmeyi Prof. Dr. Kurt Erdmann yapmıştır. Bu halılarda genellikle zemin küçük veya büyük karelere bölünmüş ve karelerin içlerine sekizgenler yerleştirilmiştir. Sekizgenlerin içine de stilize hayvan figürleri yerleştirilmiş ve bu hayvan figürleri duruş şekillerine göre dört gruba ayrılmıştır (Yetkin, 1991: 19).

İlk grupta hayvan figürleri dış hatları kesin çizgilerle belirtilmeyen kareler içinde verilir. Zemin karelere ayrıldığında simetrik işlenen hayvanlardan her biri kare içinde duruyormuş gibi görülmektedir. Günümüzde Konya Etnoğrafya Müzesi'nde teşhir edilen Horozlu Halı bu tipin en ünlü örneğini teşkil etmektedir (Gündoğdu, 2002:190; Deniz, 2000: 26).

İkinci grupta, zemin küçük karelere bölünmüş ve bunların her birinin içine tek başına duran bazen sırt sırta ve bazen de karşılıklı duran hayvan çiftleri işlenmiştir. Bazı halılarda hayvanlar çift başlı olarak dokunmuştur. Bu tür halıların benzerlerine Fustat (Kahire) halıları arasında rastlanmaktadır (Gündoğdu, 2002:190; Deniz, 2000: 26).

Üçüncü grupta, halı zemini iki kareye bölünmüştür. Karelerinde içi sekizgenlerle doldurulmuştur. Bunlarında içleri bir hayat ağacının etrafına yerleştirilmiş ejderler, tavus kuşları veya birbirleriyle mücadele eden hayvan figürleriyle süslenmiştir (Deniz, 2000: 26). İsveç'in Marby Köyü'ndeki kilisede bulunan ve literatüre Marby halısı olarak geçen örnekle, Wilhemvon Bode tarafından 1890 yılında bir antikacıda keşfedilen Ming halısı bu gruba girmektedir (Gündoğdu, 2002:185-195). Ming halısı, Selçuklu halıları bulununcaya kadar dünyanın en eski halısı olarak kabul edilmişti. Bu halı günümüzde Berlin İslam Sanatları Müzesi'nde sergilenmektedir (Deniz, 2000: 27).

Dördüncü grubu Hayvan figürlü halılarda ise zemin, küçük madalyonlara dönüşmüş ve içlerine de serbest hayvan figürleri işlenmiştir. Bu halıların benzerleri Fustat halılarında görülmektedir (Gündoğdu, 2002:190).

Beylikler döneminde Hayvan Figürlü Halılar dışında saf seccade diye tanınan örnekler de mevcuttur. Bunlar Türk halı sanatının ayrı bir grubunu teşkil etmektedir. XV. yüzyıldan günümüze ulaşan ve bugüne kadar bilinen en eski seccadelerden İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesinde bulunan üç örnek birbirinden tamamen farklı kompozisyona sahiptir (Aslanapa-Durul, 1973: 67). Birincisi üst üste iki sıralı sade üçgenler biçiminde sekizer mihrap halinde ve ince kûfi bordürlü bir saf seccadedir (Aytaç, 1982: 97). İkincisi Selçuklu halılarının bordürlerinde görülen kûfi motiflerden meydana getirilmiş bir sıra mihrap şekillerinden ibarettir. Bunların içi kandil ve madalyon motifleriyle zenginleştirilmiştir (Aslanapa-Durul, 1973: 67). Üçüncü seccade ise, üç marpuç şerit arasında birbiri üzerine üç madalyondan oluşan dolgular ve ince kûfili bir bordür işlenmiştir. Rönesans ressamlarının tablolarında da diğer XV. yüzyıl seccade tipleri görülmektedir (Aytaç, 1982: 97).

XIV. yüzyıl başlarında Anadolu Selçuklu Devleti'nin yıkılmasından sonra, Anadolu Beyliklerinden biri olan Osmanlı Beyliği kısa zamanda güçlenerek Anadolu'ya hâkim olmuştur (Yetkin, 1991: 35). Osmanlı Beyliği diğer kültür alanlarında olduğu gibi, halıcılıkta da Selçuklu geleneğini sürdürmüştür (Deniz, 2000: 27). 16. yüzyılda büyük bir imparatorluk haline gelen Osmanlının sanat faaliyetleri 14. ve 15. yüzyıllarda kökleşmeye başlamıştır. Osmanlıların halı sanatındaki ilk faaliyetleri, 13. yy. da Selçukluların geliştirdiği sağlam temel üzerinde yükselmeye başlamıştır. 14. ve 15. yüzyıllarda dokunan halılarda teknik ve

motif açısından Selçuklu halı sanatının geleneklerine sadık kalınmıştır (Yetkin, 1991: 35). Ancak 16. yüzyıldan itibaren bu sanata yeni tip ve teknikte apayrı bir biçim ve şekil vermeye başladıkları görülmektedir (Gündoğdu, 2002:191). Böylece bu dönemde bir taraftan eski halıcılık geleneği sürerken, bir taraftan da birbirinden gelişen yeni halı tipleriyle Türk halı sanatında zenginleşme ve süreklilik sağlanmıştır.

Osmanlı Devri Anadolu Türk Halılarını, Erken, Klasik ve Geç Osmanlı Devri Halıları şeklinde üç grupta değerlendirmek mümkündür. XV-XVI. yüzyıllarda dokunan, Osmanlıların ilk dönemlerine ait halılara Erken Osmanlı Devri Halıları adı verilir (Deniz, 2000: 28).

Bu halılarda da halı zemini karelere bölünmüş ancak içlerine stilize hayvan figürleri yerine geometrik motifler yerleştirilmiştir (Yetkin, 1991: 35). XV. yüzyılın ortalarından XVI. yüzyıl başlarına kadar önce İtalyan, sonrada Flemenk ve Hollandalı ressamın tablolarında tasvir edilen bu halılara Hans Holbein'in tablolarında daha çok görülmesi sebebiyle "Holbein Halıları" adı verilmiştir (Görgünay, 1977:165).

Aslında bu halıları tablolarında ilk tasvir eden Holbein değildir. Bu tip halıların tablolarında tasviri 15. yüzyıla kadar inmektedir. Bunların en meşhur bir örneğini Mantegna'nın 1459'da yaptığı, Verona'da San Zeno kilisesindeki Madonna resminde görmek mümkündür. Ancak Alman ressamı Genç Hans Holbein'in tablolarında bu halıların tasvirleri görüldüğü için, belki diğer halılardan ayırt etmek amacıyla bir halı tüccarı tarafından verilmiş olmalıdır. Fakat halı literatüründe sık rastlanıldığı gibi alışılmış bir isim olarak kullanılmaktadır (Erdmann, 1960:105-106).

Türk Halı sanatında XV. yüzyıldan XVI. yüzyıla geçişi sağlayan bir grup olmaları nedeniyle bu dönem halıları büyük öneme sahiptir. Bu halı grubu dört tip olarak gelişme göstermektedir.

Birinci tip halıların zemini küçük karelere bölünmüş olup, düğümlü sekizgenler ile rumi ve palmetlerden oluşmuş baklava şekillerinin kaydırılmış eksenler üzerinde sıralanması görünümündedir. Örgülü kufiden geliştirilmiş bordür şekilleri ile bu tip Selçuklu geleneğini sürdürmektedir (Aytaç, 1982: 97).

Uşak çevresinde dokundukları kabul edilen bu halılar yün malzemeye ve Gördes düğüm tekniğiyle dokunmuşlardır. Zeminleri genellikle mavi, bazen de

kırmızı renge sahiptir. Desenlerinde ise kırmızı, mavi, kahverengi ve sarı renkler hâkimdir (Deniz, 2000: 28).

İkinci tip halılar, şema bakımından birinci tipin aynısıdır. Karelerin içine sekizgenler yerleştirilmiş ve kesişen köşelerde ise baklava şekilleri yer almıştır (Yetkin, 1991: 49). Ancak bu tipte geometrik motiflerin yerine bitkisel motifler geçmiştir (Aytaç, 1982: 99). Özellikle I. Tipteki kenarları örgülü şeritle çevrili sekizgenlerin geometrik şekli yerine tamamen bitkisel motiflerle meydana getirilmiş bir sekizgen konmuştur (Yetkin, 1991: 49). Bu tip halılar Venedikli ressam Lorenzo Lotto tarafından resmedildiği için aynı zamanda Lotto halıları olarak da anılmaktadırlar (Aytaç, 1982: 99).

Uşak çevresinde dokundukları kabul edilen bu halılar dokuma tekniği ve renkleri açısından birinci grup halıları andırsa da, bazı örneklerde kahverengi ve bazen de sarı renklerin bolluğu dikkat çekmektedir (Deniz, 2000: 28).

Üçüncü tip Holbein halıları, sekizgenlerle doldurulmuş aynı büyüklük ve şekildeki karelerin üst üste sıralandığı bir düzenleme gösterir. Kareler bir çevre şeridi ile birbirlerinden ve bordürlerden ayrılmıştır (Görgünay, 1977:169). Bunların kökleri, Anadolu hayvanlı halıları ile birlikte görülen ve XIV. yüzyıl tablolarında rastlanan geometrik kompozisyonlu halılara dayanmaktadır (Aytaç, 1982: 99).

Bergama (İzmir) çevresinde dokunduğu kabul edilen bu halılar dokuma tekniği açısından kendinden önceki halı gruplarına benzer. Renklerde ise, kırmızı, mavi ve kahverengi hâkimdir (Deniz, 2000: 29).

Dördüncü tip Holbein halıları, III. Tip Holbein halılarından gelişen ve bu halıların bir varyantıdır (Görgünay, 1977: 169). Bu halılarda, ortada sekizgenlerle doldurulmuş büyük kare, büyük sekizgen veya iri yıldızların altında ve üstünde ikişer küçük sekizgenden ibaret bir kompozisyon görülmektedir (Aslanapa, 2005:148). Kenar bordürlerinde çoğu kez örgülü kûfi yazılar yer almaktadır (Deniz, 2000: 29).

Osmanlı devri Anadolu-Türk halıları XVI. yüzyılda altın çağına erişmiştir. Bu dönem halıları, Selçuklu halılarından sonra Türk halısının ikinci parlak devrini oluşturmaktadır (Aytaç, 1982: 102). Bu dönemde Osmanlı devletinin sınırları genişlemiş, büyük bir imparatorluk haline gelmiş ve ekonomik açıdan zenginliğe kavuşmuştur (Deniz, 2005: 86; 2000: 31). Osmanlı İmparatorluğu'nun yükselişine paralel olarak her sanat alanında olduğu gibi halı sanatında da büyük bir zenginleşme

ve çeşitleme ortaya çıkmıştır (Yetkin, 1991: 87). Bu çağdaki halılar Klasik Osmanlı Devri Halıları adıyla bilinmektedir. Klasik Osmanlı Devri Halılarını iki grupta incelemek mümkündür. Bunlardan birincisi Uşak Halıları, ikincisi ise Saray Halıları'dır (Deniz, 2005: 86; 2000: 31).

On altıncı yüzyılda klasik Osmanlı halılarının en parlak devri Uşak ve çevresinde dokunan halılarla başlar. Uşak halıları Anadolu'nun en önemli grubunu meydana getirir (Diyarbakirli, 1984: 47). Tamamen yün malzemeden ve Gördes düğüm tekniğiyle dokunmuşlardır (Yetkin, 1991: 87). Renklerinde kırmızı, mavi ve kahverengi hâkimdir (Deniz, 2000: 34).

Bu halılarda, Erken Osmanlı halılarında rastladığımız geometrik motiflerin yerini tamamen bitkisel motifler ve yine bitkisel motiflerden oluşan madalyonlar almıştır (Aslanapa, 2005: 160). Halılarda göze çarpan en önemli motif madalyon motifidir. Türk halılarında ilk defa 16. yüzyılda kullanılmaya başlanan bu motif İran minyatürlerinde yer alan halı tasvirlerinden Türk halı sanatına geçmiştir. Türk halılarındaki bu yeni şekil İran'dan alınmış ancak daha baştan itibaren farklı bir şekilde kullanılmıştır (Görgünay, 1977: 171). İran halılarında ortadaki madalyonla, köşeleri dolduran çeyrek madalyonların meydana getirdiği düzen zeminle sınırlı olup dışarı taşmazken, Uşak halılarında madalyonlar zemin üzerinde sonsuz bir örnek halinde sıralanır ve öyle ki zemin sınırsız ve sonsuz bir madalyon sıralanışının sadece bir kesimi şeklinde görülür (Erdmann, 1960: 108-109). Uşak halıları, Avrupalı ressamın tablolarında çok sık tasvir edilip, XVII. yüzyıl sonuna kadar çok tutulmasına rağmen envanter kayıtlarında Uşak adı geçmez ve bunlar Türk halıları diye bilinir. Yerli kaynaklarda ise bu halılar, 17. yüzyıldan beri tanınmaktadır (Aslanapa, 2005:159). Gelişimleri iki tip içinde toplanabilen bu halılar, madalyonların sıralanışına göre farklılık gösterirler. Alternatif olarak madalyonların sıralanması Madalyonlu Uşak halılarını, yıldız biçimli madalyonların değişik sıralar halinde dizilmesi Yıldızlı Uşak halılarını meydana getirir (Bodur, 1984: 34).

Madalyonu Uşak Halılarında, Anadolu-Türk halı sanatı tarihinde, ilk defa göbek-madalyon kullanılmıştır (Deniz, 2000: 34). Bu halılarında örnek, ortada büyük bir madalyonla kenarlarda parça madalyonlardan veya madalyonların farklı şekilde sıralanmasından oluşmaktadır. Halının ortası daima tam bir madalyonla belirtilmiştir (Aslanapa-Durul, 1973: 80). Sonsuzluk fikrinin hâkim olduğu, bol sayıda örneğe

sahip bu halılar 18. yüzyıl ortalarına kadar dokunmuştur (Bodur, 1984: 34). Bu halılarda madalyonların içleri kıvrık dallar, bahar çiçekleri, lale, rumi, palmet ve hatayi gibi motiflerle bezenir. Göbek dışında kalan bölümler ise, halının yüzeyinde boş yer kalmayacak şekilde bitki motifleriyle süslenir. Halıda kenar bordürlerinin ise halı zemini süsleyen bitki, çiçek ve bulut motifleriyle birlikte ayrıca örgülü kufi yazılar ile bezendiği görülmektedir. Bu halılar genellikle büyük boyutlu olup içlerinde 10 m² büyüklüğünde olan örnekler mevcuttur (Deniz, 2000: 34). İstanbul Türk ve İslam eserleri Müzesi ile Vakıflar Halı Müzesi'nde madalyonlu Uşak halılarının ihtişamlı örnekleri sergilenmektedir (Yetkin, 1991: 88).

Yıldızlı Uşak Halıları sayıca daha küçük bir grup olup, sekiz kolu yıldızlarla küçük baklava biçimindeki madalyonların kaydırılmış eksenler üzerinde alternatif sıralanmasını göstermektedir (Aslanapa, 2005:167). Bu halılarda, Türk halılarına has sonsuzluk prensibi daha belirgindir (Yetkin, 1991:93). Bordürlerinde madalyonlu Uşak halılarının bordürlerine benzeyen bitki süslemeleri yer almaktadır. Yıldızlı Uşak Halılarının XVI. yüzyıl ortalarında başlayan gelişimi, yaklaşık XVIII. yüzyıla kadar devam etmiş olup XVII. yüzyıldan itibaren desenlerinde bozulmalar görülmeye başlamakta ve yüzyılın sonlarında ise yıldızların çevresini saç örgüsü tipinde süslemelerin kapladığı görülmektedir (Deniz, 2005: 32).

Bu grup halılarda kiremit kırmızısı, koyu mavi ve parlak sarı renkler ana renkler olup, yeşil ve açık mavi ikinci derecede kullanılmıştır. (Aytaç, 1982:102). En büyükleri 4 m² olan bu halıların içinde seccade büyüklüğünde, tek veya yan yana çift mihraplı örneklerde mevcuttur (Deniz, 2000: 35).

Klasik devir Osmanlı halılarının saray çevresinde dokunan örnekleri, Türk halı sanatı tarihinde, Saray Halıları olarak adlandırılmaktadırlar (Deniz, 2000: 31). 16. yüzyılın son yarısında ortaya çıkan ve Türk halılarının klasik gelişmesinin dışında kalan bu halılar, teknik ve dekor bakımından tamamen farklı bir gruptur (Aslanapa: 2005:201). 1514 yılında Tebriz'in ve 1517'de Kahire'nin Osmanlılar tarafından alınması Türk halı sanatında yeni bir teknik ve motif anlayışının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu yeni anlayışın şekillendirdiği Osmanlı Saray Halıları, Türk halı sanatında birbirine bağlı olarak gelişen halı tipleri dışında kalan tek grup olmaları ile dikkat çekmektedirler (Yetkin, 1992:116).

Çözü ve atkı iplerinde ipek, yün ve pamuk, düğüm iplerinde yün ve pamuk kullanılan bu halılar, Anadolu halılarından farklı olarak İran düğümü (sine) ile dokunmuşlardır (Deniz, 2000: 31). Osmanlı saray halılarında altın ve gümüş iplikle dokuma ve işleme hiç kullanılmamıştır (Yetkin, 1992:117). Osmanlı sanatının, kumaş, çini, tezhip, cilt kapakları ve kalem işleri gibi çeşitli kollarında ortaya çıkan gerçeğe yakın yaprak ve çiçek dekoru, bu halılarda kendisini göstermektedir (Aytaç, 1982:105). Bu halılarda yün ve pamuktan yapılan düğümler, metrekarede 200.000 – 700.000 arasında değişmekte olup kadifeyi andıran yumuşak bir tesir bırakmaktadırlar (Aslanapa, 2005:201).

Bu halılarda da Madalyonlu Uşak halılarında olduğu gibi İran halılarına has madalyon düzeni alınmış ancak sonsuza doğru uzanan asıl zemin üzerine tali bir motif olarak yerleştirilmiştir. Böylece yabancı olan madalyon motifi Türk halı üslubuna uydurulmuştur (Aytaç, 1982:105).

Renklerinde kırmızı, sarı, koyu mavi ve çimen rengi yeşilinin tonları görülen (Deniz, 2000: 31), bu halıların zemin ve bordürleri arasında fazla bir fark olmayıp, kıvrık damarlı yapraklar, rozet çiçekleri, kıvrık dallar ve narçiçekleri en çok kullanılan motiflerdir. Bazen natüralist lale, sümbül ve güller de dekorlar arasında yer almıştır (Aytaç, 1982:105).

Saray halılarında Anadolu'nun diğer halılarında eşine az rastlanan bir çeşitlilik görülür. İçlerinde dikdörtgen, daire ve masa örtüsü şeklinde örnekler mevcuttur. Anadolu'nun gelenekli halılarında özellikle masa örtüsü ve daire şeklinde örnekler yoktur. Halı uzmanları, Saray halılarındaki bu çeşitliliği, düğüm şeklinin bu tür dokumalara elverişli olmasına bağlamaktadırlar (Deniz, 2000: 32).

Saray halıları türünden seccadeler de yapılmıştır (Aytaç, 1982:105). Saray çevresinin zevkine göre dokunan bu halılar, saraya serildiği gibi, yabancı ülkelere hediye olarak da gönderilmiştir (Deniz, 2000: 33). Bugün dünyanın belli başlı müzeleri ve özel koleksiyonlarında bulunan bu cins halılardan maalesef yurdumuzda, İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesinde biri harap halde olmak üzere iki büyük halı ile küçük bir seccade, Topkapı Sarayı'nda ise büyük bir seccadeden başka örnek kalmamıştır (Yetkin, 1992:118). Geleneğe dayalı bir gelişim sonucu ortaya çıkmayan bu halılar gelenekli Anadolu halıcılığı haline gelmese de Saray tarafından dokutturulduğu için büyük üne kavuşmuş ve halkın zihninden kolayca silinmemiştir

(Deniz, 2000: 34). 18. yüzyıla kadar devam eden saray halı ve seccadeleri, daha sonraları Uşak ve Konya bölgesinde natüralist çiçek desenleriyle bozularak yaşatılmıştır (Aslanapa, 2005:209).

17. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu'nun siyasi ve ekonomik olarak zayıflamaya başladığı bir dönemdir. Bu dönem aynı zamanda Osmanlı Devleti'nde Batılılaşma Hareketlerinin de başladığı bir dönem olmuştur. Bu yüzyıl da İmparatorluk sınırlarında politik başarısızlıkların aksine sanatın hemen her alanında bir gelişme görülür. Bu dönemde ortaya çıkan halılara Geç Osmanlı Dönemi Halıları diyebiliriz (Deniz, 2000: 35).

17. yüzyılda Uşak'ta, Beyaz zeminli veya Post Zeminli Uşak halıları diye anılan yeni bir halı grubu daha ortaya çıkar. Bu halılarda zemin genellikle beyaz renklidir. Bu nedenle Beyaz zeminli Uşak halıları diye anılırlar. Ancak, içlerinde kırmızı ve mor renkliler de vardır. Motiflerinde üç yuvarlaktan (çintemani) meydana gelen, kaplan postu görünümlü süslemeler ve kuş figürlü motifler görülür. Halılar da bu desenlere göre isimler alır ve her biri kendi içinde birer tip meydana getirir (Deniz, 2000: 36).

XVII. yüzyıldan itibaren Anadolu'da seccadeler geniş ölçüde ön plana çıkarak halıların önemli bir grubu haline gelmiştir. Bunların eski örneklerinin ne zaman meydana çıktığı kesinlikle bilinmemektedir (Aslanapa – Durul, 1973: 81).

Türk halı sanatının haklı şöhretini arttıran seccadeler, küçük boyutlarına rağmen büyük bir çeşit zenginliği gösterir. Seccadeler, mihrap nişini anımsatan kemerleri hatta bu kemeri destekleyen sütunları ile mimari bir formun halı sanatına uygulanışını başarı ile temsil ederler (Hatipoğlu, 1997: 24).

Anadolu'da Gördes, Kula, Ladik, Milas, Bergama, Kırşehir ve Mucur gibi merkezlerde dokunan ve XVII. yüzyıldan itibaren günümüze bol sayıda kalmış olan seccadelerde kandil, ibrik ve yaprak motifleri görülür. Yan yana dizilmiş mihrap şekilleri ile çok uzun saf seccadeleri de vardır (Aytaç, 1982:107).

Türk halı sanatı, sağlam bir geleneğe dayanan teknik ve motifleriyle XVIII. yüzyılda başlayan gerilemeye karşı koymuş, gelişmesini XIX. yüzyıl sonuna kadar sürdürmüştür. Her yeni halı tipi, birbiri içinden gelişerek, zenginleşmiştir (Yetkin, 1991:192). 1844'te Sultan Abdülmecit tarafından Hereke'de kurulan kumaş tezgâhlarına sahip fabrikaya 1881'de Sultan II. Abdülhamit, 100 halı tezgâhı

koydurup, çok tanınmış Hereke halılarının yapılmasını başlatmıştır. (Aslanapa, 2005:213). Bu durum gene sarayın kontrolünde halı yapılmasını sağlayarak Türk halı sanatına yeni bir soluk getirmiştir. Burada yapıldığı bilinen halı ve seccadeler, başta İran olmak üzere, Memlûk ve Anadolu halılarının süsleme özelliklerini taşıyan karma bir üslup gösterirler (Yetkin, 1991:193). Fabrika o yıllarda tükenme noktasına gelen, geleneğe dayalı, Türk halıcılığının, gelişen sanayi karşısında, bir alternatifi haline gelmiş olup 1933 yılında Sümerbank'a bağlanmıştır. Günümüzde Hereke'de, gerek Sümer Halı A.Ş. gerekse özel teşebbüs aracılığıyla, dokuma geleneği devam ettirilmektedir (Deniz, 2000: 48).

Türkiye'de halıcılık 1939 II. Dünya harbi ile yeniden gerilemeye başlamıştır. 1945 yılından itibaren ise iç piyasanın isteklerini karşılamak üzere, genişlemek yoluna girmiştir. 1950 den sonra iç piyasada halıya olan talep artmış ve bu da ucuz, kalitesiz halı imalatının artmasına neden olmuştur (Aytaç, 1982:117). 1960'dan itibaren dış pazarlarda, bilhassa Anadolu halılarına istek artmıştır. Bunun sonucu, kaliteli halı imalatında bir hareket başlamış ancak yeterli olmamıştır (Aytaç, 1982:119).

Kültürel olduğu kadar, ekonomik bir değere de sahip olan el halısı dokumacılığı günümüzde diğer birçok el sanatı gibi bir sektör haline gelmiştir. Dünya el halısı ve kilim üretim ve ihracatı genellikle İran, Çin, Pakistan, Hindistan, Türkiye, Nepal ve Tibet tarafından yapılmakta ve bu pazar çoğunlukla İranlı, Çinli ve Pakistanlı üretici/ihracatçıların kontrolünde bulunmaktadır (Bilgin ve Demir, 2010: 13-15).

I. Dünya Savaşı'na kadar dünya halı ticaretinin merkezi ve transit pazarı durumunda olan Türkiye'de el halıcılığının son yıllarda ciddi bir gerileme içinde olduğu görülmektedir. Ata sanatımız olan el dokuması halıcılık teknik ve motifleriyle sağlam ve köklü bir geleneğe sahip olmasına rağmen son yıllarda sıkıntılı bir süreçten geçmektedir (Akkuş ve Ölmez, 2006: 215).

Sıkıntının ve sorunların kaynağında; Çin, Hindistan, Pakistan ve Nepal gibi Uzakdoğu ülkelerinin ucuz emeğe dayalı rekabetleri ile başta işçilik olmak üzere bu ülkelerde maliyetlerin Türkiye'ye kıyasla çok düşük olması bulunmaktadır (Bilgin ve Demir, 2010:159). Bu durum Türkiye el dokuma halı ve kilim sektörünü olumsuz

etkilemekte olup sektörün hem iç pazarda, hem de dünya pazarlarında rekabet gücünün azalmasına sebep olmaktadır.

Hiç şüphesiz sektörün rekabet gücünü azaltan birçok faktör vardır. Bunların en önemlileri uluslararası halı ticaret merkezlerinde meydana gelen değişiklikler, ülkemizde sağlıklı bir halıcılık mevzuatının olmayışı, son yıllarda ithalatın üretime oranla hızla artmasının yanında (Akkuş ve Ölmez, 2006: 215), iç pazarın giderek daralması ve talebin makine halısına kayması, yetersiz tanıtım ve pazarlama faaliyetleri, Türk model ve desenlerinin diğer ülkeler tarafından taklit edilmesi sektörün kalkınmasını olumsuz yönde etkileyen hususlar olarak belirtilebilir (Bilgin ve Demir, 2010: 18-19).

Bütün bu olumsuz faktörler sebebiyle büyük ölçekli imalat yapan firma sayısı çok azalmıştır. Öte yandan, uzun yıllar kırsal kesimde, özellikle dağ köylerinde kadınlar için bir istihdam ve böylece aileler için bir ek gelir kaynağı olan bu sektörde, istihdam önemli ölçüde gerilemiş ve dokuyuculuğa olan ilgi çok azalmıştır. Türkiye el dokuma halı ve kilim sektörü, gelinen nokta itibariyle turizme bel bağlamış durumdadır (Bilgin ve Demir, 2010: 24).

Günümüzde, yurdumuzda yöresel el yapımı halıcılıkta tezgâh sayısı azalmış olsa da, halı dokumacılığı Anadolu'da hâlâ önemli bir geçim kaynağıdır. Orta Anadolu'da Konya, Sivas, Kayseri yöresinde, Karapınar, Taşpınar, Ladik, Sarayönü, Bünyan, Yahyalı, Kırşehir, Mucur, Şarkışla, Eskişehir, Sivrihisar; Batı Anadolu yöresinde Isparta, Bergama, Balıkesir, Çanakkale, Ezine, Yağcıbedir, Demirci, Uşak, Kula, Gördes, Milas; Güney Anadolu'da Fethiye, Döşemealtı; Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da, Kars, Erzurum, Van, Bitlis ve Siirt'te eski Türk halı sanatının canlandırılması için gayret gösterilmektedir (Aslanapa, 2005:213; Yetkin, 1991:193).

4. VAN VE HAKKÂRİ YÖRESİ HALILARI

Dokuma sanatı bakımından zengin bir coğrafya olan Anadolu, her yörede, özgün ve bazen de benzerlikleriyle ön plana çıkan dokuma ürünleriyle dikkat çekmektedir (Güzel, 2017: 18). Bu anlamda Van ve Hakkâri yörelerinin Doğu Anadolu bölgesinde önemli birer dokuma merkezi olduğu (Deniz, 2000: 99) ve bu yörelerde halı dokumacılığının önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Özellikle bu yörelerde hâkim olan karasal iklim ve hayvancılığa bağlı yarı-göçer yaşam tarzı dokumanın gelişmesine olanak sağlamıştır.

Van ve Hakkâri yöresinde coğrafi yapıyla bağlantılı olarak büyük ölçüde küçükbaş hayvancılık ve yün üretimi mevcuttur. Bu sebeple bu yörelerde yüne dayalı el sanatlarında büyük bir zenginlik ve çeşitlilik söz konusudur (Karahana, Yerli, 2000: 17). Bu çeşitlilik içerisinde halı dokumacılığı önemli bir yer tutmaktadır.

Kendine özgü renklerin kullanılıp, çeşitli motiflerin bir arada uygulandığı bu yöre halıları renk, motif, desen ve dokuma tekniği bakımından birbirine çok benzemektedirler. Ancak bütün bu benzerliklere rağmen yine de iki yöre halılarının malzeme, renk ve kompozisyon açısından bir birlerinden azda olsa farklı oldukları görülmektedir. Bu küçük farklılıklardaki en büyük etken dokuma potansiyelini elinde bulunduran çeşitli aşiretlerin mahalli kültürlerini dokumaya yansıtma larıdır (Karahana, Yerli, 2000: 19-20). Buna paralel olarak, her iki yöre halılarının birbirlerine renk, teknik, motif, kompozisyon ve malzeme yönünden ayırt edilemeyecek kadar benzerlik göstermesindeki en büyük faktör de yine aynı aşiretlerin her iki yörede de yaşıyor olmalarıdır. Bu anlamda bu yörelerde, Hertöşi ve Herki aşiretlerinin dokuma konusunda ön plana çıktıkları ve dokumayı yönlendirdikleri görülmektedir (Karahana, Kulaz, Taş, 2008:9). Hatta bu aşiretler Van ve Hakkâri dışında Bitlis, Siirt, Şırnak, Irak, İran ve Kafkasya gibi geniş bir alana yayılmış durumdadırlar (Karahana ve Yerli, 2000: 18). Bu sebeple onların yapmış oldukları dokumalar renk, motif ve desen bakımından bir yöre veya bölgeyle sınırlı kalmayıp, bu değişik yörelerin hepsinde uygulama imkânı bulmuştur. Dolayısıyla Van ve Hakkâri yöresi halıları bu değişik yöre ve bölge halılarının bir sentezi durumundadır.

Kaynaklarda Van ve Hakkâri halılarının tarihçesi hakkında fazla bilgi olmamasına rağmen Anadolu halılarının kronolojik gelişim süreci içerisinde Van ve Hakkâri halılarının da aynı şekilde geliştiğini ve bugüne kadar geldiğini düşünmek mümkündür. Hatta Anadolu'nun Türkleşmesi esnasında Orta Asya'dan göçlerin doğudan batıya doğru ilerlediği göz önünde bulundurulduğunda bu yörelerin halı sanatıyla daha erken tanıştığını söylemek mümkün olmaktadır (Karahan, 2007: 42).

Büyük Selçuklu, Anadolu Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Dönemi'nde Türk sanatı her alanda ilerlemiş ve dönemin sanat gelenekleri yüzyıllar boyunca devam ederek günümüze kadar ulaşmıştır (Karahan, 2007: 42). Bu anlamda Van ve Hakkâri yörelerinde geçmişte ve günümüzde dokunan halılara bakıldığında bu halılarda kullanılan birçok kompozisyon ve motifin yerel özellikler göstermesinin yanında geçmişi çok derinlere dayanan Türk dokumacılığının devamı niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

Anadolu Türk halı sanatının kaynağı Orta Asya Türk halı sanatına dayanmaktadır (Deniz, 2005: 27). Anadolu halıları desen özelliklerinin pek çoğunu Orta Asya'dan getirmiştir. Günümüzde dokunan halılara bakıldığında bazı değişikliklere rağmen halıların motif ve kompozisyonları korunarak bu tarihi sürecin devam ettirildiği görülmektedir.

Van ve Hakkâri halılarının dokunmasında yün malzeme kullanılmaktadır. Yayla döneminde koyunların kırılması sonucu elde edilen yünler önce iyice yıkandıktan sonra yün tarağı ile taranıp yumak yapılmaktadır. Daha sonra bu yumaklar elin bileğine sarılarak teşi (kirman) yardımıyla eğrilerek dokumada kullanılacak ip haline getirilmektedir. (Karahan, 2007: 49). Bununla birlikte el yapımı ipin çok zahmetli ve uzun bir emek sonucu elde edilmesi günümüz neslinin yün eğirme gibi geleneksel faaliyetlere fazlaca rağbet etmemesine ve fabrikasyon ipe yönelmesine sebep olmaktadır (Güldür, Şentürk, 2015: 104).

Saf yünden elde edilen ipler çileler haline getirilerek boyama aşamasına geçilir. Doğal bitki örtüsünün kültürel bir ürün olan halılara yansımaları çileler halindeki iplerin boyanması aşamasında karşımıza çıkmaktadır ve yörenin floristik zenginliğini göstermektedir (Şahin, 2013:483). Hazırlanan bu iplikler yörede bulunan ve ceviz kabuğu, runas, nar kabuğu, sütleğen (Şilemar), kırmızı soğan kabuğu,

yabani nane, bareş, tırşok, giyarenk gibi bitkilerden elde edilen kök boyalarla renklendirilip dokumaya hazır hale getirilmektedir.

Kök boya bitkisi Runas (Ronas) köklerinden pembe, kırmızı ve bordo renkleri, ceviz kabuğundan siyah ve kahverenginin tonları, kırmızı soğan kabuğundan kiremit rengi, nar kabuğundan turuncu rengi, yabani nane (pung) ‘den yeşil ve tonları, sütleğen (şiremar) bitkisinden sarı, turuncu ve haki renkleri, agirat çiçeğinden sarı ve mavi renkler, bareş bitkisinden siyah renk elde edilmektedir (Şahin, 2013:484). Buna karşılık son yıllarda boya bitkilerine alternatif olarak sentetik boya kullanımı da yaygınlık kazanmaya başlamıştır.

Van ve Hakkâri halılarında genellikle koyu renklerin hâkimiyeti dikkati çekmektedir. Halılarda koyu renklerin tercih edilmesinin karasal iklimle sahip olan bu yörelerde kış aylarının uzun oluşundan dolayı kirlenmeye karşı tedbir amaçlı olduğu düşünülmektedir. En çok kullanılan renkler kırmızı, bordo, lacivert, kahverengi, siyah ve beyazdır. Yeşil, sarı, pembe, turuncu ve mavi renkler ise tali renkler olarak kullanılmaktadır.

Halılar genellikle dikey olarak kurulan ve adına ip ağacı, mazman, ya da ıstar denilen tezgâhlarda dokunmaktadır (Karahana, 2007: 50-55). Önceleri ahşap dokuma tezgâhları yaygın iken günümüzde dikey metal tezgâhlar (“Tevin” tezgâhın yöresel adı) yaygınlık kazanmıştır.

Çoğunlukla yere serilen ya da döşek ve minder örtüsü veya seccade olarak kullanılan Van ve Hakkâri halılarında kompozisyon olarak genellikle motifleri yatay ekseninde gelişen, motifleri dikey ekseninde gelişen, merkezi ve motifleri diagonal olarak sıralanmış halı örneklerine rastlanmaktadır.

Van ve Hakkâri yörelerinde dokunan halı ve kilimlerde estetik güzelliğin yanında ilettiği mesajlarda çok önemlidir. Çoğu okuma yazma bilmeyen dokuyucular duygu ve düşüncelerini motif-motif, ilmek-ilmek dokumalara aktarmışlardır (Ünsal, 2017:355). Yöre insanı hayal edebildiği imgeleri, sözle ifade edemediklerini, korkularını, sevinçlerini, üzüntülerini dokumalara işlemiştir (Güldür ve Şentürk, 2015:106). Bu motifler, desenler ve renkler dokuyucunun duygularını, düşüncelerini, beğenilerini ve o anki ruh halini aktarma aracı olmuştur.

Van ve Hakkâri halıları oldukça zengin bir motif yoğunluğuna sahiptir. Anadolu’nun pek çok yöresinde görülen motifler bu yöre halılarında da

kullanılmaktadır. Ayrıca bu yörelerinin, İran sınırına yakın olmaları ve bazı aşiretlerin hem bu yörelerde hem de İran'da akrabalarının bulunmasından dolayı motiflerin yapılışında bazı etkileşimlerin olduğu görülmektedir. (Karahana, 2010: 18). Geometrik, figürlü, bitkisel, kozmik ve nesnel stilizasyonların yer aldığı halıların zemin ve bordürlerinde kullanılan motifler şekil olarak farklılık gösterse de anlam olarak benzerdirler.

Dokuyucular tarafından birçok duygu ve düşünce değişik motifler ve sembollerle anlatılmaya çalışmıştır. Örneğin dokuyucu yaşadığı zamanın kötülüklerini: “kurtayağı” motifi ile muhabbeti, sevgi ve sohbeti: “muhabbet kuşları” motifi ile erkekliği ve yiğitliği: “koçboynuzu” motifi ile yöre insanının tütün ve tütüne dayalı alışkanlıklarına olan düşkünlüğünü: “çakmak” motifi ile (Ünsal, 2017:355), kısmet ve üretkenliği: “gelin kız” motifi ile ölümsüzlüğü: “hayat ağacı” motifi ile (Güldür ve Şentürk, 2015:106), tehlikelerden ve dış etkenlerden korunmayı: “muska” motifi ile nazardan korunmayı ise “göz” motifi ile dile getirmiştir.

Yöre halılarında ağırlıklı olarak; Akrep motifi, eli belinde motifi, koçboynuzu motifi, ejderha motifi, kurtağzı motifi, uğur böceği motifi, küpe motifi, çengel motifi, el, parmak ve tarak motifleri, bereket motifi, yıldız motifi, suyolu motifi, pıtrak motifi, göz, nazar, muska motifleri ve kelebek motifi kullanılmaktadır.

Van ve Hakkâri yörelerinde dokunan halılar genellikle onu dokuyan aşiret veya ana motife göre adlandırılırlar. Bu adlandırma halıların bu yöreler için folklorik açıdan taşıdığı önemi açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Yaygın olarak kullanılan ve kendine has tarihi ve kültürel öneme sahip halılar; Ertoşi, Herki, Kaşuran (Kaşuri), Canbezar, Çılgul (Kırk Gül), Çargul (Dört Gül), Sterik (Yıldızlı), Gulşivan, Dezeyi, Gülhezar (Bin Gül), Yezidi, Tiyari, Mihrablı, Heftteht (Yedi kat) gibi isimlerle adlandırılmaktadırlar. Söz konusu bu isimlerin her birinin bu yörelerin kültürüyle bir bağlantısı bulunmakta olup kimisi bir aşiretin adıyla (Ertoşi, Herki, Kaşuran), kimisi ise kullanılan motifin adıyla (Sterik/Yıldız, Çargul/Dört Gül, Çılgul/Kırk Gül) anılmaktadır.

5. KATALOG

ÖRNEK NO: 1

İlgili Koleksiyon	: Urartu Halı Galerisi
Fotoğraf No	: 1
Çizim No	: 1-8
İnceleme Tarihi	: 11.09.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 60 Yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Yolluk Halısı
Boyutları	: 108 x 340 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 12 cm Kısa Kenar Dış: 8 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar İç: 5 cm Kısa Kenar İç: 3 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 32 Atkı: 55
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, siyah, turuncu, kahverengi, sarı, yeşil, gri ve beyaz
Bordürde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, turuncu, yeşil, beyaz, mavi ve siyah

Kompozisyon

108 x 340 cm ölçülerindeki halı, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş olup yapımında yün malzeme kullanılmıştır. Yün malzeme bitkisel boyalarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kırmızı, siyah, turuncu, beyaz, gri ve yeşil renkler kullanılmıştır.

Halının zemini, dikey olarak yerleştirilmiş dört adet kanat desenli sekizgen madalyon ile bezenmiştir. Madalyonlar yörede iyimserliği simgeleyen kurtağzı motiflerinden oluşan yatay kuşaklarla birbirinden ayrılmıştır. Madalyonların merkezi, dış hatları gücü ve erkekliği sembolize eden koçboynuzu motifleriyle belirlenen dörtgenlerle dolgulanmış olup kanatlarda ise yine koçboynuzu motifleri ve nazardan korunma amaçlı kullanılan göz motifleri ile bereket motifleri yer almaktadır.

Dokumanın zemini iki bordürle çevrelenmiştir. Kısa kenar bordürleri, uzun kenar bordürlerine göre daha dar tutulmuştur. Dış bordür düzenli olarak sıralanan

farklı renklerdeki aileyi ve kadın erkek birliğini simgeleyen deve ayağı (bukağı) motifleriyle, iç bordür ise çengel motifleriyle bezenmiştir. Dokuma kısa kenarlarda saçakla sonlandırılmıştır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Tahir ASLAN
Mesleği : Halıçı/Kilimci
Açık Adres : Edremit Yolu Üzeri 9. km Urartu Halı - VAN

ÖRNEK NO: 2

İlgili Koleksiyon	:	Urartu Halı Galerisi
Fotoğraf No	:	2
Çizim No	:	9-16
İnceleme Tarihi	:	11.09.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	:	Satın Alma
Tarihlendirme	:	Yaklaşık 50 yıllık
Kitabesi	:	Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	:	Hakkâri
Cinsi	:	Taban Halısı
Boyutları	:	105 x 228 cm
Bordür Boyutları	:	
1. Bordür:	:	Uzun Kenar Dış: 13 cm Kısa Kenar Dış: 9 cm
2. Bordür:	:	Uzun Kenar İç 5 cm Kısa Kenar İç: 5 cm
Uygulanan Teknik	:	Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	:	Çözü: 33 Atkı: 52
Hav Yüksekliği	:	1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	:	Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:	
Zeminde Kullanılan Renkler	:	Kırmızı, lacivert, kahverengi, turuncu, beyaz, bordo, mavi
Bordürde Kullanılan Renkler	:	Beyaz, kırmızı, siyah, bordo, mavi, turuncu

Kompozisyon

105 x 228 cm ebatlarındaki örnek Gördes düğüm tekniği ile dokunmuştur. Yapımında yün malzeme kullanılmış olup iplikler bitkisel boyalarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kırmızı, siyah, turuncu, kahverengi, bordo, mavi, gri ve beyaz renkler kullanılmıştır.

Halının zemini, çift yönlü mihrap motifiyle bezenmiştir. Mihrabın içi cennet bahçesi şeklinde tasvir edilmiştir. Ortada hayat ağacı altında ise oturan insan figürleri yer almaktadır. Mihrabın dış hatları yörede nehek ya da nerik adı verilen çengel motifleriyle sınırlandırılmış olup Mihrap tepeliği ise elibelinde motifiyle sonlandırılmıştır. Mihrabın dışında kalan zeminin köşelerine sonsuzluğu simgeleyen yıldız motifleriyle, gücü ve erkekliği sembolize eden koçboynuzu motifleri yerleştirilmiştir.

Dokumanın zemini iki bordürle çevrelenmiştir. Kısa kenar bordürleri, uzun kenar bordürlerine göre daha dar tutulmuştur. Dış bordür düzenli olarak sıralanan

farklı renklerdeki eli belinde motifleriyle, iç bordür ise stilize edilmiş çiçek motifleriyle bezenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : İsmail Abi
Mesleği : Halıcı/Kilimci
Açık Adres : Edremit Yolu Üzeri 9. km Urartu Halı - VAN

ÖRNEK NO: 3

İlgili Koleksiyon	: Urartu Halı Galerisi
Fotoğraf No	: 3
Çizim No	: 17-21
İnceleme Tarihi	: 11.09.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 50 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 111 x 228 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar 5 cm Kısa Kenar: 8 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözü: 31 Atkı: 43
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, lacivert, bordo, turuncu ve beyaz
Bordürde Kullanılan Renkler	: Turuncu, lacivert, bordo ve beyaz

Kompozisyon

111 x 228 cm. ebatlarında, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş taban halısıdır. El eğirmesi yün iple dokunan örnekte, kullanılan renkler bitkisel boyalardan elde edilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak bordo, kırmızı, lacivert, beyaz ve turuncu renkler kullanılmıştır.

Halının zemini, çift sıra halinde zemine dikey olarak yerleştirilen içlerinde ejderha motiflerinin yer aldığı sekizgen madalyonlar ile dolgulanmıştır. Ejderha motiflerinin içlerinde, merkezlerinde nazardan korunma amaçlı kullanılan göz motiflerinin yer aldığı, gücü ve erkekliği sembolize eden koçboynuzu motifleri yer almaktadır. Bu halı yörede Nirkani ismiyle anılmaktadır.

Dokumanın zemini tek bordürle çevrelenmiştir. Uzun kenar bordürleri zikzak motifleriyle, kısa kenar bordürleri ise göz motifleriyle bezenmiştir. Dokuma kısa kenarlarda saçakla sonlandırılmıştır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Tahir ASLAN
Mesleği : Halıcı/Kilimci
Açık Adres : Edremit Yolu Üzeri 9. km Urartu Halı – VAN

ÖRNEK NO: 4

İlgili Koleksiyon	: Urartu Halı Galerisi
Fotoğraf No	: 4
Çizim No	: 22-30
İnceleme Tarihi	: 11.09.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 55 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 108 x 210 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 9 cm Kısa Kenar Dış: 8 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar İç: 8 cm Kısa Kenar İç: 7 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözü: 40 Atk: 55
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, lacivert, siyah, turuncu, beyaz ve pembe
Bordürde Kullanılan Renkler	: Beyaz, kırmızı, siyah ve turuncu

Kompozisyon

108 x 210 cm ölçülerindeki halı, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş olup yapımında yün malzeme kullanılmıştır. Yün malzeme bitkisel boyalarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kırmızı, siyah, turuncu, pembe, lacivert ve beyaz renkler kullanılmıştır. Örnek zengin bir motif yoğunluğuna sahiptir.

Halının zemini, dikey olarak zemine yerleştirilmiş beş adet sekizgen madalyon ile kompoze edilmiştir. Madalyonlar birbirlerinden içlerinde sonsuzluğu simgeleyen yıldız motiflerinin bulunduğu yatay kuşaklarla ayrılmıştır. Madalyonlardan birinin içi nazarın etkisini yok etmek amacıyla kullanılan pıtrak, diğerlerinin ise merkezlerinde koçboynuzu ve yıldız motiflerinin yer aldığı ejderha motifleri ile bezenmiştir.

Dokumanın zemini iki bordürle çevrelenmiştir. Uzun kenar dış bordürleri gücü ve erkekliği sembolize eden koçboynuzu ile yaşamın ve sürekliliğin sembolü olan su yolu motifleriyle, iç bordürleri ise kötü bakışlardan korunma amaçlı

kullanılan muska motifleriyle bezenmiş olup kısa kenar dış bordürlerinde göz, iç bordürlerin de yine muska motifleri yer almaktadır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Tahir ASLAN
Mesleği : Halıcı/Kilimci
Açık Adres : Edremit Yolu Üzeri 9. km Urartu Halı - VAN

ÖRNEK NO: 5

İlgili Koleksiyon	: Urartu Halı Galerisi
Fotoğraf No	: 5
Çizim No	: 31-36
İnceleme Tarihi	: 11.09.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 50 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 122 x 247 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 4 cm Kısa Kenar Dış: 4 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar İç: 8 cm Kısa: Kenar İç: 6 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözü: 40 Atk: 54
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Sarı, turuncu, kırmızı, siyah ve pembe
Bordürde Kullanılan Renkler	: Turuncu, siyah, sarı, kırmızı ve pembe

Kompozisyon

122 x 247 cm ebatlarındaki halı Gördes düğüm tekniği ile dokunmuştur. Yapımında yün malzeme kullanılmış olup iplikler bitkisel boyalarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak turuncu, sarı, kırmızı, siyah ve pembe renkler kullanılmıştır.

Halının zemininde motiflerin yerleştirilmesi dikey yöndedir. Halı, turuncu renkli zeminin ortasına yerleştirilen birbirleriyle bağlantılı baklava şekilli bir sıra dörtgen madalyon ile yanlarda bu madalyonların yarım kalmış şekillerinden oluşan bir kompozisyon gösterir. Dış hatları testere ağzı şeklinde düzenlenen dörtgenlerin içleri sekiz kollu yıldız motifleriyle bezenmiştir. Dörtgenler dıştan siyah zemin üzerine düzenli bir şekilde sıralanan genç kızların evlilik isteğini dile getiren küpe motifleriyle çevrelenmiştir.

Dokumanın zemini iki bordürle çevrelenmiştir. Dış bordür zikzak motifleriyle, iç bordür ise siyah zemin üzerine bir dal üzerinde yer alan stilize edilmiş çiçek motifleriyle bezenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : İsmail Abi

Mesleği : Halıcı/Kilimci

Açık Adres : Edremit Yolu Üzeri 9. km Urartu Halı – VAN

ÖRNEK NO: 6

İlgili Koleksiyon	: Urartu Halı Galerisi
Fotoğraf No	: 6
Çizim No	: 37-43
İnceleme Tarihi	: 11.09.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 55 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 94 x 203 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 7 cm Kısa Kenar Dış: 7 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar Orta: 8 cm Kısa Kenar Orta: 7 cm
3. Bordür	: Uzun Kenar İç: 8 cm Kısa Kenar İç: 7 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 38 Atk: 56
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Turuncu, kırmızı, sarı, siyah ve pembe,
Bordürde Kullanılan Renkler	: Sarı, turuncu, siyah, yeşil ve pembe

Kompozisyon

94 x 203 cm ölçülerindeki örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş olup yapımında yün malzeme kullanılmıştır. Yün malzeme bitkisel boyalarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak turuncu, siyah, sarı, krem, kırmızı ve yeşil renkler kullanılmıştır.

Halının turuncu renkli zemini dikey bir şekilde peş peşe sıralanan birbirleriyle bağlantılı sekizgenlerden oluşan üç adet madalyondan meydana gelmektedir. Madalyonların içerisine merkezlerinde gücü ve erkekliği sembolize eden koçboynuzu motifleri bulunan bereket motifleri yerleştirilmiştir. Madalyonlar, koçboynuzu motifli birer tepelikle sonlandırılmıştır. Madalyonların dışında kalan halı zemini yıldız, muska ve hayatağacı motifleriyle süslenmiştir. Halı yörede segul (üç gül) adıyla anılmaktadır.

Dokumanın zemini üç bordürle çevrelenmiştir. Dış bordürler stilize edilmiş çiçek motifleriyle, orta bordürler nazardan korunma amaçlı kullanılan göz ve muska

motifleriyle, iç bordürler ise bir dal üzerinde yer alan stilize çiçek motifleriyle bezenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : İsmail Abi
Mesleği : Halıcı/Kilimci
Açık Adres : Edremit Yolu Üzeri 9. km Urartu Halı – VAN

ÖRNEK NO: 7

İlgili Koleksiyon	: Urartu Halı Galerisi
Fotoğraf No	: 7
Çizim No	: 44-48
İnceleme Tarihi	: 11.09.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 50 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Van
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 86 x 170 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar: 15 cm Kısa Kenar: 12 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 23 Atkı: 40
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Turuncu, pembe, siyah, yeşil, mavi, bordo ve beyaz
Bordürde Kullanılan Renkler	: Bordo, turuncu, siyah, pembe ve yeşil

Kompozisyon

86 x 170 cm ebatlarındaki halı Gördes düğüm tekniği ile dokunmuştur. El eğirmesi yün iple dokunan örnekte renkler bitkisel boyalardan elde edilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak bordo, turuncu, mavi, pembe, yeşil ve siyah renkler kullanılmıştır.

Halının zemini peş peşe sıralanan üç adet dikdörtgen madalyondan meydana gelmektedir. İç dolguları, ikisi mavi biri yeşil olan madalyonların içerisine merkezlerinde sonsuzluğu simgeleyen yıldız motiflerinin bulunduğu gücü ve erkekliği sembolize eden koçboynuzu motifleri yer almaktadır.

Zemini çevreleyen tek sıra bordür, bordo zemin üzerine koçboynuzu motifleriyle bezenmiştir. Dokuma kısa kenarlarda saçakla sonlandırılmıştır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Tahir ASLAN
Mesleği : Halı/Kilimci
Açık Adres : Edremit Yolu Üzeri 9. km Urartu Halı - VAN

ÖRNEK NO: 8

İlgili Koleksiyon	: Urartu Halı Galerisi
Fotoğraf No	: 8
Çizim No	: 49-54
İnceleme Tarihi	: 11.09.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 50 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Van
Cinsi	: Heybe
Boyutları	: 48 x 110 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 4 cm Kısa Kenar Dış: 2,5 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar Orta: 5 cm Kısa Kenar Orta: 3 cm
3. Bordür	: Uzun Kenar İç: 3,5 cm Kısa Kenar İç: 2,5 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 27 Atk: 38
Hav Yüksekliği	: 0,8 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Siyah, pembe, krem ve beyaz
Bordürde Kullanılan Renkler	: Siyah, kahverengi, krem ve beyaz

Kompozisyon

48 x 110 cm ölçülerindeki örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş olup yapımında yün malzeme kullanılmıştır. Yün malzeme bitkisel boyalarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak siyah, krem, pembe ve beyaz renkler kullanılmıştır.

Dokuma birbirine bağlı simetrik iki parçadan oluşmaktadır. Her iki parçanın zemini de dikdörtgen bir madalyonla dolgulanmıştır. Madalyonların merkezlerinde nazardan korunmayı simgeleyen göz motifleri, köşelerinde ise simetrik bir şekilde yerleştirilmiş olan kötülüklerden korunma amaçlı kullanılan akrep motifleri yer almaktadır. Bir bütün olarak madalyonları oluşturan bu motif yörede Kirmani ismiyle anılmakta olup bu motifin Kirman Şahının mührü olduğu ileri sürülmektedir.

Dokumanın zemini her iki parçada da üç bordürle çevrelenmiştir. Kısa kenar bordürleri, uzun kenar bordürlerine göre daha dar tutulmuştur. İç ve dış bordür zikzak motifleri ile orta bordür ise çengel motifleriyle bezenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Tahir ASLAN

Mesleği : Halıcı/Kilimci

Açık Adres : Edremit Yolu Üzeri 9. km Urartu Halı - VAN

ÖRNEK NO: 9

İlgili Koleksiyon	: Urartu Halı Galerisi
Fotoğraf No	: 9
Çizim No	: 55-58
İnceleme Tarihi	: 11.09.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 55 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Van
Cinsi	: Seccade
Boyutları	: 54 x 86 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar 7 cm Kısa Kenar: 7 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözüğü: 28 Atk: 38
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Koyu kahverengi, açık kahverengi, beyaz ve pembe
Bordürde Kullanılan Renkler	: Koyu kahverengi ve açık kahverengi

Kompozisyon

54 x 86 cm ölçülerindeki halı yün malzemedan yapılmış olup dokumasında Gördes düğüm tekniği kullanılmıştır. Yün malzeme bitkisel boyalarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kahverengi, beyaz ve pembe renkler kullanılmıştır.

Halının kahverengi zemini çift yönlü mihrap motifiyle dolgulanmıştır. Zeminin boşta kalan kısımlarında nazardan korunmak ve kötülükleri uzaklaştırmak amacıyla kullanılan beş adet beştaş motifi yer almaktadır.

Zemini çevreleyen tek sıra bordür, kahverengi zemin üzerinde yer alan çengel motifiyle bezenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : İsmail Abi
Mesleği : Halıcı/Kilimci
Açık Adres : Edremit Yolu Üzeri 9. km Urartu Halı - VAN

ÖRNEK NO: 10

İlgili Koleksiyon	: Urartu Halı Galerisi
Fotoğraf No	: 10
Çizim No	: 59-63
İnceleme Tarihi	: 11.09.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 50 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Van
Cinsi	: Heybe
Boyutları	: 42 x 52 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 3 cm Kısa Kenar Dış: 5 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar İç: 5 cm Kısa Kenar İç: 3,5 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözü: 28 Atk: 35
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, mavi, siyah ve beyaz
Bordürde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, beyaz, siyah, mavi ve sarı

Kompozisyon

42 x 52 cm ölçülerindeki örnek yün malzemeden yapılmış olup dokumasında Gördes düğüm tekniği kullanılmıştır. Yün malzeme bitkisel boyalarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kırmızı, mavi, siyah ve beyaz renkler kullanılmıştır.

Dokumanın kırmızı zemini, dikdörtgen bir madalyonla dolgulanmıştır. Madalyonun içi iki adet sonsuzluğu simgeleyen yıldız motifiyle bezenmiştir. Dokumanın uzun kenarında iki bordür arasında yatay bir kuşak yer almakta olup içinde yan yana sıralanan kelebek, küpe ve yıldız motiflerine yer verilmiştir.

Yörede bu halı Hurçık veya Paleti (yiyecek veya giyecek taşımakta kullanılan heybe) ismiyle anılmaktadır.

Örnek iki bordürle çevrelenmiştir. Dış bordür kırmızı zemin üzerine düzenli bir şekilde birbirini takip eden stilize edilmiş kuş (kuğu) motifleriyle, iç bordür ise yörede üçtaş olarak anılan motifle süslenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Tahir ASLAN

Mesleği : Halıcı/Kilimci

Açık Adres : Edremit Yolu Üzeri 9. km Urartu Halı - VAN

ÖRNEK NO: 11

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 11
Çizim No	: 64-66
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 50 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Van
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 112 x 210 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar 13 cm Kısa Kenar: 13 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 25 Atk: 45
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Açık kahverengi, gri, kırmızı, beyaz ve mavi
Bordürde Kullanılan Renkler	: Krem, gri, kahverengi ve siyah

Kompozisyon

112 x 210 cm ölçülerindeki halı, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş olup yapımında yün malzeme kullanılmıştır. Yün malzeme bitkisel boyalarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kahverengi, gri, krem ve kırmızı renkler kullanılmıştır.

Halının gri renkli zemini, dış hatları kırmızı renkle konturlanmış açık kahve renkli basamaklı bir madalyon ile dolgulanmıştır. Madalyonun içi dikey bir şekilde alt ve üstte sonsuzluğu sembolize eden yıldız motifi ortada ise merkezinde yine yıldız motifinin yer aldığı kötülüklerden korunma amaçlı kullanılan akrep motifiyle bezenmiştir.

Dokumanın zemini tek bordürle çevrelenmiştir. Kısa ve uzun kenarlarda bordür genişliği eşit tutulmuştur. Krem renkli bordür zemini kıvrık dal üzerinde yer alan çiçek motifleriyle süslenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Nuray ELİK

Mesleği : Araştırma Görevlisi

Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 12

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 12
Çizim No	: 67-73
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 35 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Van
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 170 x 400 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 4 cm Kısa Kenar Dış: 4 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar Orta: 23 cm Kısa Kenar Orta: 23 cm
3. Bordür	: Uzun Kenar İç: 9 cm Kısa Kenar İç: 9 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözü: 33 Atkı: 52
Hav Yüksekliği	: 0,8 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Mor, haki yeşil, kirli beyaz, turuncu, pembe, siyah
Bordürde Kullanılan Renkler	: Siyah, beyaz, sarı, pembe, turuncu ve haki yeşil

Kompozisyon

170 x 400 cm ebatlarındaki halı, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş olup yapımında yün malzeme kullanılmıştır. Yün malzeme bitkisel boyalarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak mor, pembe, haki yeşil, kirli beyaz, turuncu ve siyah renkler kullanılmıştır.

Halının mor renkli zemini, dikey bir şekilde sıralanan kirli beyaz renkli altıgen madalyonlarla kompoze edilmiştir. Madalyonların içi yanlarında yıldız, merkezlerinde ise pıtrak motiflerinin yer aldığı bitkisel bezemeli kurbağacık motifleri ile dolgulanmıştır.

Dokumanın zemini iki bordürle çevrelenmiştir. Dış bordür siyah zemin üzerinde yer alan karanfil çiçeği motifleriyle, iç bordür ise üçtaş motifleriyle ile bezenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Bedriye UTUŞ

Mesleği : Usta Öğretici

Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 13

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 13
Çizim No	: 74-79
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 50 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Van
Cinsi	: Yolluk
Boyutları	: 106 x 350 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar: 9 cm Kısa Kenar: 6 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 30 Atk: 48
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, Siyah, Sarı, beyaz ve gri
Bordürde Kullanılan Renkler	: Sarı, pembe, beyaz ve yeşil

Kompozisyon

106 x 350 cm ebatlarındaki örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş olup yapımında yün malzeme kullanılmıştır. Yün malzeme bitkisel boylarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kırmızı, siyah, sarı, beyaz, pembe, yeşil ve gri renkler kullanılmıştır.

Halının siyah zemini, dikey bir şekilde sıralanan kırmızı renkli sekizgen madalyonlarla dolgulanmıştır. Madalyonların içine merkezlerinde nazardan korunma amaçlı kullanılan göz motiflerinin yer aldığı ejderha motifleri yer almaktadır. Madalyonların dışında kalan zemin boşluklarına ise yine göz motifleri yerleştirilmiştir.

Dokumanın zemini tek bordürle çevrelenmiştir. Bordür zeminden testere ağzı motifleriyle ayrılmıştır. Kısa kenar bordürleri uzun kenar bordürlerine göre daha dar tutulmuştur. Dokumanın uzun kenar bordürleri stilize edilmiş gül motifleriyle, kısa kenarlar ise bir dal üzerinde yer alan çiçek motifleriyle bezenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Mukaddes AKSOY

Mesleği : Usta Öğretici

Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 14

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 14
Çizim No	: 80-86
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 55 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Van
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 165 x 400 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 10 cm Kısa Kenar Dış: 10 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar Orta: 8 cm Kısa Kenar Orta: 8 cm
3. Bordür	: Uzun Kenar İç 8 cm Kısa Kenar İç: 8 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 38 Atk: 46
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, siyah, taba, haki yeşil, pembe ve beyaz
Bordürde Kullanılan Renkler	: Taba, beyaz ve pembe

Kompozisyon

165 x 400 cm boyutlarındaki örnek, yün malzemedan yapılmış olup dokumasında Gördes düğüm tekniği kullanılmıştır. Yün malzemenin bitkisel boyalarla renklendirildiği dokumada ağırlıklı olarak kırmızı, siyah, taba, pembe ve beyaz renkler kullanılmıştır.

Halının kırmızı renkli zemini, dikey bir şekilde sıralanan iç içe geçmiş siyah renkli merkezlerinde sonsuzluğu simgeleyen yıldız motiflerin yer aldığı artı/haçvari veya dört yön diyebileceğimiz motiflerle bezenmiştir. Zeminin geriye kalan boşluklarına gücü ve erkekliği sembolize eden koçboynuzu ile nazardan korunma amaçlı kullanılan beştaş motifleri ve sonsuzluğu simgeleyen yıldız motifleri yerleştirilmiştir. Bu halı yörede zeminindeki haçvari motiflerden dolayı Xaçoyni (Haçlı) ismi ile anılmaktadır.

Dokumanın zemini üç bordürle çevrelenmiştir. Dış ve iç bordür siyah zemin üzerine gücü ve erkekliği sembolize eden koçboynuzu motifleriyle, orta bordür ise genç kızın evlilik isteğini dile getiren küpe motifleriyle bezenmiştir. Dokuma kısa kenarlarda saçakla sonlandırılmıştır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Tahir ASLAN
Mesleği : Halıcı/Kilimci
Açık Adres : Edremit Yolu Üzeri 9. km Urartu Halı - VAN

ÖRNEK NO: 15

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 15
Çizim No	: 87-92
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Dokunduğu Tarih	: 1986
Tarihlendirme	: Yaklaşık 33 yıllık
Kitabesi	: Kısa kenarında 1986 tarihi yer almaktadır.
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Van
Cinsi	: Yolluk
Boyutları	: 165 x 430 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 5 cm Kısa Kenar Dış: 5 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar Orta: 11 cm Kısa Kenar Orta: 11 cm
3. Bordür Uzun Kenar İç	: 7 cm Kısa Kenar İç: 7 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözüğü: 34 Atkı: 48
Hav Yüksekliği	: 0,8 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Pembe, haki yeşil, siyah, kırmızı, gri, beyaz
Bordürde Kullanılan Renkler	: Siyah, krem, turuncu, gri ve haki yeşil

Kompozisyon

165 x 430 cm ebatlarındaki örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş olup yapımında yün malzeme kullanılmıştır. Yün malzeme bitkisel boyalarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak pembe, siyah, kırmızı, yeşil ve turuncu renkler kullanılmıştır.

Dokumanın kırmızı renkli zemini, dikey bir şekilde sıralanan ve birbirine bağlı haki yeşil renkli altıgen madalyonlarla dolgulanmıştır. Madalyonların içi merkezlerinde nazarın etkisini yok etmek amacıyla kullanılan pıtrak motiflerinin yer aldığı kurbağacık motifleriyle bezenmiştir.

Dokumanın zemini üç bordürle çevrelenmiştir. Dış bordür yaşamın sürekliliğini sembolize eden su yolu motifleriyle, orta bordür siyah zemin üzerine

karanfil çiçeği motifleriyle, iç bordür ise üçtaş motifi ile bezenmiştir. Dokuma kısa kenarlarda saçakla sonlandırılmıştır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Nuray ELİK
Mesleği : Araştırma Görevlisi
Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 16

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 16
Çizim No	: 93-98
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 50 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Van
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 105 x 202 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 6 cm Kısa Kenar Dış: 6 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar Orta: 4 cm Kısa Kenar Orta: 4 cm
3. Bordür	: Uzun Kenar Orta: 5 cm Kısa Kenar Orta: 5 cm
4. Bordür	: Uzun Boy İç: 2,5 cm Kısa Kenar İç: 2,5 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 31 Atk: 43
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, beyaz, siyah, kahverengi, sarı, gri ve lacivert
Bordürde Kullanılan Renkler	: Beyaz, kırmızı, gri, sarı, turuncu, lacivert

Kompozisyon

105 x 202 cm ölçülerindeki halı, yün malzeme ile yapılmış olup dokumasında Gördes düğüm tekniği kullanılmıştır. Yün malzemenin bitkisel boyalarla renklendirildiği dokumada, ağırlıklı olarak kırmızı, beyaz, siyah, sarı, kahverengi ve gri renkler kullanılmıştır.

Zemin kompozisyonu, dikey bir şekilde, kırmızı renkli zemine peş peşe sıralanan dört adet kötülüklerden korunmak amacıyla kullanılan akrep motifinden oluşmaktadır. Zeminin dört köşesine özgür ve hür olma isteğini dile getiren kelebek motifi yerleştirilmiş olup geriye kalan zemin boşlukları ise stilize çiçek motifleriyle süslenmiştir.

Dokumanın zemini beş bordürle çevrelenmiştir. Dıştan birinci ve üçüncü bordür üçtaş motifliyle, ikinci bordür nazardan korunma amaçlı kullanılan göz motifleriyle, lacivert zeminli dördüncü bordür bezemesiz olarak, en iç bordür ise temizliği ve yaşamın sürekliliğini dile getiren su yolu motifleriyle bezenmiştir. Dokuma kısa kenarlarda saçakla sonlanmıştır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Nuray ELİK
Mesleği : Araştırma Görevlisi
Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 17

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 17
Çizim No	: 99-102
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Dokunduğu Tarih	: 1971
Tarihlendirme	: Yaklaşık 48 yıllık
Kitabesi	: Halı zemininde 1971 tarihi yer almaktadır.
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Van
Cinsi	: Yolluk
Boyutları	: 130 x 400 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar: 14 cm Kısa Kenar: 14 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözü: 32 Atkı: 45
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, mavi, sarı, turuncu ve beyaz
Bordürde Kullanılan Renkler	: Kahverengi, sarı, kırmızı, turuncu, mavi ve pembe

Kompozisyon

130 x 400 cm boyutlarındaki örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş olup yapımında yün malzeme kullanılmıştır. Yün malzeme bitkisel boyalarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kırmızı, sarı, turuncu, mavi ve kahverengi renkler kullanılmıştır.

Halının kırmızı renkli zemini, dikey bir şekilde ard arda sıralanan geometrik şekilli madalyonlarla dolgulanmıştır. Madalyonların içi bereket motifleriyle bezenmiştir.

Zemini çevreleyen tek sıra bordür, kahverengi zemin üzerine gücü ve erkekliği sembolize eden farklı renklerdeki koçboynuzu motifleriyle süslenmiştir. Dokuma kısa kenarlarda saçakla sonlandırılmıştır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Mukaddes AKSOY
Mesleği : Usta Öğretici
Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 18

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 18
Çizim No	: 103-107
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Dokunduğu Tarih	: 1959
Tarihlendirme	: Yaklaşık 60 yıllık
Kitabesi	: Kısa kenarında Enver, 1959 ve “M” Harfi yer almaktadır.
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 155 x 360 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar: 15 cm Kısa Kenar: 10 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözü: 26 Atkı: 35
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kahverengi, sarı, gri, turuncu, beyaz ve pembe
Bordürde Kullanılan Renkler	: Turuncu, kahverengi, pembe, gri ve krem

Kompozisyon

155 x 360 cm ebatlarında dokunmuş taban halısıdır. Yün iple dokunan örnekte, kullanılan renkler bitkisel boyalardan elde edilmiştir. Ağırlıklı olarak kahverengi, sarı, gri, pembe, turuncu ve beyaz renklerin kullanıldığı halı, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuştur.

Halının kahverengi zemini, dikey bir şekilde ard arda sıralanan sekizgen madalyonlarla dolgulanmıştır. Madalyonların içi merkezlerinde gücü ve erkekliği sembolize eden koçboynuzu motiflerinin yer aldığı ejderha motifleriyle bezenmiştir. Madalyonların dışında kalan zemin boşluklarında ise sonsuzluğu simgeleyen farklı renklerdeki yıldız motifleri yer almaktadır.

Dokumanın zemini tek bordürle çevrelenmiştir. Örnekte kısa kenar bordürleri, uzun kenar bordürlerine göre daha dar tutulmuştur. Zeminden farklı olarak turuncu renge sahip olan bordürün içi, farklı renklerdeki çengel motifleriyle süslenmiştir. Dokuma kısa kenarlarda saçakla sonlandırılmıştır

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Mukaddes AKSOY

Mesleği : Usta Öğretici

Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 19

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 19
Çizim No	: 108-111
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 50 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 205 x 370 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar: 15 cm Kısa kenar: 15 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 25 Atk: 33
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Pembe, siyah, sarı, beyaz, turuncu
Bordürde Kullanılan Renkler	: Beyaz, pembe ve siyah

Kompozisyon

205 x 370 cm. ebatlarında dokunmuş taban halısıdır. Yün iple dokunan örnekte, kullanılan renkler bitkisel boyalardan elde edilmiştir. Ağırlıklı olarak pembe, beyaz, sarı, turuncu ve siyah renklerin kullanıldığı örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuştur.

Dokumanın pembe renge sahip olan zemini iki sıra halinde dikey olarak iç içe geçmiş merkezlerinde genç kızların evlilik isteğini dile getiren küpe motiflerinin yer aldığı sonsuzluğu simgeleyen yıldız motifleriyle dolgulanmıştır.

Dokumanın zemini tek bordürle çevrelenmiştir. Örnekte kısa kenar ve uzun kenar bordür genişlikleri eşit tutulmuştur. Zeminden farklı olarak beyaz renge sahip olan bordürün içi, düzenli bir şekilde birbirini takip eden çiçek motifleriyle süslenmiştir. Dokuma kısa kenarlarda saçakla sonlandırılmıştır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı	: Bedriye UTUŞ
Mesleği	: Usta Öğretici
Açık Adres	: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 20

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 20
Çizim No	: 112-115
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 50 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Van
Cinsi	: Yolluk
Boyutları	: 108 x 456 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 5 cm Kısa Kenar Dış: 5 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar İç: 9 cm Kısa Kenar İç: 9 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 28 Atk: 44
Hav Yüksekliği	: 0,8 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, Siyah, Sarı, Turuncu, Mavi, Pembe, lacivert ve beyaz
Bordürde Kullanılan Renkler	: Siyah, pembe, sarı, beyaz ve kırmızı

Kompozisyon

108 x 456 cm ebatlarındaki örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuştur. Yün ipe dokunan örnekte, kullanılan renkler bitkisel boyalardan elde edilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kırmızı, sarı, siyah, turuncu, mavi ve pembe renklerin kullanılmıştır.

Halının kırmızı renge sahip zemini, dikey bir şekilde peş peşe sıralanan geometrik şekilli madalyonlarla dolgulanmıştır. Madalyonların içi ve zemin boşlukları gücü ve erkekliği sembolize eden koçboynuzu motifleriyle bezenmiştir.

Dokumanın zemini iki bordürle çevrelenmiştir. Dış bordür kırmızı zemin üzerinde yer alan çengel motifleriyle, siyah zemine sahip iç bordür ise sandık motifi ile bezenmiştir. Dokuma kısa kenarlarda saçakla sonlandırılmıştır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Bedriye UTUŞ

Mesleği : Usta Öğretici

Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 21

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 21
Çizim No	: 116-119
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 60 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Van
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 95 X 193 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 2 cm Kısa Kenar Dış: 2 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar Orta: 9 cm Kısa Kenar Orta: 9 cm
3. Bordür	: Uzun Kenar İç: 3 cm Kısa Kenar İç: 3 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözü: 25 Atkı: 37
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Siyah, pembe, mor, taba, kırmızı ve beyaz
Bordürde Kullanılan Renkler	: Taba, kirli beyaz, pembe ve mor

Kompozisyon

95 x 193 cm ebatlarındaki örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuştur. Yün iple dokunan örnekte, kullanılan renkler bitkisel boyalardan elde edilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak siyah, taba, pembe, mor, kırmızı ve beyaz renkler kullanılmıştır.

Halının siyah renge sahip zemini, mor renkli madalyon motifi ile dolgulanmıştır. Madalyonun içi bitkisel motiflerle bezenmiştir. Köşelerde yine bitkisel bezemeli çeyrek madalyonlara yer verilmiştir.

Dokumanın zemini üç bordürle çevrelenmiştir. İç ve dış bordürler hançer yaprakları motifiyle, ana bordür ise taba renkli zemin üzerine işlenen ara boşluklarında kazayağı motiflerinin yer aldığı stilize edilmiş bitkisel motiflerle süslenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Nuray ELİK

Mesleği : Araştırma Görevlisi

Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 22

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 22
Çizim No	: 120-125
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 65 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Yolluk
Boyutları	: 100 x 315 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 7,5 cm Kısa Kenar Dış: 7,5 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar İç: 5 cm Kısa Kenar İç: 5 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözü: 34 Atk: 45
Hav Yüksekliği	: 0,8 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Lacivert, kırmızı, kahverengi, sarı, turuncu, siyah ve mavi
Bordürde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, mavi, sarı, beyaz, pembe ve lacivert

Kompozisyon

100 x 315 cm boyutlarındaki örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş olup yapımında yün malzeme kullanılmıştır. Yün malzeme bitkisel boyalarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak lacivert, kırmızı, sarı, turuncu, kahverengi, siyah ve mavi renkler kullanılmıştır.

Halının lacivert renkli zemini, dikey ekseninde sıralanan köşeli yıldız madalyonlarla dolgulanmıştır. Madalyonların içi farklı şekillerdeki geometrik motiflerle bezenmiştir. Madalyonların dışında kalan zemin boşluklarında nazardan korunma amaçlı kullanılan göz ile genç kızların evlilik isteğini dile getiren sandık motifleri yer almaktadır.

Dokumanın zemini iki bordürle çevrelenmiştir. Lacivert zeminli dış bordür, dal üzerinde yer alan çiçek motifleriyle, iç bordür ise kırmızı zemin üzerine işlenmiş farklı renklerdeki zikzak motifleriyle bezenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Nuray ELİK

Mesleği : Araştırma Görevlisi

Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 23

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 23
Çizim No	: 126-129
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 60 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Yolluk Halısı
Boyutları	: 87 x 298 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar: 6 cm Kısa Kenar: 6 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 32 Atkı: 43
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Bordo, siyah, beyaz, pembe, kahverengi
Bordürde Kullanılan Renkler	: Taba ve siyah

Kompozisyon

87 x 298 cm ebatlarındaki örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuştur. Yün iple dokunan örnekte, kullanılan renkler bitkisel boyalardan elde edilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak bordo, siyah, pembe, kahverengi, taba ve beyaz renkler kullanılmıştır.

Halının bordo renge sahip zemini, diagonal bir şekilde sıralanmış küçük altıgen madalyonlarla dolgulanmıştır. Altıgenlerin içi gücü ve erkekliği sembolize eden koçboynuzu motifleriyle bezenmiştir. Zeminin her iki tarafında uzun kenarlar boyunca stilize çiçek motifleri yer almaktadır. Bu halı yörede Çılgül (kırkgül) adıyla anılmaktadır.

Zemini çevreleyen tek sıra bordürde taba renkli çengel motifleri yer almaktadır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Mukaddes AKSOY
Mesleği : Usta Öğretici
Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 24

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 24
Çizim No	: 130-135
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 50 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 107 x 230 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 4 cm Kısa Kenar Dış: 4 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar Orta: 10 cm Kısa Kenar Orta: 10 cm
3. Bordür	: Uzun Kenar İç: 3 cm Kısa Kenar İç: 3 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 22 Atk: 37
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, mavi, gri, yeşil ve beyaz
Bordürde Kullanılan Renkler	: Beyaz, mavi, sarı, kırmızı, gri ve turuncu

Kompozisyon

107 x 230 cm. ebatlarında dokunmuş taban halısıdır. Yün iple dokunan örnekte, kullanılan renkler bitkisel boyalardan elde edilmiştir. Ağırlıklı olarak kırmızı, mavi, sarı, gri, yeşil, turuncu ve beyaz renklerin kullanıldığı örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuştur.

Dokumanı zemini dikey ekseninde birbiriyle bağlantılı iki tane altıgen madalyon ile dolgulanmıştır. Madalyonların içi sonsuzluğu simgeleyen yıldız ve bitkisel motiflerle bezenmiştir. Zeminin dört köşesine beyaz renkli geyik figürü yerleştirilmiştir.

Dokumanın zemini üç bordürle çevrelenmiştir. Bordürler zeminden testere ağzı motifleriyle ayrılmıştır. Dış bordür kırmızı zemin üzerine genç kızların evlilik isteğini dile getiren sandık motifleriyle, orta bordür beyaz renkli zemin üzerine stilize edilmiş lale ve çiçek motifleriyle, iç bordür ise kırmızı zemin üzerine zikzak motifleriyle bezenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Mukaddes AKSOY

Mesleği : Usta Öğretici

Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 25

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 25
Çizim No	: 139-139
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 55 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Yolluk
Boyutları	: 215 x 510 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 6 cm Kısa Kenar Dış: 6 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar Orta: 15 cm Kısa Kenar Orta: 15 cm
3. Bordür	: Uzun Kenar İç: 7 cm Kısa Kenar İç: 7 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözü: 33 Atk: 45 cm
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Gri, siyah, haki yeşil, kırmızı ve pembe
Bordürde Kullanılan Renkler	: Gri, pembe, kırmızı, beyaz, turuncu

Kompozisyon

215 x 510 cm ebatlarında yolluk halısıdır. Örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuştur. Yün iple dokunan örnekte, kullanılan renkler bitkisel boyalardan elde edilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak gri, siyah, haki yeşil, kırmızı, turuncu ve pembe renkler kullanılmıştır.

Halının zemini, dikey ekseninde peş peşe sıralanan birbirleriyle bağlantılı dış hatları pembe renkle konturlanmış üç adet iç içe geçmiş madalyonlarla dolgulanmıştır. İç kısımda kalan madalyonlar gri renkli zemin üzerinde yer alan hayat ağacı motifiyle bezenmiştir. Haki yeşil renkli dış madalyonlarda ise motife yer verilmemiştir.

Dokumanın zemini üç bordürle çevrelenmiştir. Dış bordür gri renkli zemin üzerine balıksırtı motifleriyle, orta bordür taba renkli zemin üzerine tek dal üzerinde yer alan stilize edilmiş çiçek motifleriyle, iç bordür ise gri renkli zemin üzerine evi,

aileyi ve beraberliği simgeleyen ev ile genç kızların evlilik isteğini dile getiren sandık motifleriyle bezenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Bedriye UTUş
Mesleği : Usta  ğretici
Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 26

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 26
Çizim No	: 140-144
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 60 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 146 x 287 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar: 12 cm Kısa Kenar: 12 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 28 Atk: 38
Hav Yüksekliği	: 0,7 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, mavi, siyah, kirli beyaz ve sarı
Bordürde Kullanılan Renkler	: Siyah, pembe, sarı, mavi ve sarı

Kompozisyon

146 x 287 cm. ebatlarında, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş taban halısıdır. El eğirmesi yün iple dokunan örnekte, kullanılan renkler bitkisel boyalardan elde edilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kırmızı, mavi, siyah, kirli beyaz, lacivert, pembe ve sarı renkler kullanılmıştır.

Halının kırmızı zemini, dikey ekseninde yerleştirilen birbirine bağlı post motifiyle dolgulanmıştır. Post motiflerinin merkezinde sekizgen madalyonlar yer almaktadır. Madalyonların içi merkezlerinde yıldız motiflerinin yer aldığı ejderha motifleri ile bezenmiştir.

Zemini çevreleyen tek sıra bordür siyah zemin üzerine çengel, göz ve elibeline motifleriyle bezenmiştir. Dokuma kısa kenarlarda saçakla sonlandırılmıştır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Bedriye UTUŞ
Mesleği : Usta Öğretici
Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 27

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 27
Çizim No	: 145-151
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Dokunduğu Tarih	: 1980
Tarihlendirme	: Yaklaşık 39 yıllık
Kitabesi	: Halı zeminde “Dur Dayan ismi” ve “1980” tarihi yer almaktadır.
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Van
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 180 x 410 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 15 cm Kısa Kenar Dış: 15 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar Orta: 6 cm Kısa Kenar Orta: 6 cm
3. Bordür	: Uzun Kenar İç: 12 cm Kısa Kenar İç: 12 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözü: 32 Atk: 40
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, siyah, pembe, sarı, mavi, beyaz ve mor
Bordürde Kullanılan Renkler	: Beyaz, turuncu, sarı, mavi ve pembe

Kompozisyon

180 x 410 cm boyutlarındaki örnek, yün malzemedan yapılmış olup dokumasında Gördes düğüm tekniği kullanılmıştır. Yün malzemenin bitkisel boyalarla renklendirildiği dokumada ağırlıklı olarak kırmızı, siyah, pembe, sarı, mavi, beyaz, turuncu ve mor renkler kullanılmıştır.

Halının kırmızı renkli zemini, dikey bir şekilde sıralanan iç içe geçmiş siyah renkli artı/haçvari veya dört yön diyebileceğimiz motiflerle bezenmiştir. Dört yön motiflerinin içi farklı renklerdeki koçboynuzu ve hayat ağacı motifleriyle dolgulanmıştır. Zeminin geriye kalan boşluklarına gücü ve erkekliği sembolize eden koçboynuzu ile nazardan korunma amaçlı kullanılan göz motifleri ve sonsuzluğu

simgeleyen yıldız motifleri yerleştirilmiştir. Bu halı yörede zeminindeki haçvari motiflerden dolayı Xaçoıı (Haçlı) ismi ile anılmaktadır.

Dokumanın zemini üç bordürle çevrelenmiştir. Dış ve iç bordür siyah zemin üzerine gücü ve erkekliğı sembolize eden koçboynuzu motifleriyle, orta bordür ise siyah zemin üzerine genç kızın evlilik isteğini dile getiren farklı renklerdeki küpe motifleriyle bezenmiştir. Dokuma kısa kenarlarda saçakla sonlandırılmıştır.

Kaynak Kişı Künyesi

Adı Soyadı : Nuray ELİK
Mesleğı : Araştırma Görevlisi
Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 28

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 28
Çizim No	: 152-156
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 60 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Van
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 110 x 200 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 3 cm Kısa Kenar Dış: 3 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar Orta: 18 cm Kısa Kenar Orta: 18 cm
3. Bordür	: Uzun Kenar İç: 3 cm Kısa Kenar İç: 3 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de):	: Çözü: 29 Atk: 42
Hav Yüksekliği	: 0,8 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kahverengi, mavi, siyah, pembe ve krem
Bordürde Kullanılan Renkler	: Mavi, krem, pembe, beyaz ve kahverengi

Kompozisyon

110 x 200 cm ölçülerindeki örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuştur. Yün iple dokunan örnekte, kullanılan renkler bitkisel boyalardan elde edilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kahverengi, mavi, pembe, siyah ve beyaz renkler kullanılmıştır.

Halının mavi renkli zemini, merkezinde sonsuzluğu simgeleyen yıldız motifinin yer aldığı iri bir madalyon ile dolgulanmıştır. Madalyonun içi ve halı zeminin köşeleri stilize edilmiş çiçek ve kıvrık dallardan oluşan bitkisel bezeme ile doldurulmuştur.

Dokumanın zemini üç bordürle çevrelenmiştir. İç bordür krem ve pembe renkli testere ağzı motifleriyle orta bordür lacivert zemin üzerine stilize edilmiş çiçek motifleriyle, dış bordür ise krem renkli zemin üzerine farklı renklerdeki çengel motifleriyle bezenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Nuray ELİK

Mesleği : Araştırma Görevlisi

Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 29

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 29
Çizim No	: 157-165
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Dokunduğu Tarih	: 1978
Tarihlendirme	: Yaklaşık 41 yıllık
Kitabesi	: Halı zemininde 1978 tarihi yazılıdır.
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Van
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 160 x 405 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 15 cm Kısa Kenar Dış: 15 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 7 cm Kısa Kenar Dış: 7 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 24 Atk: 37
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Vişneçürüğü, siyah, turuncu, taba, pembe, mavi ve beyaz
Bordürde Kullanılan Renkler	: Siyah, pembe, mavi, turuncu, siyah ve krem

Kompozisyon

160 x 405 cm. ebatlarında, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş taban halısıdır. El eğirmesi yün iple dokunan örnekte, kullanılan renkler bitkisel boyalardan elde edilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak vişneçürüğü, siyah, turuncu, mavi, pembe ve beyaz renkler kullanılmıştır.

Halının vişneçürüğü renkli zemini, dikey eksende yerleştirilmiş dış hatları pembe renkle belirlenen birbirine bağlı altıgen madalyonlarla dolgulanmıştır. İç dolgu renkleri farklı olan madalyonların merkezlerinde bereket motifi yer almaktadır. Geriye kalan zemin boşlukları sonsuzluğu simgeleyen yıldız, nazarın etkisini yok etmek amacıyla kullanılan pıtrak, çengel ve stilize edilmiş çiçek motifleriyle bezenmiştir.

Dokumanın zemini iki bordürle çevrelenmiştir. İç bordür düzenli bir şekilde sıralanan farklı renklerdeki koçboynuzu motifleriyle, dış bordür ise siyah zemin üzerine farklı renklerden oluşan stilize çiçek motifleriyle süslenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Mukaddes AKSOY
Mesleği : Usta Öğretici
Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 30

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 30
Çizim No	: 166-170
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 55 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 115 x 174 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 12 cm Kısa Kenar Dış: 12 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar İç: 12 cm Kısa Kenar İç: 12 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözü: 27 Atk: 36
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Taba, lacivert, kırmızı, siyah ve beyaz
Bordürde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, mavi, beyaz ve siyah

Kompozisyon

115 x 174 cm ölçülerindeki örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuştur. Yün iple dokunan örnekte, kullanılan renkler bitkisel boyalardan elde edilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak taba, lacivert, kırmızı, siyah ve beyaz renkler kullanılmıştır.

Halının taba renkli zemini, dikey eksenle nazardan korunma amaçlı kullanılan göz motifleriyle dolgulanmıştır. Göz motiflerinin etrafına lacivert ve kırmızı renkli çınar ağacı yaprağı motifleri yerleştirilmiştir.

Dokumanın zemini iki bordürle çevrelenmiştir. İç bordür kırmızı zemin üzerine balıksırtı motifleriyle, dış bordür ise beyaz zemin üzerine zikzak motifleriyle bezenmiştir. Dokuma kısa kenarlarda saçakla sonlandırılmıştır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Bedriye UTUŞ

Mesleği : Usta Öğretici

Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 31

İlgili Koleksiyon	: Urartu Halı Galerisi
Fotoğraf No	: 31
Çizim No	: 171-175
İnceleme Tarihi	: 11.09.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 50 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 118 x 226 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 3 cm Kısa Kenar Dış: 1,5 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar Orta: 2 cm Kısa Kenar Orta: 1,5 cm
3. Bordür	: Uzun Kenar İç: 7,5 cm Kısa Kenar İç: 5 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 28 cm Atkı: 42 cm
Hav Yüksekliği	: 0,7 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Turuncu, sarı, kırmızı, pembe ve siyah
Bordürde Kullanılan Renkler	: Siyah, beyaz, pembe, kırmızı, turuncu

Kompozisyon

118 x 226 cm ebatlarındaki halı Gördes düğüm tekniği ile dokunmuştur. Yapımında yün malzeme kullanılmış olup iplikler bitkisel boyalarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak turuncu, sarı, kırmızı ve siyah renkler kullanılmıştır.

Halının zemininde motiflerin yerleştirilmesi dikey yöndedir. Halı, turuncu renkli zeminin ortasına yerleştirilen merkezlerinde yıldız motiflerinin yer aldığı, birbirine bağlı bereket motifleri ile yanlarda bu bereket motiflerinin yarım kalmış şekillerinden oluşan bir kompozisyon gösterir.

Dokumanın zemini üç bordürle çevrelenmiştir. Dış bordürler tarak, orta bordürler zikzak motifleriyle, iç bordürler ise bir dal üzerinde yer alan stilize edilmiş çiçek motifleriyle bezenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Tahir ASLAN

Mesleği : Halıcı/Kilimci

Açık Adres : Edremit Yolu Üzeri 9. km Urartu Halı - VAN

ÖRNEK NO: 32

İlgili Koleksiyon	: Urartu Halı Galerisi
Fotoğraf No	: 32
Çizim No	: 176-180
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 60 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 104 x 193 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar: 4 cm Kısa Kenar: 3 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 31 Atkı: 43
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Beyaz, turuncu, kırmızı, lacivert, pembe
Bordürde Kullanılan Renkler	: Turuncu, beyaz ve kırmızı

Kompozisyon

104 x 193 cm. ebatlarında, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş taban halısıdır. El eğirmesi yün iple dokunan örnekte, kullanılan renkler bitkisel boyalardan elde edilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kırmızı, lacivert, pembe, beyaz ve turuncu renkler kullanılmıştır.

Halının zemini, çift sıra halinde zemine dikey ekseninde yerleştirilen içlerinde ejderha motiflerinin yer aldığı sekizgen madalyonlar ile dolgulanmıştır. Ejderha motiflerinin içi, merkezlerinde nazardan korunma amaçlı kullanılan göz motiflerinin yer aldığı, gücü ve erkekliği sembolize eden koçboynuzu motifleri ile bezenmiştir. Halı yörede Nirkani ismiyle anılmaktadır.

Zemini çevreleyen tek sıra bordür, balıksırtı motifleriyle süslenmiştir. Dokuma kısa kenarlarda saçakla sonlandırılmıştır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Tahir ASLAN
Mesleği : Halıci/Kilimci
Açık Adres : Edremit Yolu Üzeri 9. km Urartu Halı - VAN

ÖRNEK NO: 33

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 33
Çizim No	: 181-185
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 60 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Taban Halı
Boyutları	: 141 x 338 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar: 10 cm Kısa Kenar: 10 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 28 Atk: 38
Hav Yüksekliği	: 0,7 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, beyaz, sarı, eflatun, pembe ve yeşil
Bordürde Kullanılan Renkler	: Siyah, pembe, kırmızı, eflatun, yeşil ve pembe

Kompozisyon

141 x 338 cm. ebatlarında, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş taban halısıdır. El eğirmesi yün iple dokunan örnekte, kullanılan renkler bitkisel boyalardan elde edilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kırmızı, mavi, kirli beyaz, lacivert, pembe ve sarı renkler kullanılmıştır.

Halının kırmızı zemini, dikey ekseninde yerleştirilen birbirine bağlı post motifiyle dolgulanmıştır. Post motiflerinin merkezinde sekizgen madalyonlar yer almaktadır. Madalyonların içi merkezlerinde yıldız motiflerinin yer aldığı ejderha motifleri ile bezenmiştir.

Dokumanın zemini tek bordürle çevrelenmiştir. Uzun kenar bordürleri siyah zemin üzerine farklı renklerdeki çengel motifleriyle, kısa kenar bordürleri ise nazardan korunma ve kötülükleri uzaklaştırma amaçlı kullanılan farklı renklerdeki beştaş motifleriyle bezenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Mukaddes AKSOY

Mesleği : Usta Öğretici

Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 34

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 34
Çizim No	: 186-190
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 55 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Van
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 170 x 345 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 8 cm Kısa Kenar Dış: 8 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar Orta: 6 cm Kısa Kenar Orta: 6 cm
3. Bordür	: Uzun Kenar İç: 7 cm Kısa Kenar İç: 7 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözü: 33 Atk: 40
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Siyah, kırmızı, gri, turuncu, beyaz, açık kahve
Bordürde Kullanılan Renkler	: Beyaz, kırmızı, siyah ve turuncu

Kompozisyon

170 x 345 cm boyutlarındaki örnek, yün malzemeden yapılmış olup dokumasında Gördes düğüm tekniği kullanılmıştır. Yün malzemenin bitkisel boyalarla renklendirildiği dokumada ağırlıklı olarak siyah, kırmızı, gri, turuncu ve beyaz renkler kullanılmıştır.

Halının kırmızı renkli zemini, dikey bir şekilde üç kuşak halinde sıralanan yanlarda siyah ortada ise kırmızı renkli iç içe geçmiş merkezlerinde sonsuzluğu simgeleyen yıldız motiflerin yer aldığı artı/haçvari veya dört yön diyebileceğimiz motiflerle bezenmiştir. Bu halı yörede zeminindeki haçvari motiflerden dolayı Xaçoyi (Haçlı) ismi ile anılmaktadır.

Dokumanın zemini üç bordürle çevrelenmiştir. Dış ve iç bordür siyah zemin üzerine gücü ve erkekliği sembolize eden beyaz renkli koçboynuzu motifleriyle, orta bordür ise siyah zemin üzerinde genç kızın evlilik isteğini dile getiren kırmızı ve

turuncu renkli küpe motifleriyle bezenmiştir. Dokuma kısa kenarlarda saçakla sonlandırılmıştır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Nuray ELİK
Mesleği : Araştırma Görevlisi
Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 35

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 35
Çizim No	: 191-193
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 45 yıllık
Kitabesi	: Halı zemininde iki isim yazılıdır. İsimlerden biri “Fatma” ancak diğeri okunamamaktadır.
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Van
Cinsi	: Yolluk Halısı
Boyutları	: 110 x 530 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar: 8 cm Kısa Kenar: 8 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözü: 31 Atkı: 43
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, mavi, kahverengi, taba, pembe ve turuncu
Bordürde Kullanılan Renkler	: Kahverengi, mavi, kırmızı, taba, turuncu, pembe ve beyaz

Kompozisyon

110 x 530 cm boyutlarındaki örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş olup yapımında yün malzeme kullanılmıştır. Yün malzeme bitkisel boylarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kırmızı, mavi, kahverengi, taba, turuncu ve pembe renkler kullanılmıştır.

Halının kırmızı renkli zemini, dikey bir şekilde ard arda sıralanan altıgen madalyonlarla dolgulanmıştır. Madalyonların arasına nazarın etkisini yok etmek amacıyla kullanılan göz motifleri yerleştirilmiştir. İç dolgu renkleri farklı olan madalyonların içi bereket motifleriyle bezenmiştir.

Zemini çevreleyen tek sıra bordür, kahverengi zemin üzerine hayatın ve yaşamın sürekliliğini sembolize eden farklı renklerdeki su yolu motifleriyle süslenmiştir. Dokuma kısa kenarlarda saçakla sonlandırılmıştır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Nuray ELİK
Mesleği : Araştırma Görevlisi
Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 36

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 36
Çizim No	: 194-200
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 60 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 148 x 342 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 5 cm Kısa Kenar Dış: 5 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar Orta: 17 cm Kısa Kenar Orta: 17 cm
3. Bordür	: Uzun Kenar İç: 4,5 cm Kısa Kenar İç: 4,5 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözü: 30 Atkı: 42
Hav Yüksekliği	: 0,8 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kahverengi, siyah, turuncu, mor, gri ve kirli beyaz
Bordürde Kullanılan Renkler	: Kahverengi, gri, siyah, turuncu

Kompozisyon

148 x 342 cm ölçülerindeki halı, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş olup yapımında yün malzeme kullanılmıştır. Yün malzeme bitkisel boyalarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kahverengi, siyah, turuncu, mor, gri ve kirli beyaz renkler kullanılmıştır.

Halının zemini, dikey ekseninde ard arda sıralanan iç içe geçmiş iç dolguları gri ve turuncu renkte olan üç adet madalyon ile dolgulanmıştır. İçteki madalyonların uç kısımları analığı ve doğurganlığı simgeleyen eli belinde motifleriyle sonlandırılmış olup madalyonların merkezlerinde nazardan korunma amaçlı kullanılan göz motifleri yer almaktadır. Madalyonların dışında kalan zemin boşluklarına göz ile avcılığı, üretkenliği ve yiğitliği simgeleyen keçi izi motifleri serpiştirilmiştir.

Dokumanın zemini iki bordürle çevrelenmiştir. İç bordürler turuncu zemin üzerine zikzak motifleriyle, dış bordürler ise iri zikzaklar içerisine yerleştirilen gücü ve erkekliği sembolize eden koçboynuzu motifleri ile genç kızların evlilik isteğini dile getiren küpe motifleriyle bezenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Bedriye UTUŞ
Mesleği : Usta Öğretici
Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 37

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 37
Çizim No	: 201-204
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 60 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 160 x 360 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 10 cm Kısa Kenar Dış: 10 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar İç: 6 cm Kısa Kenar İç: 6 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözü: 23 Atkı: 35
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kahverengi, taba, siyah, krem, yeşil ve pembe
Bordürde Kullanılan Renkler	: Kahverengi, beyaz ve siyah

Kompozisyon

160 x 360 cm. ebatlarında, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş taban halısıdır. El eğirmesi yün iple dokunan örnekte, kullanılan renkler bitkisel boyalardan elde edilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kahverengi, taba, siyah, krem, pembe ve yeşil renkler kullanılmıştır.

Halının kahverengi zemini, dikey bir şekilde sıralanan içlerinde çiçek ve yapraklardan oluşan bitkisel motiflerin yer aldığı birbirlerine bağlı geometrik şekilli iri madalyonlarla bezenmiştir. Zeminin köşeleri ise içlerinde yine bitkisel bezemelerin yer aldığı çeyrek madalyonlarla dolgulanmıştır.

Dokumanın zemini iki bordürle çevrelenmiştir. İçteki dar bordür krem renkli zemin üzerine zikzak motifleriyle, dıştaki geniş bordür ise kahverengi zemin üzerine çınar yaprağı ve çiçek motifleriyle bezenmiştir. Dokuma kısa kenarlarda saçakla sonlandırılmıştır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Bedriye UTUŞ

Mesleği : Usta Öğretici

Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 38

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 38
Çizim No	: 205-209
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 55 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Van
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 145 x 383 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 5,5 cm Kısa Kenar Dış: 5,5 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar İç: 9 cm Kısa Kenar İç: 9 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözü: 27 Atkı: 38
Hav Yüksekliği	: 0,8 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kahverengi, pembe, siyah, haki yeşili, turuncu ve krem
Bordürde Kullanılan Renkler	: Pembe, siyah, mavi ve sarı

Kompozisyon

145 x 383 cm boyutlarındaki örnek, yün malzemeden yapılmış olup dokumasında Gördes düğüm tekniği kullanılmıştır. Yün malzemenin bitkisel boyalarla renklendirildiği dokumada ağırlıklı olarak kahverengi, pembe, siyah, haki yeşili ve turuncu renkler kullanılmıştır.

Halın zemini, dikey ekseninde iki kuşak halinde sıralanan dikdörtgen panolarla dolgulanmıştır. Panoların içlerinde çift yönlü mihrap motifleri yer almaktadır. Mihrap motiflerinin içleri hayat ağacı motifleriyle bezenmiştir. Panoların etrafı tek dal üzerinde yer alan stilize çiçek motifleriyle oluşturulmuş ince bir bordürle çevrelenmiştir.

Dokumanın zemini iki bordürle çevrelenmiştir. İç bordür siyah zemin üzerine, dış bordür ise pembe zemin üzerine işlenmiş tek dal üzerinde yer alan stilize çiçek motifleriyle süslenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Mukaddes AKSOY

Mesleği : Usta Öğretici

Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 39

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 39
Çizim No	: 210-213
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 50 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 144 x 357 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 18 cm Kısa Kenar Dış: 18 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar İç: 3 cm Kısa Kenar İç: 3 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözü: 32 Atkı: 40
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kahverengi, pembe, beyaz, siyah, krem ve turuncu
Bordürde Kullanılan Renkler	: Krem, pembe, siyah, turuncu ve sarı

Kompozisyon

144 x 357 cm. ölçülerindeki örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş taban halısıdır. Yün iple dokunan örnekte, kullanılan renkler bitkisel boyalardan elde edilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kahverengi, pembe, siyah, krem ve sarı renkler kullanılmıştır.

Halının kahverengi zemini, dikey eksenle sıralanan içlerinde stilize karanfil çiçeği motiflerin yer aldığı dört adet iri yıldız madalyonla bezenmiştir. Geriye kalan zemin boşluklarında yine karanfil çiçekleri ile göz motifleri yer almaktadır. Dokumanın zemini iki bordürle çevrelenmiştir. İçteki dar bordür siyah renkli zemin üzerine su yolu motifleriyle, dıştaki geniş bordür ise krem zemin üzerine farklı renklerdeki karanfil çiçeği motifleriyle bezenmiştir. Dokuma kısa kenarlarda saçakla sonlandırılmıştır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Mukaddes AKSOY

Mesleği : Usta Öğretici

Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 40

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 40
Çizim No	: 214-219
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 55 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Yolluk
Boyutları	: 130 x 388 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar: 17 cm Kısa Kenar: 17 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 23 Atkı: 28
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, lacivert, siyah, haki yeşil ve turuncu
Bordürde Kullanılan Renkler	: Sarı, kırmızı, siyah, beyaz, turuncu ve pembe

Kompozisyon

130 x 3388 cm ebatlarındaki örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş olup yapımında yün malzeme kullanılmıştır. Yün malzeme bitkisel boyalarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kırmızı, lacivert, sarı, turuncu ve pembe renkler kullanılmıştır.

Halının kırmızı zemini, dikey ekseninde sıralanan lacivert renkli altıgen madalyonlarla dolgulanmıştır. Madalyonların merkezlerinde dikdörtgen panolar içinde nazardan korunma amaçlı kullanılan göz motifleri yer almakta olup bunların altında ve üstünde üçer adet sonsuzluğu simgeleyen yıldız motifleri bulunmaktadır. Madalyonların dışında kalan zemin boşlukları genç kızların evlilik isteklerini dile getiren sandık motifleriyle bezenmiştir.

Dokumanın zemini tek bordürle çevrelenmiştir. Bordürün içi, düzenli bir şekilde birbirini takip eden lale motifleriyle süslenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Nuray ELİK

Mesleği : Araştırma Görevlisi

Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 41

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 41
Çizim No	: 220-223
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 50 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 140 x 347 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 8 cm Kısa Kenar Dış: 8 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar Orta: 13 cm Kısa Kenar Orta: 13 cm
3. Bordür	: Uzun Kenar Kısa: 5 cm Kısa Kenar Kısa: 5 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözü: 24 Atk: 33
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, mavi, yeşil ve lacivert
Bordürde kullanılan renkler	: Lacivert, krem ve yeşil

Kompozisyon

140 x 347 cm ebatlarındaki halı Gördes düğüm tekniği ile dokunmuştur. El eğirmesi yün iple dokunan örnekte renkler bitkisel boyalardan elde edilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kırmızı, mavi, yeşil ve lacivert renkler kullanılmıştır.

Halının kırmızı zemini dikey ekseninde peş peşe sıralanan sekizgen madalyonlar kompoze edilmiştir. Madalyonların içi çiçek motifleriyle bezenmiştir. Madalyonların dış yan hatlarında koçboynuzu ve çengel motifleri yer almaktadır. Madalyonların dışında kalan zemin boşlukları çiçek motifleri ile süslenmiştir.

Dokumanın zemini üç bordürle çevrelenmiştir. İç ve dış bordürler yaşamın ve sürekliliğin sembolü su yolu motifleriyle, geniş orta bordür ise lacivert zemin üzerine koçboynuzu motifleriyle bezenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Nuray ELİK

Mesleği : Araştırma Görevlisi

Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 42

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 42
Çizim No	: 224-229
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 65 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 152 x 258 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 12 cm Kısa Kenar Dış: 12 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar Orta: 15 cm Kısa Kenar Orta: 15 cm
3. Bordür	: Uzun Kenar İç: 7 cm Kısa Kenar İç: 7 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözü: 25 Atk: 35
Hav Yüksekliği	: 0,7 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Pembe, siyah, turuncu ve kirli beyaz
Bordürde Kullanılan Renkler	: Siyah, pembe, kırmızı ve kahverengi

Kompozisyon

152 x 258 cm ölçülerindeki örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş olup yapımında yün malzeme kullanılmıştır. Yün malzeme bitkisel boyalarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak pembe, siyah, kirli beyaz ve turuncu renkler kullanılmıştır.

Halının pembe renkli zemini dikey bir şekilde peş peşe sıralanan ve merkezlerinde sonsuzluğu simgeleyen yıldız motiflerinin yer aldığı dört adet siyah renkte ejderha motifi ile dolgulanmıştır. Zeminin iki uzun kenarları sıralı bir şekilde dizilen yıldız motifleriyle bezenmiştir.

Dokumanın zemini üç bordürle çevrelenmiştir. İç ve dış bordürler ok başı motifleriyle, geniş olan orta bordür ise kirli beyaz zemin üzerine kötülüklerden korunma amaçlı kullanılan siyah ve pembe renkli akrep motifleriyle süslenmiştir. Dokuma kısa kenarlarda saçakla sonlandırılmıştır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Nuray ELİK

Mesleği : Araştırma Görevlisi

Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 43

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 43
Çizim No	: 230-236
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 60 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 92 x 192 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 10 cm Kısa Kenar Dış: 10 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar İç: 6 cm Kısa Kenar: 6 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözü: 24 Atkı: 38
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Beyaz, kırmızı, siyah, mavi, pembe, turuncu, sarı ve kahverengi
Bordürde Kullanılan Renkler	: Kahverengi, beyaz, sarı, pembe, turuncu ve sarı

Kompozisyon

92 x 192 cm ölçülerindeki halı, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş olup yapımında yün malzeme kullanılmıştır. Yün malzeme bitkisel boyalarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak beyaz, kırmızı, siyah, mavi, pembe, turuncu, kahverengi ve sarı renkler kullanılmıştır.

Halının beyaz renkli zemini, dikey ekseninde ard arda sıralanan üç adet iç içe geçmiş farklı renklerdeki sonsuzluğu simgeleyen yıldız motifleriyle bezenmiştir. Zeminin geriye kalan boşluklarına insan ve hayvan figürleri, yıldız, muska ve stilize edilmiş çiçek motifleri serpiştirilmiştir.

Dokumanın zemini iki bordürle çevrelenmiştir. İç bordürler kahverengi zemin üzerine genç kızların evlilik isteğini dile getiren küpe motifleriyle, dış bordürler ise beyaz zemin üzerine gücü ve erkekliği sembolize eden koçboynuzu motifleriyle bezenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Bedriye UTUŞ

Mesleği : Usta Öğretici

Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 44

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 44
Çizim No	: 237-243
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 45 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Yolluk Halısı
Boyutları	: 165 x 425 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 10 cm Kısa Kenar Dış: 10 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar İç: 5 cm Kısa Kenar İç: 5 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözü: 27 Atkı: 40
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, haki yeşil, pembe, turuncu, siyah ve beyaz
Bordürde Kullanılan Renkler	: Krem, siyah, turuncu, pembe, kahverengi ve mor

Kompozisyon

165 x 425 cm boyutlarındaki örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş olup yapımında yün malzeme kullanılmıştır. Yün malzeme bitkisel boyalarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kırmızı, siyah, pembe, turuncu, haki yeşil ve beyaz renkler kullanılmıştır.

Halının kırmızı renkli zemini, dikey ekseninde ard arda sıralanan üç adet altıgen madalyonlarla dolgulanmıştır. Madalyonların kemer kısımları basamak şeklinde düzenlenmiştir. Orta madalyon merkezinde sonsuzluğu simgeleyen yıldız motifinin yer aldığı bir hayat ağacı motifiyile, diğer madalyonların içi ise bereket motifiyile bezenmiştir. Madalyonların dışında kalan zemin boşlukları hayat ağacı ve stilize çiçek motifleri ile süslenmiştir.

Dokumanın zemini iki bordürle çevrelenmiştir. Dış bordür krem renkli zemin üzerine su yolu motifiyile, iç bordür ise siyah zemin üzerine koçboynuzu motifleriyle bezenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Bedriye UTUŞ

Mesleği : Usta Öğretici

Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 45

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 45
Çizim No	: 244-247
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Dokunduğu Tarih	: 1976
Tarihlendirme	: 43 yıllık
Kitabesi	: Halı zemininde 1976 tarihi ile birlikte Sahime ve Nazdar isimleri yer almaktadır.
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Yolluk
Boyutları	: 100 x 520 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar: 9 cm Kısa Kenar: 9 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözü: 33 Atkı: 42
Hav Yüksekliği	: 0,7 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, lacivert, turuncu, haki yeşil ve mavi
Bordürde Kullanılan Renkler	: Sarı, kırmızı, mavi, turuncu, pembe ve lacivert

Kompozisyon

100 x 520 cm. boyutlarında bir yolluk halısıdır. Örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş olup yapımında yün malzeme kullanılmıştır. Yün malzeme bitkisel boyalarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kırmızı, lacivert, turuncu, haki yeşil, sarı ve mavi renkler kullanılmıştır.

Halının kırmızı renkli zemini, dikey ekseninde gelişen peş peşe sıralanan dört adet lacivert renkli yıldız biçimli madalyonlar ile dolgulanmıştır. Madalyonların içi hayat ağacı motifleriyle bezenmiştir. Halı zemininde 1976 tarihi ile birlikte Sahime ve Nazdar isimleri yer almaktadır. Halı yörede zemindeki dört madalyondan dolayı Çargul (Dört gül) ismiyle anılmaktadır.

Zemini çevreleyen tek sıra bordür, farklı renklerdeki çengel motifleri ile süslenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Bedriye UTUŞ

Mesleği : Usta Öğretici

Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 46

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 46
Çizim No	: 248-254
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 40 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 160 x 400 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 7 cm Kısa Kenar Dış: 7 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar Orta: 15 cm Kısa Kenar Orta: 15 cm
3. Bordür	: Uzun Kenar İç: 7 cm Kısa Kenar İç: 7 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözü: 28 Atk: 39
Hav Yüksekliği	: 0,8 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kahverengi, siyah, kırmızı, turuncu ve pembe
Bordürde Kullanılan Renkler	: Siyah, turuncu, beyaz, sarı ve kırmızı

Kompozisyon

160 x 400 cm. ebatlarında dokunmuş taban halısıdır. Yün iple dokunan örnekte, kullanılan renkler bitkisel boyalardan elde edilmiştir. Ağırlıklı olarak kahverengi, siyah, kırmızı, turuncu, pembe, sarı ve beyaz renklerin kullanıldığı örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuştur.

Dokumanın kahverengi zemini dikey ekseninde peş peşe sıralan farklı renklerdeki iç içe geçmiş altıgen madalyonlarla dolgulanmıştır. En dıştaki madalyonların kemer kısımları basamak şeklinde düzenlenmiştir. Alt ve üst madalyonların içi merkezlerinde akrep motifinin yer aldığı yıldız motifiyle, orta madalyonun içi ise merkezinde hayat ağacı motifinin yer aldığı yıldız motifiyle bezenmiştir

Dokumanın zemini üç bordürle çevrelenmiştir. Dış bordür turuncu renkli zemin üzerine beştaş, çengel ve göz motifleriyle, orta bordür iyimserliğin ve korunmanın simgesi kurtağzı motifleriyle, iç bordür ise gece ve gündüz motifleriyle süslenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Mukaddes AKSOY
Mesleği : Usta Öğretici
Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 47

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 47
Çizim No	: 255-258
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Dokunduğu Tarih	: 1986
Tarihlendirme	: Yaklaşık 33 yıllık
Kitabesi	: Kısa kenarında Şahvan ve Azime isimleri ile 1986 tarihi yer almaktadır
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Van
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 155 x 365 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar: 19 cm Kısa Kenar: 19 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözgü: 27 Atk: 36
Hav Yüksekliği	: 0,8 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, kirli beyaz, siyah ve mavi
Bordürde Kullanılan Renkler	: Siyah, kırmızı, mavi ve beyaz

Kompozisyon

155 x 365 cm boyutlarındaki halı, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş olup yapımında yün malzeme kullanılmıştır. Yün malzeme bitkisel boyalarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kırmızı, siyah, mavi ve beyaz renkler kullanılmıştır.

Halının kırmızı renkli zemini, dikey ekseninde ard arda sıralanan iç dolgusu beyaz renkli madalyonlarla dolgulanmıştır. Madalyonların merkezlerinde nazarın etkisini yok etmek amacıyla kullanılan göz motifi yer almaktadır.

Dokumanın zeminini çevreleyen tek sıra bordür siyah zemin üzerinde yer alan stilize çiçek motifleriyle bezenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı	: Mukaddes AKSOY
Mesleği	: Usta Öğretici
Açık Adres	: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 48

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 48
Çizim No	: 259-265
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 45 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Yolluk Halısı
Boyutları	: 175 x 450 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar: 15 cm Kısa Kenar: 15 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 28 Atk: 41
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, siyah, pembe, turuncu, haki yeşili ve beyaz
Bordürde Kullanılan Renkler	: Siyah, turuncu ve kırmızı

Kompozisyon

175 x 450 cm boyutlarındaki örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş olup yapımında yün malzeme kullanılmıştır. Yün malzeme bitkisel boylarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kırmızı, siyah, pembe, turuncu, haki yeşil ve beyaz renkler kullanılmıştır.

Halının kırmızı renkli zemini, dikey ekseninde ard arda sıralanan dört adet yıldız biçimli madalyonlarla dolgulanmıştır. Madalyonların merkezlerinde yıldız motifi yer almakta olup yıldız motiflerinin içi ve çevresi stilize çiçek motifleri ile bezenmiştir. Madalyonların dışında kalan zemin boşlukları hayat ağacı ve stilize çiçek motifleri ile süslenmiştir. Zemininde yer alan dört adet bitkisel bezemeli madalyondan dolayı yörede bu halı Çargul (dört gül) ismi ile anılmaktadır.

Dokumanın zeminini çevreleyen tek sıra bordürde siyah zemin üzerine tek dal üzerinde yer alan stilize çiçek motifleri yer almaktadır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Mukaddes AKSOY

Mesleği : Usta Öğretici

Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 49

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 49
Çizim No	: 266-269
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 50 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Yolluk Halısı
Boyutları	: 118 x 438 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 7 cm Kısa Kenar Dış: 7 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar Orta: 6 cm Kısa Kenar Orta: 6 cm
3. Bordür	: Uzun Kenar İç: 6 cm Kısa Kenar İç: 6 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözü: 32 Atk: 42
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Krem, pembe, kahverengi, turuncu, siyah ve sarı
Bordürde Kullanılan Renkler	: Pembe, kahverengi, sarı ve beyaz

Kompozisyon

118 x 438 cm ölçülerindeki örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş olup yapımında yün malzeme kullanılmıştır. Yün malzeme bitkisel boyalarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak krem, pembe, kahverengi, siyah, turuncu, sarı ve beyaz renkler kullanılmıştır.

Halının zemini, dış hatları testere ağzı şeklinde düzenlenen çift yönlü mihrap motifiyle kompoze edilmiştir. Mihrabın yarısı pembe, diğer yarısı krem renklidir. Mihrabın içi sonsuzluk prensibine göre nazarın etkisini yok etmek amacıyla kullanılan göz motifleriyle bezenmiştir. İç dolgusu kahverengi olan zemin köşeleri benzer şekilde yine göz motifleriyle dolgulanmıştır. Dokuma yörede Sine halısı olarak adlandırılmaktadır. Sine aslında Batı İran’da bir bölge adıdır ve bu bölgeye ait dokumalar Sine olarak adlandırılmaktadır. Sineler, Van ve Hakkâri yörelerinde de

dokunmaktadır. Bunun en önemli sebebi bu iki şehrin İran'la sınır komşusu olmaları ve bunun sonucunda ortaya çıkan kültürel etkileşimdir.

Dokumanın zemini üç bordürle çevrelenmiştir. İç ve dış bordürler pembe renkli zemin üzerine tek dal üzerinde yer alan stilize çiçek motifleriyle orta bordür ise siyah zemin üzerine yine tek dal üzerinde yer alan stilize çiçek motifleriyle süslenmiştir. Dokuma kısa kenarlarda saçakla sonlandırılmıştır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Nuray ELİK
Mesleği : Araştırma Görevlisi
Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 50

İlgili Koleksiyon	: Urartu Halı Galerisi
Fotoğraf No	: 50
Çizim No	: 270-275
İnceleme Tarihi	: 19.09.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 40 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Seccade Halısı
Boyutları	: 88 x 138 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar: 15 cm Kısa Kenar: 15 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 27 Atkı: 35
Hav Yüksekliği	: 0,7 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kırmızı siyah ve pembe
Bordürde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, siyah ve pembe

Kompozisyon

88 x 138 cm ebatlarındaki örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuştur. Yün iple dokunan örnekte, kullanılan renkler bitkisel boyalardan elde edilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kırmızı, siyah ve pembe renkler kullanılmıştır.

Halının kırmızı renge sahip zemini, açık pembe renkli çift yönlü mihrap motifiyle dolgulanmıştır. Mihrabın içi cennet bahçesi şeklinde tasvir edilmiştir. Mihrabın dışında kalan zemin boşlukları hayat ağacı ve stilize çiçek motifleriyle bezenmiştir.

Dokumayı çevreleyen tek sıra bordürde açık pembe zemin üzerine siyah ve kırmızı renkli analığı ve doğurganlığı sembolize eden eli belinde motifleri yer almaktadır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Tahir ASLAN
Mesleği : Halıcı/Kilimci
Açık Adres : Edremit Yolu Üzeri 9. km Urartu Halı - VAN

ÖRNEK NO: 51

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 51
Çizim No	: 276-279
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 50 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Yolluk
Boyutları	: 120 x 380 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar: 8 cm Kısa Kenar: 8 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 32 Atk: 38
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kahverengi, turuncu, siyah, pembe, haki yeşil, mor ve beyaz
Bordürde Kullanılan Renkler	: Siyah, yeşil, sarı, pembe, turuncu, kahverengi ve beyaz

Kompozisyon

120 x 380 cm ebatlarında dokunmuş yolluk halısıdır. Yün iple dokunan örnekte, kullanılan renkler bitkisel boyalardan elde edilmiştir. Ağırlıklı olarak kahverengi, turuncu, siyah, pembe, haki yeşil, mor ve beyaz renklerin kullanıldığı halı, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuştur.

Halının kahverengi zemini, dikey ekseninde peş peşe sıralan birbirine bağlı iki sıra halindeki yıldız biçimli altıgen madalyonlardan oluşmaktadır. Madalyonların içi merkezlerinde iyimserliğin ve korunmanın simgesi olan kurtağzı motiflerinin yer aldığı nazardan korunmayı sembolize eden pıtrak motifleriyle bezenmiştir.

Zemini çevreleyen tek sıra bordür siyah zemin üzerinde yer alan farklı renklerdeki kurtağzı motiflerinden oluşmaktadır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı	: Nuray ELİK
Mesleği	: Araştırma Görevlisi
Açık Adres	: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 52

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 52
Çizim No	: 280-286
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 50 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Van
Cinsi	: Yolluk
Boyutları	: 130 x 395 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 7 cm Kısa Kenar Dış: 7 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar Orta: 7 cm Kısa Kenar Orta: 7 cm
3. Bordür	: Uzun Kenar İç: 10 cm Kısa Kenar İç: 10 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözü: 25 Atkı: 36
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kahverengi, kırmızı, turuncu, krem, beyaz ve pembe
Bordürde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, beyaz, turuncu, pembe ve siyah

Kompozisyon

130 x 395 cm ölçülerindeki örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş olup yapımında yün malzeme kullanılmıştır. Yün malzeme bitkisel boyalarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kahverengi, kırmızı, turuncu, krem, beyaz ve pembe renkler kullanılmıştır.

Halının kahverengi renkli zemini dikey bir şekilde peş peşe sıralanan ve dikdörtgen panolar içerisinde yer alan merkezlerinde sonsuzluğu simgeleyen yıldız motiflerinin yer aldığı altı adet ejderha motifi ile dolgulanmıştır. Geriye kalan zemin boşluklarına deve, hayat ağacı ve çengel motifleri işlenmiştir.

Dokumanın zemini üç bordürle çevrelenmiştir. İç bordür zikzak motifleriyle, orta ve dış bordür ise göz motifleriyle bezenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Nuray ELİK

Mesleği : Araştırma Görevlisi

Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 53

İlgili Koleksiyon	: Van Y.Y.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Fotoğraf No	: 53
Çizim No	: 287-292
İnceleme Tarihi	: 20.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Dokunduğu Tarih	: 1983
Tarihlendirme	: Yaklaşık 36 yıllık
Kitabesi	: Kısa kenarında Hüseyin ve Hasan isimleri ile 1983 tarihi yer almaktadır.
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Van
Cinsi	: Yolluk
Boyutları	: 170 x 455 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 3 cm Kısa Kenar Dış: 3 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar Orta: 28 cm Kısa Kenar Orta: 28 cm
3. Bordür	: Uzun Kenar İç: 10 cm Kısa Kenar İç: 10 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 33 Atk: 46
Hav Yüksekliği	: 0,8 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Pembe, haki yeşil, siyah, sarı, gri, beyaz
Bordürde Kullanılan Renkler	: Siyah, krem, pembe, turuncu, gri ve haki yeşil

Kompozisyon

170 x 455 cm ölçülerindeki örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş ve yapımında yün malzeme kullanılmıştır. Yün malzeme bitkisel boylarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak pembe, siyah, sarı, haki yeşil ve gri renkler kullanılmıştır.

Dokumanın pembe renkli zemini, dikey ekseninde sıralanan ve birbirine bağlı altıgen madalyonlarla dolgulanmıştır. Madalyonların içi merkezlerinde nazarın etkisini yok etmek amacıyla kullanılan pıtrak motiflerinin yer aldığı kurbağacık motifleriyle bezenmiştir.

Dokumanın zemini üç bordürle çevrelenmiştir. Dış bordür yaşamın sürekliliğini sembolize eden su yolu motifleriyle, orta bordür siyah zemin üzerine

karanfil çiçeği motifleriyle, iç bordür ise üçtaş motifi ile bezenmiştir. Dokuma kısa kenarlarda saçakla sonlandırılmıştır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Nuray ELİK
Mesleği : Araştırma Görevlisi
Açık Adres : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü

ÖRNEK NO: 54

İlgili Koleksiyon	: Urartu Halı Galerisi
Fotoğraf No	: 54
Çizim No	: 293-299
İnceleme Tarihi	: 27.11.2018
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 50 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Taban Halısı
Boyutları	: 103 x 200 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 6 cm Kısa Kenar Dış: 4,5 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar İç: 6 cm Kısa Kenar İç: 5 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 30 Atk: 42
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, siyah, pembe, beyaz ve krem
Bordürde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, beyaz, pembe, siyah ve gri

Kompozisyon

103 x 200 cm ebatlarındaki örnek Gördes düğüm tekniği ile dokunmuştur. Yapımında yün malzeme kullanılmış olup iplikler bitkisel boyalarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kırmızı, siyah, pembe, beyaz ve kahverengi renkler kullanılmıştır.

Halının zemini, çift yönlü mihrap motifiyle bezenmiştir. Mihrabın içi cennet bahçesi şeklinde tasvir edilmiştir. Ortada hayat ağacı altında ise oturan insan figürleri yer almaktadır. Mihrabın dış hatları yörede nehek ya da nerik adı verilen çengel motifleriyle sınırlandırılmış olup Mihrap tepeliği ise elibelinde motifiyle bezenmiştir. Mihrabın dışında kalan zemin boşluklarına yıldız, göz ve stilize çiçek motifleri yerleştirilmiştir.

Dokumanın zemini iki bordürle çevrelenmiştir. Dış bordür farklı renklerdeki stilize çiçek motifleriyle, iç bordür ise tek dal üzerinde yer alan stilize yaprak motifleriyle bezenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Tahir ASLAN

Mesleği : Halıcı/Kilimci

Açık Adres : Edremit Yolu Üzeri 9. km Urartu Halı - VAN

ÖRNEK NO: 55

İlgili Koleksiyon	: Divan Carpet Kilim
Fotoğraf No	: 55
Çizim No	: 300-304
İnceleme Tarihi	: 03.01.2019
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 40 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Van
Cinsi	: Seccade Halısı
Boyutları	: 78 x 107 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 6 cm Kısa Kenar Dış: 4 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar Orta: 9 cm Kısa Kenar Orta: 6 cm
3. Bordür	: Uzun Kenar İç: 4 cm Kısa Kenar İç: 3 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 25 Atk: 37
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, lacivert, mor, beyaz ve gri
Bordürde Kullanılan Renkler	: Pembe, yeşil, sarı, siyah, gri, mavi ve kahverengi

Kompozisyon

78 x 107 cm. ölçülerindeki örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş seccade halısıdır. Yün iple dokunan örnekte, kullanılan renkler bitkisel boyalardan elde edilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kırmızı, mor, lacivert, gri, beyaz, pembe, yeşil, sarı, mavi ve kahverengi renkler kullanılmıştır.

Halının lacivert renkli zemini, tek yönlü iç dolgusu kırmızı renkli bir mihrap motifiyle dolgulanmıştır. Mihrabın tepelik kısmı analığı ve doğurganlığı simgeleyen eli belinde motifiyle sonlandırılmıştır. Mihrabın ayna kısımlarında yer alan dikdörtgen panoların içi nazarın etkisini yok etmek amacıyla kullanılan göz motifleriyle bezenmiştir.

Dokumanın zemini ikisi dar biri geniş üç bordürle çevrelenmiştir. İçteki dar bordür lacivert renkli zemin üzerine çengel motifleriyle, orta bordür sarı renkli zemin üzerine stilize çiçek ve koçboynuzu motifleriyle, dıştaki bordür ise kahverengi zemin

üzerine sandık motifleriyle süslenmiştir. Dokuma kısa kenarlarda saçakla sonlandırılmıştır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Mahfuz Borak

Mesleği : Halıcı/Kilimci

Açık Adres : Şerefiye Mah. Müze sok. No: 40 Divan Carpet Kilim - VAN

ÖRNEK NO: 56

İlgili Koleksiyon	: Divan Halı ve Kilim Galerisi
Fotoğraf No	: 56
Çizim No	: 305-311
İnceleme Tarihi	: 03.01.2019
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 45 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Van
Cinsi	: Yastık
Boyutları	: 66 x 111 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar: 7 cm Kısa Kenar: 5 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 27 Atkı: 33
Hav Yüksekliği	: 0,8 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, kirli beyaz, siyah, açık yeşil ve turuncu
Bordürde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, gri, siyah ve kirli beyaz

Kompozisyon

66 x 111 cm ölçülerindeki halı, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş olup yapımında yün malzeme kullanılmıştır. Yün malzeme bitkisel boyalarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kırmızı, kirli beyaz, siyah, açık yeşil ve turuncu renkler kullanılmıştır.

Halının kırmızı renkli zemini, çift yönlü mihraptan meydana gelen bir madalyon ile dolgulanmıştır. Madalyonun içi merkezinde koçboynuzu motifinin yer aldığı ejderha motifiyle bezenmiştir.

Zemini çevreleyen tek sıra bordürde düzenli bir şekilde sıralanan kırmızı renkli çengel motifleri yer almaktadır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Mahfuz Borak
Mesleği : Halıçı/Kilimci
Açık Adres : Şerefiye Mah. Müze sok. No: 40 Divan Carpet Kilim - VAN

ÖRNEK NO: 57

İlgili Koleksiyon	: Divan Carpet Kilim
Fotoğraf No	: 57
Çizim No	: 312-315
İnceleme Tarihi	: 03.01.2019
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 40 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Van
Cinsi	: Yastık
Boyutları	: 42 x 85 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar Dış: 2 cm
2. Bordür	: Uzun Kenar İç: 4 cm Kısa Kenar İç: 4 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 25 cm Atkı: 32 cm
Hav Yüksekliği	: 0,7 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Bordo, mavi, siyah, pembe ve beyaz
Bordürde Kullanılan Renkler	: Siyah, mavi, pembe, turuncu ve beyaz

Kompozisyon

42 x 85 cm ölçülerindeki halı, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş olup yapımında yün malzeme kullanılmıştır. Yün malzeme bitkisel boyalarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak bordo, mavi, siyah, pembe, turuncu ve krem rengi renkler kullanılmıştır.

Halının bordo renkli zemini, dikey olarak yerleştirilmiş altta ve üstte mavi ortada ise siyah renkli üç adet saksıda çiçek motifiyle bezenmiştir. Saksılarda ince dallar üzerine işlenmiş geometrik şekilli çiçekler farklı renklerde işlenmiştir.

Halı uzun kenarlarda iki kısa kenarlarda ise tek bordürle çevrelenmiştir. Uzun kenar dış bordürler bordo renkli zemin üzerine beyaz renkli balıksırtı motifleriyle, iç bordür ise siyah renkli zemin üzerine turuncu renkli su yolu motifiyle süslenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Mahfuz Borak
Mesleği : Halıci/Kilimci
Açık Adres : Şerefiye Mah. Müze sok. No: 40 Divan Carpet Kilim - VAN

ÖRNEK NO: 58

İlgili Koleksiyon	: Divan Carpet Kilim Galerisi
Fotoğraf No	: 58
Çizim No	: 316-318
İnceleme Tarihi	: 03.01.2019
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 50 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Yastık
Boyutları	: 45 x 95 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar: 5 cm Kısa Kenar: 2 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözgü: 26 Atkı: 33
Hav Yüksekliği	: 0,8 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Vişneçürüğü, siyah, yeşil, pembe, sarı ve turuncu
Bordürde Kullanılan Renkler	: Siyah ve turuncu

Kompozisyon

45 x 95 cm. ebatlarında, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş yastık halısıdır. El eğirmesi yün iple dokunan örnekte, kullanılan renkler bitkisel boyalardan elde edilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kırmızı, siyah, pembe, sarı, turuncu, kahverengi ve yeşil renkler kullanılmıştır.

Halının kırmızı renkli zemini, dikey ekseninde sıralanan genç kızların evlilik isteğini dile getiren iki adet iri küpe motifiyle bezenmiştir. Yörede bu motif guhar (küpe) ismiyle anılmaktadır.

Dokumayı çevreleyen tek sıra bordürde siyah zemin üzerine düzenli bir şekilde sıralanan turuncu renkli koçboynuzu motifleri yer almaktadır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Mesut Borak
Mesleği : Halıcı/Kilimci
Açık Adres : Şerefiye Mah. Müze sok. No: 40 Divan Carpet Kilim - VAN

ÖRNEK NO: 59

İlgili Koleksiyon	: Divan Carpet Kilim Galerisi
Fotoğraf No	: 59
Çizim No	: 319-322
İnceleme Tarihi	: 03.01.2019
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 50 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Van
Cinsi	: Yastık
Boyutları	: 43 x 93 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar: 5 cm Kısa Kenar: 5 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 27 cm Atkı: 35 cm
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, pembe, mavi, siyah ve turuncu
Bordürde Kullanılan Renkler	: Siyah, pembe ve mavi

Kompozisyon

43 x 93 cm ölçülerindeki halı, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş olup yapımında yün malzeme kullanılmış ve iplikler bitkisel boyalarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak, kırmızı, mavi, turuncu ve kahverengi renkler kullanılmıştır.

Halının zemini birbirine bağlı iki adet yıldız biçimli madalyon ile bezenmiştir. Madalyonların içi ve köşeleri gücü ve erkekliği sembolize eden koçboynuzu motifleriyle dolgulanmıştır.

Dokumanın kısa kenar bordürlerinde siyah zemin üzerinde genç kızların evlilik isteğini dile getiren küpe motifleri yer almaktadır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Mesut Borak
Mesleği : Halıcı/Kilimci
Açık Adres : Şerefiye Mah. Müze sok. No: 40 Divan Carpet Kilim - VAN

ÖRNEK NO: 60

İlgili Koleksiyon	: Divan Carpet Kilim
Fotoğraf No	: 60
Çizim No	: 323-325
İnceleme Tarihi	: 03.01.2019
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 40 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Yastık
Boyutları	: 43 x 104 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar: 5 cm Kısa Kenar: 5 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 26 Atk: 34
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Siyah, bordo, yeşil, mavi, beyaz, pembe ve kırmızı
Bordürde Kullanılan Renkler	: Siyah, yeşil, kahverengi, turuncu ve gri

Kompozisyon

43 x 104 cm ebatlarında enine dikdörtgen bir yapıya sahip olan örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuştur. Yün iple dokunan örnekte, kullanılan renkler bitkisel boyalardan elde edilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak siyah, bordo, yeşil, mavi, kırmızı ve gri renkler kullanılmıştır.

Halının siyah renkli zeminin ortasında bir cami resmi yer almaktadır. Cephenin ortasında çift kanatlı bir girişe sahip caminin köşelerinde gövdeleri dilimli, şerefeleri ve külah bölümleri özenle işlenen iki minare yerleştirilmiştir. Caminin her üç bölümünün üzeri üç adet pramidal külah ile örtülmüştür. Külahların uç noktalarında âlemler birer “hilal” motifi ile sonlanmıştır.

Zemini çevreleyen tek sıra bordür siyah zemin üzerine farklı renklerden oluşan bereket ve çoğalmayı simgeleyen tarak motifleriyle bezenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Mesut Borak
Mesleği : Halıcı/Kilimci
Açık Adres : Şerefiye Mah. Müze sok. No: 40 Divan Carpet Kilim - VAN

ÖRNEK NO: 61

İlgili Koleksiyon	: Divan Carpet Kilim
Fotoğraf No	: 61
Çizim No	: 326-329
İnceleme Tarihi	: 03.01.2019
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 40 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Hakkâri
Cinsi	: Seccade
Boyutları	: 74 x 130 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar: 4 cm Kısa Kenar: 10 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 26 Atkı: 33
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, siyah, kahverengi, pembe ve turuncu
Bordürde Kullanılan Renkler	: Siyah, beyaz, pembe, sarı, yeşil, turuncu ve gri

Kompozisyon

74 x 130 cm ölçülerindeki halı, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuş olup yapımında yün malzeme kullanılmış ve iplikler bitkisel boyalarla renklendirilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak, kırmızı, siyah, turuncu ve kahverengi renkler kullanılmıştır.

Halının kırmızı renkli zemini yatay bir şekilde ortadan zikzak motifleriyle oluşturulmuş ince bir şeritle ikiye ayrılmıştır. Üst kısımda dört minareli bir cami resmi yer almaktadır. Cami kubbesinin iki yanında sonsuzluğu simgeleyen yıldız motifleri yer almakta olup kubbenin üstünde ise sarı renkli Maşallah yazısı dikkat çekmektedir. Halı zeminin alt kısmı iki tane saksıda çiçek motifiyle bezenmiştir.

Dokuma tek bordürle çevrelenmiştir. Kısa kenar bordürleri siyah zemin üzerine küçük altıgen madalyonlar içinde yer alan pembe renkli yıldız motifleriyle, uzun kenar bordürü ise yine farklı renklerdeki yıldız motifleriyle süslenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Mahfuz Borak

Mesleği : Halıcı/Kilimci

Açık Adres : Şerefiye Mah. Müze sok. No: 40 Divan Carpet Kilim - VAN

ÖRNEK NO: 62

İlgili Koleksiyon	: Divan Carpet Kilim
Fotoğraf No	: 62
Çizim No	: 330-333
İnceleme Tarihi	: 03.01.2019
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Dokunduğu Tarih	: 1975
Tarihlendirme	: Yaklaşık 44 yıllık
Kitabesi	: Uzun kenar bordürlerinin dışında “1975” tarihi ve “ME” harfleri yazılıdır.
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Van
Cinsi	: Yolluk Halısı
Boyutları	: 160 x 422 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar: 12 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm’de)	: Çözü: 27 Atkı: 36
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Bordo, kırmızı, mor, beyaz, siyah, turuncu, gri ve pembe
Bordürde Kullanılan Renkler	: Siyah, kırmızı, beyaz ve bordo

Kompozisyon

160 x 422 cm ebatlarındaki örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuştur. Yün iple dokunan örnekte, kullanılan renkler bitkisel boyalardan elde edilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kırmızı, siyah, pembe, bordo, mor, gri, turuncu ve beyaz renkler kullanılmıştır.

Halının zemini, dikey ekseninde peş peşe sıralanan yanlarda nazarın etkisini yok etmek amacıyla kullanılan göz motifleri ortada ise farklı renklerdeki kötülüklerden ve dış tehlikelerden korunma amaçlı kullanılan akrep motifleri ile bezenmiştir. Altıgenlerin içi gücü ve erkekliği sembolize eden koçboynuzu motifleriyle bezenmiştir.

Zemini çevreleyen tek sıra bordürde turuncu renkli çengel motifleri yer almaktadır.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Mesut Borak
Mesleği : Halıcı/Kilimci
Açık Adres : Şerefiye Mah. Müze sok. No: 40 Divan Carpet Kilim - VAN

ÖRNEK NO: 63

İlgili Koleksiyon	: Divan Carpet Kilim
Fotoğraf No	: 63
Çizim No	: 334-337
İnceleme Tarihi	: 03.01.2019
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın Alma
Tarihlendirme	: Yaklaşık 50 yıllık
Kitabesi	: Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	: Van
Cinsi	: Yastık
Boyutları	: 38 x 92 cm
Bordür Boyutları	:
1. Bordür	: Uzun Kenar: 6 cm Kısa Kenar: 6 cm
Uygulanan Teknik	: Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	: Çözü: 24 Atkı: 32
Hav Yüksekliği	: 1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	: Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:
Zeminde Kullanılan Renkler	: Kırmızı, pembe, sarı, siyah, mavi ve gri
Bordürde Kullanılan Renkler	: Lacivert, pembe, turuncu, kahverengi ve sarı

Kompozisyon

38 x 92 cm ebatlarındaki örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuştur. Yün iple dokunan örnekte, kullanılan renkler bitkisel boyalardan elde edilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kırmızı, siyah, pembe, gri, turuncu ve beyaz renkler kullanılmıştır.

Halının kırmızı zemini, zeminin tamamını kaplayacak şekilde saksıda çiçek motifiyle dolgulanmıştır. Zeminin üst kısmında çiçek motifinin her iki yanında baş kısımları dışa doğru bakan iki tane stilize edilmiş kuş figürü yer almaktadır.

Dokumanın zemini tek bordürle çevrelenmiştir. Bordürün lacivert renkli zemini farklı renklerdeki sandık motifleriyle bezenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Mahfuz Borak
Mesleği : Halıcı/Kilimci
Açık Adres : Şerefiye Mah. Müze sok. No: 40 Divan Carpet Kilim - VAN

ÖRNEK NO: 64

İlgili Koleksiyon	:	Divan Carpet Kilim
Fotoğraf No	:	64
Çizim No	:	338-343
İnceleme Tarihi	:	03.01.2019
Koleksiyona Geliş Biçimi	:	Satın Alma
Tarihlendirme	:	Yaklaşık 35 yıllık
Kitabesi	:	Yok
Envanter Kayıtlarına Göre Yöresi	:	Hakkâri
Cinsi	:	Seccade
Boyutları	:	80 x 130 cm
Bordür Boyutları	:	
1. Bordür	:	Uzun Kenar: 10 cm Kısa Kenar: 10 cm
Uygulanan Teknik	:	Gördes (Türk Düğümü)
Dokuma Yoğunluğu (10 cm'de)	:	Çözü: 23 Atkı: 29
Hav Yüksekliği	:	1 cm
Halıda Kullanılan Malzeme ve Boya	:	Yün – Bitkisel boya
Halıda Kullanılan Renkler	:	
Zeminde Kullanılan Renkler	:	Kırmızı, siyah, mavi, yeşil, pembe, turuncu ve krem
Bordürde Kullanılan Renkler	:	Siyah, pembe, yeşil, mavi ve kahverengi

Kompozisyon

80 x 130 cm ebatlarındaki örnek, Gördes düğüm tekniği ile dokunmuştur. Yün iple dokunan örnekte, kullanılan renkler bitkisel boyalardan elde edilmiştir. Dokumada ağırlıklı olarak kırmızı, siyah, pembe, gri, turuncu ve krem renkler kullanılmıştır.

Halının zemini iki kısma ayrılmıştır. Üst kısım ortada hayat ağacı yanlarda cami motifiyle, alt kısım ise çift yönlü motifiyle bezenmiştir. Mihrap motifinin üst kısmında kandil alt kısmında ise yine hayat ağacı motifi yer almaktadır. Zeminin alt kısım üst köşeleri stilize çiçek alt köşeler ise hayvan figürü ile süslenmiştir.

Dokumanın zemini tek bordürle çevrelenmiştir. Siyah renkli zemin farklı renklerde tek dal üzerinde yer alan stilize çiçek ve yaprak motifleriyle bezenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı : Mahfuz Borak
Mesleği : Halıcı/Kilimci
Açık Adres : Şerefiye Mah. Müze sok. No: 40 Divan Carpet Kilim - VAN

6. DEĞERLENDİRME VE KARŞILAŞTIRMA

6.1. Değerlendirme

Tarihçesi çok eskilere dayanan dokuma sanatının ilk olarak nerede ve ne zaman başladığı net olarak bilinmemekle birlikte mevcut veriler ve özellikle Altaylarda Pazırık kurganında ortaya çıkarılan dokuma örnekleri, dokumanın Türklerin yaşadığı bölgelerde ortaya çıktığı ve onlarla birlikte yayılarak geliştiğini göstermektedir. Geleneksel el sanatları içerisinde yer alan dokuma sanatı, daha çok karasal iklime sahip soğuk yörelerde karşımıza çıkmaktadır. İnsanoğlu başlangıçta değişik tabiat koşullarından korunmak amaçlı yapmaya başladığı dokumayı yüzyıllar içinde bir sanat haline getirmeyi başarmıştır.

Türklerin geleneksel sanatı olan halı, sanat tarihimizde seçkin ve önemli bir yere sahiptir. Dünya medeniyetlerine Türlerin bir hediyesi olan halı, Türk sanatının orijinal yaratmalarından biridir. Türk halı sanatı Türk tarihi içerisinde şekillenmiştir. Halıya karakterini veren düğüm tekniği, ilk kez Türklerin yaşadığı bölgelerde ortaya çıkmıştır. Bu düğüm tekniği, göçebe bir kavmin daha kalın ve ısıtıcı bir zemin yaratma gereksiniminden doğmuştur. Düğümlü halının ilk kullanıldığı yer buluntulara göre Orta Asya'dır. Daha sonra büyük sanat değeri kazanacak olan bu dokuma biçimi, Türklerin bulunduğu bölgelerde ortaya çıkmış ve onlarla birlikte yayılarak gelişmiştir. Türklerin Orta Asya'dan Anadolu'ya göçüyle birlikte dokuma geleneği, Selçuklular yolu ile Anadolu'ya gelmiş ve burada gelişimini sürdürmüştür. Anadolu bu yönüyle oldukça zengin bir dokuma kültürüne sahiptir.

Geçmişten günümüze kadar ince bir zevkle meydana getirilen Anadolu dokumaları Dünya dokuma sanatı içinde önemli bir yere sahiptir. Anadolu'da oldukça gelişkin olan halı sanatının örneklerini gördüğümüz kentlerden olan Van ve Hakkâri illeri Anadolu'daki önemli dokuma merkezleri arasındadır. Bu illerin dokuma alanında ileri bir seviyede olmalarının en önemli sebepleri, Van ve Hakkâri yöresinde coğrafi yapıyla bağlantılı olarak büyük ölçüde küçükbaş hayvancılık ve yün üretimi mevcut olması ile bu illerin birçok uygarlık tarafından başlıca dokuma merkezi olarak kabul edilen İran'la komşu olmalarıdır.

Araştırmanın konusunu teşkil eden halıların bir kısmı Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama merkezinin teşhir salonunda,

bir kısmı Van merkezde yer alan Urartu Halı ve Kilim galerisinin teşhir salonunda, diğer kısmı ise Van merkezde yer alan Divan Carpet Halı ve Kilim galerisinin teşhir salonunda yer almaktadır (Bkz. Tablo 1).

Buna göre halıların;

1. Kırk tanesi Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi El Sanatları Araştırma ve Uygulama merkezinin teşhir salonunda bulunmaktadır.
2. On dört tanesi Van merkezde yer alan Urartu Halı ve Kilim galerisinin teşhir salonunda yer almaktadır.
3. On tanesi Van merkezde bulunan Divan Carpet Kilim galerisinin teşhir salonundadır.

Bu halılardan Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi El Sanatları Araştırma ve Uygulama merkezinin teşhir salonunda bulunanlar kırk örnekle birinci, Van Urartu Halı ve Kilim galerisinin teşhir salonunda yer alanlar on dört örnekle ikinci, Divan Carpet Kilim galerisinin teşhir salonunda bulunanlar on örnekle üçüncü sırada yer almaktadır.

İlgili koleksiyonlarda bulunan halılar farklı biçimlerde muhafaza edilmektedirler. Halılar yerde serili vaziyette, duvarda asılı durumda ve depolarda rulo halinde saklanmaktadır. Çalışmaya konu olan halıların bazılarında renk solması ve küçük sökükler olmasına rağmen halılar genel olarak iyi durumdadırlar.

İlgili koleksiyonlarda yer alan halıların tümü koleksiyonlara satın alma yoluyla kazandırılmışlardır. Dokumaların tümü Cumhuriyet dönemine ait olup otuz ila yetmiş yıllık halılardır (Bkz. Tablo 2).

Buna göre;

1. 30-40 yıl aralığında olanlar altı örnek,
2. 41-50 yıl aralığında olanlar on beş örnek,
3. 51-60 yıl aralığında olanlar otuz örnek
4. 61-70 yıl aralığında olanlar on üç örnek,

Bu verilere göre, incelenen halılardan 51-60 yıl aralığında olanlar otuz örnekle birinci sırada, 41-50 yıl aralığında olanlar on beş örnekle ikinci, 61-70 yıl aralığında olanlar on üç örnekle üçüncü, 30-40 yıl aralığında olanlar ise altı örnekle dördüncü sırada yer almaktadır.

Çalışma kapsamında Van ve Hakkâri yörelerine ait altmış dört adet halı örneği incelenmiştir. İncelenen halılar cinsleri itibariyle beş gruba ayrılmaktadır bunlar; taban (yer) halısı, yolluk halısı, seccade (namazlık), heybe ve yastık halısı olarak sıralanabilir (Bkz. Tablo 3).

Buna göre incelenen halıların;

1. On sekiz tanesi yolluk halısı
2. Otuz üç tanesi taban halısı,
3. İki tanesi heybe,
4. Beş tanesi seccade (namazlık) halısı,
5. Altı tanesi yastık halısından oluşmaktadır.

Yukarıda görüldüğü gibi taban halıları otuz üç örnekle birinci sırada yer almaktadır. Yolluk halıları on sekiz örnekle ikinci, yastık halıları altı örnekle üçüncü, seccade (namazlık) halısı beş örnekle dördüncü, heybe halısı ise iki örnekle beşinci sırada yer almaktadır.

Bu sıralamaya göre taban halıları ile yolluk halılarının ağırlıkta olmasının bazı nedenleri bulunmaktadır. Bunların başında büyük çoğunluğu yünden dokunan halıların Van ve Hakkâri gibi karasal iklime sahip yörelerde iklim şartlarına uygun olarak yazın serin, kışın ise sıcak tutma özelliğine sahip olmasıdır.

İncelenen halıların boyutları en ve boy uzunluğu şeklinde belirlenebilmektedir. Yapılan ölçümlere göre örneklerin boyutları şu şekildedir (Bkz. Tablo 4 ve Tablo 5).

A. Kısa kenar uzunluğu,

1. 40-70 cm arası dokuz örnek,
2. 71-90 cm arası altı örnek,
3. 91-120 cm arası yirmi iki örnek,
4. 121-150 cm arası on örnek,
5. 151-170 cm arası on üç örnek,
6. 171-190 cm arası iki örnek,
7. 191 ve yukarısı iki örnek

B. Uzun kenar uzunluğu,

1. 50-70 cm arası bir örnek,
2. 71-100 cm arası beş örnek,
3. 101-130 cm arası yedi örnek,

4. 131-160 cm arası bir örnek,
5. 161-190 cm arası iki örnek,
6. 191-210 cm arası sekiz örnek,
7. 211-240 cm arası dört örnek,
8. 241-270 cm arası iki örnek,
9. 271-300 cm arası iki örnek,
10. 301-330 cm arası bir örnek,
11. 331-360 cm arası dokuz örnek,
12. 361-390 cm arası altı örnek,
13. 391-420 cm arası altı örnek,
14. 421-450 cm arası beş örnek,
15. 450 cm ve yukarısı beş örnek,

Bu verilere göre kısa kenar uzunluğunda 91-120 cm arasında olanlar yirmi iki örnekle birinci, 151-170 cm arasında olanlar on üç örnekle ikinci, 121- 150 cm arasında olanlar on örnekle üçüncü, 40-70 cm arasında olanlar dokuz örnekle dördüncü, 71-90 cm arasında olanlar altı örnekle beşinci, 171-190 cm arasında olanlar ile 191cm ve yukarısında olanlar iki örnekle altıncı sırada yer almaktadırlar.

Uzun kenar uzunluğunda 331-360 cm arasında olanlar dokuz örnekle birinci, 191-210 cm arasında olanlar sekiz örnekle ikinci, 101-130 cm arasında olanlar yedi örnekle üçüncü, 361-390 cm ile 391-420 cm arasında olanlar altı örnekle dördüncü, 71- 100 cm ve 421- 450 cm ile 451 cm ve üzerinde olanlar beşer örnekle beşinci, 211-240 cm arasında olanlar dört örnekle altıncı, 161-190 ve 241-270 cm ile 271-300 cm arasında olanlar iki örnekle yedinci, 50-70 cm ve 131-160 cm ile 301-330 cm arasında olanlar ise bir örnekle sekizinci sırada yer almaktadırlar.

İnceleme kapsamına giren halılarda kompozisyon oluşturulurken zemin ya bordür ya da bordürlerle çevrelenerek dokunmuştur. İncelenen örneklerin bordür sayıları bir ile dört arasında değişmektedir (Bkz. Tablo 6). Örnekler bordürlerine göre,

1. Bir bordürlü yirmi yedi örnek,
2. İki bordürlü on beş örnek,
3. Üç bordürlü yirmi bir örnek,
4. Dört bordürlü bir örnek şeklinde oluşmaktadır.

Bu bilgilere göre bir bordürlü halılar yirmi yedi örnekle birinci, üç bordürlü halılar yirmi bir örnekle ikinci, iki bordürlü halılar on beş örnekle üçüncü ve dört bordürlü halılar ise bir örnekle dördüncü sırada yer almaktadırlar. Buradan da anlaşılacağı üzere halılardaki bordür sayısı genellikle bir ile üç arasında değişmekte olup dört bordürlü halılara az rastlanmaktadır. Halıların bordür sayılarında olduğu gibi bordür genişliklerinde de farklılık görülmektedir. İncelenen halıların uzun kenar bordür genişlikleri 2 cm ile 28 cm arasında değişirken kısa kenar bordür genişlikleri 1,5 cm ile 28 cm arasında değişmektedir.

Van ve Hakkâri yörelerinde karasal iklim hâkim olduğu için yazlar kısa ve çok sıcak kışlar ise uzun ve soğuk geçmektedir. Bu sebeple yazın serin, kışın ise sıcak tutma özelliğinden dolayı dokumacılıkta genellikle yün tercih edilmiştir. İncelenen halıların çözgü (arış), atkı (argaç) ve düğüm (ilme) iplikleri yündendir. Bu da halıların dayanıklılığını ve kalitelerini arttırmaktadır.

Halılarda kullanılan malzeme kadar, malzemenin kalınlığı da kaliteyi etkilemektedir. Dokumada kullanılan ince bükümlü iplikler halının daha kaliteli olmasını sağlamaktadır. Bu aynı zamanda inceliğini de göstermektedir. Bu ise arış ve argaç iplerinin inceliğine ve sayısına, düğüm ipinin cinsine ve düğümün tip ve sıklığına bağlıdır. Kaliteyi etkileyen diğer bir faktör ise hav yüksekliğidir.

Araştırma kapsamında incelenen halıların 10 cm²'deki çözgü ve atkı sayısı ile hav yüksekliği farklılıklar göstermektedir (Bkz. Tablo 4 ve Tablo 7).

A. Çözgü sayılarına göre;

1. 20 ile 30 arası kırk bir örnek,
2. 31 ile 40 arası yirmi üç örnekte bulunmaktadır.

B. Atkı sayılarına göre;

1. 20 ile 30 arası bir örnek,
2. 31-40 arası otuz altı örnek,
3. 41-50 arası yirmi bir örnek,
4. 51-60 arası altı örnek te bulunmaktadır.

C. Hav yüksekliğine göre;

1. 0,7 cm olanlar yedi örnek
2. 0,8 cm olanlar on dört örnekte
3. 1 cm olanlar kırk üç örnekte mevcuttur.

Bu verilere göre incelenen halıların 10 cm²'deki çözgü sayısı 20 ile 30 arasında olanlar kırk bir örnek ile birinci sırada, 30 ile 40 arasında olanlar ise yirmi üç örnek ile ikinci sırada yer almaktadırlar. İncelenen toplam 64 halıdaki çözgü sayısının en az 22 en fazla 40 aralığında olduğu saptanmıştır.

Benzer şekilde atkı sayısı 31-40 arasında olanlar otuz altı örnek ile birinci, 41-50 arasında olanlar yirmi bir örnekle ikinci, 51-60 arasında olanlar altı örnekle üçüncü, 20-30 arasında olanlar ise bir örnekle dördüncü sırada yer almaktadırlar. İncelenen halıların tümü içerisinde atkı sayısının en az 28 en çok 56 aralığında olduğu görülmüştür.

İnceleme kapsamındaki halılar içerisinde hav yüksekliği göre 1 cm olanlar kırk üç örnekle birinci, 0,8 cm olanlar on dört örnekle ikinci, 0,7 cm olanlar ise yedi örnekle üçüncü olarak sıralanmaktadır.

Tüm bu veriler sonucunda araştırma kapsamında incelenen halıların gerek malzeme, gerekse dokuma yoğunluğu bakımından orta kalite halılar olduklarını söylemek mümkün olmaktadır.

Araştırma kapsamında incelenen örneklerinin tamamında Gördes düğüm tekniği kullanılmıştır. Halı örnekleri dikey olarak kurulan ve adına ip ağacı, mazman ya da ıstar denilen tezgâhlarda büyük boyutlarda ve tek şak (kanat) olarak dokunmuşlardır.

El eğirmesi yün iple dokunan örneklerde, kullanılan renkler bitkisel boyalardan elde edilmiştir. Dokumalarda koyu renklerin hâkimiyeti göze çarpmaktadır. Halılarda genellikle koyu renklerin tercih edilmesi bitki örtüsü, iklim koşulları ve yarı konar-göçer yaşam tarzıyla ilgili olmalıdır. Örneklerde ağırlıklı olarak lacivert, kırmızı, beyaz ve kahverengi gibi ana renklerin yanında turuncu, sarı, pembe gibi diğer renklerde kullanılmıştır. Örneklerde halıların zemin rengi ile bordürün zemin renginin birbirinden farklı işlenerek dokumalarda hareketlilik sağlandığı görülmektedir.

İncelenen halılarda genel olarak zemin madalyonlu bir kompozisyon düzenine sahiptir. Bu madalyonlar zemine ana motif olarak yerleştirilmiştir. Örneklerin ölçülerine göre bu madalyonların sayıları değişmektedir. Bazı örneklerde zemin, sayıları 2, 3, 5 veya 7 arasında değişen madalyonlarla, bazı örneklerde ise tek madalyonla dolgulanmıştır. Genel olarak madalyonların içleri ve madalyonların

dışında kalan boşluklara dolgu olarak Anadolu'nun diğer bölgelerinde yaygın olarak görülen akrep, ejderha koçbaşı, kurtağzı, göz/nazar ve yıldız gibi motifler yerleştirilmiştir. Genellikle tek, çift, üç ve dört adet bordür (kenarsuyu) kullanılmış örneklerde çoğunlukla bitkisel motif, çengel ve su yolu motifleri görülmektedir.

6.2. Karşılaştırma

1071 Malazgirt meydan zaferiyle birlikte Anadolu'nun kapıları Türkler'e açılmış ve Türkmen boylarının hızla Anadolu'ya yerleşmesi Anadolu için yeni bir kültürün başlangıcı olmuştur. Bu yeni kültürün en belirgin özelliği dokumalar olmuştur. Anadolu'nun geniş coğrafyası üzerine yayılan Türkmen boyları burada Orta Asya'daki çok zengin dokuma gelenekleri devam ettirmişlerdir.

Anadolu Türk halı sanatının özü Orta Asya Türk halı sanatına dayanmaktadır. Anadolu halılarında görülen motif ve kompozisyon özelliklerinin büyük çoğunluğu Orta Asya'dan gelmiştir. Günümüzde dokunan halılara bakıldığında küçük değişikliklere rağmen halıların motif ve kompozisyonlarının korunduğu ve yüzyıllar içinden günümüze kadar bu kültürel mirasın nesilden nesile devam ettirildiği görülmektedir.

Çalışmamızın katalog bölümünde yer alan halı örnekleri, dokuma tekniği, motif, renk, desen ve kompozisyon açısından Anadolu'daki diğer yörelerle genel anlamda benzerlik göstermektedir. Ancak doğal koşullar, iklim, sosyal ve ekonomik bazı nedenlerden dolayı yöreler arasında bazı farklar görülmektedir.

Bu anlamda Van ve Hakkâri yörelerinde geçmişte ve günümüzde dokunan halılara bakıldığında bu halılarda kullanılan birçok kompozisyon ve motifin yerel özellikler göstermesinin yanında geçmişi çok eskilere dayanan Türk dokumacılığının devamı niteliğinde olduğu görülmektedir. Bu yöreler geçmişte önemli dokuma merkezleri arasında yer alırken günümüzde yaşam koşullarının ve üretim biçimlerinin değişmesi ile birlikte eski önemini yitirmiş ve dokuma geleneği yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır.

Bu açıklamalardan sonra katalog kısmında yer alan Van ve Hakkâri yörelerine ait halılar, katalog sırası göz önünde bulundurularak, Anadolu'daki diğer yörelere ait halı örnekleri ile teknik, malzeme, renk, motif ve kompozisyon açısından benzerliklerine bakıldığında;

Hakkâri yöresinde dokunan örnek (Fotoğraf 42), Kars'ın Arpaçay yöresinde dokunan (Fotoğraf 64; Köybaşı, 2012:106) örneğe iç zemin dolgusu açısından büyük benzerlik göstermektedir. Her iki halının da zemin dolgusunda dikey ekseninde peş peşe sıralanan ve merkezlerinde yıldız motiflerinin yer aldığı ejderha motifleri ortak bir özellik olarak göze çarpmaktadır. Ancak halılarda kullanılan renkler ve bordürlerde kullanılan motifler birbirinden farklıdır.

Araştırma sahasında tespit ettiğimiz (Fotoğraf 52) Van yöresi halısı, Sivas Şarkışla yöresine ait (Fotoğraf 65; Atmaca, 2018:113) halıya zemin kompozisyonu bakımından benzerlik göstermektedir. Her iki halıda da zemin kompozisyonunu oluşturan içlerinde yıldız motiflerinin yer aldığı ejderha motifleri ortak bir özellik olarak karşımıza çıkarken halılarda kullanılan renk ve bordürlerde kullanılan motifler açısından farklılıklar görülmektedir.

Araştırma sahasında tespit edilen örneğin (Fotoğraf 18), bir benzeri de Kars yöresinde (Fotoğraf 66; Aksoy, 2011: 152) görülmektedir. Her iki halının da kahverengi zemini iri sekizgen madalyonlarla dolgulanmış olup madalyonların içi ejderha motifleri ile bezenmiştir. Ayrıca farklı renklere sahip bordürlerde kullanılan çengel motifleri başka benzer bir özellik olarak göze çarpmaktadır.

İncelenen halılar içinde yer alan Van yöresine ait örnek (Fotoğraf 12), Kars/Arpaçay yöresinde bulunan (Fotoğraf 67; Köybaşı, 2012: 85) halı ile benzer özellikler göstermektedir. Her iki halının da zemin kompozisyonu birbirlerine bağlı altıgen madalyonlardan oluşmaktadır. Madalyonların içi kurbağacık motifleriyle bezenmiştir. Halılarda zemini çevreleyen iç dar bordürlerde üçtaş motifi yer alırken geniş ana bordür motiflerinde farklılık görülmektedir. Bu anlamda halılar kullanılan kompozisyon ve motif açısından birbirleriyle uyumlu iken kullanılan renkler açısından farklılık görülmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen Van yöresine ait halı (Fotoğraf 15) ile Ağrı/Doğubayazıt yöresine ait halı (Fotoğraf 68; Yarmacı, 2010: 135), motif ve kompozisyon düzenlemesi bakımından benzerdirler. Her iki örnekte de zemin birbirlerine bağlı altıgen madalyonlarla dolgulanmış ve madalyonların içi kurbağacık motifleriyle bezenmiştir. Bununla birlikte her iki halının ana bordürlerinde kullanılan karanfil çiçeği motifi başka ortak bir özellik olarak karşımıza çıkarken halılarda kullanılan renkler de farklılık görülmektedir.

Van yöresinde dokunan halı (Fotoğraf 16), kompozisyon ve motif açısından Kars/Arpaçay yöresinde dokunan (Fotoğraf 69; Köybaşı, 2012: 82) halıya benzerlik göstermektedir. Her iki halının da kırmızı renkli zemininde dikey ekseninde peş peşe sıralanan akrep motifleri yer almaktadır. Zemin kompozisyonu ve motif açısından paralellik gösteren halıların bordür renkleri ve motiflerinde farklılıklar görülmektedir.

Çalışma kapsamında incelenen halılardan Hakkâri yöresine ait (Fotoğraf 3) örnek ile Sivas yöresinde dokunan (Fotoğraf 70; Kaynar, 2016: 35) örnek motif ve kompozisyon düzenlemesi bakımından benzerdirler. Farklı zemin renklerine sahip halıların zeminleri dikey ekseninde iki sıra halinde ard arda sıralan birbirleriyle bağlantılı sekizgen madalyonlarla dolgulanmıştır. Madalyonların içi ejderha motifleriyle bezenen halıların bordür renklerinde ve motiflerinde farklılıklar göze çarpmaktadır.

İncelenen halı örnekleri içerisinde yer alan Hakkâri yöresine ait (Fotoğraf 32) örnek ile Eskişehir/Sivrihisar yöresine ait (Fotoğraf 71; Kırzioğlu, 2001: 62) örnek, benzer motif ve kompozisyon düzenlemesine sahiptirler. Her iki örnekte yer alan ana motifler neredeyse aynıdır. Zemin kompozisyonlarında iki sıra halinde dikey ekseninde peş peşe sıralanan sekizgen madalyonlar ve madalyonların içinde yer alan ejderha motifleri dikkat çekmektedir. Bununla birlikte halıda kullanılan renkler ve bordür motifleri birbirinden farklılık göstermektedir.

Yapmış olduğumuz araştırmamızda incelenen Hakkâri yöresine ait örnek (Fotoğraf 1) ile Elazığ yöresine ait örnek (Fotoğraf 72; Buğur, 2006:124) arasında kullanılan renk, motif ve kompozisyon açısından benzerlik görülmektedir. Her iki halının da zemini dört adet kanat desenli sekizgen madalyon ile bezenmiştir. Madalyonlar birbirlerinden kurtağzı motiflerinden oluşan yatay kuşaklarla ayrılmışlardır. Bu benzer özelliklerin yanında her iki örneğin bordürlerde kullanılan motiflerde farklılıklar göze çarpmaktadır.

İncelenen dokumalar arasında yer alan Van yöresine ait halıya (Fotoğraf 65) renk, motif ve kompozisyon açısından benzer örnekler Adıyaman yöresi (Fotoğraf 73; Fil, 2011: 91), (Fotoğraf 76; Zencirkıran: 36), Malatya yöresi (Fotoğraf 74; Buğur, 2006: 155) ve Elazığ/Harpur yöresinde de (Fotoğraf 75; Aksoy, 2011: 192) rastlanmaktadır. Tüm bu örneklerde zemin çift yönlü mihrap motifleriyle dolgulanmış

olup Adıyaman yöresindeki örnekler zemin kompozisyonu ve motif açısından benzer iken renk ve bordür düzenlemesi açısından farklılık arz etmektedir. Malatya yöresindeki halı zemin kompozisyonu ve zemin rengi açısından benzer iken bordür rengi ve motifi açısından farklılık göstermektedir. Elazığ yöresindeki halı ise kullanılan renkler bakımından farklılık arz ederken zemin kompozisyonu ve bordürde kullanılan motif açısından benzerlik göstermektedir.

Hakkâri yöresinde dokunan örnek (Fotoğraf 59) ile Ağrı/Taşlıçay yöresinde dokunan örnek (Fotoğraf 77; Kömüroğlu, 2016: 110) birbirlerine motif ve kompozisyon yönünden benzemektedirler. Her iki halıda enine dikdörtgen bir yapıya sahip olup zeminde bir cami resmi yer almaktadır. Ancak halılarda kullanılan renkler ve bordür motifleri farklılık göstermektedir.

Çalışmamız kapsamında incelenen halılar arasında yer alan Hakkâri yöresine ait halı (Fotoğraf 39) ile Ağrı yöresinde dokunan (Fotoğraf 78; Yarmacı, 2010: 109) ve (Fotoğraf 79; Çetin, 2019: 19) halılar kullanılan renkler açısından farklılık gösterirken kompozisyon ve motif açısından benzerlik göstermektedirler. Her üç halının da zemini dikey eksende birbirine bağlı iri yıldız madalyonlarla dolgulanmış olup madalyonların merkezinde karanfil çiçeği motifi yer almaktadır. Halılarda zemin tek bordürle çevrelenmiş olup bordürlerde farklı renklerdeki karanfil çiçeği motifine yer verilmiştir.

Birbirlerine renk, motif ve kompozisyon düzenlemesi açısından büyük benzerlik gösteren Hakkâri yöresine ait halı örnekleri (Fotoğraf 26 ve Fotoğraf 33), Ağrı ve Iğdır yöresinde üretilen (Fotoğraf 81; Çetin ve Karta, 2017: 303) ve (Fotoğraf 80; Çetin, 2010: 69) halı örnekleri ile kullanılan renk ve bordür motifleri açısından farklılıklar gösterirken halı zemininde kullanılan motif açısından benzerlik arz etmektedir. Hakkâri örneklerinde zemin birbirine bağlı post motifleri kompoze edilirken Ağrı ve Iğdır örneklerinde zemin tek post motifiyle bezenmiştir.

Çalışmamızda yer alan örnek (Fotoğraf 11) ile Ağrı/Taşlıçay yöresinde dokunan örneğin (Fotoğraf 82; Kömüroğlu, 2016: 69), renk, kompozisyon ve motif yönünden benzerlikleri dikkat çekmektedir. Her iki halının da zemini benzer şekilde kahverengi, basamaklı iri bir madalyonla dolgulanmış ancak madalyonların içi farklı bir şekilde bezenmiştir. Örnekler tek bordürle çevrelenmiş ve bordürlerde krem renkli zemin üzerine kıvrık dal üzerinde yer alan stilize çiçek motifleri kullanılmıştır.

Van yöresinde dokunan örnek (Fotoğraf 29) ile Ağrı yöresinde dokunan örnekler (Fotoğraf 83; Çetin, 2019: 59) ve (Fotoğraf 84; Kömüroğlu, 2016: 72) arasında motif ve kompozisyon düzeni bakımından paralellik göze çarpmaktadır. Farklı zemin renklerine sahip örneklerde zeminin dikey ekseninde birbirine bağlı altıgen madalyonlarla kompoze edildiği görülmektedir. Madalyonların iç dolgusunda farklı motiflerin kullanıldığı örneklerde ana bordürlerde benzer bir şekilde stilize çiçek motiflerinin kullanıldığı görülmektedir.

Van yöresine ait örnek (Fotoğraf 37) ile Ağrı yöresine ait örnekler (Fotoğraf 85; Çetin, 2019: 39) ve (Fotoğraf 86; Yarmacı, 2010: 112) zemin kompozisyonu bakımından benzerdirler. Her üç örnekte de zemin geometrik şekilli iri madalyonlarla bezenmiş olup madalyonların içi bitkisel motiflerle bezenmiştir. Ancak zemin kompozisyonu benzer olan örneklerin renk ve bordür düzenlemesi bakımından farklılık gösterdiği görülmektedir.

Birbirlerine renk, motif ve zemin kompozisyonu bakımından benzerlik gösteren örnekler arasında bulunan Hakkâri yöresine ait halı (Fotoğraf 45) ile Sivas/Avşarcık yöresinde dokunan halı (Fotoğraf 87; Doğan Yeşil, 2016: 63) ve Kırşehir Yöresine ait halının (Fotoğraf 88; Karaaslan, 2015: 144) kırmızı renkli zemini benzer şekilde madalyonlarla dolgulanmıştır. Madalyonların içine işlenen hayat ağacının eski Türk inancı olan Şamanizm’de dünyanın merkezini belirleyen kutsal bir ağaç olduğu ve Türklerin İslam öncesi inanç ve sosyal yaşantısını yansıtan bu motifin Türkler’in İslamiyeti kabul etmesinden sonraki dönemlerde cennet ağacı anlamı kazanarak dokumalarla birlikte mimari bezemelerde de sıkça kullanıldığı ileri sürülmektedir (Kulaz, 2003: 213).

14. ve 27. numaralı örnekteki Van yöresine ait taban halıları (Fotoğraf 14 ve 17) zemin kompozisyonu bakımından Ağrı yöresine ait halı örneği (Fotoğraf 89; Çetin, 2019: 31) ile benzerdir. Her iki örnekte de zemin dikey ekseninde birbirine bağlı artı (haçvari) motiflerinden oluşmaktadır. Ancak halılar renk ve bordür düzenlemesi açısından farklılık göstermektedir.

Araştırma kapsamında incelenen halılar arasında yer alan Van yöresine ait örnek ile Adıyaman yöresinde dokunan örnekte (Fotoğraf 90; Fil, 2011: 89) kullanılan renk, kompozisyon ve motif bakımından paralellik görülmektedir. Her iki halının da zemini dikey ekseninde yıldız biçimli madalyonlarla dolgulanmış olup

madalyonların içi koçboynuzu motifiyle bezenmiştir. Zemin rengi, kompozisyonu ve motifi açısından benzerlik arz eden halıların bordürlerinde renk ve motif farklılığı görülmektedir.

Van ve Hakkâri yörelerine ait halı örneklerinin Adıyaman, Ağrı, Elazığ, Eskişehir, Iğdır, Kars, Kırşehir, Malatya ve Sivas gibi farklı yörelerde renk, kompozisyon ve motif olarak benzer örnekleri mevcuttur. Anadolu'nun birçok yöresinde görülen bu benzerlikler birbirinden yüzlerce kilometre uzaklıktaki bölgeler arasında bulunan kültür birliğini ortaya koymaktadır.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Tarihi ve kültürel öneme sahip Van ve Hakkâri yöreleri geçmişten günümüze kadar birçok medeniyete ev sahipliği yapmış ve birçok kültürü bünyesinde barındırmıştır. Geçmişten günümüze intikal eden bu kültürlerden biride dokumacılık kültürüdür. Karasal bir iklime ve geçim kaynağının hayvancılığa dayalı olması bu yörelerde dokumacılığın ön plana çıkmasını sağlamıştır. Ana materyali koyun yünü olan, havlı ve havsız dokumalarıyla dikkat çeken bu yörelerde halı, kilim, cicim, zili ve sumak gibi farklı tekniklere sahip bir çok ürünün yapıldığı görülmektedir. Halk sanatı olarak adlandırabileceğimiz bu dokumalar bu yörelerde yaşayan halkın kendi ihtiyaçlarını karşılamak için meydana getirdikleri ürünler olup ayrıca kültürlerinin bir parçası olarak nesilden nesile taşınarak çeyiz geleneğinin de bir devamı olarak günümüze kadar ulaşmıştır. Bu ürünler içerisinde halılar önemli bir yer tutmaktadır.

Bu çalışma ile Van ve Hakkâri yörelerine ait el dokusu altmış dört adet halı örneği incelenerek belgelenmiş ve bu anlamda eksikliği hissedilen bir doküman hazırlanmıştır.

İncelenen dokuma örneklerinin gerek kompozisyon ve gerekse motif olarak benzerlerini Anadolu'nun birçok bölgesinde görmek mümkündür. Van ve Hakkâri yöresine ait halı örneklerinin Kars, Doğubeyazıt, Iğdır, Elazığ, Malatya, Adıyaman, Sivas, Eskişehir ve Kırşehir gibi farklı yörelerde kompozisyon ve motif olarak benzer örnekleri mevcuttur.

Anadolu'nun birçok yöresinde görülen bu benzerlikler birbirinden yüzlerce kilometre uzaklıktaki bölgeler arasında bulunan kültür birliğinin varlığını ortaya koymaktadır. Bununla beraber incelenen bazı örneklerin İran bölgesinde dokunan halılar ile benzer özellikler göstermesi Anadolu dışındaki kültürel etkileşimi göstermesi bakımından önem arz etmektedir. Diğer el sanatları ürünlerinde olduğu gibi yöredeki halkın geleneksel kültürünü yansıtan ve onların yaşam tarzının birer yansıması olarak karşımıza çıkan halı örnekleri, gelişen sanayi ile birlikte yok olmayla karşı karşıya kalmıştır. Geleneksel Türk dokuma sanatının önemli örneklerinin dokunduğu bu yörelerde son yıllarda halı dokumacılığının azaldığı ve terk edilme noktasına geldiği görülmektedir.

Halkımızın binlerce yıllık kültür birikimlerinin bir neticesi olarak ortaya çıkan bu geleneksel el sanatlarımızın korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması sağlanmalıdır. El dokusu halıcılık hem bu yörelerin folklorik bir özelliği olarak korunup yaşatılması hem de iktisadi bir faaliyet olması sebebiyle üzerinde durulması gereken bir konudur. Van ve Hakkâri yörelerinde olduğu gibi, Anadolu'nun birçok yöresinde yok olmayla karşı karşıya kalan dokumalarımızın korunabilmesi için özellikle yörelere ait köy ve camilerde bulunan eski dokumaların tespit edilip koruma altına alınması gerekmektedir.

Geçmişte dokunan ürünleri tespit ederek korumak, bu ürünleri inceleyerek belgelemek gerekmektedir. Günümüzde teknolojinin sunduğu imkanları kullanarak ancak gelenekselliği de göz ardı etmeden yeni tasarımlar yapılmalıdır. Geleneksel metodlarla eser veren ve orijinal tasarımlar yapan sanatkârlar desteklenmelidir. Bu yörelerimizde unutulmaya yüz tutmuş havlı dokuma sanatını canlandırmak için kurumlar aracılığıyla şehir merkezlerinde kurslar açılmalı, köylerde ise el tezgâhları yaygınlaştırılarak dokuyuculara maddi destek sağlanmalı ve bu gelenek devam ettirilmelidir.

Temennimiz, kültür ve medeniyetimizin ayrılmaz bir parçası olan dokumalarımızın gelişen sanayi ve teknoloji ile birlikte yok olmaması ve dejenere olmadan devam ederek gelecek kuşaklara aktarılmasıdır.

KAYNAKLAR

- Acar, B. (1975). *Kilim ve Düz Dokuma Yaygılar*. İstanbul: Ak Yayınları.
- Akbil, P. F. (1970). *Türk El Sanatlarından Örnekler*. İstanbul: Akademi Yayınları.
- Akkuş, İ., Ölmez, F., N. (2006). *El Dokuması Halıcılığın Sürdürülebilirliğe İthalatın Etkileri*. Uluslararası Geleneksel Sanatlar Sempozyumu. 16-18 Kasım 2006, İzmir, S. 215-225
- Aksoy, E. (2011). *Şavak Havlı ve Havsız Kirkitli Dokumaları*, (Sanatta Yeterlilik Eser Metni), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul
- Alaeddinoğlu, F.(2011). *Hakkâri'nin Coğrafi Özellikleri, Hakkâri*. Ankara: Hakkâri Valiliği Yayınları.
- Alıklıç, D. (2011). *Hakkâri'nin Tarihi, Hakkâri*. Ankara: Hakkâri Valiliği Yayınları.
- Aslanapa, O. (2005). *Türk Halı Sanatının Bin Yılı*. İstanbul: İnkılâp Yayınları.
- Aslanapa, O. (1997). Türk Halı Sanatının Tarihi Gelişimi, *Arış Dergisi, Sayı 3, Ankara*. 18-27.
- Aslanapa, O., Durul, Y. (1983). *Selçuklu Halıları*. İstanbul: Ak Yayınları.
- Atalay, B. (1967). *Türk Halıcılığı ve Uşak Halıları*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Atmaca, S. (2018). *Sivas'ta Dokumacılık*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Aytaç, A. (2008, 10-15 Eylül). *Türk Medeniyetlerinde Dokuma Kültürü Ve Yabancı Fotoğraf Sanatı Üzerindeki Tarihsel Yeri*, 38. İcanas Uluslararası Asya Ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi Bildirileri, Ankara, s. 203-220.
- Aytaç, Ç. (1982). *El Dokumacılığı*. (Birinci Baskı). İstanbul: Milli Eğitim Yayınları.
- Başarır, G. (1992). *Van Coğrafyası, Van Kütüğü*, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yayınları.
- Bilgin, M.H., Demir, E. (2010). *Türkiye El Halıcılığı Sektörü: Eski Halı Tamir Sektörü Ve İhtisas Gümrüğü Uygulamaları*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.
- Bodur, F.A. (1988). Halıcılık Tarihine Kısa Bir Bakış ve Konya Halıları, *Vakıflar Dergisi*, Sayı 10, Ankara. 105-114.

- Bozkurt, M. (1992). “Van Kronolojisi”, *Van Kütüğü*, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yayınları.
- Bozkurt, N. (1997). “Halı”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, C. 15, İstanbul. 251-262
- Burhanlı, Ş. (2018). *Muş-Malazgirt Halı ve Kilim Geleneği*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Çalış, E. (2017). Alanya Atatürk Evi Ve Müzesi’nde Sergilenen Bir Grup Madeni Takı, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 36, 177-194.
- Çetin, Y. (2010). Ağrı Yöresi Halı Yastıkları, *Erzurum Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*, Sayı 7, 61-69
- Çetin, Y. (2019). *Ağrı Geleneksel El Dokumaları Kataloğu*. İstanbul: Hiperlink Yayınları
- Çetin, Y., Karta, R. (2017). Yöre Özellikleriyle Iğdır Halı Yastıkları, *The Journal Of Academic Social Science*, Sayı 60, 293-310
- Demirpolat, E. (1997). *XX. Yüzyıl Van İli Tarihi Ve İnanç Coğrafyası*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Deniz, B. (2000). *Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları*. (Birinci Baskı). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Deniz, B. (2002). Osmanlı Dönemi Halı Ve Düz Dokuma Yaygıları. *Türkler*, 12(1), 385-403.
- Deniz, B. (2002). Anadolu Selçuklu Dönemi Halı ve Düz Dokuma Yaygıları *Türkler*, 7(1), 923-932.
- Deniz, B. (2005). Türk Halı Sanatının Kaynakları. *Sanat Tarihi Dergisi*, 14(1), 79-103.
- Dirik, K. (1938). *Eski ve Yeni Türk Halıcılığı ve Cihan Halı Tipleri Panoraması*, İstanbul: Alâeddin Kırıl Basımevi.
- Diyarbakirli, N. (1972). *Hun Sanatı*. (Birinci Baskı). İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Kültür Yayınları.
- Diyarbakirli, N. (1984). Türklerde Halıcılık, *Türk Edebiyatı Dergisi*, Sayı: 132, İstanbul. 44-49
- Duruçay, S. A. (1977). “İslam Eserleri Müzesinde Bulunan Sekiz Selçuklu Halısı”, *Kültür ve Sanat Dergisi*, Sayı 5, İstanbul. 78-85

- Durul, Y. (1966). “Halılarda Kufiye Benzer Bordürler”, *Türk Etnoğrafya Dergisi*, Sayı 7, İstanbul. 1-4
- Erdmann, K. (1960). *Der Türkische Teppich Des Jahrhunderts. 15. Asır Türk Halısı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Fil, E. (2011). *Adıyaman ve Çevresinde Tekstil Ürünü El Sanatları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Gökmen, E.(2014). *Osmanlı Dönemi Gördes Halıcılığı*. Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Yayınları
- Görgünay N. (1976). *Doğu Yöresi Halıları*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- Görgünay N. (1977). “Halıcılığın Kökeni ve Türk Halıcılığının Tarihçesi”, *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, C. 8, Sayı 1 Erzurum. 159-175
- Görgünay Kırzioğlu, N. (1990, 2 – 5 Nisan). *Kirkitli Dokumalarımızdan Cecimlerimiz ve Van*, Yakın Tarihimizde Van Uluslararası Sempozyumu, Ankara. 253-272
- Görgünay Kırzioğlu, N. (1994). *Türk Halk Kültüründe Doğu-Anadolu Dokumaları ve Giysileri*. (Birinci Baskı). Ankara: Türk Halk Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Vakfı Yayınları
- Görgünay Kırzioğlu, N. (2001). *Altaylar’dan Tunaboyu’na Türk Dünyası’nda Ortak Yanışlar (Motifler)*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları
- Görgünay Kırzioğlu, N. (1993). *X. Vakıf Haftası Kitabı*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları
- Görgünay N. (2005). *Düğümlü Halının Öncüsü Geve/Tülü ve Benzeri Dokumalar*. İzmir: Güneş Ofset Yayınları
- Gündoğdu, H. (2002). “Tarihi Türk Halıcılığı”, *Türkler*, 7(1), 185-195
- Haack, H. (1975). *Doğu Halıları*, Çeviren: Neriman Girişken, Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları
- Hatipoğlu, H.(1997). *Erzurum Müzesindeki Halı ve Kilimler*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- 1973 İl Yıllığı (1974). *Cumhuriyetin 50. Yılında Hakkâri*. İstanbul: Hakkari Valiliği Yayınları

- Karaaslan, H. (2015). *Kırşehir Müzesi'ndeki Kırşehir Yöresi Halıları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Karahan, R. (2007). *Dünden Bugüne Hakkâri Kilimleri*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Karahan, R., Yerli, M. (2000). "Van Müzesinde Bulunan Van-Hakkâri Yöresine Ait Bazı Kilim Örnekleri" *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 1 Van. 17-31.
- Kardeşlik, S. (2013). "Avrupa Resim Sanatında Tasvir Edilen Anadolu Selçuklu Halıları", *Vakıf Restorasyon Yıllığı*, Sayı 6, İstanbul. 42-51
- Kaynar, H. (2016). *Sivas Halılarının Desen ve Renk Özelliklerinin incelenerek Online Katalog Hazırlanması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kılıç, S., Saruhan, M., Tatlı, S. (2006), "Van Üzerine Genel Bilgiler", *Van 2006 Kültür ve Turizm Envanteri 1*, İstanbul: Van Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları
- Kulaz, M. (2003). *Diyarbakır Müzelerinde Bulunan Halı, Kilim ve Kumaşlar*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Kulaz M. (2017). "Tunceli-Çemişgezek-Payamdüzü Köyü Halı Dokuma Örnekleri", *Munzur Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(6), 72-83
- Kömüroğlu, M. (2016). *Ağrı İli Taşlıçay İlçesi Halıcılığı ve Halk Eğitim Merkezi Halıcılık Kursu Faaliyetleri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Köybaşı, S. (2012). *Arpaçay ve Çevresindeki Havlı Dokumalar*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Mercan, S. (1996). "Tarihte Van", *Kültür ve Sanat Dergisi* (Van Özel Sayısı), Sayı:32, Ankara. 9-16.
- Mülayim, S. (1984). "Kök Boyalar Üzerine Birkaç Not", *Türk Dünyası Dergisi*, Sayı:32, İstanbul. 134-137
- Ölçer, N. (1988). *Türk ve İslâm Eserleri Müzesi Kilimler*. İstanbul: Eren Yayıncılık
- Öney, G. (1988). *Anadolu Selçuklu Mimari Süslemesi ve El Sanatları*. İzmir: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- Özay, S. (2001). *Dünden Bugüne Dokuma Resim Sanatı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

- Özkan, R. (1992). “İktisadî ve Ticarî Hayat” *Van Kütüğü*, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yayınları.
- Öztürk, Y. (1992). *Balıkesir-Sındırgı Yöresi Yağcıbedir Halıları*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Rasoyini, L. (1971). “Türklerde Halıcılık Terimleri Ve Halıcılığın Menşei” *Türk Kültürü Dergisi*, 103(1), 614-627
- Rasoyini, L. (1996). *Tarihte Türklük*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları
- Sürmeli, K. (2014). “Konya Selçuklu Halı Motiflerinin Ekslibrislerde Yorumlanması”, *Tarih Okulu Dergisi*, Sayı XVII, İzmir. 359-374
- Şahin, G. (2013). “Hakkârî’nin Nişaneleri Ve Bunların Coğrafi İşaret Kapsamına Alınarak Ekonomiye Kazandırılması” *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 27(6), 479-493
- Taş, E. (2005). *Van El Sanatları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- T.T.O.S.O ve T.B.B. (1957). *Türkiye’de Halıcılık*. Ankara: Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Yayınları
- Uğurlu, A. (1997). “Dokuma” maddesi, *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, 1(1), 415-416
- Uğurlu, A. (1997). “Halı” maddesi, *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, 2(1), 649- 650
- 1973 İl Yıllığı (1973). *Cumhuriyetin 50. Yılında Van*. İstanbul: Van Valiliği Yayınları
- Yarmacı, H (2010). *Ağrı İli Doğubayazıt İlçesi El Dokuması Halı Geleneği*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yeşil Doğan, Z. (2016). *Sivas İli Divriği İlçesi Avşarcık Köyü Halılarının Sanatlar İncelenmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Güzel Enstitüsü, Ankara.
- Yetkin, Ş. (1991). *Türk Halı Sanatı*. Ankara: İş Bankası Kültür Yayınları
- Yılmaz, B. (2007). “Pazırık’tan Günümüze Türk Halı Sanatı”, *Oğuz-Türkmen Araştırmaları Dergisi*, Sayı 1, Bilecik. 98-106
- Zencirkıran, A. (2017). *Adıyaman Yöresi Düz Dokumaları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Erzurum.

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil	Sayfa
Şekil 1. Dikey Tezgâh.....	13
Şekil 2. Halı Dokumada Kullanılan Aletler.....	14
Şekil 3. Gördes (Türk) Düğümü	15
Şekil 4. Sine (İran) Düğümü	16
Şekil 5. Hekim Düğümü	16
Şekil 6. Tek Arış Üzerine Yapılan Düğüm.....	17
Şekil 7. Köşe Göbekli bir halının yüzey bölümleri	18
Şekil 8. Tek Mihraplı bir seccadenin bölümleri.....	19

TABLÖLAR VE HARİTALAR DİZİNİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1: İncelenen Halıların Bulunduğu İlgili Koleksiyon Döküm Tablosu.....	345
Tablo 2: İncelenen Halıların Tarihlendirmelerine ait Döküm Tablosu.....	347
Tablo 3: İncelenen Halıların Cins Döküm Tablosu	349
Tablo 4: İncelenen Halıların En, Boy ve Hav Yüksekliklerine Ait Döküm Tablosu	351
Tablo 5: İncelenen Halıların Boyutlarına Ait Döküm Tablosu.....	353
Tablo 6: İncelenen Halıların Bordür sayılarına Ait Döküm Tablosu.....	355
Tablo 7: İncelenen Halıların Dokuma Yoğunluğuna Ait Döküm Tablosu	357
Harita	
Harita 1. Van İli Haritası.....	4
Harita 2. Hakkâri İli Haritası	7

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

Fotoğraf	Sayfa
Fotoğraf 1. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı)	190
Fotoğraf 2. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı)	191
Fotoğraf 3. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı - Nirkani).....	192
Fotoğraf 4. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı)	193
Fotoğraf 5. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı)	194
Fotoğraf 6. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı- Segul).....	195
Fotoğraf 7. Van Yöresi Halısı.....	196
Fotoğraf 8. Van Yöresi Halısı (Kirmani).....	197
Fotoğraf 9. Van Yöresi Halısı.....	198
Fotoğraf 10. Van Yöresi Halısı (Paleti – Hurçık).....	199
Fotoğraf 11. Van Yöresi Halısı.....	200
Fotoğraf 12. Van Yöresi Halısı.....	201
Fotoğraf 13. Van Yöresi Halısı.....	202
Fotoğraf 14. Van Yöresi Halısı (Xaçoysi).....	203
Fotoğraf 15. Van Yöresi Halısı.....	204
Fotoğraf 16. Van Yöresi Halısı.....	205
Fotoğraf 17. Van Yöresi Halısı.....	206
Fotoğraf 18. Hakkâri Yöresi Halısı.....	207
Fotoğraf 19. Hakkâri Yöresi Halısı (Canbezar Halısı)	208
Fotoğraf 20. Van Yöresi Halısı.....	209
Fotoğraf 21. Van Yöresi Halısı.....	210
Fotoğraf 22. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı)	211
Fotoğraf 23. Hakkâri Yöresi Halısı (Çılğul)	212
Fotoğraf 24. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı)	213
Fotoğraf 25. Hakkâri Yöresi Halısı (Ertoşi Halısı).....	214
Fotoğraf 26. Hakkâri Yöresi Halısı (Ertoşi Halısı).....	215
Fotoğraf 27. Van Yöresi Halısı (Xaçoysi).....	216
Fotoğraf 28. Van Yöresi Halısı (Ertoşi Halısı)	217
Fotoğraf 29. Van Yöresi Halısı (Ertoşi Halısı – Heftteht).....	218
Fotoğraf 30. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı)	219

Fotoğraf 31. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı)	220
Fotoğraf 32. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı – Nirkani)	221
Fotoğraf 33. Hakkâri Yöresi (Ertoşi Halısı).....	222
Fotoğraf 34. Van Yöresi Halısı (Xaçoyi).....	223
Fotoğraf 35. Van Yöresi Halısı	224
Fotoğraf 36. Hakkâri Yöresi (Ertoşi Halısı – Yezidi).....	225
Fotoğraf 37. Hakkâri Yöresi Halısı (Gülşivan).....	226
Fotoğraf 38. Van Yöresi (Hertoşi Halısı-Mihraplı)	227
Fotoğraf 39. Hakkâri Yöresi Halısı (Şemzinan Halısı).....	228
Fotoğraf 40. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı)	229
Fotoğraf 41. Hakkâri Yöresi Halısı.....	230
Fotoğraf 42. Hakkâri Yöresi Halısı (Ertoşi Halısı)	231
Fotoğraf 43. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı)	232
Fotoğraf 44. Hakkâri Yöresi Halısı (Segul)	233
Fotoğraf 45. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı – Çargul).....	234
Fotoğraf 46. Hakkâri Yöresi Halısı.....	235
Fotoğraf 47. Van Yöresi Halısı	236
Fotoğraf 48. Hakkâri Yöresi Halısı (Çargul)	237
Fotoğraf 49. Hakkâri Yöresi Halısı (Sine Halısı)	238
Fotoğraf 50. Van Yöresi Halısı (Seccade)	239
Fotoğraf 51. Hakkâri Yöresi Halısı (Canbezar Halısı)	240
Fotoğraf 52. Van Yöresi Halısı	241
Fotoğraf 53. Van Yöresi Halısı	242
Fotoğraf 54. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı)	243
Fotoğraf 55. Van Yöresi Halısı (Seccade)	244
Fotoğraf 56. Van Yöresi Halısı	245
Fotoğraf 57. Van Yöresi Halısı	246
Fotoğraf 58. Hakkâri Yöresi Halısı (Guhar)	247
Fotoğraf 59. Van Yöresi Halısı	248
Fotoğraf 60. Hakkâri Yöresi Halısı.....	249
Fotoğraf 61. Hakkâri Yöresi Halısı.....	250
Fotoğraf 62. Van Yöresi Halısı	251
Fotoğraf 63. Van Yöresi Halısı	252
Fotoğraf 64. Hakkâri Yöresi Halısı.....	253

Fotoğraf 65. Kars/Arpaçay Yöresi Halısı	254
Fotoğraf 66. Şarkışla Yöresi Halısı.....	255
Fotoğraf 67. Kars Yöresi Halısı	256
Fotoğraf 68. Kars/Arpaçay Yöresi Halısı	257
Fotoğraf 69. Ağrı/Doğubeyazıt Yöresi Halısı.....	258
Fotoğraf 70. Kars/Arpaçay Yöresi Halısı	259
Fotoğraf 71. Sivas Yöresi Halısı.....	260
Fotoğraf 72. Eskişehir/Sivrihisar Yöresi Halısı	261
Fotoğraf 73. Elazığ Yöresi Halısı	262
Fotoğraf 74. Adıyaman Yöresi Halısı.....	263
Fotoğraf 75. Malatya Yöresi Halısı.....	264
Fotoğraf 76. Elazığ/Harput Yöresi Halısı	265
Fotoğraf 77. Adıyaman Yöresi Halısı.....	266
Fotoğraf 78. Ağrı/Taşlıçay Yöresi Halısı.....	267
Fotoğraf 79. Ağrı/Doğubeyazıt Yöresi Halısı.....	268
Fotoğraf 80. Ağrı Yöresi Halısı	269
Fotoğraf 81. Ağrı Yöresi Halısı	270
Fotoğraf 82. Iğdır Yöresi Halısı.....	271
Fotoğraf 83. Ağrı/Taşlıçay Yöresi Halısı.....	272
Fotoğraf 84. Ağrı Yöresi Halısı	273
Fotoğraf 85. Ağrı/Taşlıçay Yöresi Halısı.....	274
Fotoğraf 86. Ağrı Yöresi Halısı	275
Fotoğraf 87. Ağrı/Doğubeyazıt Yöresi Halısı.....	276
Fotoğraf 88. Sivas/Avşarcık Yöresi Halısı	277
Fotoğraf 89. Kırşehir Yöresi Halısı.....	278
Fotoğraf 90. Ağrı Yöresi Halısı	279
Fotoğraf 91. Adıyaman Yöresi Halısı.....	280

ÇİZİMLER DİZİNİ

Çizim	Sayfa
Çizim 1. Örnek No: 1 Halının Genel Çizimi,	281
Çizim 2. Madalyon motifi	281
Çizim 3. Koçboynuzlu madalyon motifi	281
Çizim 4. Koçboynuzu motifi	281
Çizim 5. Kurtağzı motifi.....	281
Çizim 6. Bereket motifi	281
Çizim 7. Göz Motifi.....	281
Çizim 8. Deve ayağı Motifi	281
Çizim 9. Örnek No: 2 Halının Genel Çizimi	282
Çizim 10. Madalyon Motifi	282
Çizim 11. Yıldız motifi.....	282
Çizim 12. Koçboynuzu motifi	282
Çizim 13. Elibelinde motifi	282
Çizim 14. Göz motifi	282
Çizim 15. Koçboynuzu motifi	282
Çizim 16. Stilize Gül motifi.....	282
Çizim 17. Örnek No: 3 Halının Genel Çizimi	283
Çizim 18. Ejderha motifi	283
Çizim 19. Koçboynuzu motifi	283
Çizim 20. Göz Motifi.....	283
Çizim 21. Zigzag motifi.....	283
Çizim 22. Örnek No: 4 Halının Genel Çizimi	284
Çizim 23. Ejderha motifi	284
Çizim 24. Ejderha motifi	284
Çizim 25. Pıtrak motifi	284
Çizim 26. Yıldız motifi.....	284
Çizim 27. Koçboynuzu motifi	284
Çizim 28. Yıldız motifi.....	284
Çizim 29. Su yolu motifi	284
Çizim 30. Muska motifi.....	284

Çizim 31. Örnek No: 5 Halının Genel Çizimi	285
Çizim 32. Yıldız motifi.....	285
Çizim 33. Dal üzerinde stilize çiçek motifi	285
Çizim 34. Bereket motifi	285
Çizim 35. Küpe motifi	285
Çizim 36. Testere ağzı motifi	285
Çizim 37. Örnek No: 6 Halının Genel Çizimi	286
Çizim 38. Bereket motifi	286
Çizim 39. Koçboynuzu motifi	286
Çizim 40. Yıldız motifi.....	286
Çizim 41. Muska motifi	286
Çizim 42. Hayatağacı motifi.....	286
Çizim 43. Dal üzerinde stilize çiçek motifi	286
Çizim 44. Örnek No: 7 Halının Genel Çizimi	287
Çizim 45. Madalyon motifi.....	287
Çizim 46. Koçboynuzu motifi	287
Çizim 47. Yıldız motifi.....	287
Çizim 48. Koçboynuzu motifi	287
Çizim 49. Örnek No: 8 Halının Genel Çizimi	288
Çizim 50. Madalyon motifi.....	288
Çizim 51. Göz motifi	288
Çizim 52. Akrep motifi.....	288
Çizim 53. Çengel motifi	288
Çizim 54. Zik- zak motifi	288
Çizim 55. Örnek No: 9 Halının Genel Çizimi	289
Çizim 56. Çift başlı mihrap motifi.....	289
Çizim 57. Beştaş motifi	289
Çizim 58. Çengel motifi	289
Çizim 59. Örnek No: 10 Halının Genel Çizimi	290
Çizim 60. Yıldız motifi.....	290
Çizim 61. Kelebek motifi	290
Çizim 62. Küpe motifi	290
Çizim 63. Stilize kuş (kuğu) motifi	290
Çizim 64. Örnek No: 11 Halının Genel Çizim	291

Çizim 65. Akrep motifi.....	291
Çizim 66. Yıldız motifi.....	291
Çizim 67. Örnek No: 12 Halının Genel Çizimi	292
Çizim 68. Kurbağacık motifi	292
Çizim 69. Yıldız motifi.....	292
Çizim 70. Üçtaş motifi.....	292
Çizim 71. Pırtak motifi	292
Çizim 72. Çengel motifi	292
Çizim 73. Karanfil çiçeği motifi.....	292
Çizim 74. Örnek No: 13 Halının Genel Çizimi	293
Çizim 75. Göz motifi	293
Çizim 76. Stilize Gül motifi.....	293
Çizim 77. Ejderha motifi	293
Çizim 78. Göz motifi	293
Çizim 79. Bir dal üzerinde yer alan çiçek motifi.....	293
Çizim 80. Örnek No: 14 Halının Genel Çizimi	294
Çizim 81. Artı/Haç motifi (Dört yön motifi).....	294
Çizim 82. Koçboynuzu motifi	294
Çizim 83. Yıldız motifi.....	294
Çizim 84. Beştaş motifi	294
Çizim 85. Koçboynuzu motifi	294
Çizim 86. Yıldız motifi.....	294
Çizim 87. Örnek No: 15 Halının Genel Çizimi	295
Çizim 88. Kurbağacık Motifi.....	295
Çizim 89. Yıldız motifi.....	295
Çizim 90. Üçtaş motifi.....	295
Çizim 91. Karanfil motifi	295
Çizim 92. Pırtak motifi	295
Çizim 93. Örnek No: 16 Halının Genel Çizimi	296
Çizim 94. Akrep motifi.....	296
Çizim 95. Stilize çiçek motifi	296
Çizim 96. Kelebek motifi	296
Çizim 97. Suyolu motifi	296
Çizim 98. Göz motifi	296

Çizim 99. Örnek No: 17 Halının Genel Çizimi	297
Çizim 100. Madalyon motifi.....	297
Çizim 101. Bereket motifi	297
Çizim 102. Akrep motifi.....	297
Çizim 103. Örnek No: 18 Halının Genel Çizimi	298
Çizim 104. Ejderha motifi	298
Çizim 105. Koçboynuzu motifi	298
Çizim 106. Yıldız motifi.....	298
Çizim 107. Çengel motifi	298
Çizim 108. Örnek No: 19 Halının Genel Çizimi	299
Çizim 109. Yıldız motifi.....	299
Çizim 110. Çiçek motifi	299
Çizim 111. Yıldız motifi.....	299
Çizim 112. Örnek No: 20 Halının Genel Çizimi	300
Çizim 113. Madalyon motifi.....	300
Çizim 114. Sandık motifi.....	300
Çizim 115. Koçboynuzu motifi	300
Çizim 116. Örnek No: 21 Halının Genel Çizimi	301
Çizim 117. Madalyon motifi.....	301
Çizim 118. Dal üzerinde yaprak motifi	301
Çizim 119. Hançer yaprağı motifi	301
Çizim 120. Örnek No: 22 Halının Genel Çizimi	302
Çizim 121. Köşeli YıldızMadalyon motifi	302
Çizim 122. Sandık motifi.....	302
Çizim 123. Zikzak motifi.....	302
Çizim 124. Bereket motifi	302
Çizim 125. Dal üzerinde stilize çiçek motifi	302
Çizim 126. Örnek No: 23 Halının Genel Çizimi	303
Çizim 127. Zikzak motifi.....	303
Çizim 128. Çengel motifi	303
Çizim 129. Koçboynuzu motifi	303
Çizim 130. Örnek No: 24 Halının Genel Çizimi	304
Çizim 131. Madalyon motifi.....	304
Çizim 132. Geyik figürü	304

Çizim 133. Zikzak motifi.....	304
Çizim 134. Testere ağzı motifi	304
Çizim 135. Sandık Motifi	304
Çizim 136. Örnek No: 25 Halının Genel Çizimi	305
Çizim 137. Madalyon motifi.....	305
Çizim 138. Tek dal üzerinde çiçek motifi	305
Çizim 139. Balıksırtı motifi.....	305
Çizim 140. Örnek No: 26 Halının Genel Çizimi	306
Çizim 141. Post motifi.....	306
Çizim 142. Eli belinde motifi	306
Çizim 143. Göz motifi	306
Çizim 144. Çengel motifi	306
Çizim 145. Örnek No: 27 Halının Genel Çizimi	307
Çizim 146. Artı/Haç Motifi (Dört yön motifi).....	307
Çizim 147. Hayat Ağacı motifi.....	307
Çizim 148. Koçboynuzu motifi	307
Çizim 149. Hayat Ağacı motifi.....	307
Çizim 150. Koçboynuzu motifi	307
Çizim 151. Küpe motifi	307
Çizim 152. Örnek No: 28 Halının Genel Çizimi	308
Çizim 153. Yıldız motifi.....	308
Çizim 154. Tek dal üzerinde Stilize edilmiş çiçek motifi	308
Çizim 155. Çengel motifi	308
Çizim 156. Testere ağzı motifi	308
Çizim 157. Örnek No: 29 Halının Genel Çizimi	309
Çizim 158. Madalyon motifi.....	309
Çizim 159. Akrep motifi.....	309
Çizim 160. Çengel motifi	309
Çizim 161. Koçboynuzu motifi	309
Çizim 162. Yıldız motifi.....	309
Çizim 163. Stilize çiçek motifi	309
Çizim 164. Akrep motifi.....	309
Çizim 165. Pıtrak motifi	309
Çizim 166. Örnek No: 30 Halının Genel Çizimi	310

Çizim 167. Çınar yaprağı motifi.....	310
Çizim 168. Göz motifi.....	310
Çizim 169. Balıksırtı motifi.....	310
Çizim 170. Zikzak motifi.....	310
Çizim 171. Örnek No: 31 Halının Genel Çizimi	311
Çizim 172. Yıldız motifi.....	311
Çizim 173. Dal üzerinde stilize çiçek motifi	311
Çizim 174. Bereket motifi	311
Çizim 175. Zikzak motifi.....	311
Çizim 176. Örnek No: 32 Halının Genel Çizimi	312
Çizim 177. Ejderha motifi	312
Çizim 178. Koçboynuzu motifi	312
Çizim 179. Göz motifi	312
Çizim 180. Balıksırtı motifi.....	312
Çizim 181. Örnek No: 33 Halının Genel Çizimi	313
Çizim 182. Post motifi.....	313
Çizim 183. Ejderha motifi	313
Çizim 184. Beştaş motifi	313
Çizim 185. Çengel motifi	313
Çizim 186. Örnek No: 34 Halının Genel Çizimi	314
Çizim 187. Artı/Haç motifi (Dört yön motifi).....	314
Çizim 188. Yıldız motifi.....	314
Çizim 189. Küpe motifi	314
Çizim 190. Koçboynuzu motifi	314
Çizim 191. Örnek No: 35 Halının Genel Çizimi	315
Çizim 192. Yıldız motifi.....	315
Çizim 193. Bereket motifi	315
Çizim 194. Örnek No: 36 Halının Genel Çizimi	316
Çizim 195. Madalyon motifi.....	316
Çizim 196. Elibelinde motifi	316
Çizim 197. Göz motifi	316
Çizim 198. Keçi izi motifi	316
Çizim 199. Küpe motifi	316
Çizim 200. Zikzak motifi.....	316

Çizim 201. Örnek No: 37 Halının Genel Çizimi	317
Çizim 202. Madalyon motifi.....	317
Çizim 203. Zik zak motifi.....	317
Çizim 204. Elibelindemotifi	317
Çizim 205. Örnek No: 38 Halının Genel Çizimi	318
Çizim 206. Çift yönlü mihrap motifi	318
Çizim 207. Stilize çiçek motifi	318
Çizim 208. Muska motifi	318
Çizim 209. Tek dal üzerinde yer alan stilize çiçek motifi	318
Çizim 210. Örnek No: 239 Halının Genel Çizimi	319
Çizim 211. Yıldız motifi.....	319
Çizim 212. Su yolu motifi	319
Çizim 213. Karanfil Çiçeğimotifi.....	319
Çizim 214. Örnek No: 40 Halının Genel Çizimi	320
Çizim 215. Madalyon motifi.....	320
Çizim 216. Göz motifi	320
Çizim 217. Lale motifi.....	320
Çizim 218. Sandık motifi.....	320
Çizim 219. Yıldız motifi.....	320
Çizim 220. Örnek No: 41 Halının Genel Çizimi	321
Çizim 221. Madalyon motifi.....	321
Çizim 222. Koçboynuzu motifi	321
Çizim 223. Çiçek motifi	321
Çizim 224. Örnek No: 42 Halının Genel Çizim	322
Çizim 225. Yıldız motifi.....	322
Çizim 226. Ejderha motifi	322
Çizim 227. Yıldız motifi.....	322
Çizim 228. Yıldız motifi.....	322
Çizim 229. Akrep motifi.....	322
Çizim 230. Örnek No: 43 Halının Genel Çizimi	323
Çizim 231. Yıldız motifi.....	323
Çizim 232. Yıldız motifi.....	323
Çizim 233. Yıldız motifi.....	323
Çizim 234. Koçboynuzu motifi	323

Çizim 235. Hayvan Figürü	323
Çizim 236. Koçboynuzu motifi	323
Çizim 237. Örnek No: 44 Halının Genel Çizimi	324
Çizim 238. Madalyon motifi.....	324
Çizim 239. Madalyon motifi.....	324
Çizim 240. Madalyon motifi.....	324
Çizim 241. Su yolu motifi	324
Çizim 242. Koç boynuzu motifi	324
Çizim 243. Hayat Ağacı motifi.....	324
Çizim 244. Örnek No: 45 Halının Genel Çizimi	325
Çizim 245. Madalyon motifi.....	325
Çizim 246. Çengel motifi	325
Çizim 247. Hayat ağacı motifi.....	325
Çizim 248. Örnek No: 46 Halının Genel Çizimi	326
Çizim 249. Madalyon motifi.....	326
Çizim 250. Akrep motifi.....	326
Çizim 251. Akrep motifi.....	326
Çizim 252. Beştaş motifi	326
Çizim 253. Kurtağzı motifi.....	326
Çizim 254. Hayatağacı motifi.....	326
Çizim 255. Örnek No: 47 Halının Genel Çizimi	327
Çizim 256. Madalyon motifi.....	327
Çizim 257. Stilize çiçek Motifi.....	327
Çizim 258. Göz Motifi.....	327
Çizim 259. Örnek No: 48 Halının Genel Çizimi	328
Çizim 260. Madalyon motifi.....	328
Çizim 261. Yıldız motifi.....	328
Çizim 262. Hayatağacı motifi.....	328
Çizim 263. Koçboynuzumotifi	328
Çizim 264. Tek dal üzerinde çiçek motifi	328
Çizim 265. Hayatağacı motifi.....	328
Çizim 266. Örnek No: 49 Halının Genel Çizimi	329
Çizim 267. Çift yönlü mihrap motifi	329
Çizim 268. Göz motifi	329

Çizim 269. Tek dal üzerinde stilize çiçek motifi	329
Çizim 270. Örnek No: 50 Halının Genel Çizimi	330
Çizim 271. Çift yönlü mihrap motifi	330
Çizim 272. Hayat ağacı motifi	330
Çizim 273. Hayat ağacı motifi	330
Çizim 274. Eli belinde motifi	330
Çizim 275. Stilize çiçek motifi	330
Çizim 276. Örnek No: 51 Halının Genel Çizimi	331
Çizim 277. Madalyon motifi	331
Çizim 278. Pıtrak motifi	331
Çizim 279. Kurtağzı motifi	331
Çizim 280. Örnek No: 52 Halının Genel Çizimi	332
Çizim 281. Ejderha motifi	332
Çizim 282. Hayatağacı motifi	332
Çizim 283. Yıldız motifi	332
Çizim 284. Göz motifi	332
Çizim 285. Çengel motifi	332
Çizim 286. Deve figürü	332
Çizim 287. Örnek No: 53 Halının Genel Çizimi	333
Çizim 288. Madalyon motifi	333
Çizim 289. Kurbağacık motifi	333
Çizim 290. Üçtaş motifi	333
Çizim 291. Karanfil çiçeği motifi	333
Çizim 292. Su yolu motifi	333
Çizim 293. Örnek No: 54 Halının Genel Çizimi	334
Çizim 294. Çift yönlü mihrap motifi	334
Çizim 295. Yıldız motifi	334
Çizim 296. Yıldız motifi	334
Çizim 297. Stilize çiçek motifi	334
Çizim 298. Göz motifi	334
Çizim 299. Göz motifi	334
Çizim 300. Örnek No: 55 Halının Genel Çizimi	335
Çizim 301. Stilize çiçek motifi	335
Çizim 302. Sandık motifi	335

Çizim 303. Koçboynuzu motifi	335
Çizim 304. Örnek No: 56 Halının Genel Çizimi	336
Çizim 305. Çift yönlü mihrap motifi	336
Çizim 306. Ejderha motifi	336
Çizim 307. Akrep motifi.....	336
Çizim 308. Koçboynuzu motifi	336
Çizim 309. Göz motifi	336
Çizim 310. Çengel motifi	336
Çizim 311. Örnek No: 57 Halının Genel Çizimi	337
Çizim 312. Suyolu motifi	337
Çizim 313. Saksıda çiçek motifi.....	337
Çizim 314. Balıksırtı motifi.....	337
Çizim 315. Örnek No: 58 Halının Genel Çizimi	338
Çizim 316. Küpe motifi	338
Çizim 317. Koçboynuzu motifi	338
Çizim 318. Örnek No: 59 Halının Genel Çizimi	339
Çizim 319. Madalyon motifi.....	339
Çizim 320. Koçboynuzu motifi	339
Çizim 321. Küpe motifi	339
Çizim 322. Örnek No: 60 Halının Genel Çizimi	340
Çizim 323. Cami motifi	340
Çizim 324. Tarak motifi	340
Çizim 325. Örnek No: 61 Halının Genel Çizimi	341
Çizim 326. Saksıda çiçek motifi.....	341
Çizim 327. Yıldız motifi.....	341
Çizim 328. Cami motifi	341
Çizim 329. Örnek No: 62 Halının Genel Çizimi	342
Çizim 330. Akrep motifi.....	342
Çizim 331. Göz motifi	342
Çizim 332. Kurtağzı motifi.....	342
Çizim 333. Örnek No: 63 Halının Genel Çizimi	343
Çizim 334. Hayat Ağacı Motifi	343
Çizim 335. Sandık motifi.....	343
Çizim 336. Stilize Kuş Motifi.....	343

Çizim 337. Örnek No: 64 Halının Genel Çizimi	344
Çizim 338. Cami motifi	344
Çizim 339. Kandil motifi	344
Çizim 340. Hayat Ağacı motifi	344
Çizim 341. Dal üstünde stilize çiçek motifi	344
Çizim 342. Dal üzerinde stilize yaprak motifi	344

FOTOĞRAFLAR

Fotoğraf 1. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı)

Fotoğraf 2. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı)

Fotoğraf 3. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı - Nirkani)

Fotoğraf 4. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı)

Fotoğraf 5. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı)

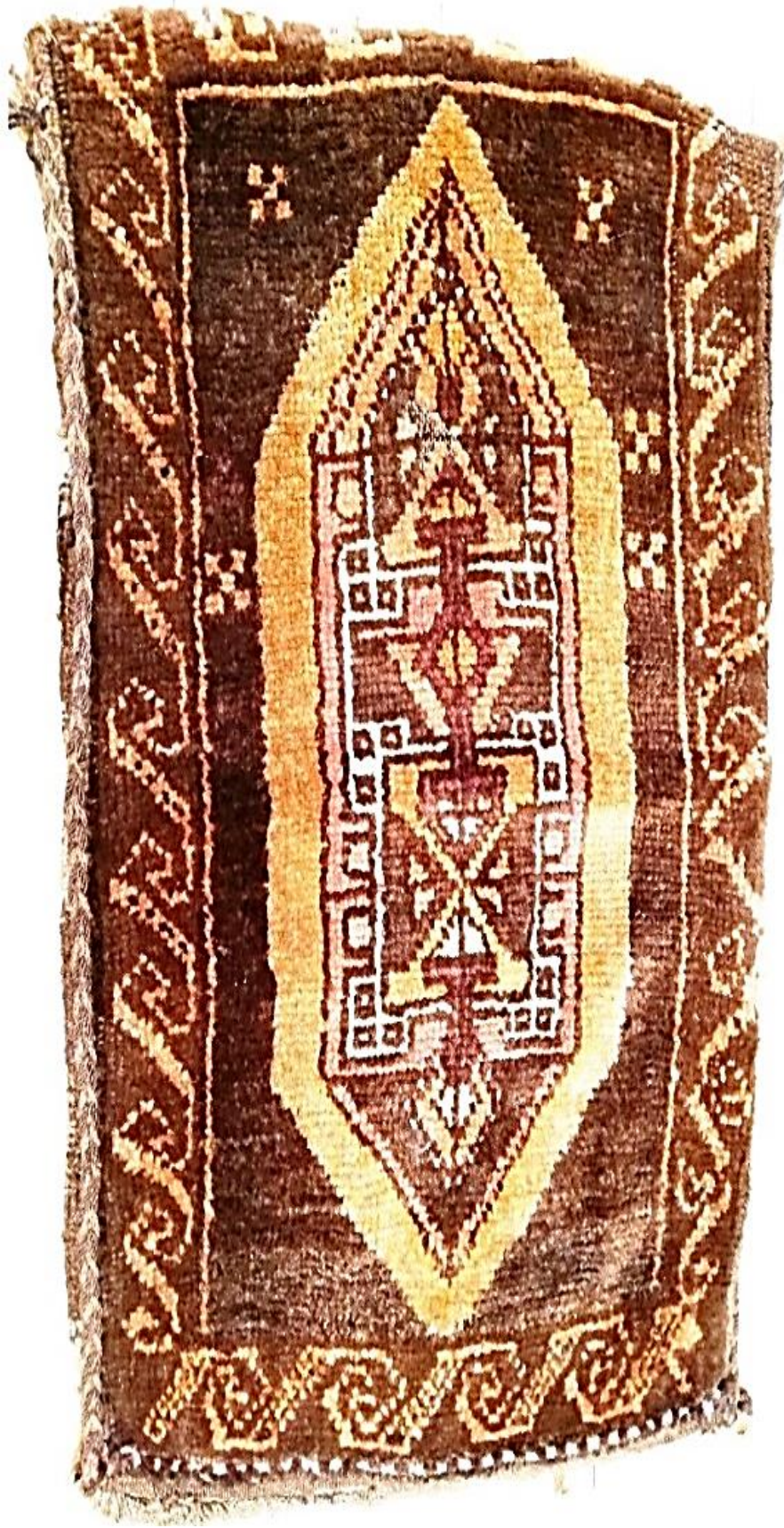
Fotoğraf 6. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı- Segul)

Fotoğraf 7. Van Yöresi Halısı

Fotoğraf 8. Van Yöresi Halısı (Kirmani)

Fotoğraf 9. Van Yöresi Halısı

Fotoğraf 10. Van Yöresi Halısı (Paleti – Hurçık)

Fotoğraf 11. Van Yöresi Halısı

Fotoğraf 12. Van Yöresi Halısı

Fotoğraf 13. Van Yöresi Halısı

Fotoğraf 14. Van Yöresi Halısı (Xaçoı)

Fotoğraf 15. Van Yöresi Halısı

Fotoğraf 16. Van Yöresi Halısı

Fotoğraf 17. Van Yöresi Halısı

Fotoğraf 18. Hakkâri Yöresi Halısı

Fotoğraf 19. Hakkâri Yöresi Halısı (Canbezar Halısı)

Fotoğraf 20. Van Yöresi Halısı

Fotoğraf 21. Van Yöresi Halısı

Fotoğraf 22. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı)

Fotoğraf 23. Hakkâri Yöresi Halısı (Çılgul)

Fotoğraf 24. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı)

Fotoğraf 25. Hakkâri Yöresi Halısı (Ertoşi Halısı)

Fotoğraf 26. Hakkâri Yöresi Halısı (Ertoşi Halısı)

Fotoğraf 27. Van Yöresi Halısı (Xaçoyi)

Fotoğraf 28. Van Yöresi Halısı (Ertoşi Halısı)

Fotoğraf 29. Van Yöresi Halısı (Ertoşi Halısı – Heftteht)

Fotoğraf 30. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı)

Fotoğraf 31. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı)

Fotoğraf 32. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı – Nirkani)

Fotoğraf 33. Hakkâri Yöresi (Ertoşi Halısı)

Fotoğraf 34. Van Yöresi Halısı (Xaçoyi)

Fotoğraf 35. Van Yöresi Halısı

Fotoğraf 36. Hakkâri Yöresi (Ertoşi Halısı – Yezidi)

Fotoğraf 37. Hakkâri Yöresi Halısı (Gülşivan)

Fotoğraf 38. Van Yöresi (Ertoşi Halısı-Mihraplı)

Fotoğraf 39. Hakkâri Yöresi Halısı (Şemzinan Halısı)

Fotoğraf 40. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı)

Fotoğraf 41. Hakkâri Yöresi Halısı

Fotoğraf 42. Hakkâri Yöresi Halısı (Ertoşi Halısı)

Fotoğraf 43. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı)

Fotoğraf 44. Hakkâri Yöresi Halısı (Segul)

Fotoğraf 45. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı – Çargul)

Fotoğraf 46. Hakkâri Yöresi Halısı

Fotoğraf 47. Van Yöresi Halısı

Fotoğraf 48. Hakkâri Yöresi Halısı (Çargul)

Fotoğraf 49. Hakkâri Yöresi Halısı (Sine Halısı)

Fotoğraf 50. Van Yöresi Halısı (Seccade)

Fotoğraf 51. Hakkâri Yöresi Halısı (Canbezar Halısı)

Fotoğraf 52. Van Yöresi Halısı

Fotoğraf 53. Van Yöresi Halısı

Fotoğraf 54. Hakkâri Yöresi Halısı (Herki Halısı)

Fotoğraf 55. Van Yöresi Halısı (Seccade)

Fotoğraf 56. Van Yöresi Halısı

Fotoğraf 57. Van Yöresi Halısı

Fotoğraf 58. Hakkâri Yöresi Halısı (Guhar)

Fotoğraf 59. Van Yöresi Halısı

Fotoğraf 60. Hakkâri Yöresi Halısı

Fotoğraf 61. Hakkâri Yöresi Halısı

Fotoğraf 62. Van Yöresi Halısı

Fotoğraf 63. Van Yöresi Halısı

Fotoğraf 64. Hakkâri Yöresi Halısı

Fotoğraf 65. Kars/Arpaçay Yöresi Halısı (Köybaşı, 2012: 106)

Fotoğraf 66. Şarkışla Yöresi Halısı (Atmaca, 2018: 113)

Fotoğraf 67. Kars Yöresi Halısı (Aksoy, 2011: 152)

Fotoğraf 68. Kars/Arpaçay Yöresi Halısı (Köybaşı, 2012: 85)

Fotoğraf 69. Ağrı/Doğubeyazıt Yöresi Halısı (Yarmacı, 2010: 135)

Fotoğraf 70. Kars/Arpaçay Yöresi Halısı (Köybaşı, 2012: 82)

Fotoğraf 71. Sivas Yöresi Halısı (Kaynar, 2016: 35)

Fotoğraf 72. Eskişehir/Sivrihisar Yöresi Halısı (Kırzioğlu, 2001: 62)

Fotoğraf 73. Elazığ Yöresi Halısı (Buğur, 2006: 12)

Fotoğraf 74. Adıyaman Yöresi Halısı (Fil, 2011: 91)

Fotoğraf 75. Malatya Yöresi Halısı (Buğur, 2006: 155)

Fotoğraf 76. Elazığ/Harput Yöresi Halısı (Aksoy, 2011: 192)

Fotoğraf 77. Adıyaman Yöresi Halısı (Zencirkıran, 2017: 36)

Fotoğraf 78. Ağrı/Taşlıçay Yöresi Halısı (Kömüroğlu, 2016: 110)

Fotoğraf 79. Ağrı/Doğubeyazıt Yöresi Halısı (Yarmacı, 2010: 109)

Fotoğraf 80. Ağrı Yöresi Halısı (Çetin, 2019: 19)

Fotoğraf 81. Ağrı Yöresi Halısı (Çetin, 2010: 69)

Fotoğraf 82. Iğdır Yöresi Halısı (Çetin ve Karta, 2017: 303)

Fotoğraf 83. Ağrı/Taşlıçay Yöresi Halısı (Kömüroğlu, 2016: 69)

Fotoğraf 84. Ağrı Yöresi Halısı (Çetin, 2019: 59)

Fotoğraf 85. Ağrı/Taşlıçay Yöresi Halısı (Kömüroğlu, 2016: 72)

Fotoğraf 86. Ağrı Yöresi Halısı (Çetin, 2019: 39)

Fotoğraf 87. Ağrı/Doğubeyazıt Yöresi Halısı (Yarmacı, 2010: 112)

Fotoğraf 88. Sivas/Avşarcık Yöresi Halısı (Doğan Yeşil, 2016: 63)

Fotoğraf 89. Kırşehir Yöresi Halısı (Karaaslan, 2015: 144)

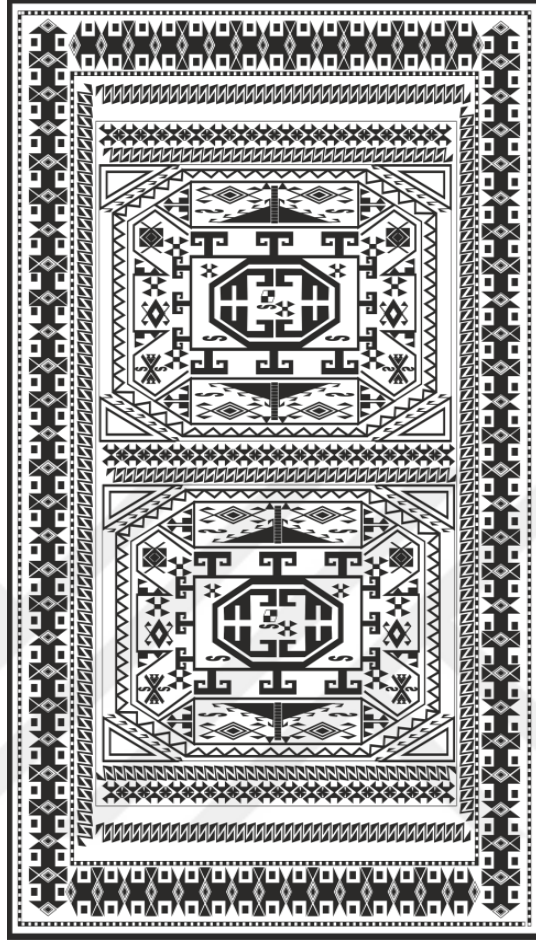

Fotoğraf 90. Ağrı Yöresi Halısı (Çetin, 2019: 31)

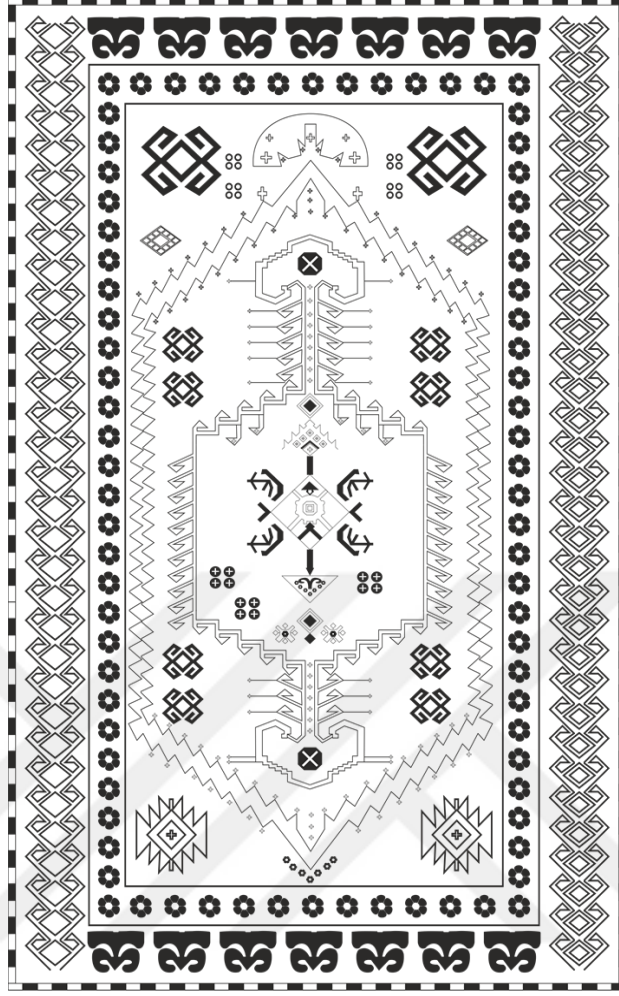
Fotoğraf 91. Adıyaman Yöresi Halısı (Fil, 2011: 89)

ÇİZİMLER

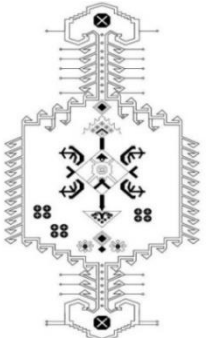
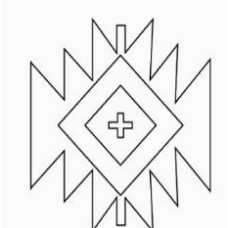
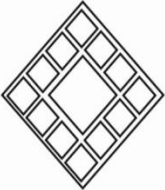

Çizim 1. Örnek No: 1. Halının Genel Çizimi,

			
Çizim 2. Madalyon motifi	Çizim 3. Koçboynuzlu madalyon motifi	Çizim 4. Koçboynuzu motifi	
			
Çizim 5. Kurtağzı motifi	Çizim 6. Bereket motifi	Çizim 7. Göz Motifi	Çizim 8. Deve ayağı Motifi

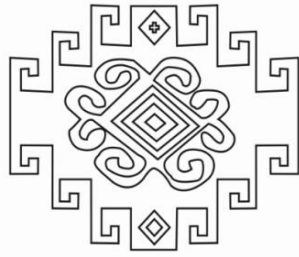

Çizim 9. Örnek No: 2. Halının Genel Çizimi

			
Çizim 10. Madalyon Motifi	Çizim 11. Yıldız motifi	Çizim 12. Koçboynuzu motifi	Çizim 13. Elibelinde motifi
			
Çizim 14. Göz motifi	Çizim 15. Koçboynuzu motifi	Çizim 16. Stilize Gül motifi	

Çizim 17. Örnek No: 3. Halının Genel Çizimi

Çizim 18. Ejderha motifi

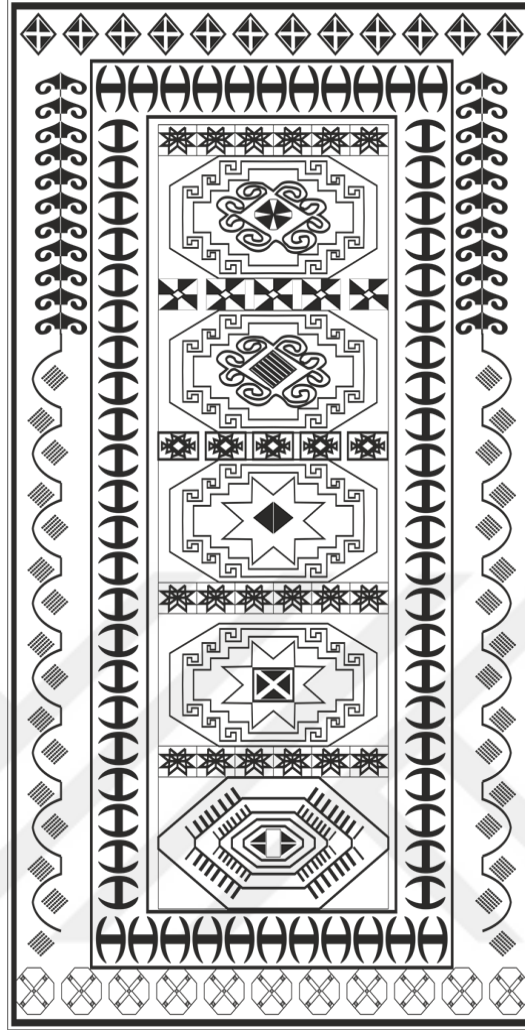
Çizim 19. Koçboynuzu motifi

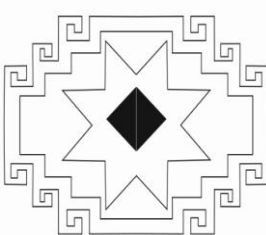
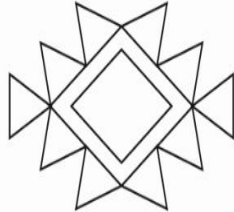
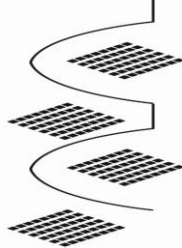
Çizim 20. Göz Motifi

Çizim 21. Zigzag motifi

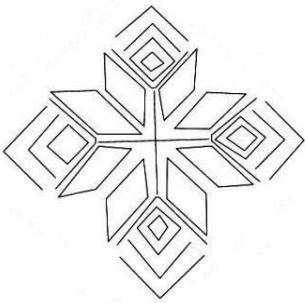
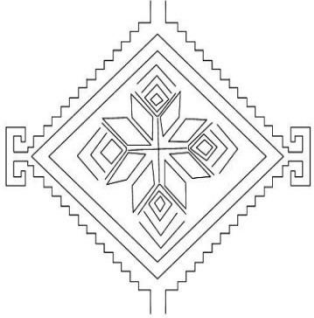

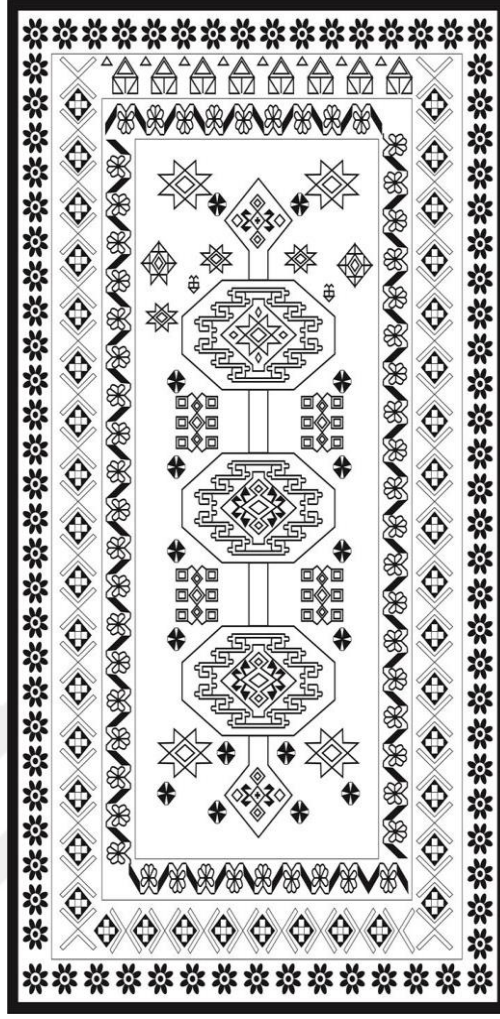
Çizim 22. Örnek No: 4. Halının Genel Çizimi

 Çizim 23. Ejderha motifi	 Çizim 24. Ejderha motifi	 Çizim 25. Pıtrak motifi	 Çizim 26. Yıldız motifi
 Çizim 27. Koçboynuzu motifi	 Çizim 28. Yıldız motifi	 Çizim 29. Su yolu motifi	 Çizim 30. Muska motifi

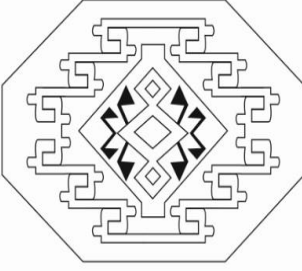
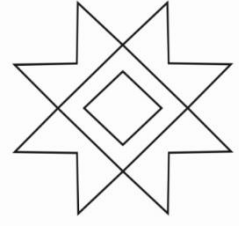
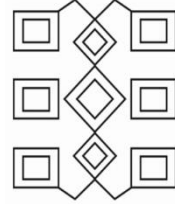

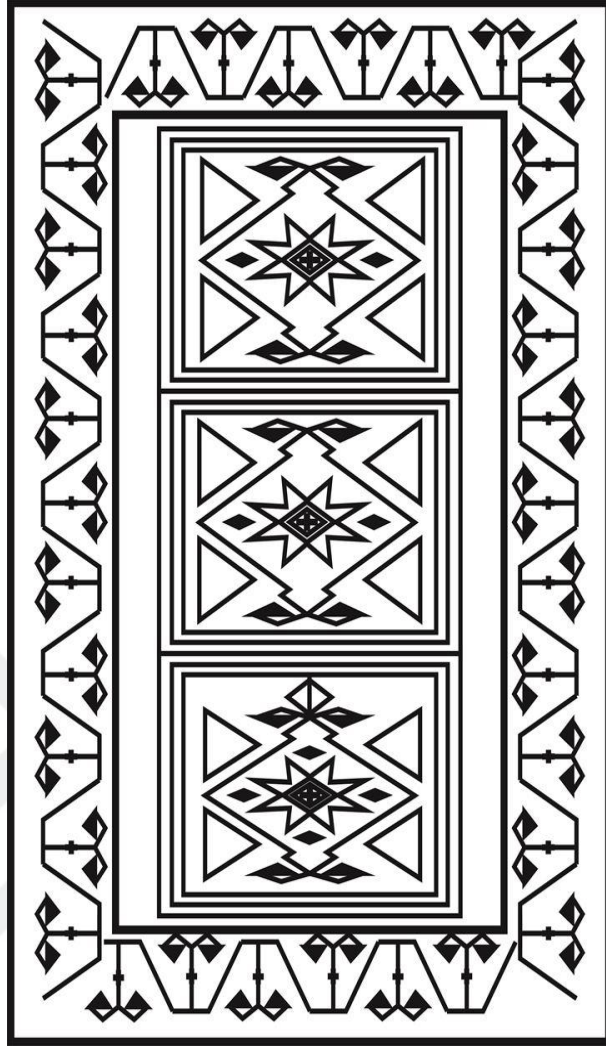
Çizim 31. Örnek No: 5. Halının Genel Çizimi

		
Çizim 32. Yıldız motifi	Çizim 33. Dal üzerinde stilize çiçek motifi	Çizim 34. Bereket motifi
		
Çizim 35. Küpe motifi	Çizim 36. Testere ağzı motifi	

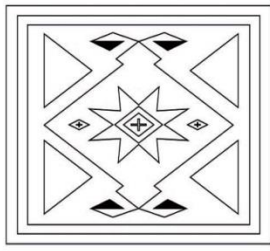

Çizim 37. Örnek No: 6. Halının Genel Çizimi

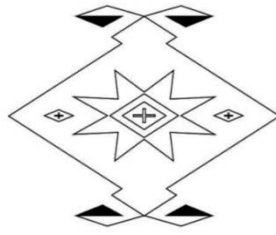
 Çizim 38. Bereket motifi	 Çizim 39. Koçboynuzu motifi	 Çizim 40. Yıldız motifi
 Çizim 41. Muska motifi	 Çizim 42. Hayatağacı motifi	 Çizim 43. Dal üzerinde stilize çiçek motifi

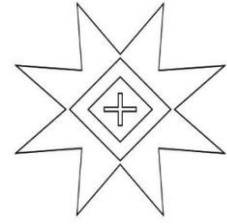
Çizim 44. Örnek No: 7. Halının Genel Çizimi

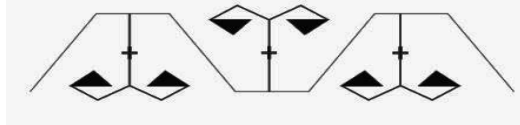
Çizim 45. Madalyon motifi

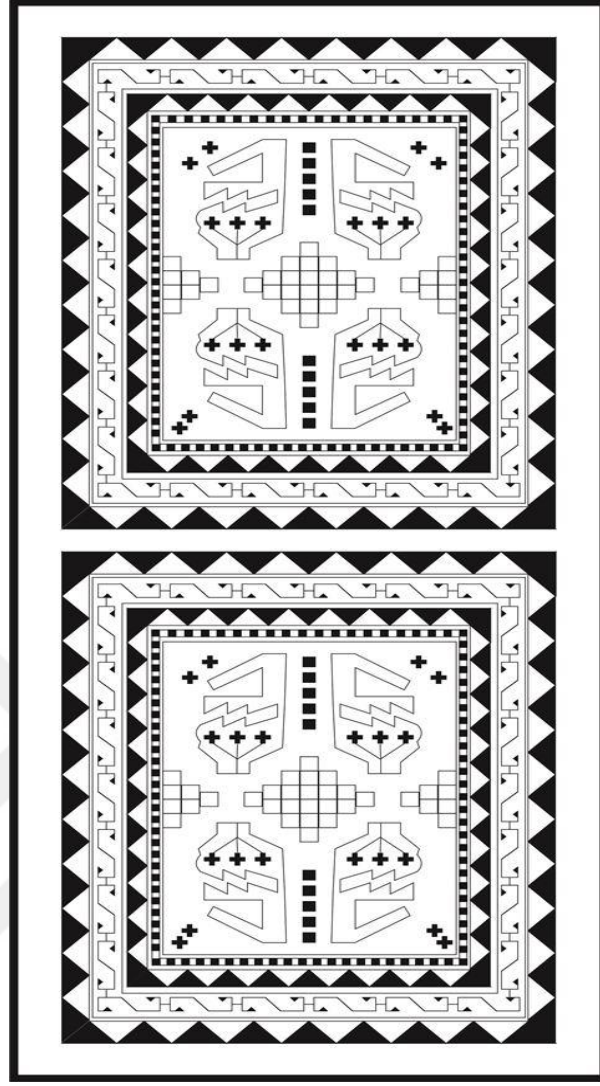
Çizim 46. Koçboynuzu motifi

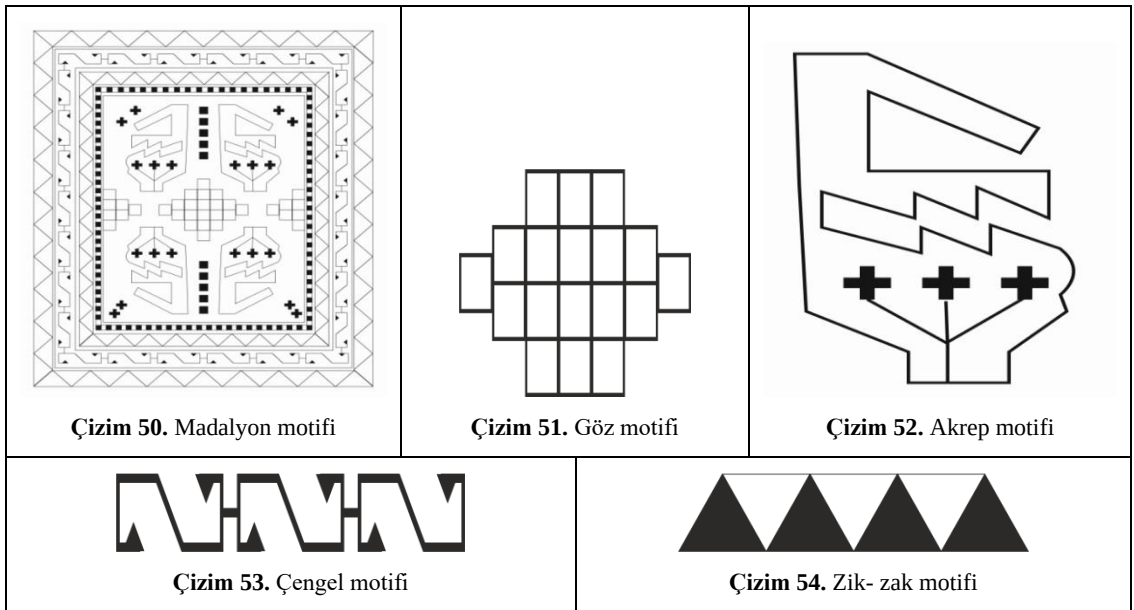
Çizim 47. Yıldız motifi

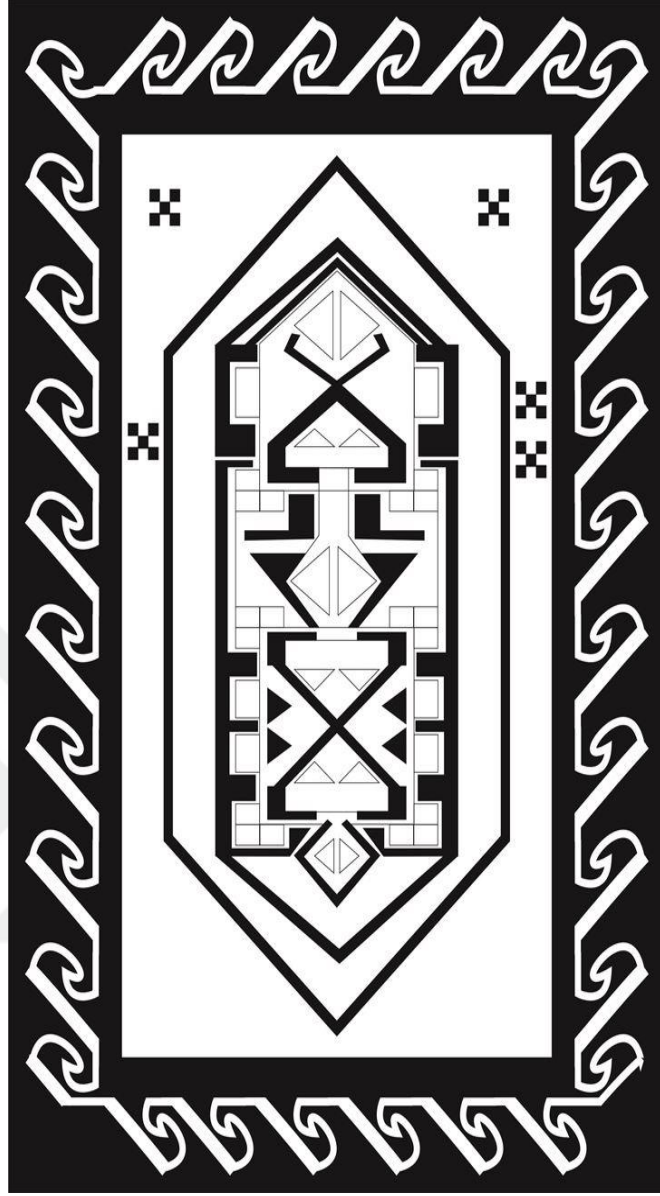

Çizim 48. Koçboynuzu motifi

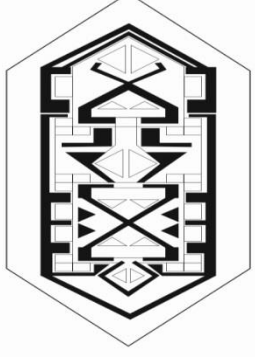
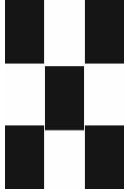

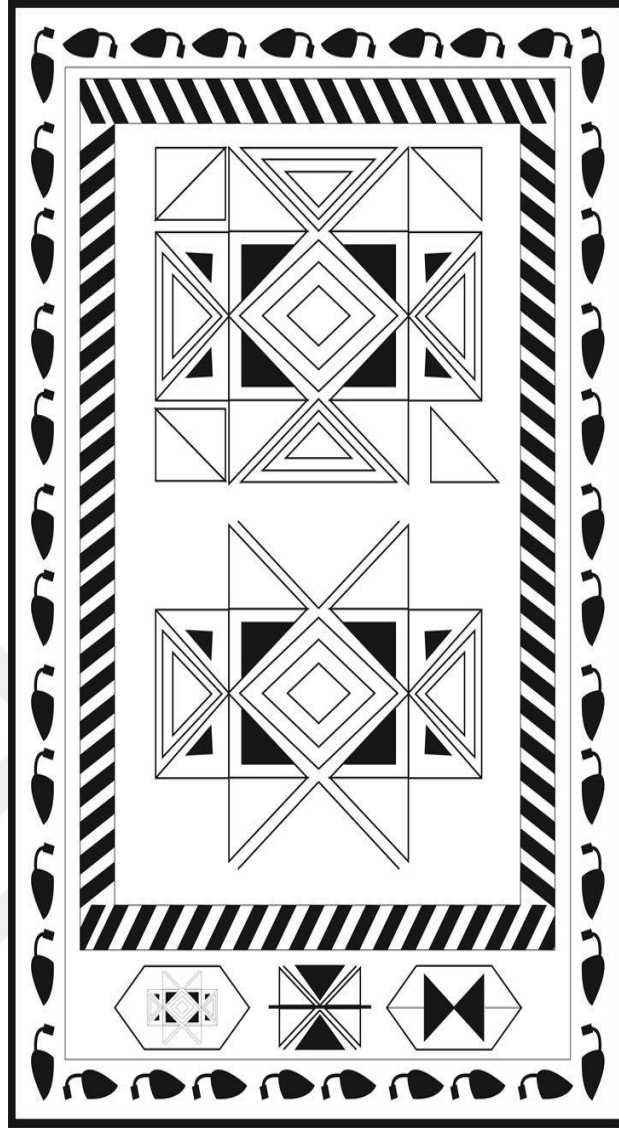
Çizim 49. Örnek No: 8. Halının Genel Çizimi

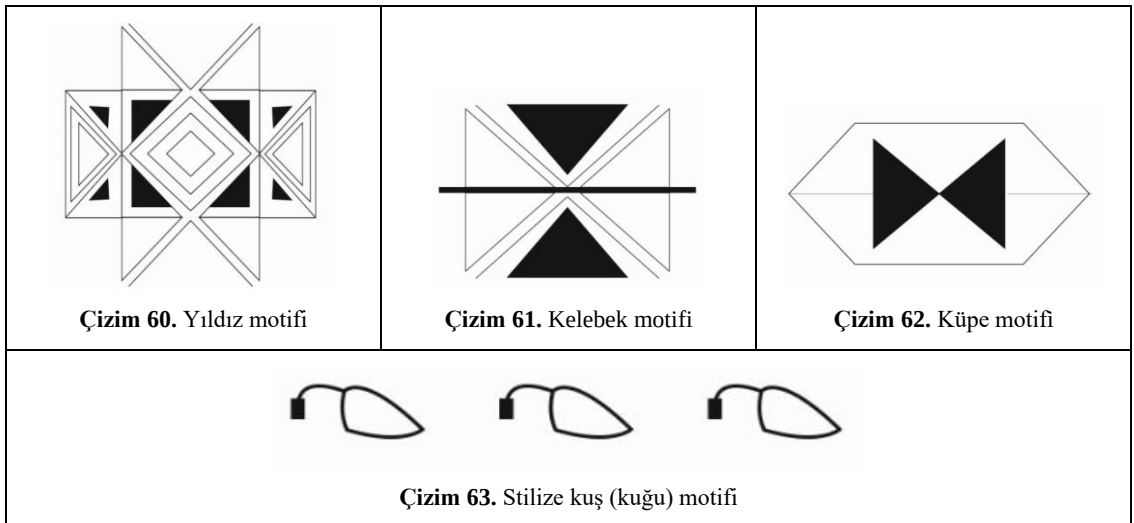

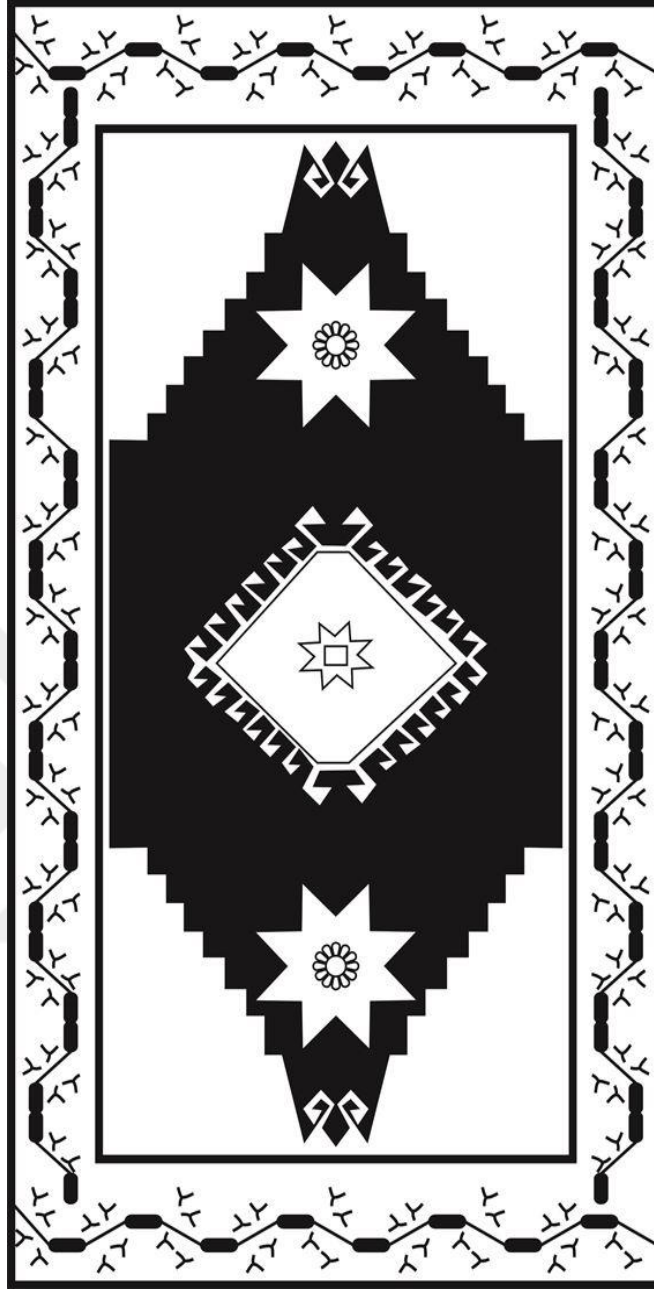
Çizim 55. Örnek No: 9. Halının Genel Çizimi

 Çizim 56. Çift başlı mihrap motifi	 Çizim 57. Beştaş motifi	 Çizim 58. Çengel motifi
--	---	---

Çizim 59. Örnek No: 10. Halının Genel Çizimi

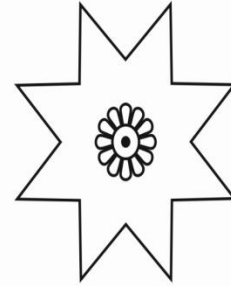

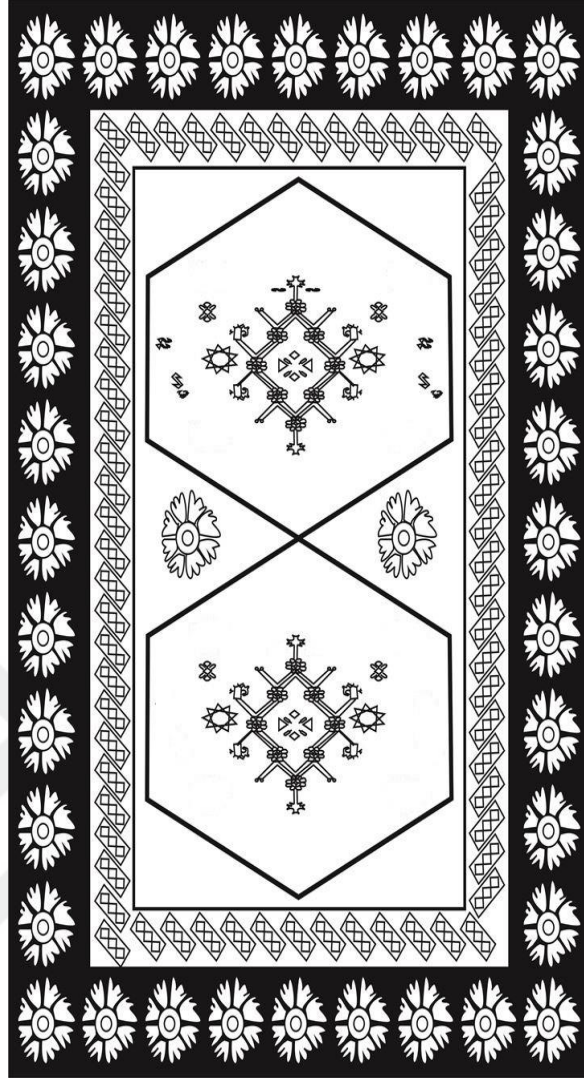
Çizim 64. Örnek No: 11. Halının Genel Çizim

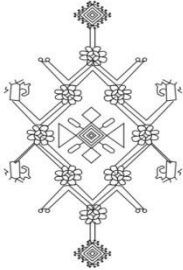
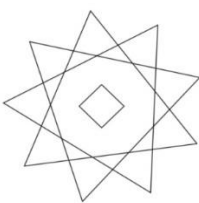
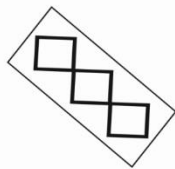
Çizim 65. Akrep motifi

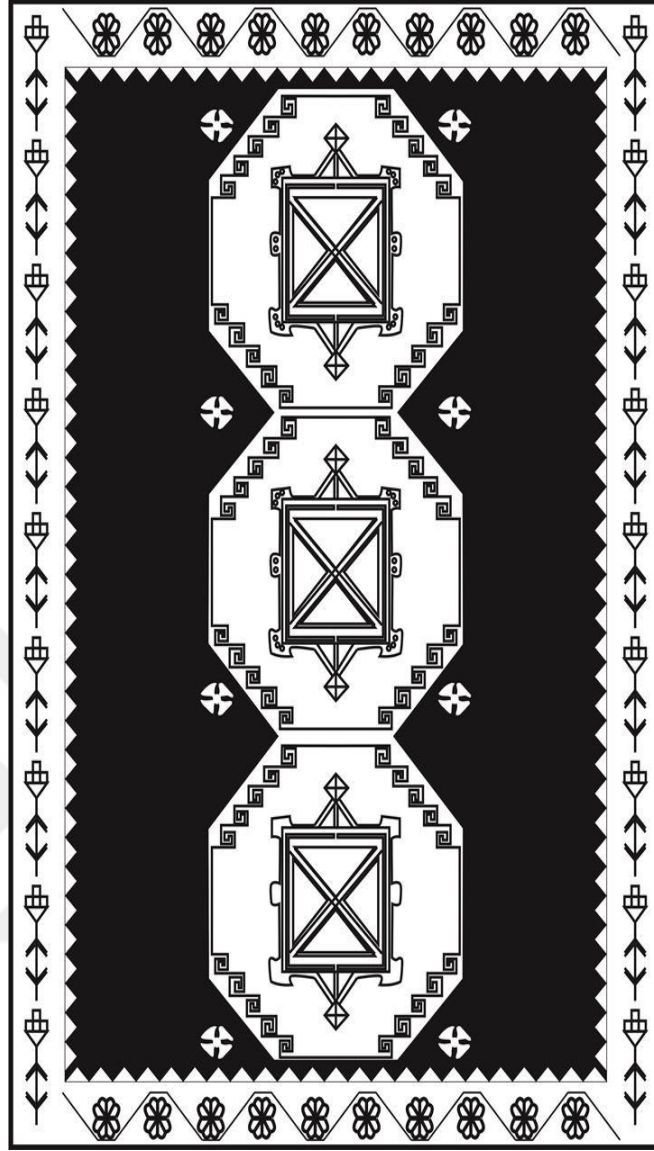

Çizim 66. Yıldız motifi

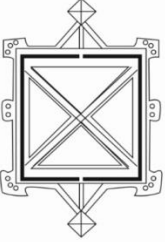
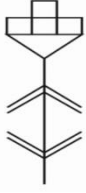
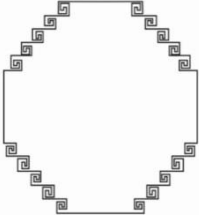

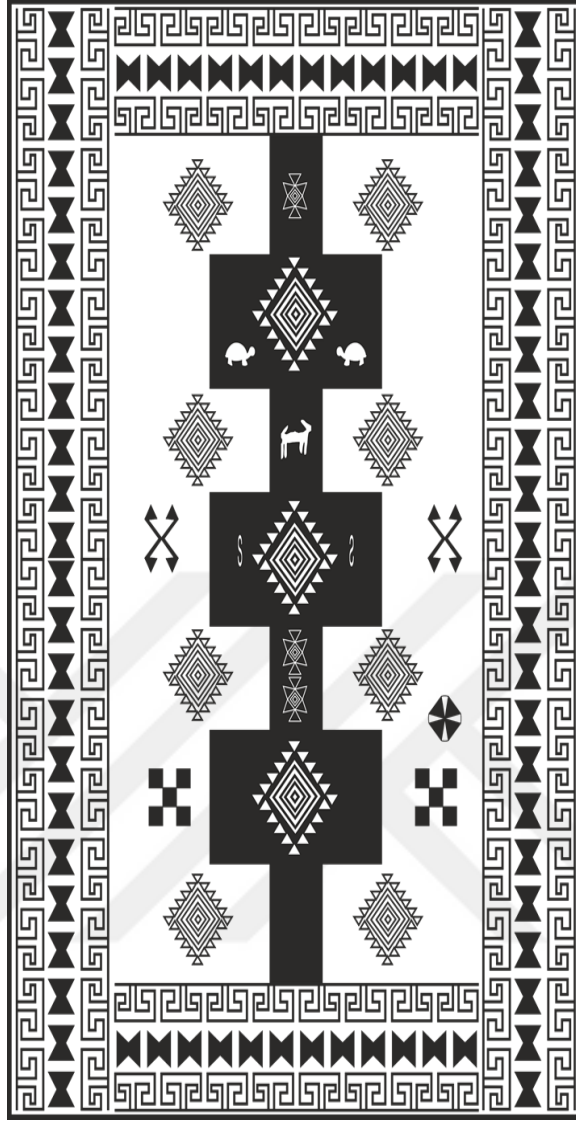
Çizim 67. Örnek No: 12. Halının Genel Çizimi

 Çizim 68. Kurbağacık motifi	 Çizim 69. Yıldız motifi	 Çizim 70. Üçtaş motifi
 Çizim 71. Pırtak motifi	 Çizim 72. Çengel motifi	 Çizim 73. Karanfil çiçeği motifi

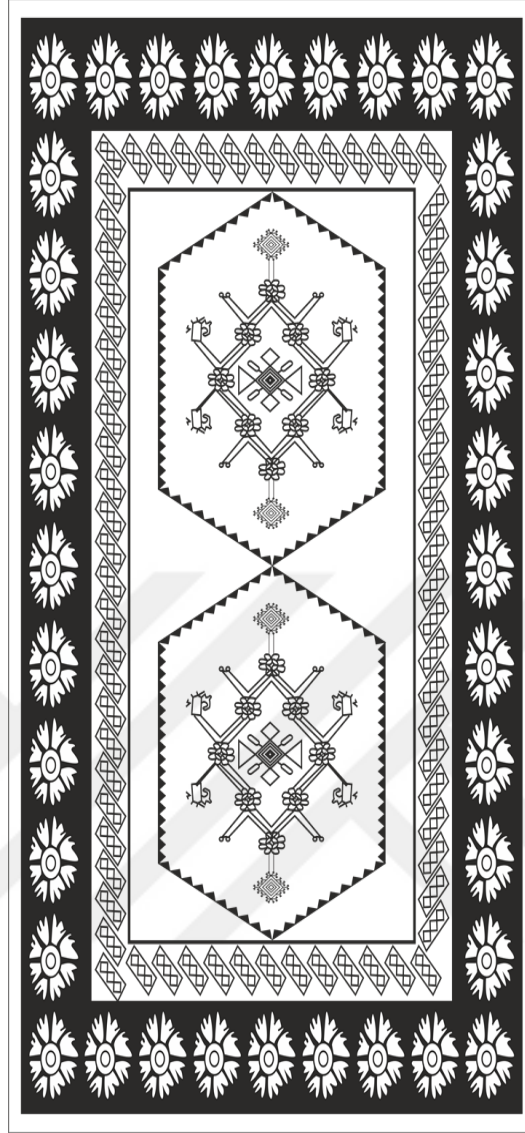
Çizim 74. Örnek No: 13. Halının Genel Çizimi

 Çizim 75. Göz motifi	 Çizim 76. Stilize Gül motifi	 Çizim 77. Ejderha motifi	 Çizim 78. Göz motifi
 Çizim 79. Bir dal üzerinde yer alan çiçek motifi			

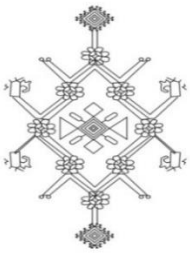
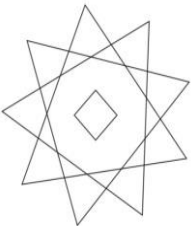
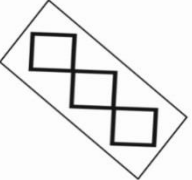

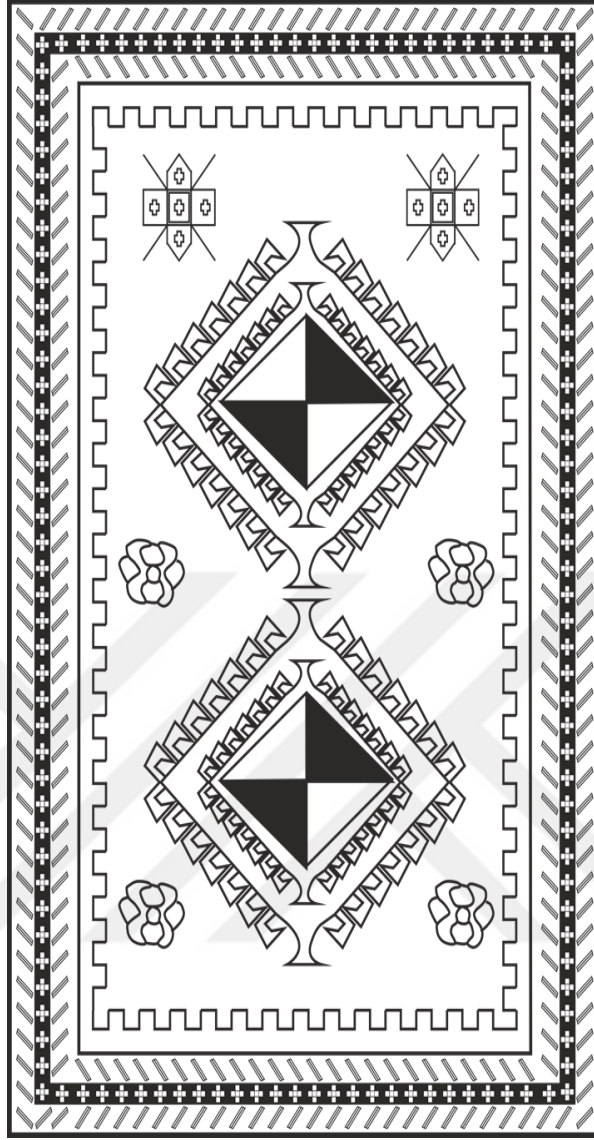
Çizim 80. Örnek No: 14. Halının Genel Çizimi

 Çizim 81. Artı/Haç motifi (Dört yön motifi)	 Çizim 82. Koçboynuzu motifi	 Çizim 83. Yıldız motifi
 Çizim 84. Beştaş motifi	 Çizim 85. Koçboynuzu motifi	 Çizim 86. Yıldız motifi

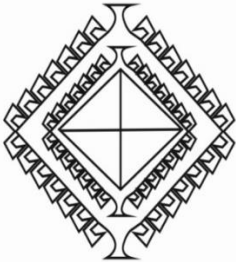
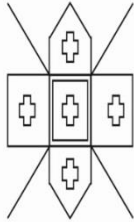

Çizim 87. Örnek No: 15. Halının Genel Çizimi

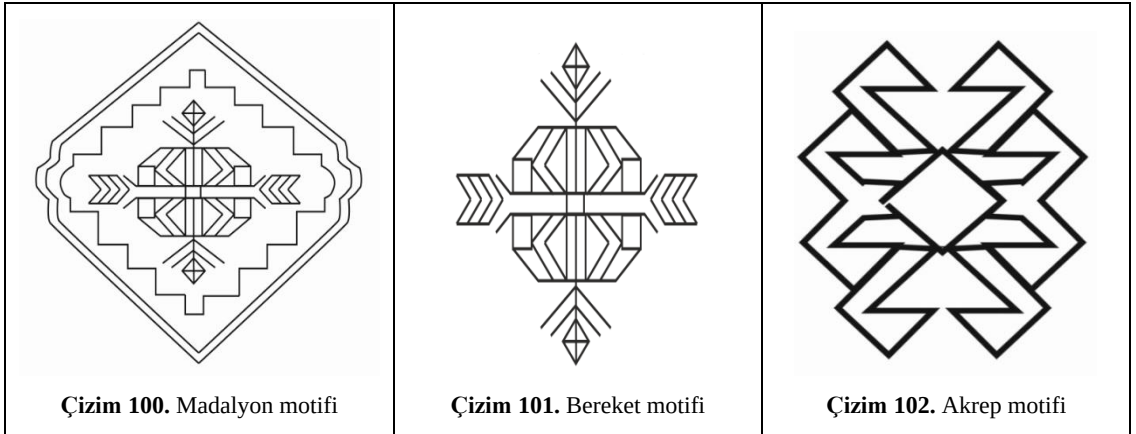

Çizim 93. Örnek No: 16. Halının Genel Çizimi

		
Çizim 94. Akrep motifi	Çizim 95. Stilize çiçek motifi	Çizim 96. Kelebek motifi
		
Çizim 97. Suyolu motifi	Çizim 98. Göz motifi	

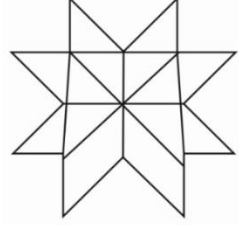

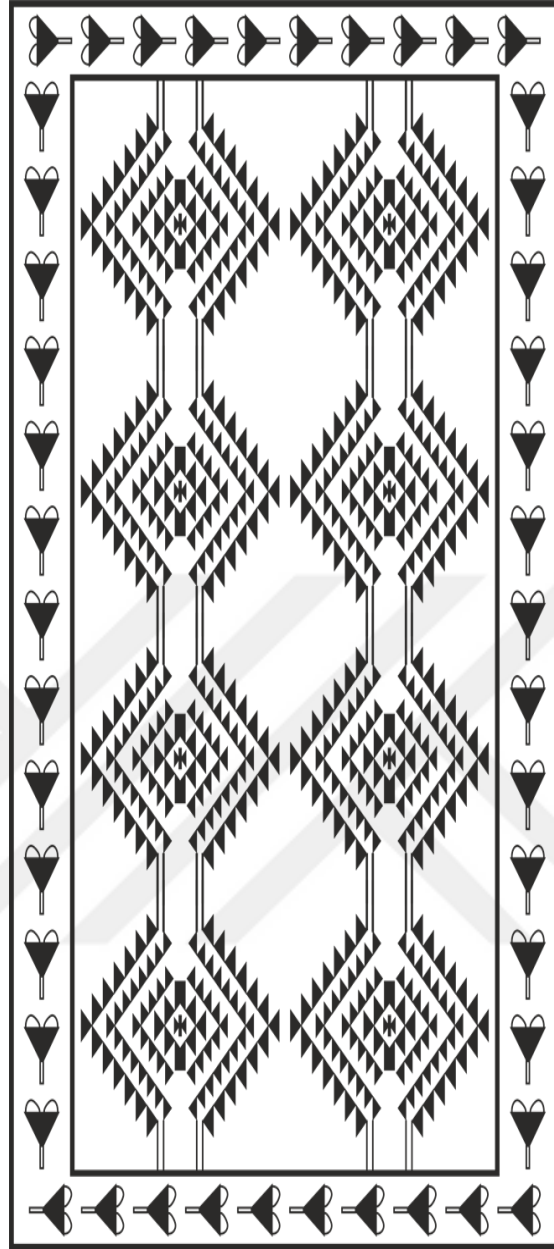
Çizim 99. Örnek No: 17. Halının Genel Çizimi

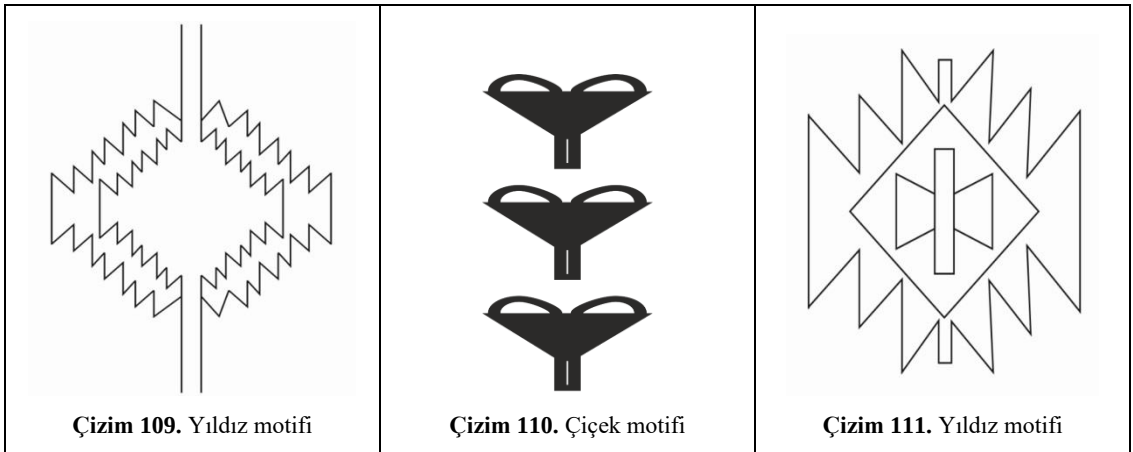

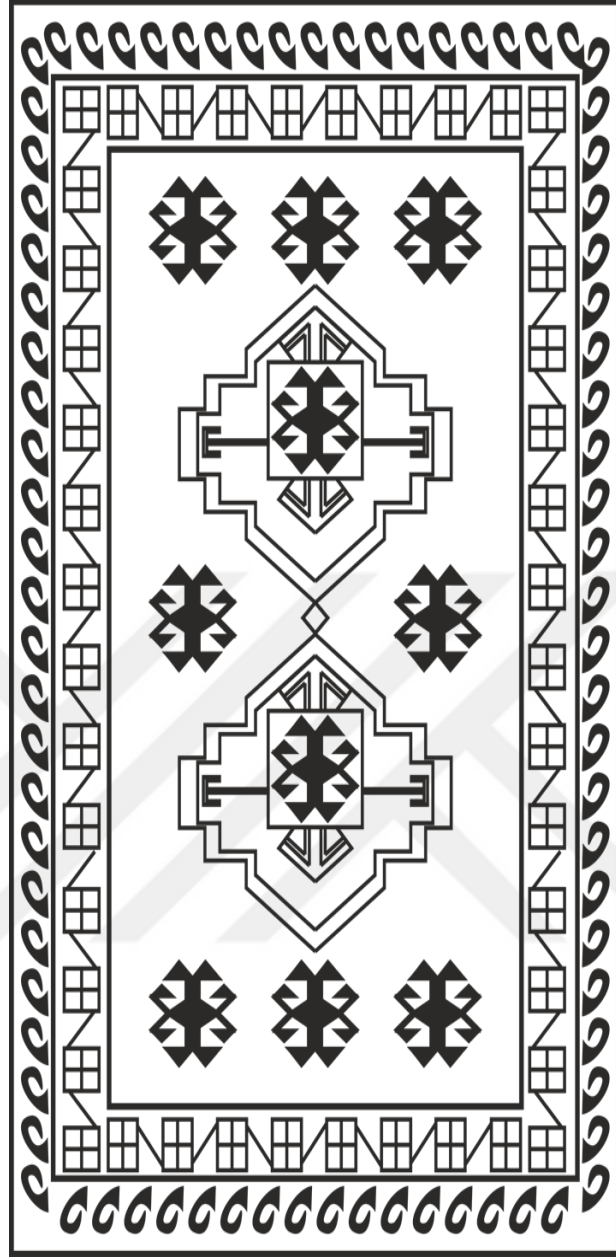
Çizim 103. Örnek No: 18. Halının Genel Çizimi

 Çizim 104. Ejderha motifi	 Çizim 105. Koçboynuzu motifi	 Çizim 106. Yıldız motifi
 Çizim 107. Çengel motifi		

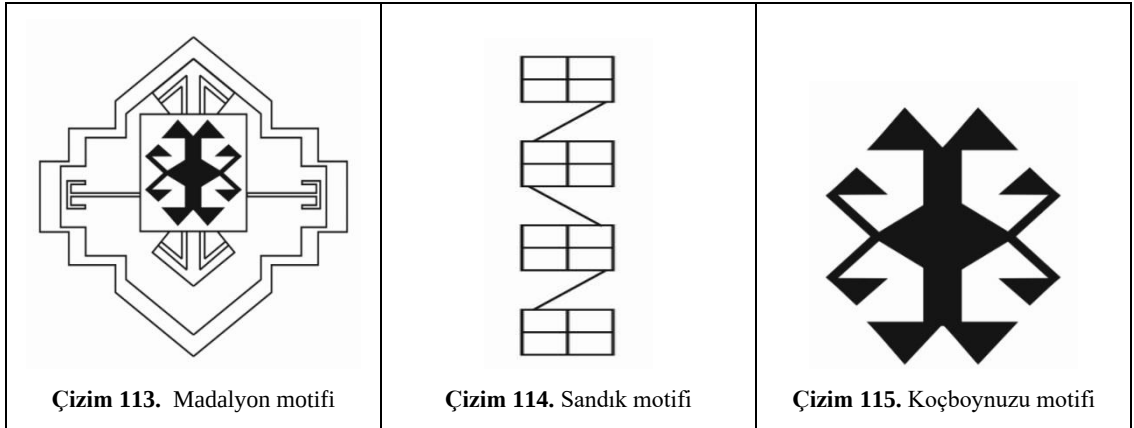

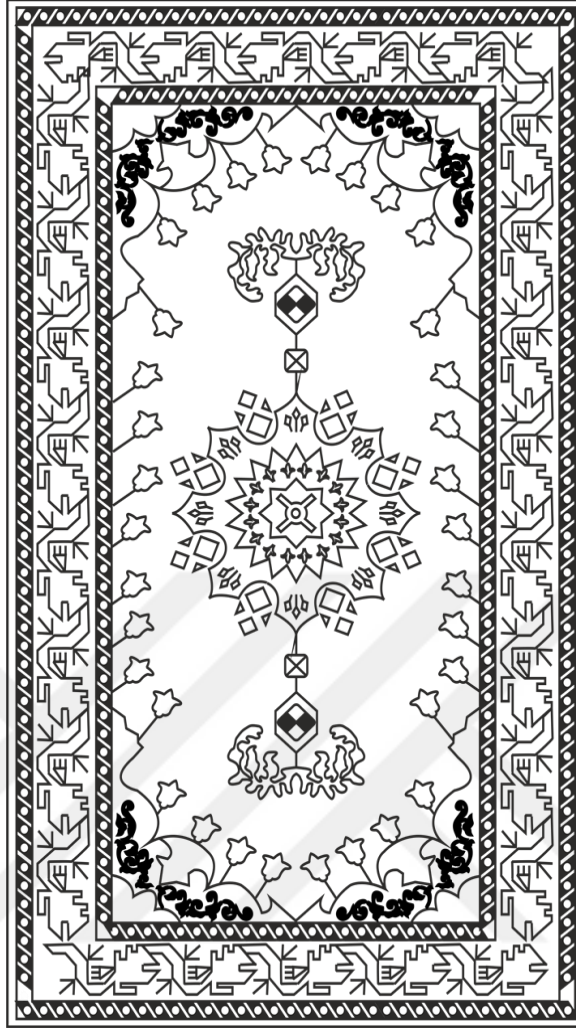
Çizim 108. Örnek No: 19. Halının Genel Çizimi

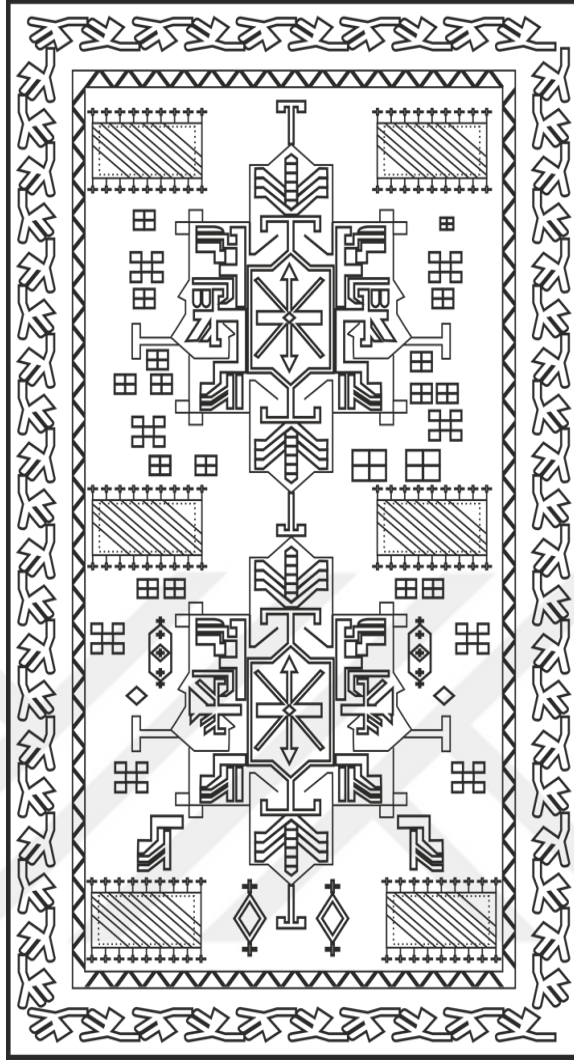
Çizim 112. Örnek No: 20. Halının Genel Çizimi

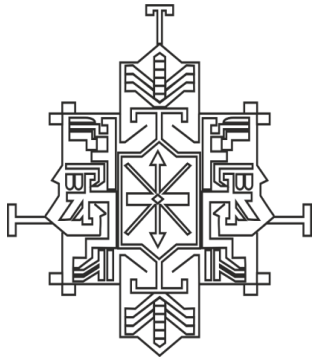

Çizim 116. Örnek No: 21. Halının Genel Çizimi

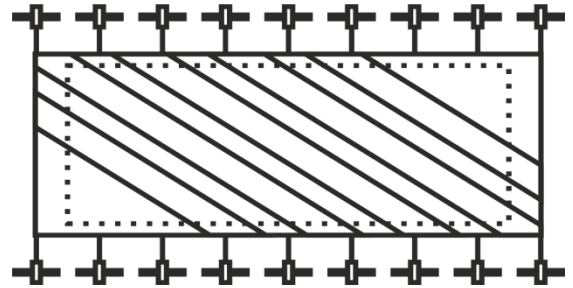

Çizim 120. Örnek No: 22. Halının Genel Çizimi

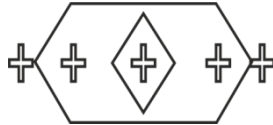
Çizim 121. Köşeli Yıldız Madalyon motifi

Çizim 122. Sandık motifi

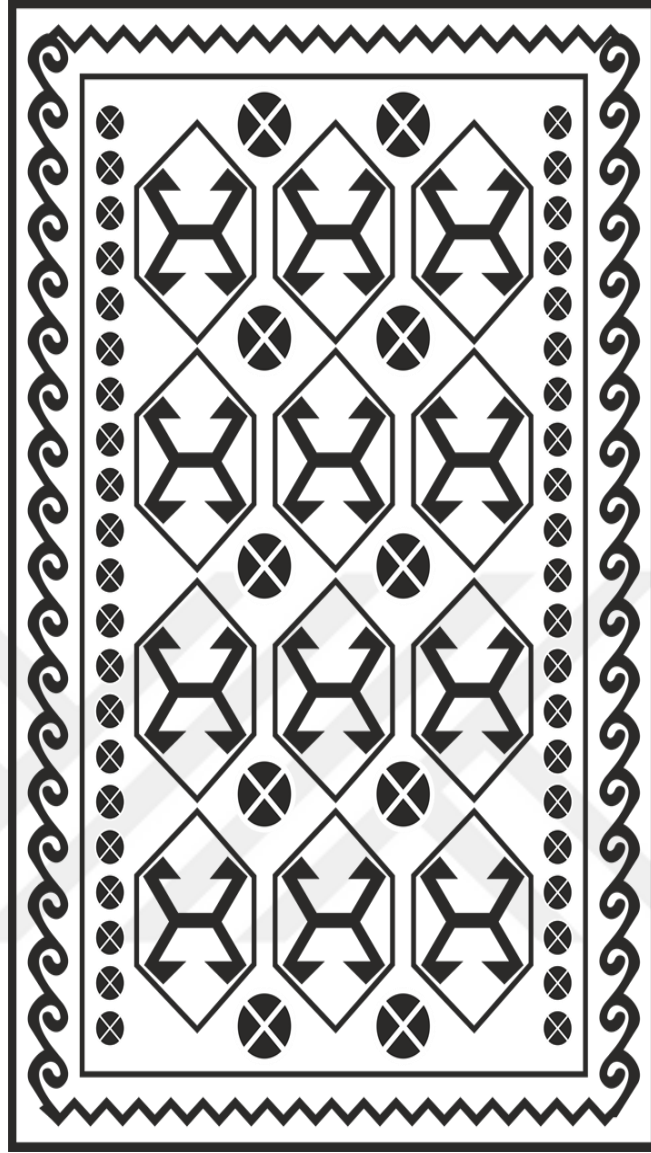
Çizim 123. Zikzak motifi

Çizim 124. Bereket motifi

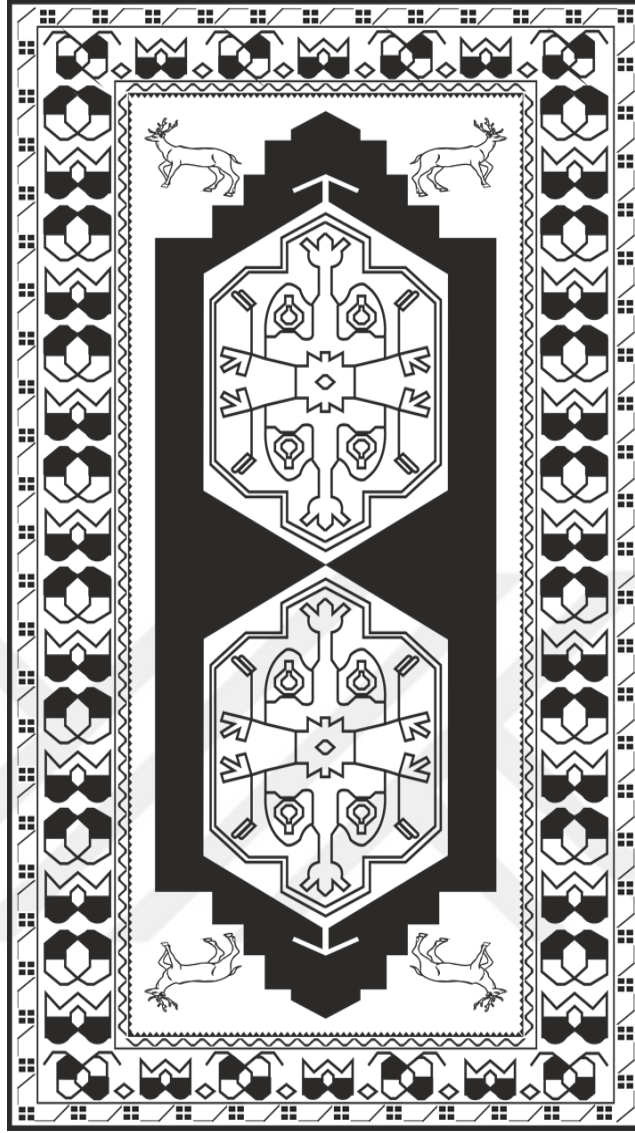

Çizim 125. Dal üzerinde stilize çiçek motifi

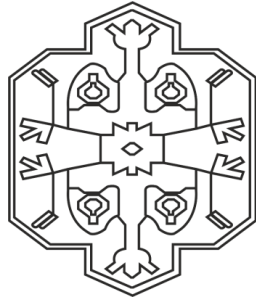

Çizim 126. Örnek No: 23. Halının Genel Çizimi

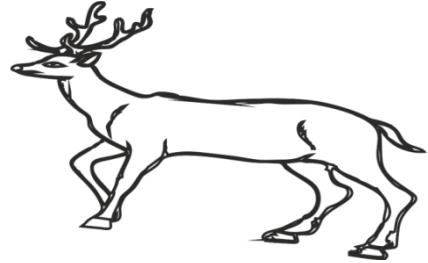

Çizim 130. Örnek No: 24. Halının Genel Çizimi

Çizim 131. Madalyon motifi

Çizim 132. Geyik figürü

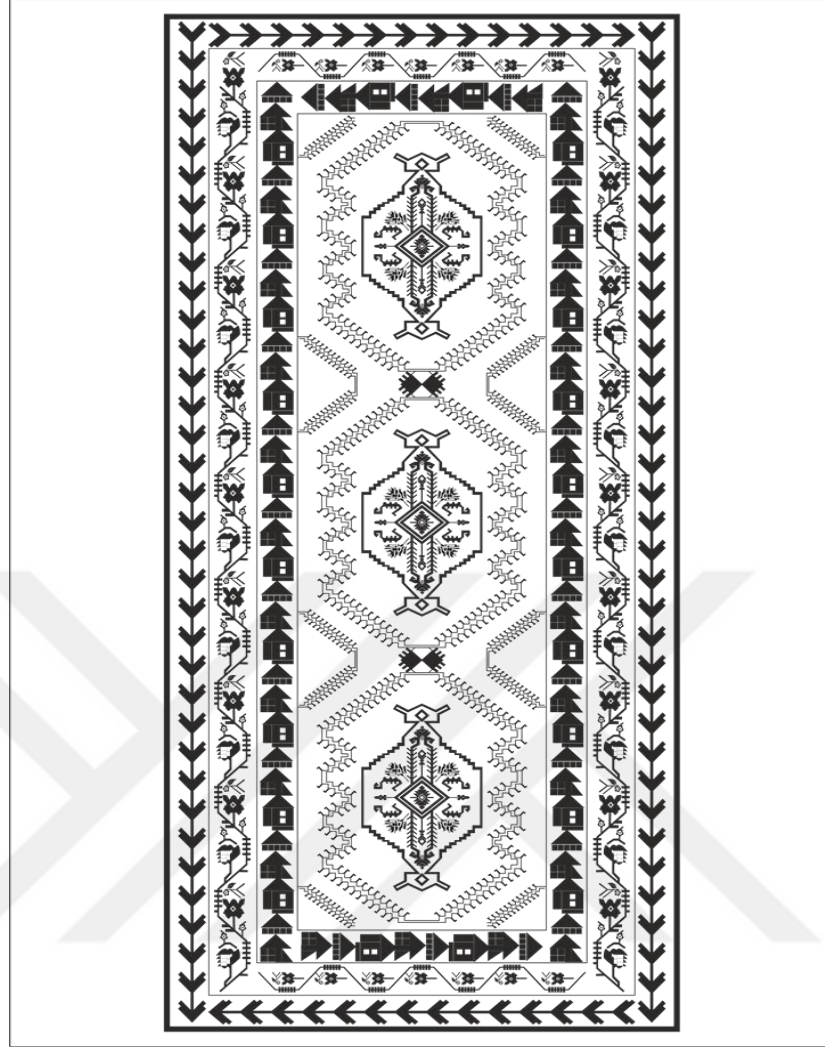
Çizim 133. Zikzak motifi

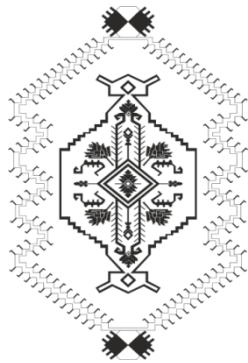
Çizim 134. Testere ağzı motifi

Çizim 135. Sandık Motifi

Çizim 136. Örnek No: 25. Halının Genel Çizimi

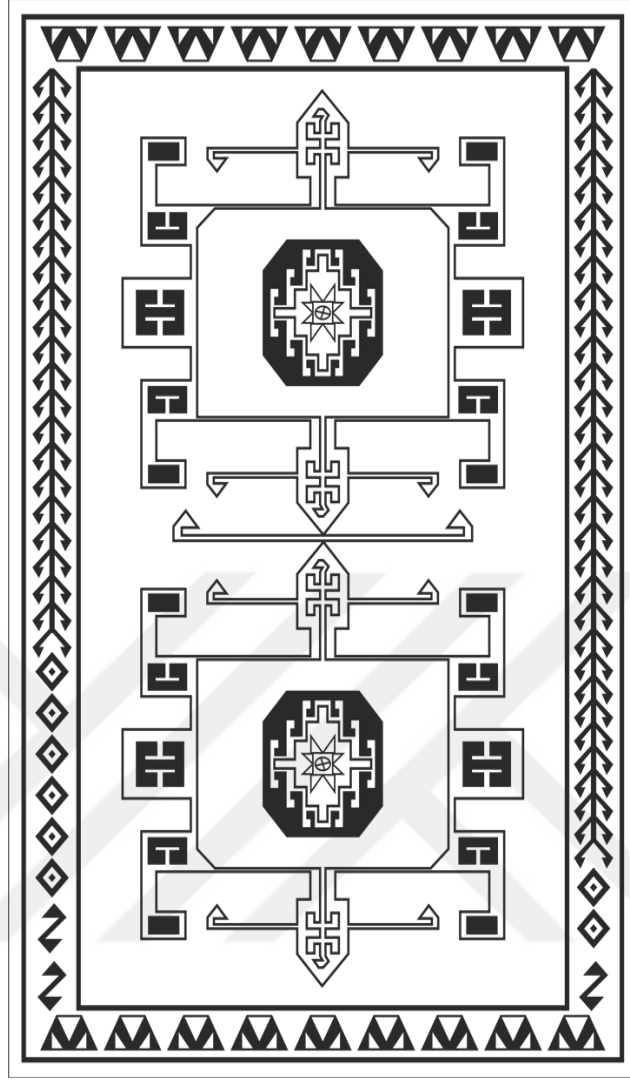
Çizim 137. Madalyon motifi

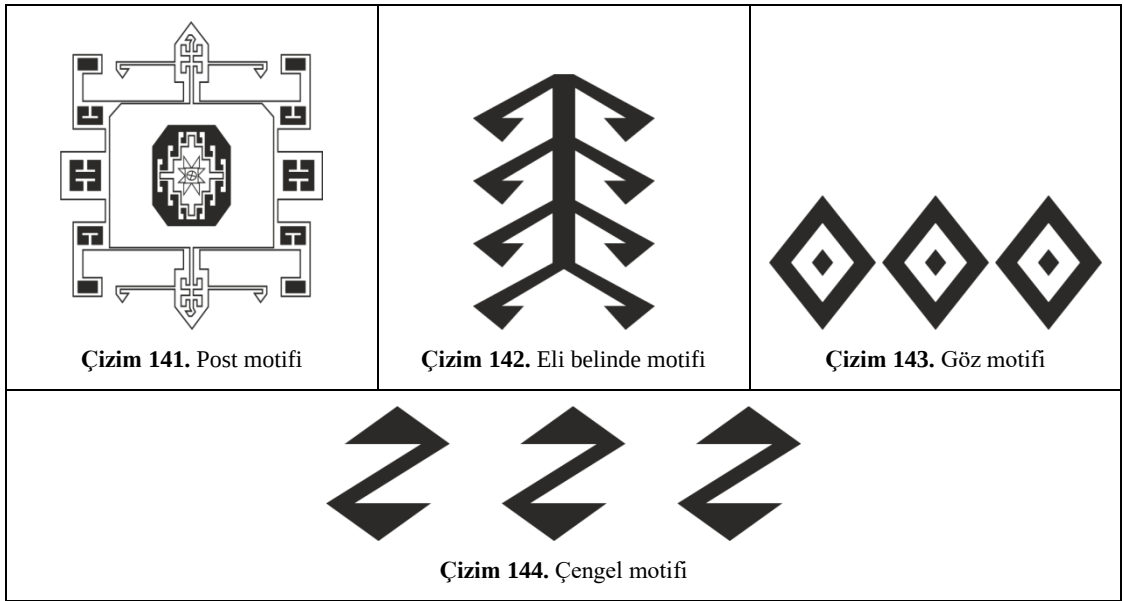
Çizim 138. Tek dal üzerinde çiçek motifi

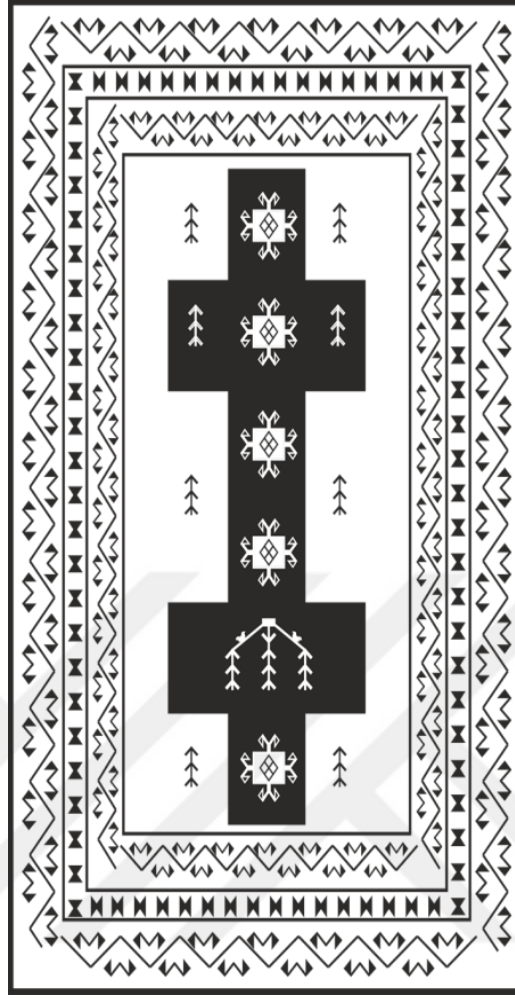

Çizim 139. Balıksırtı motifi

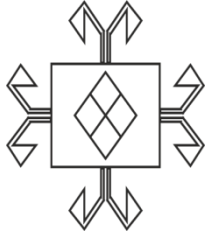
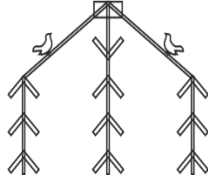

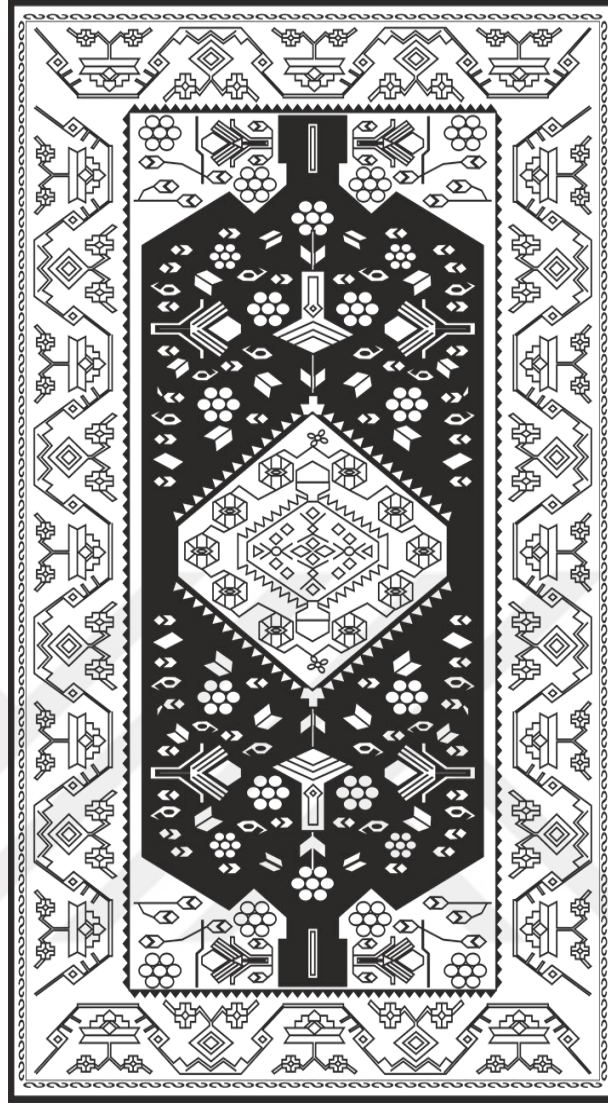
Çizim 140. Örnek No: 26. Halının Genel Çizimi

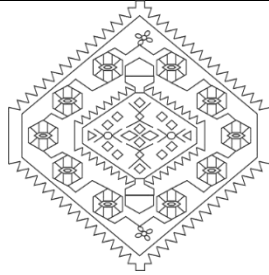

Çizim 145. Örnek No: 27. Halının Genel Çizimi

 Çizim 146. Artı/Haç Motifi (Dört yön motifi)	 Çizim 147. Hayat Ağacı motifi	 Çizim 148. Koçboynuzu motifi
 Çizim 149. Hayat Ağacı motifi	 Çizim 150. Koçboynuzu motifi	 Çizim 151. Küpe motifi

Çizim 152. Örnek No: 28. Halının Genel Çizimi

Çizim 153. Yıldız motifi

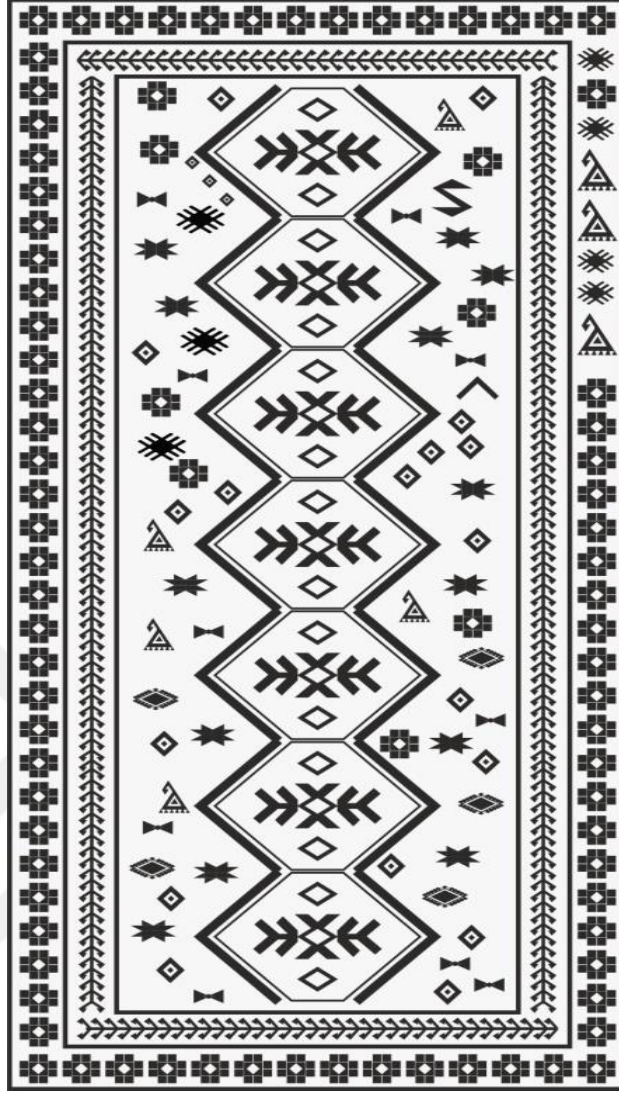
Çizim 154. Tek dal üzerinde Stilize edilmiş çiçek motifi

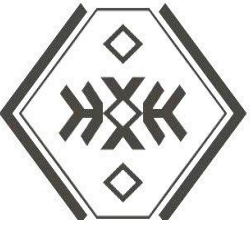
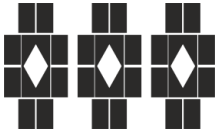
Çizim 155. Çengel motifi

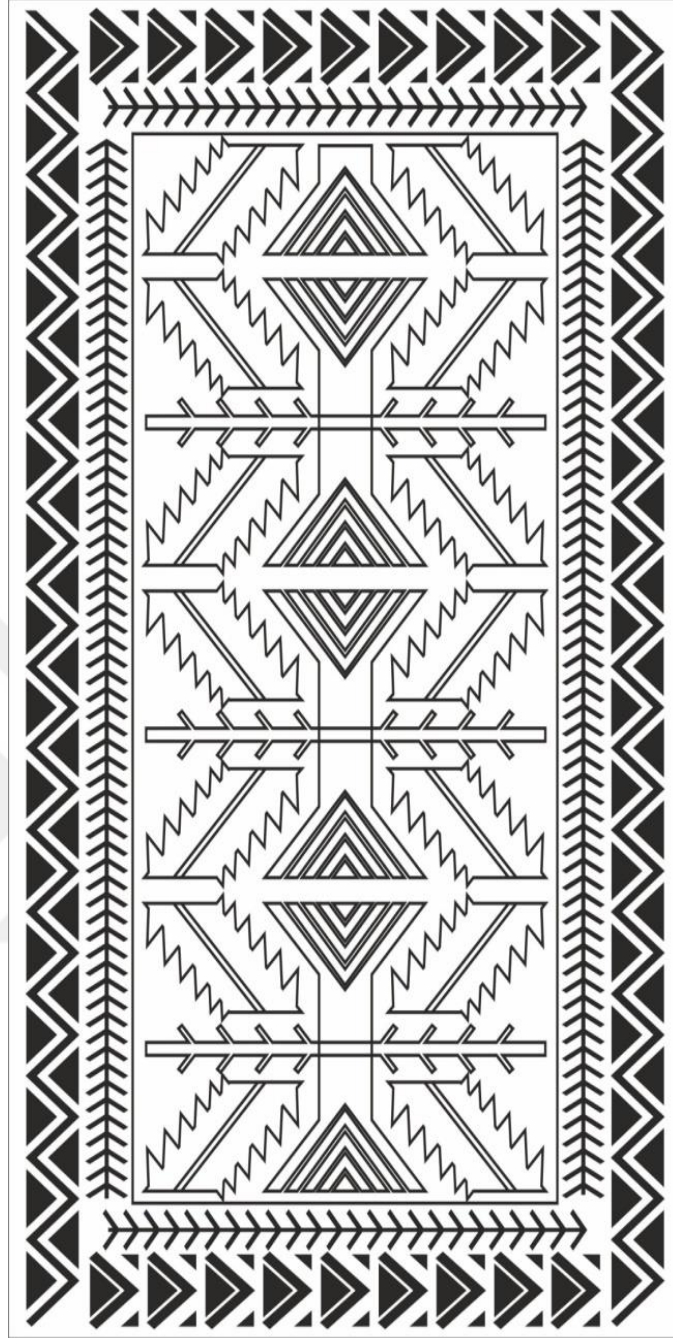

Çizim 156. Testere ağzı motifi

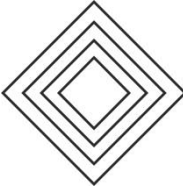

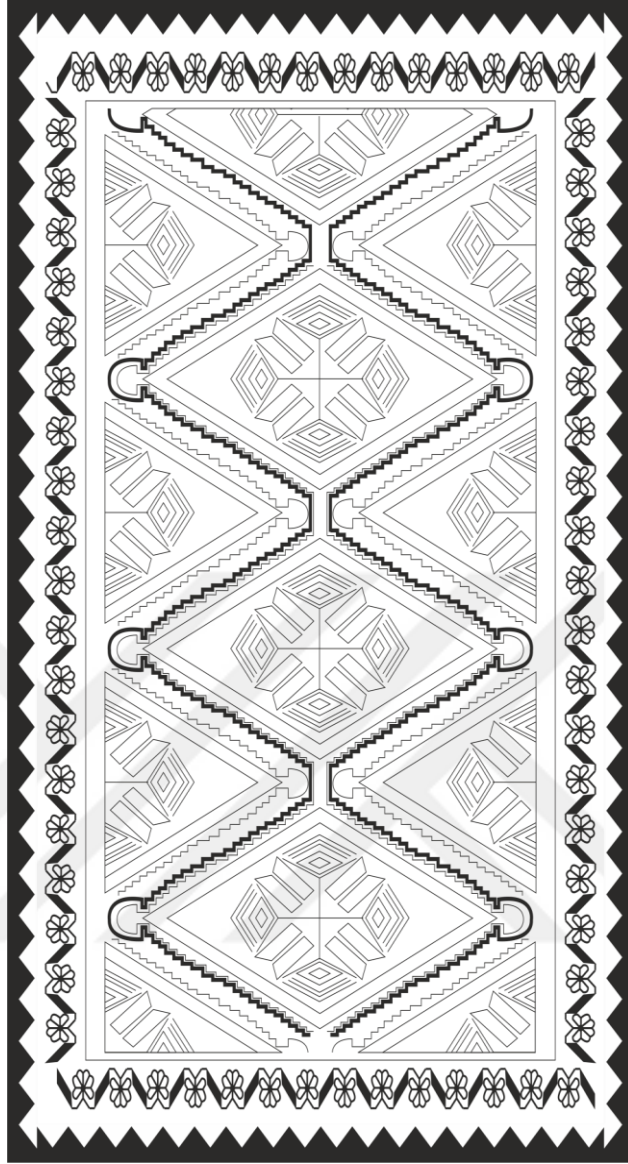
Çizim 157. Örnek No: 29. Halının Genel Çizimi

 Çizim 158. Madalyon motifi	 Çizim 159. Akrep motifi	 Çizim 160. Çengel motifi	 Çizim 161. Koçboynuzu motifi
 Çizim 162. Yıldız motifi	 Çizim 163. Stilize çiçek motifi	 Çizim 164. Akrep motifi	 Çizim 165. Pıtrak motifi

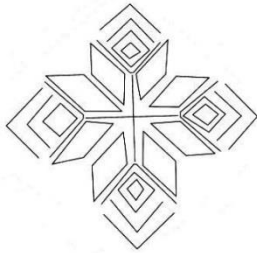

Çizim 166. Örnek No: 30. Halının Genel Çizimi

 Çizim 167. Çınar yaprağı motifi	 Çizim 168. Göz motifi	 Çizim 169. Balıksırtı motifi	 Çizim 170. Zızzak motifi
---	---	---	--

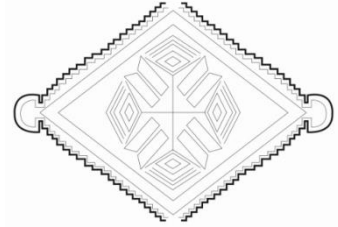
Çizim 171. Örnek No: 31. Halının Genel Çizimi

Çizim 172. Yıldız motifi

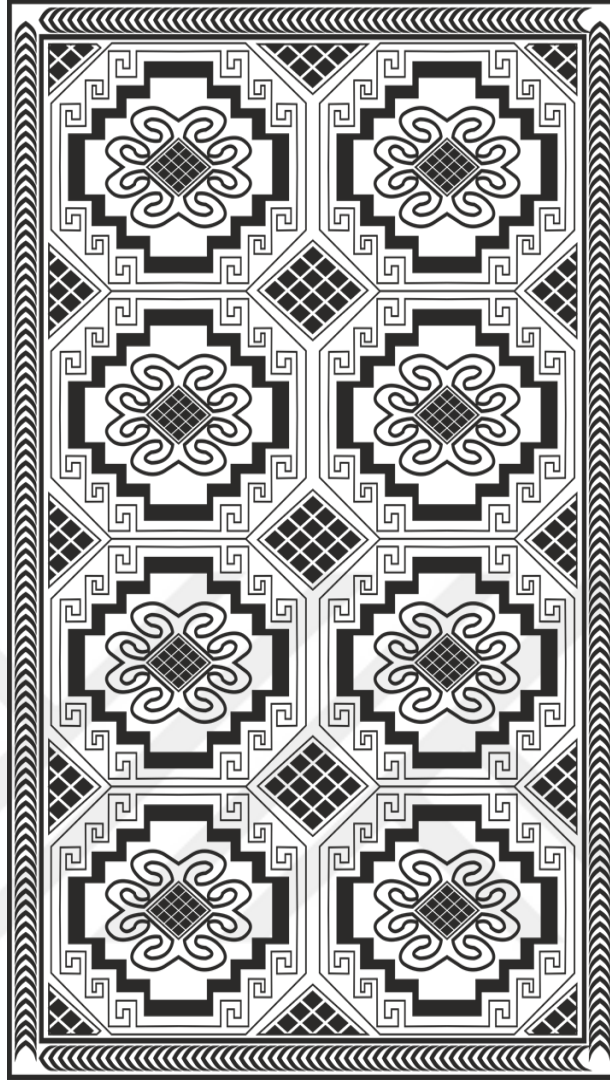
Çizim 173. Dal üzerinde stilize çiçek motifi

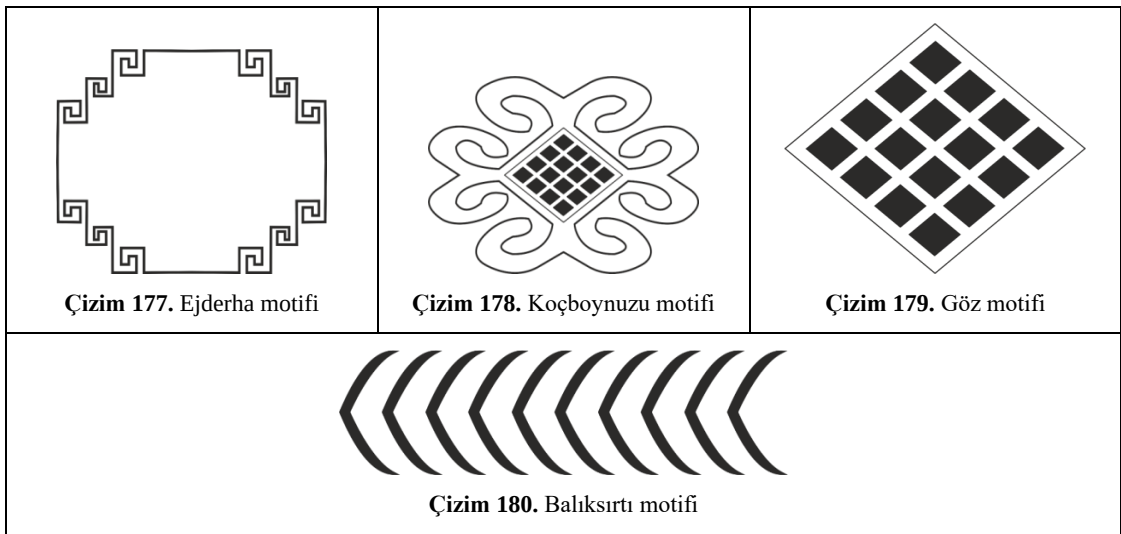
Çizim 174. Bereket motifi

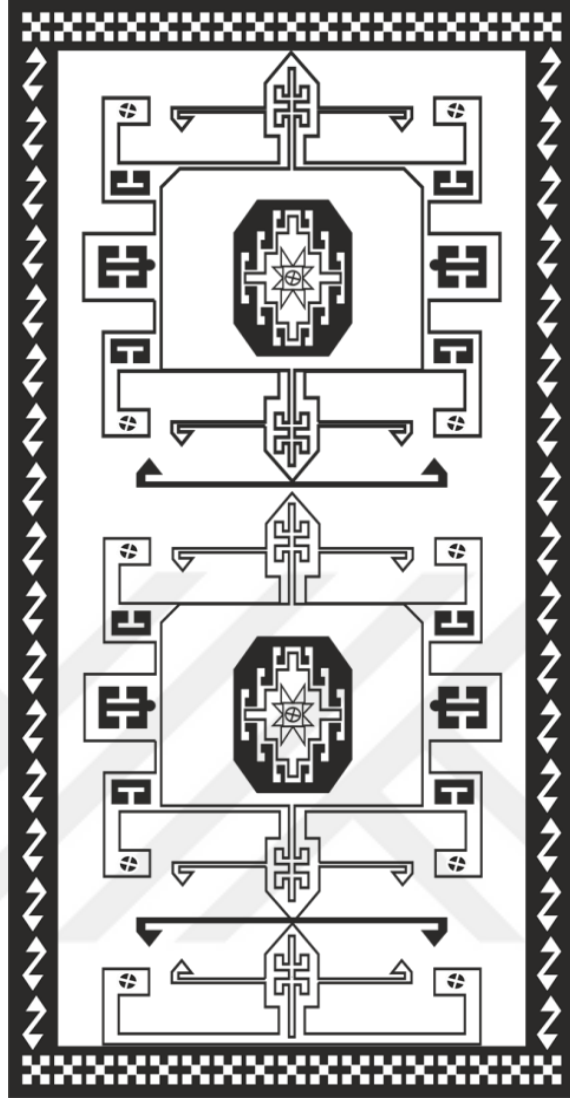

Çizim 175. Zikzak motifi

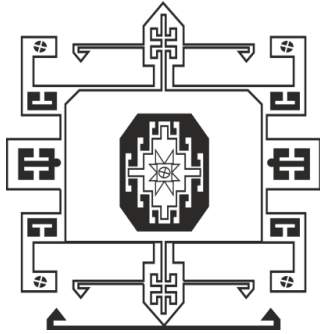

Çizim 176. Örnek No: 32. Halının Genel Çizimi

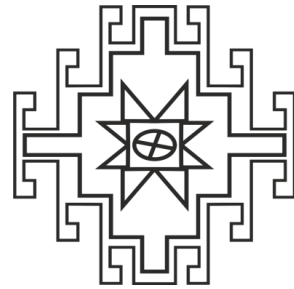

Çizim 181. Örnek No: 33. Halının Genel Çizimi

Çizim 182. Post motifi

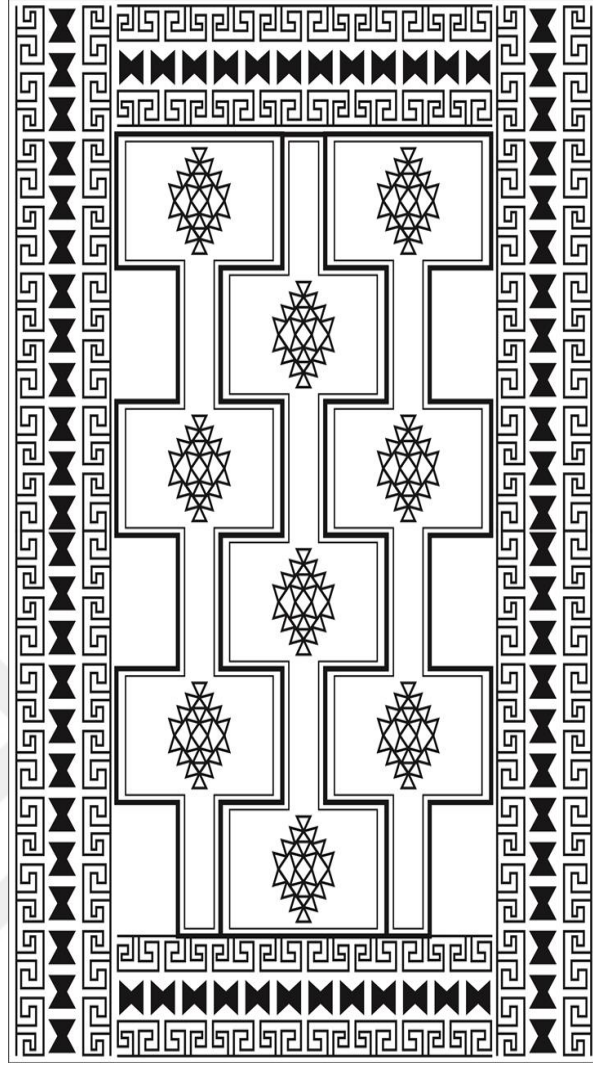
Çizim 183. Ejderha motifi

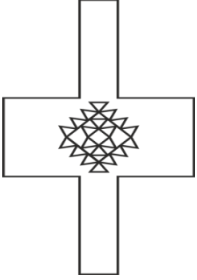
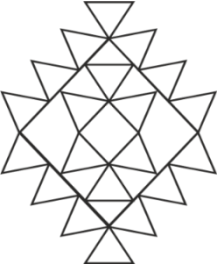
Çizim 184. Beştaş motifi

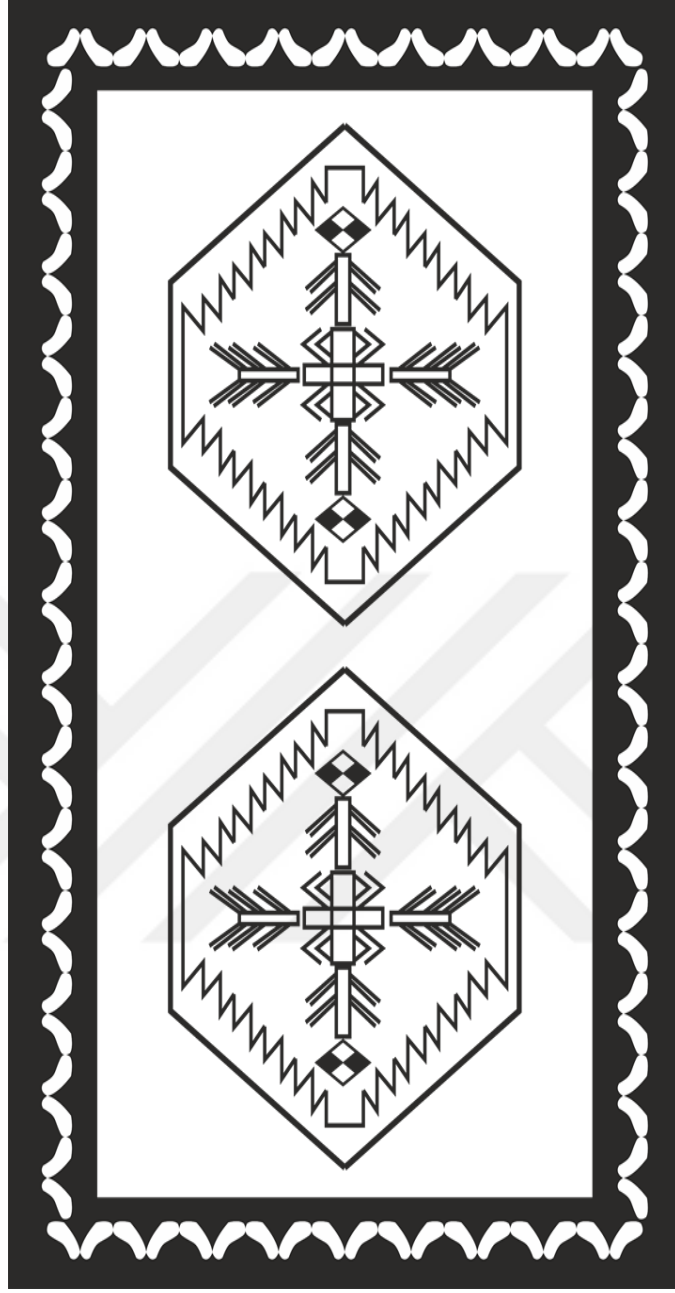

Çizim 185. Çengel motifi

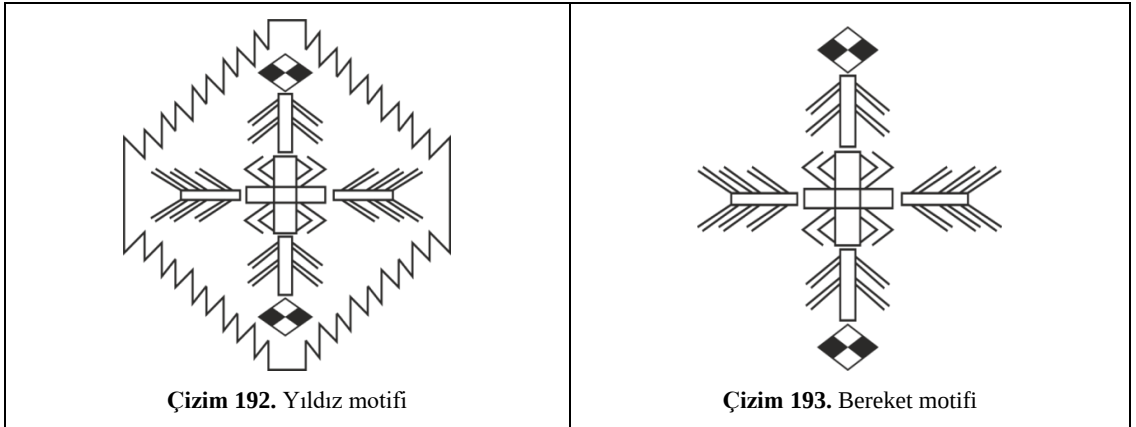

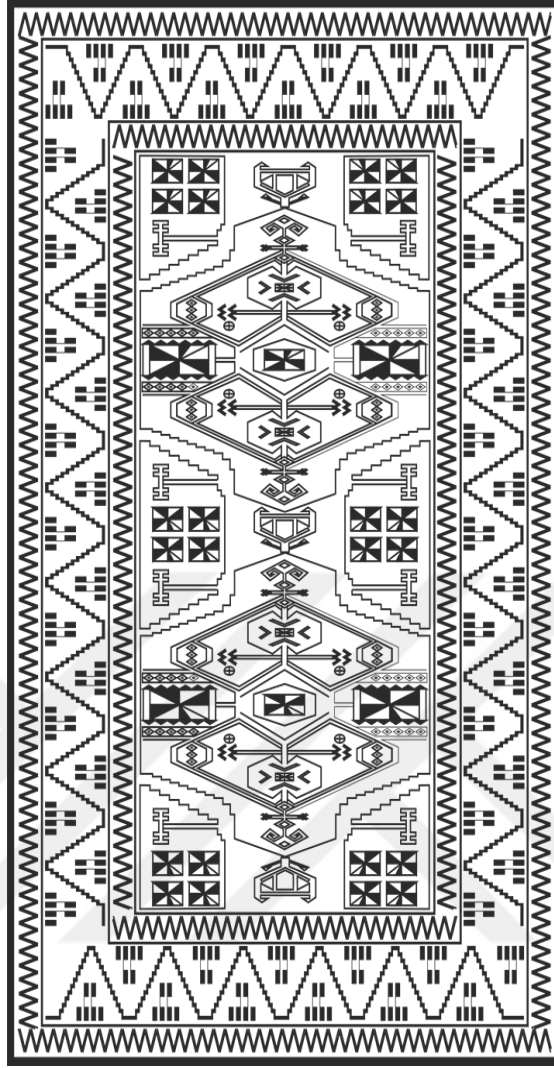
Çizim 186. Örnek No: 34. Halının Genel Çizimi

 Çizim 187. Artı/Haç motifi (Dört yön motifi)	 Çizim 188. Yıldız motifi	 Çizim 189. Küpe motifi
 Çizim 190. Koçboynuzu motifi		

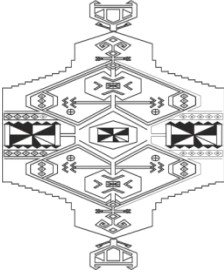
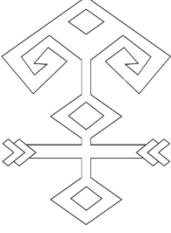
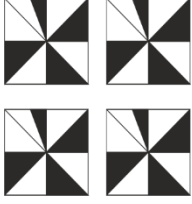
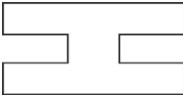

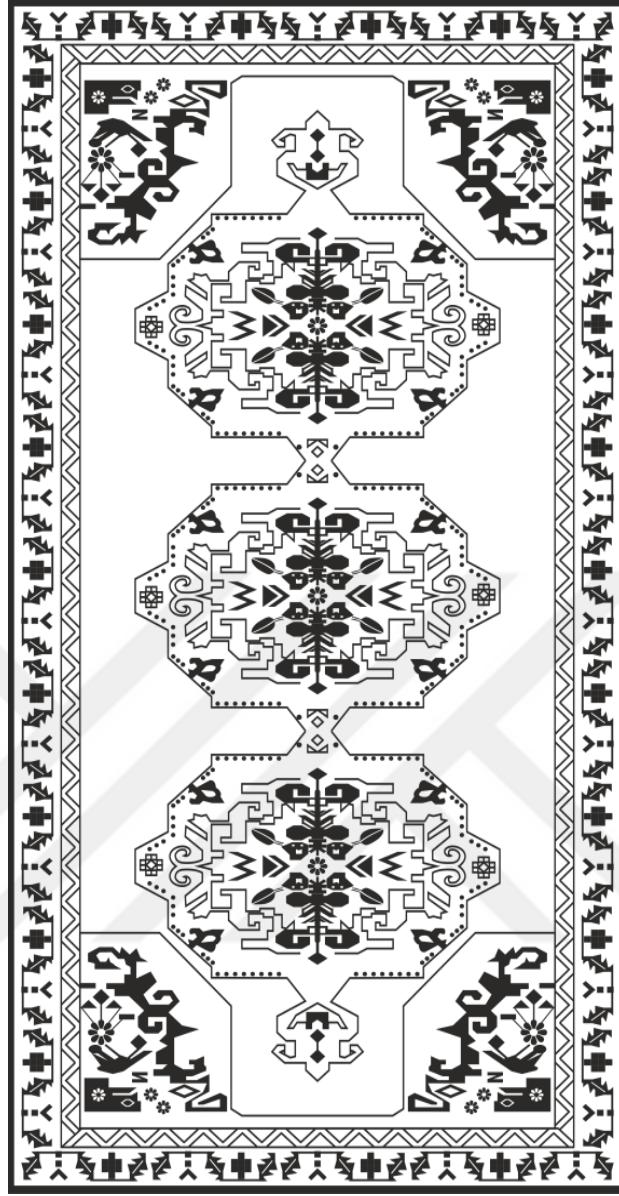
Çizim 191. Örnek No: 35. Halının Genel Çizimi

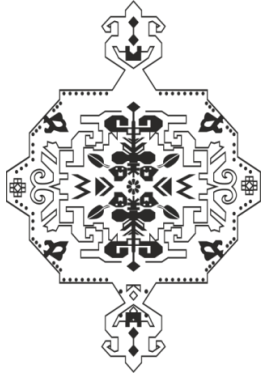

Çizim 194. Örnek No: 36. Halının Genel Çizimi

 Çizim 195. Madalyon motifi	 Çizim 196. Elibeline motifi	 Çizim 197. Göz motifi
 Çizim 198. Keçi izi motifi	 Çizim 199. Küpe motifi	 Çizim 200. Zikzak motifi

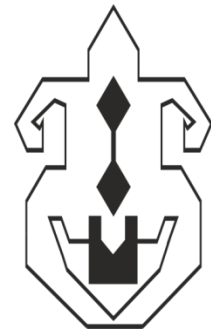
Çizim 201. Örnek No: 37. Halının Genel Çizimi

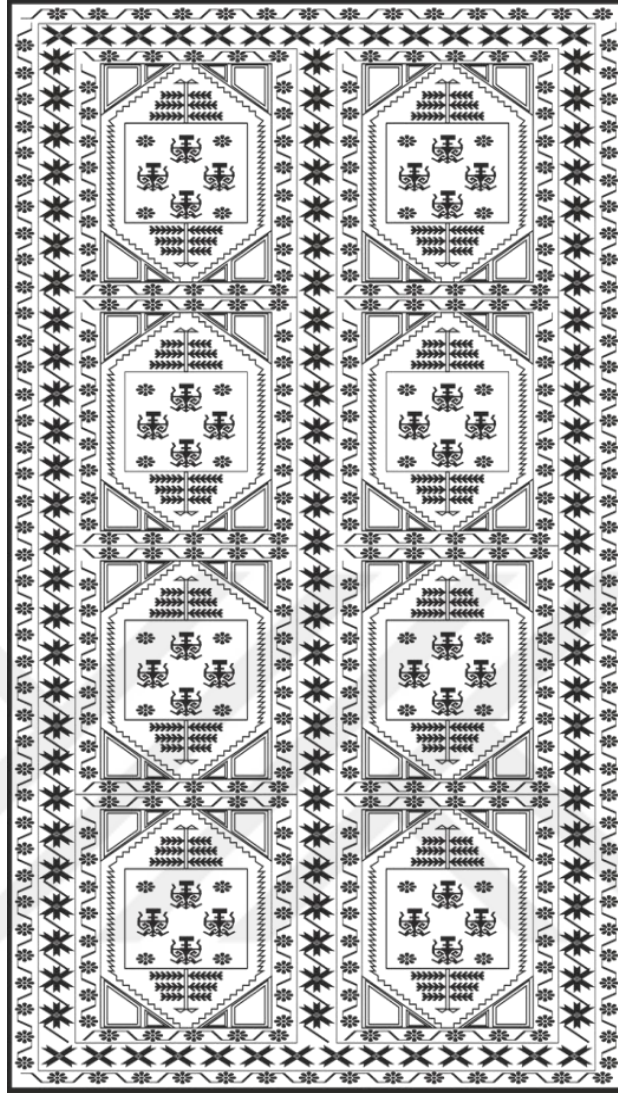
Çizim 202. Madalyon motifi

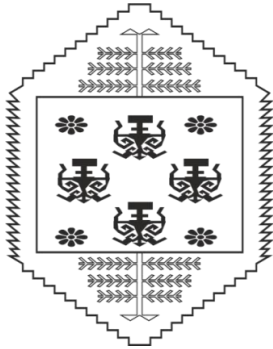
Çizim 203. Zik zak motifi

Çizim 204. Elibelindemotifi

Çizim 205. Örnek No: 38. Halının Genel Çizimi

Çizim 206. Çift yönlü mihrap motifi

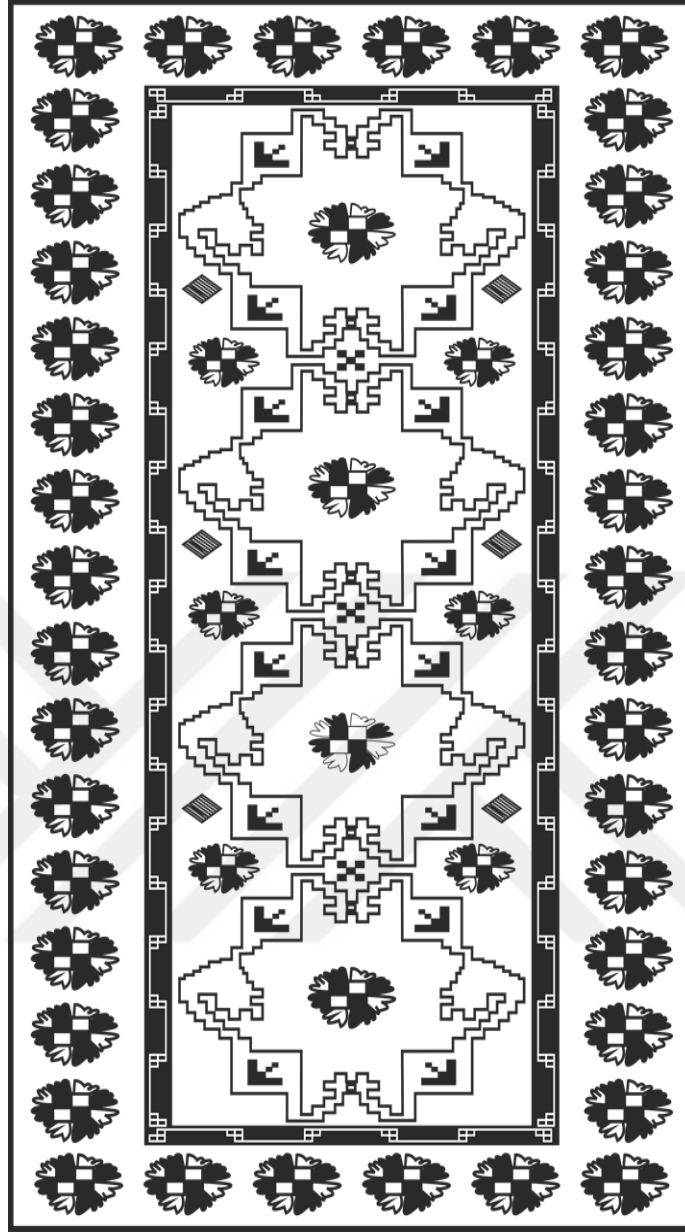
Çizim 207. Stilize çiçek motifi

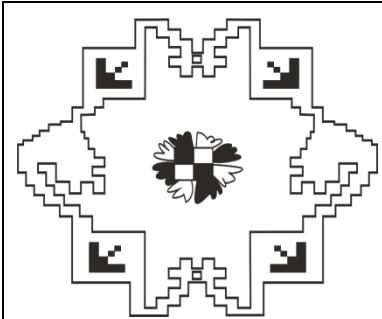
Çizim 208. Muska motifi

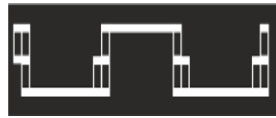
Çizim 209. Tek dal üzerinde yer alan stilize çiçek motifi

Çizim 210. Örnek No: 39. Halının Genel Çizimi

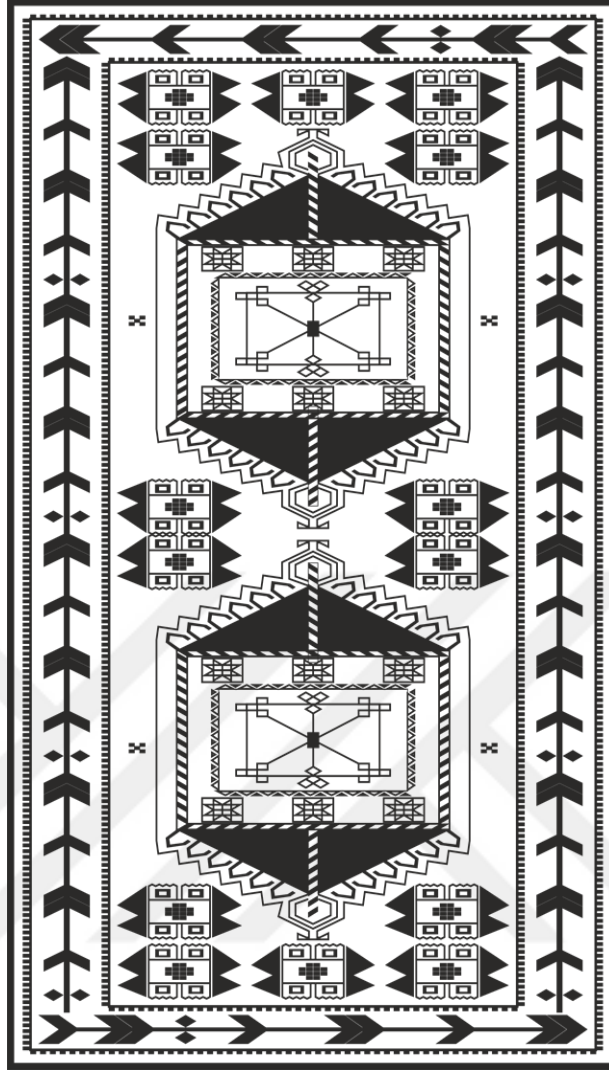
Çizim 211. Yıldız motifi

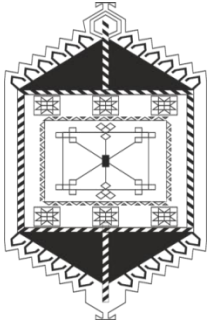
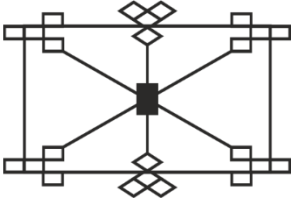
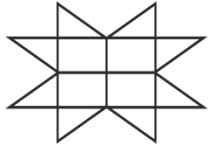
Çizim 212. Su yolu motifi

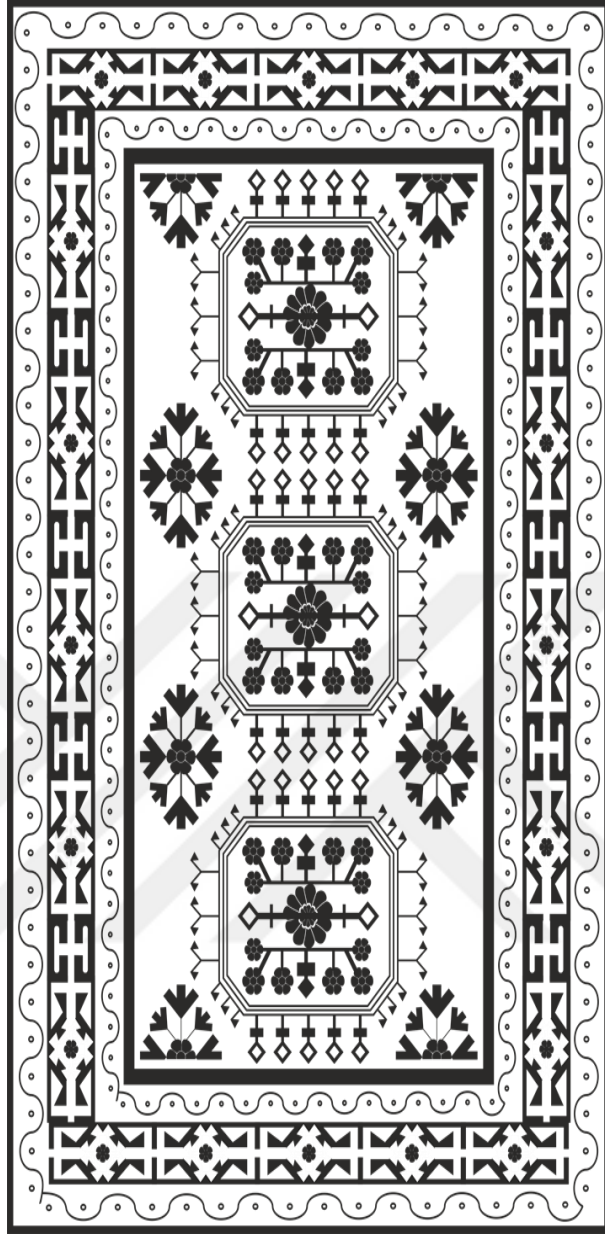

Çizim 213. Karanfil Çiçeği motifi

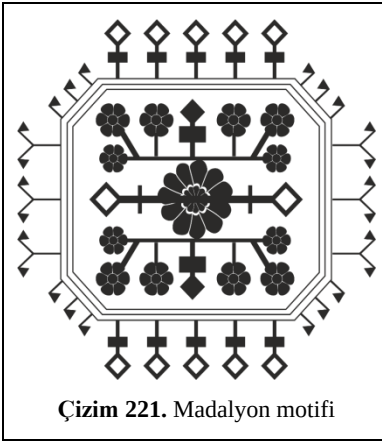

Çizim 214. Örnek No: 40. Halının Genel Çizimi

		
Çizim 215. Madalyon motifi	Çizim 216. Göz motifi	Çizim 217. Lale motifi
		
Çizim 218. Sandık motifi	Çizim 219. Yıldız motifi	

Çizim 220. Örnek No: 41. Halının Genel Çizimi

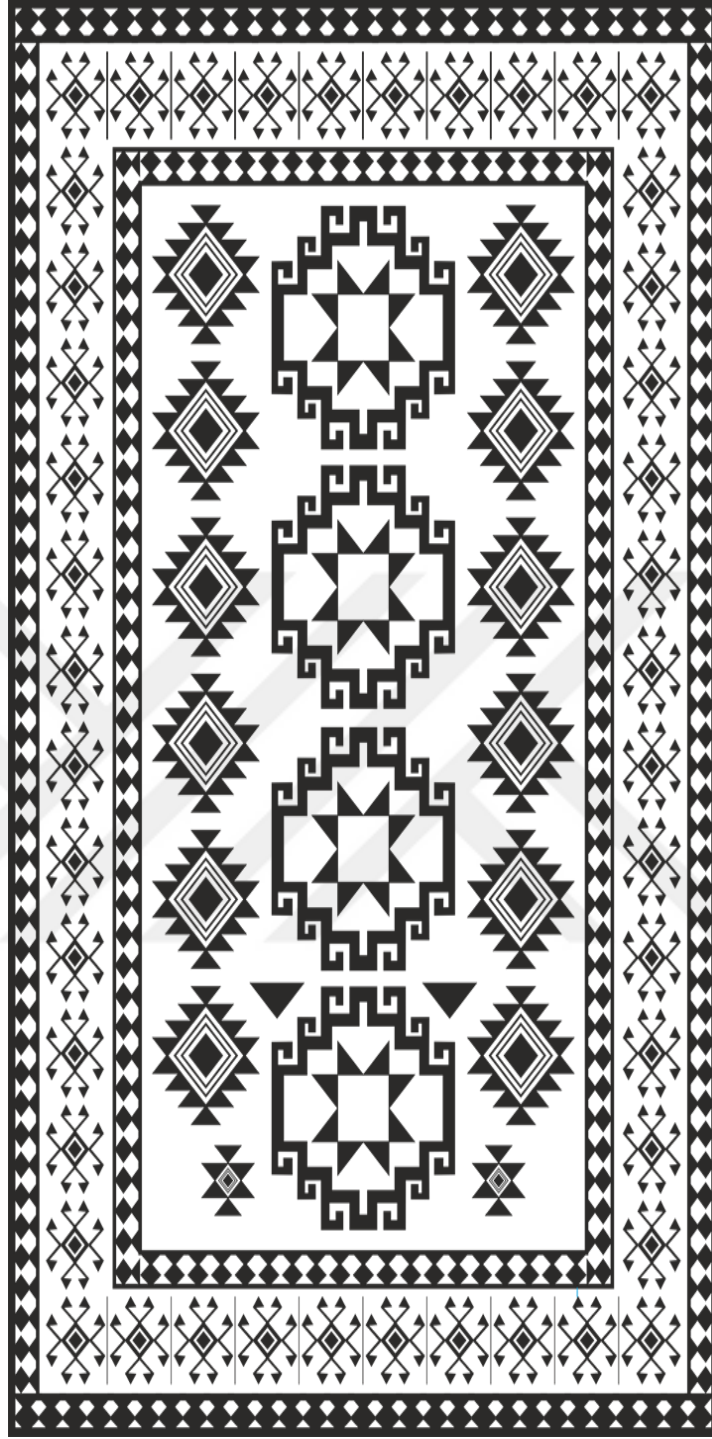
Çizim 221. Madalyon motifi

Çizim 222. Koçboynuzu motifi

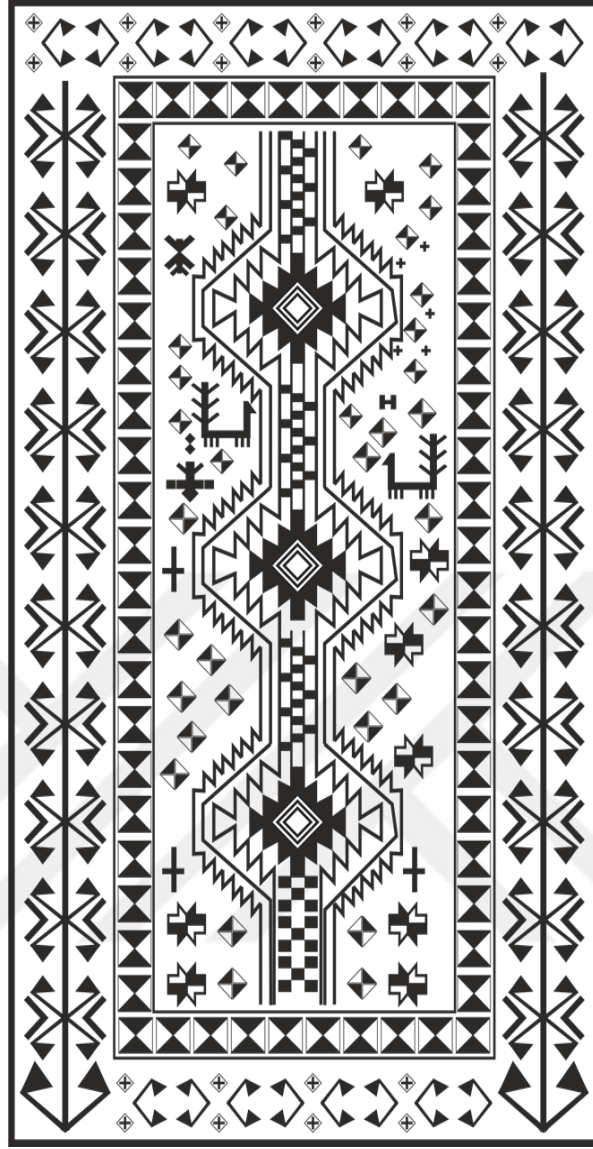

Çizim 223. Çiçek motifi

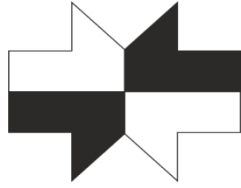
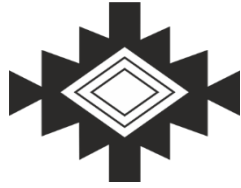
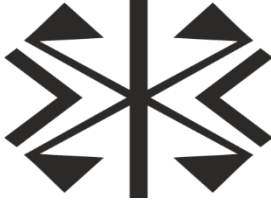
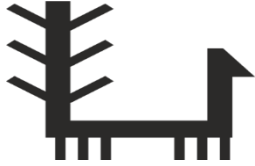
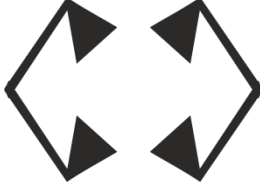

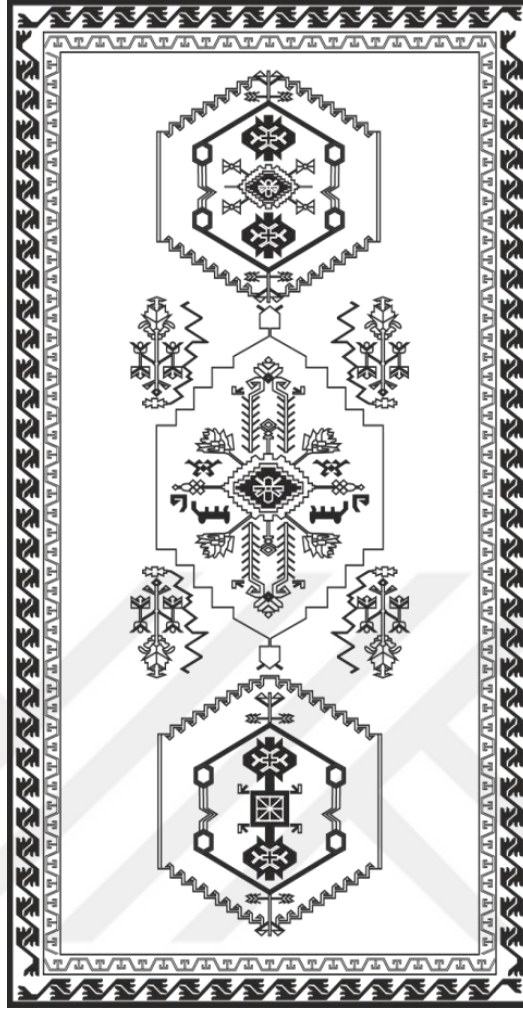
Çizim 224. Örnek No: 42. Halının Genel Çizim

 Çizim 225. Yıldız motifi	 Çizim 226. Ejderha motifi	 Çizim 227. Yıldız motifi	 Çizim 228. Yıldız motifi	 Çizim 229. Akrep motifi
---	--	---	---	--

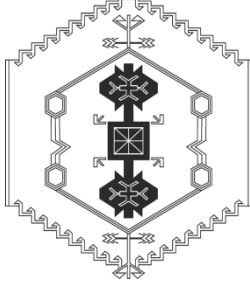
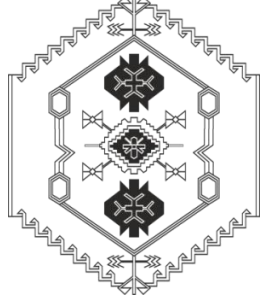
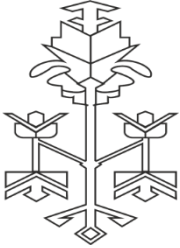

Çizim 230. Örnek No: 43. Halının Genel Çizimi

 Çizim 231. Yıldız motifi	 Çizim 232. Yıldız motifi	 Çizim 233. Yıldız motifi
 Çizim 234. Koçboynuzu motifi	 Çizim 235. Hayvan Figürü	 Çizim 236. Koçboynuzu motifi

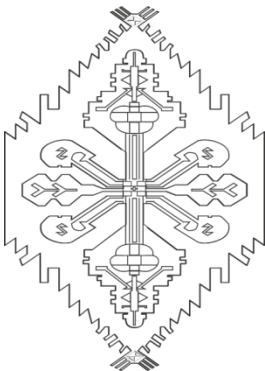
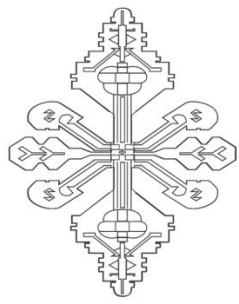

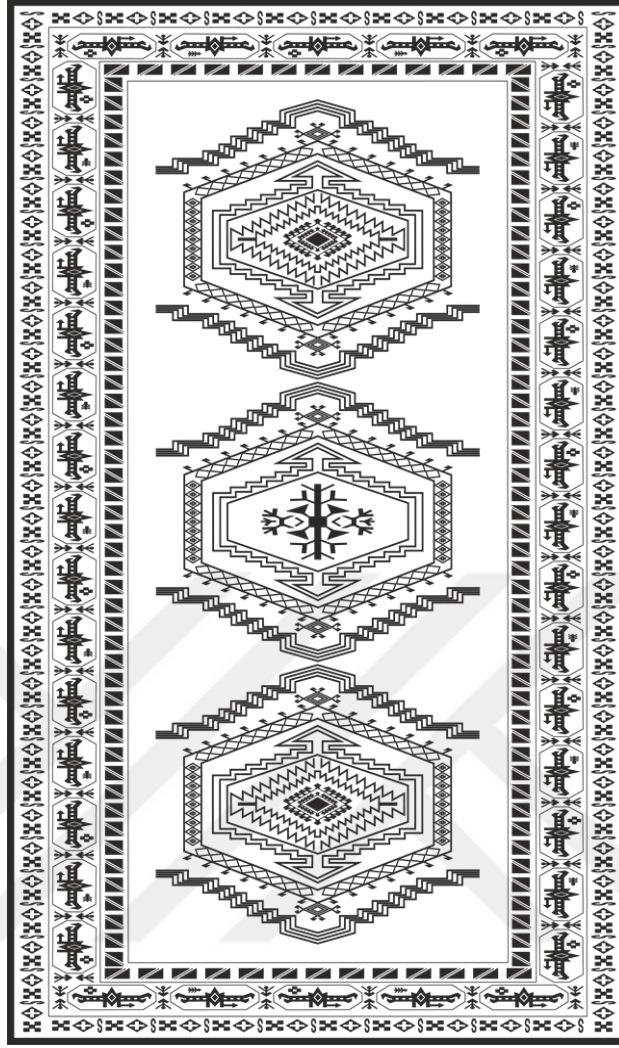
Çizim 237. Örnek No: 44. Halının Genel Çizimi

 Çizim 238. Madalyon motifi	 Çizim 239. Madalyon motifi	 Çizim 240. Madalyon motifi
 Çizim 241. Su yolu motifi	 Çizim 242. Koç boynuzu motifi	 Çizim 243. Hayat Ağacı motifi

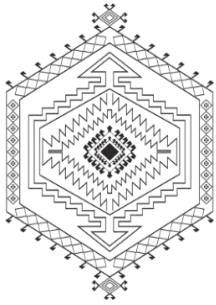
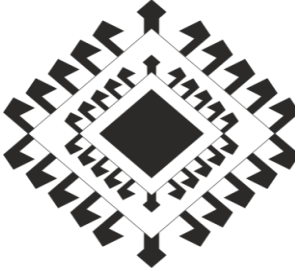
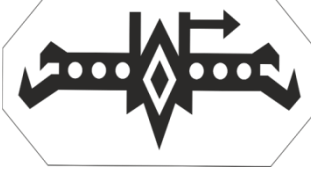

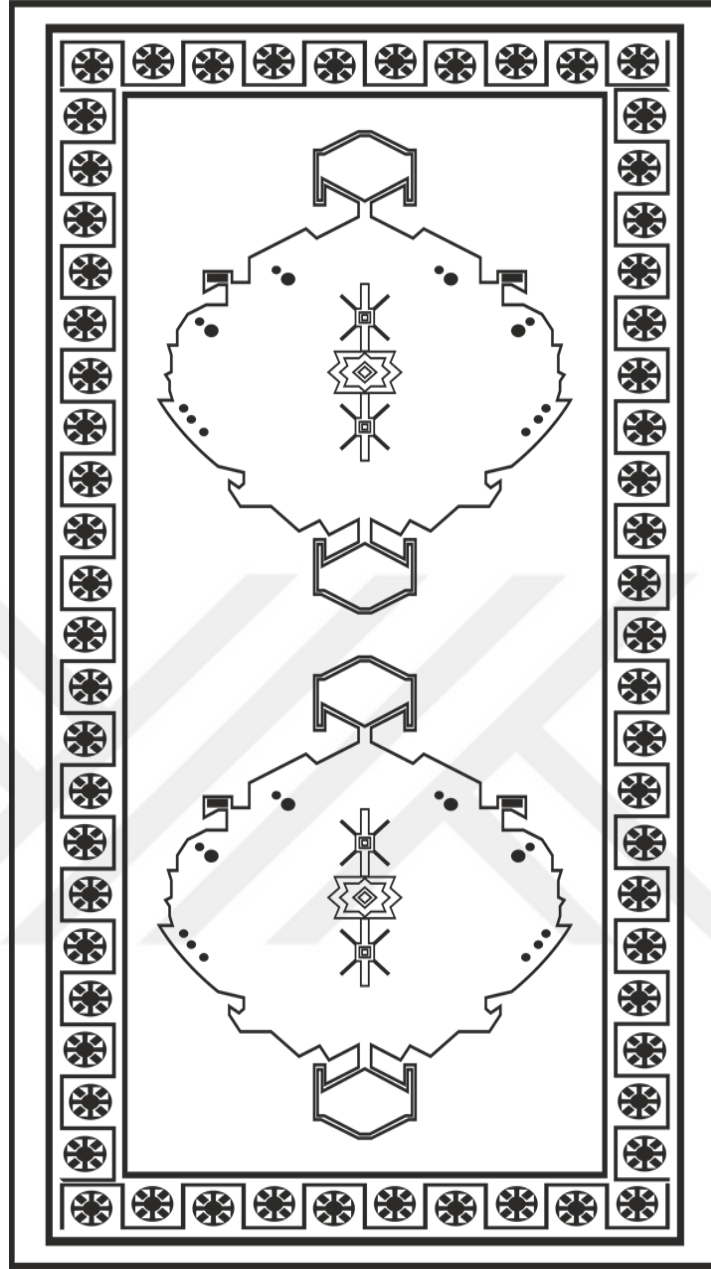
Çizim 244. Örnek No: 45. Halının Genel Çizimi

 Çizim 245. Madalyon motifi	 Çizim 246. Çengel motifi	 Çizim 247. Hayat ağacı motifi
--	---	---

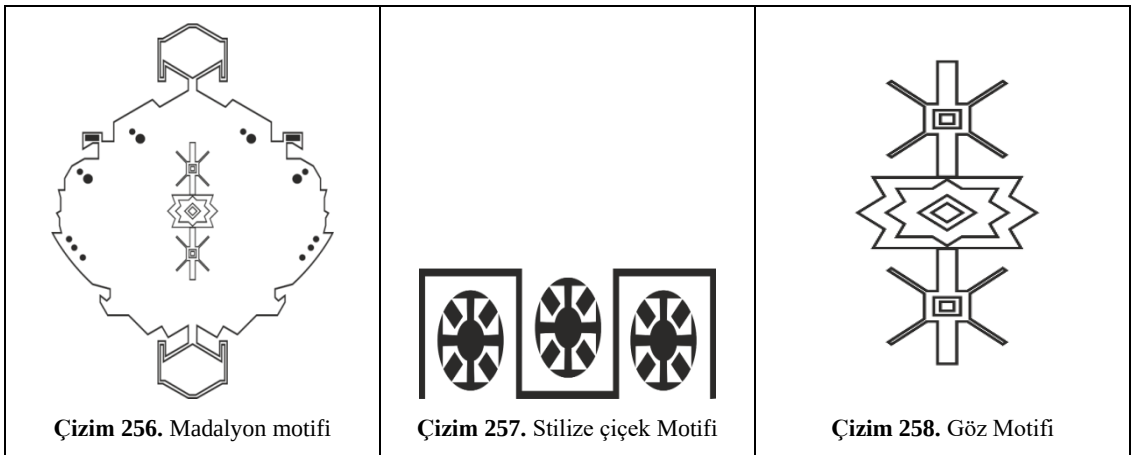

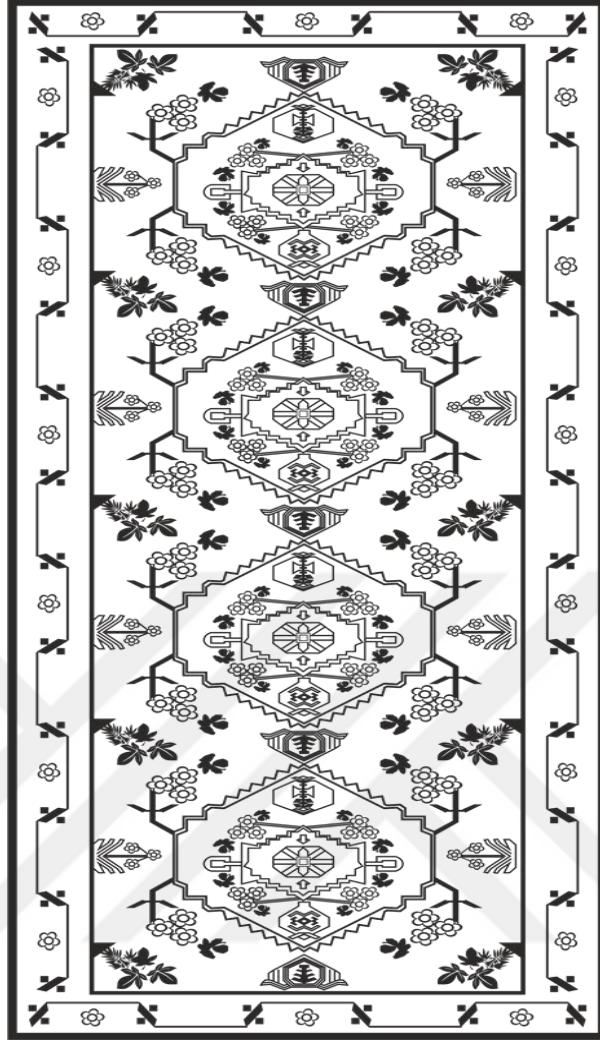
Çizim 248. Örnek No: 46. Halının Genel Çizimi

 Çizim 249. Madalyon motifi	 Çizim 250. Akrep motifi	 Çizim 251. Akrep motifi
 Çizim 252. Beştaş motifi	 Çizim 253. Kurtağzı motifi	 Çizim 254. Hayatağacı motifi

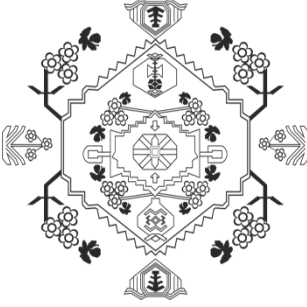
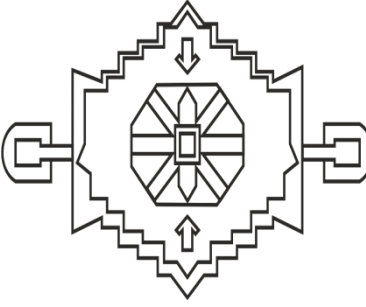

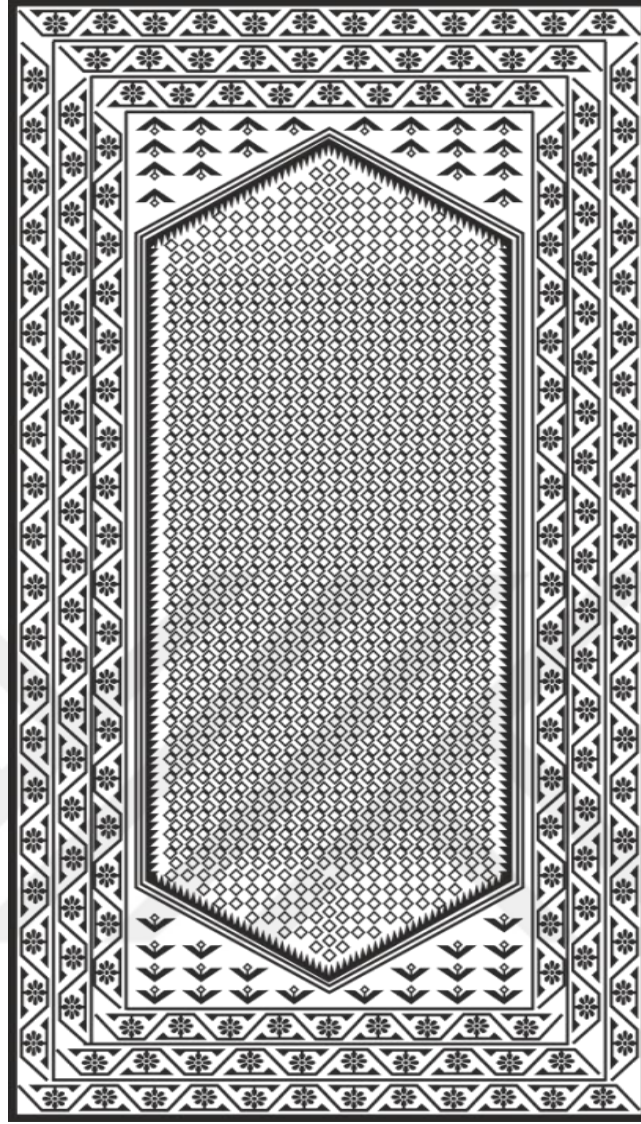
Çizim 255. Örnek No: 47. Halının Genel Çizimi

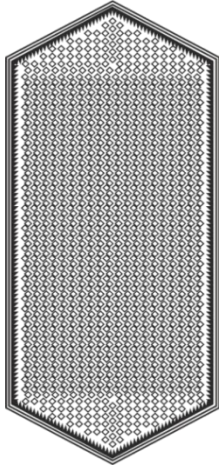

Çizim 259. Örnek No: 48. Halının Genel Çizimi

 Çizim 260. Madalyon motifi	 Çizim 261. Yıldız motifi	 Çizim 262. Hayatağacı motifi
 Çizim 263. Koçboynuzmotifi	 Çizim 264. Tek dal üzerinde çiçek motifi	 Çizim 265. Hayatağacı motifi

Çizim 266. Örnek No: 49. Halının Genel Çizimi

Çizim 267. Çift yönlü mihrap motifi

Çizim 268. Göz motifi

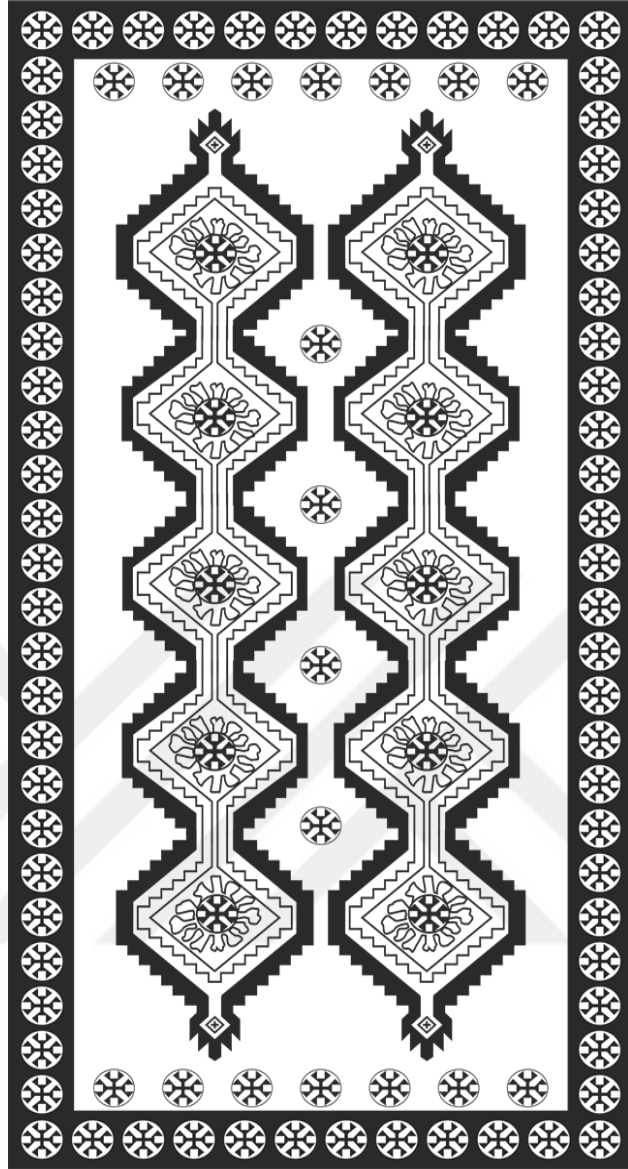

Çizim 269. Tek dal üzerinde stilize çiçek motifi

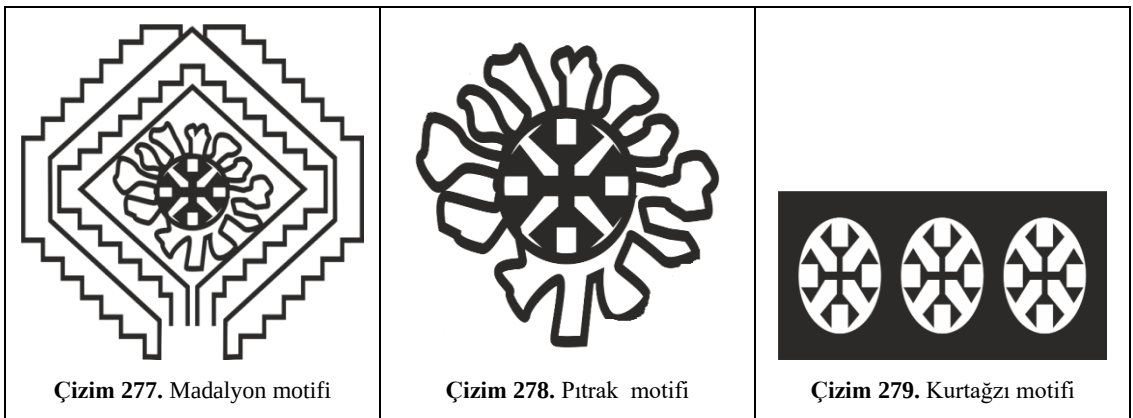

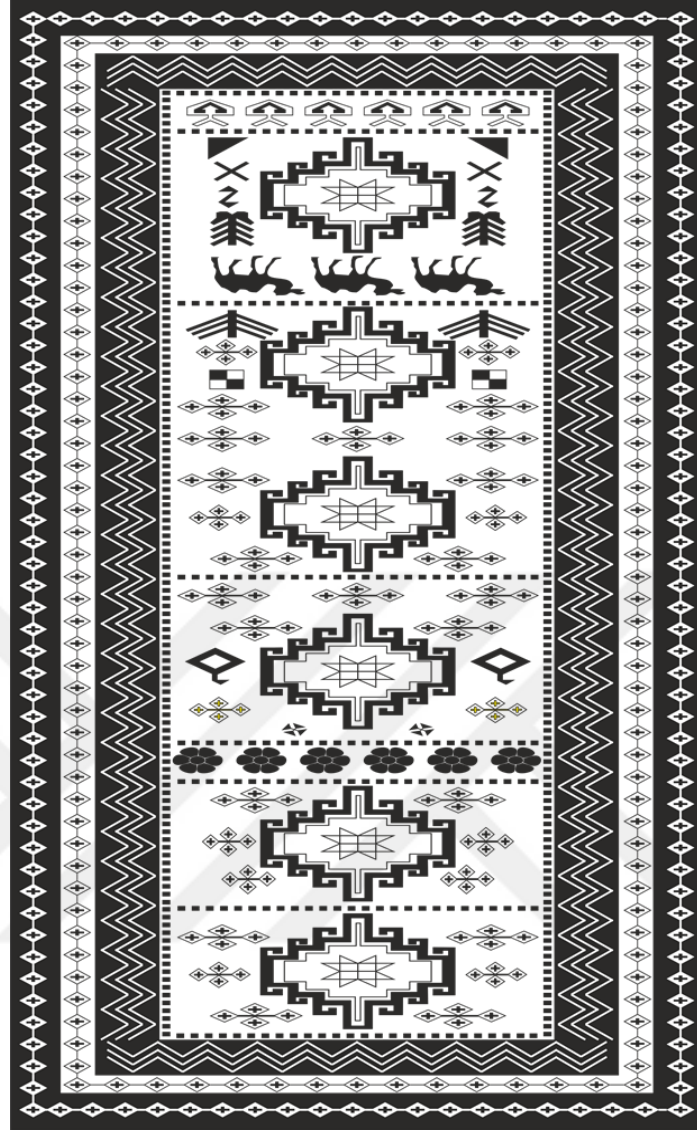
Çizim 270. Örnek No: 50. Halının Genel Çizimi

 Çizim 271. Çift yönlü mihrap motifi	 Çizim 272. Hayat ağacı motifi	 Çizim 273. Hayat ağacı motifi
 Çizim 274. Eli belinde motifi	 Çizim 275. Stilize çiçek motifi	

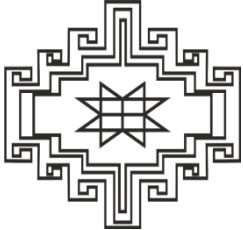
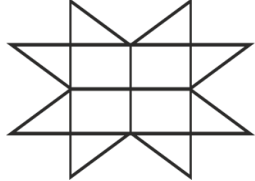

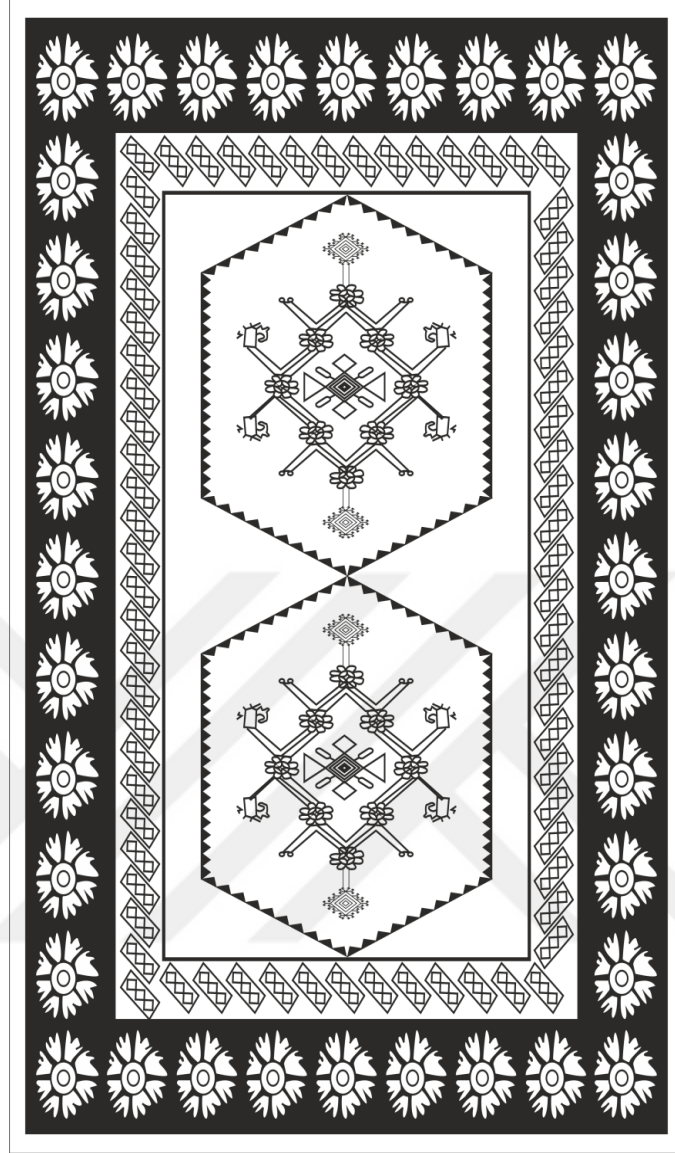
Çizim 276. Örnek No: 51. Halının Genel Çizimi

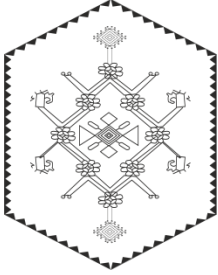
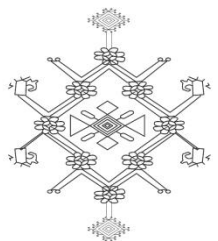

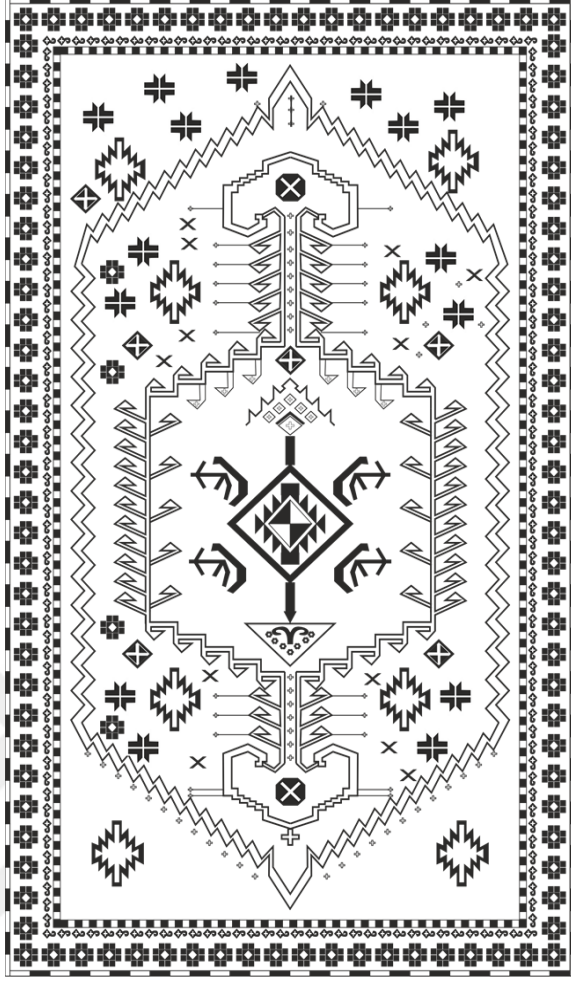
Çizim 280. Örnek No: 52. Halının Genel Çizimi

 Çizim 281. Ejderha motifi	 Çizim 282. Hayatağacı motifi	 Çizim 283. Yıldız motifi
 Çizim 284. Göz motifi	 Çizim 285. Çengel motifi	 Çizim 286. Deve figürü

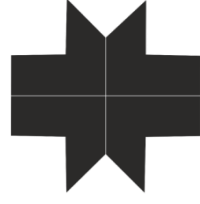
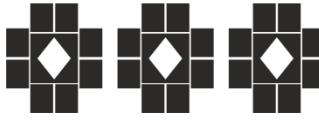
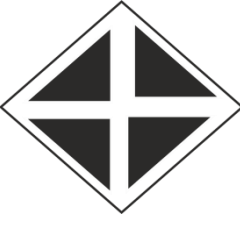

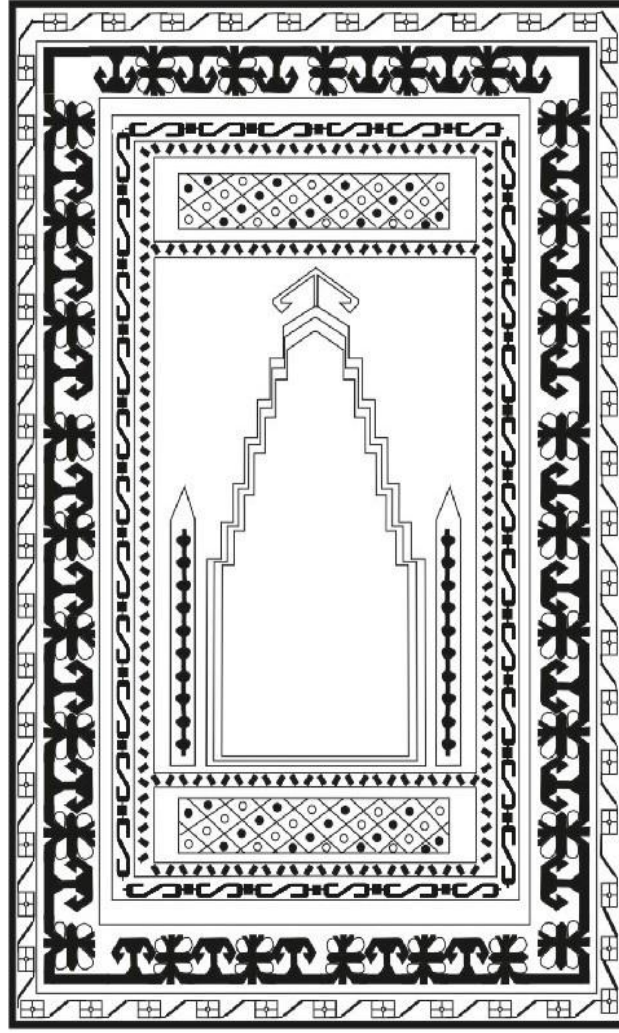
Çizim 287. Örnek No: 53. Halının Genel Çizimi

		
Çizim 288. Madalyon motifi	Çizim 289. Kurbağacık motifi	Çizim 290. Üçtaş motifi
		
Çizim 291. Karanfil çiçeği motifi	Çizim 292. Su yolu motifi	

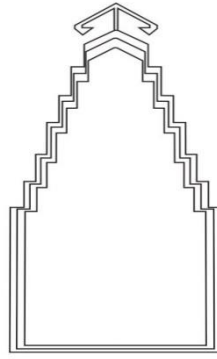

Çizim 293. Örnek No: 54. Halının Genel Çizimi

 Çizim 294. Çift yönlü mihrap motifi	 Çizim 295. Yıldız motifi	 Çizim 296. Yıldız motifi
 Çizim 297. Stilize çiçek motifi	 Çizim 298. Göz motifi	 Çizim 299. Göz motifi

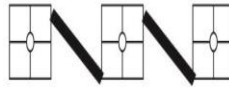
Çizim 300. Örnek No: 55. Halının Genel Çizimi

Çizim-301. Mihrap motifi

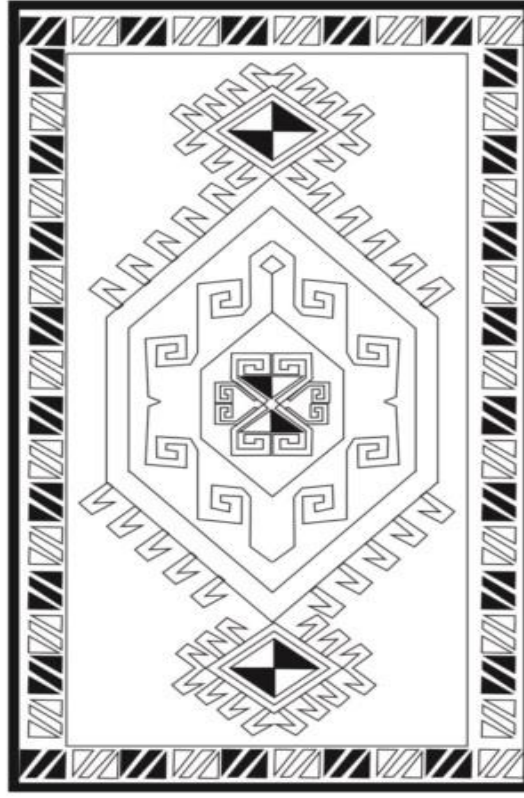
Çizim 301. Stilize çiçek motifi

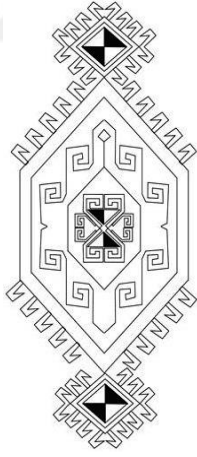
Çizim 302. Sandık motifi

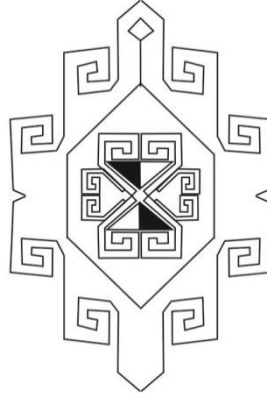
Çizim 303. Koçboynuzu motifi

Çizim 304. Örnek No: 56. Halının Genel Çizimi

Çizim 305. Çift yönlü mihrap motifi

Çizim 306. Ejderha motifi

Çizim 307. Akrep motifi

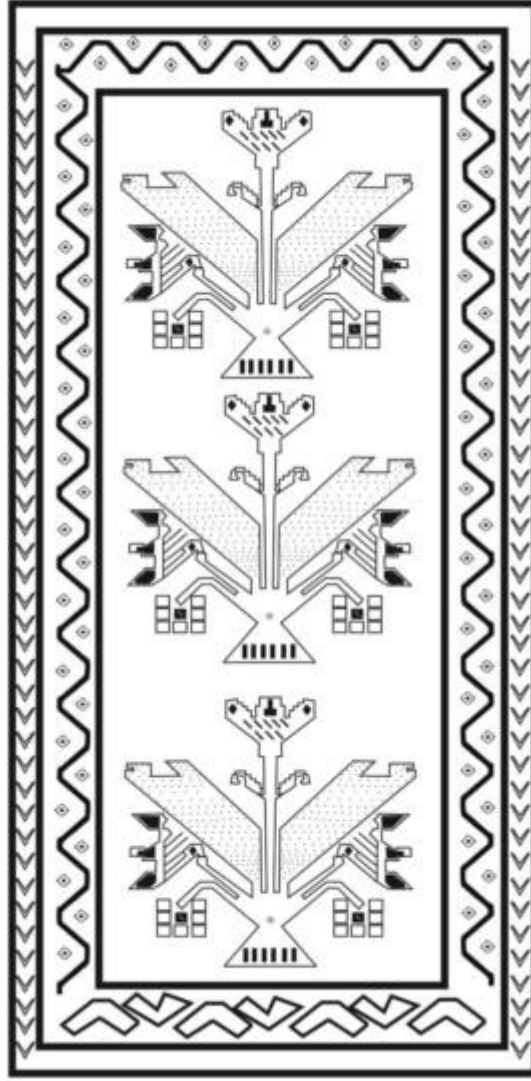
Çizim 308. Koçboynuzu motifi

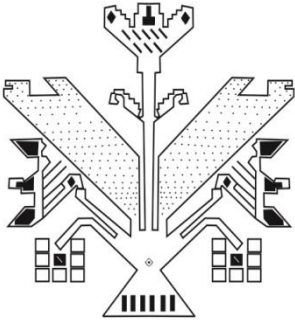
Çizim 309. Göz motifi

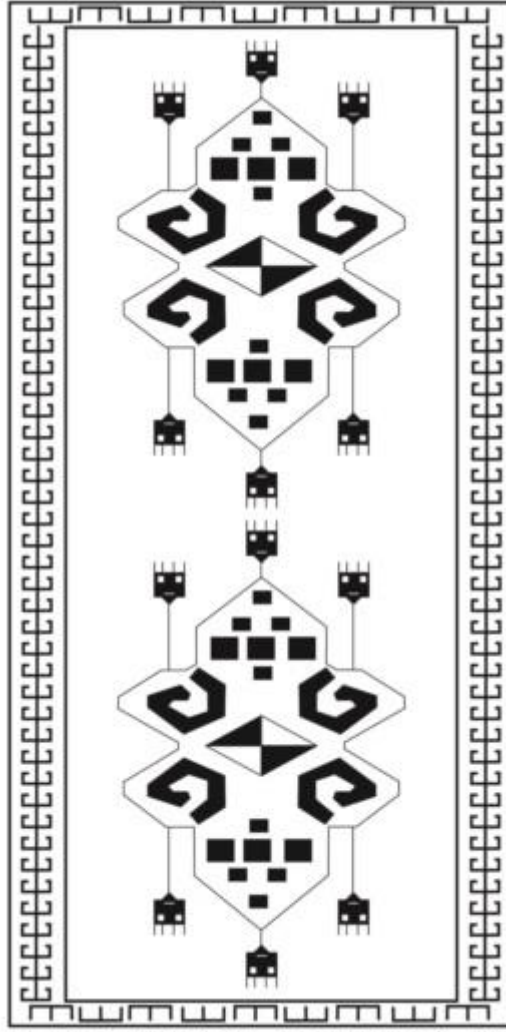

Çizim 310. Çengel motifi

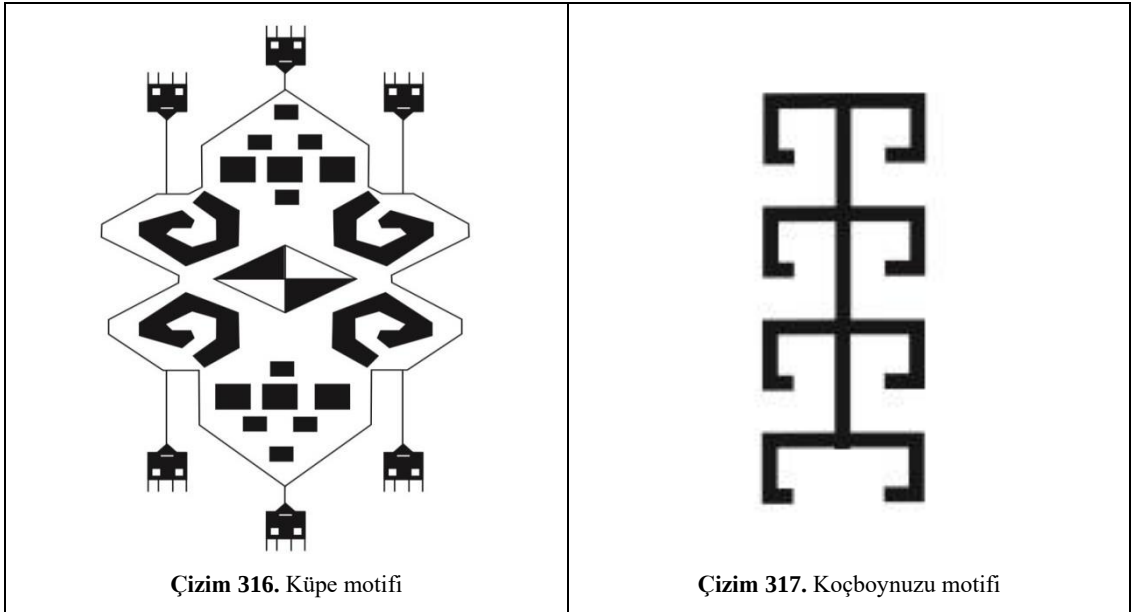

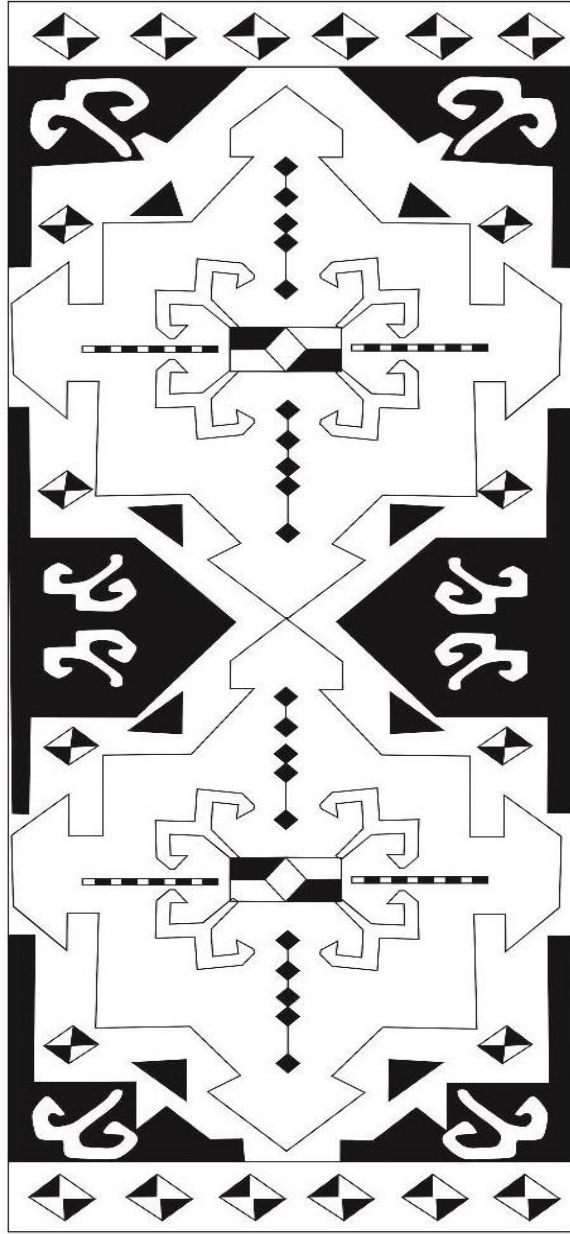
Çizim 311. Örnek No: 57. Halının Genel Çizimi

 Çizim 312. Suyolu motifi	 Çizim 313. Saksıda çiçek motifi	 Çizim 314. Balıksırtı motifi
--	---	--

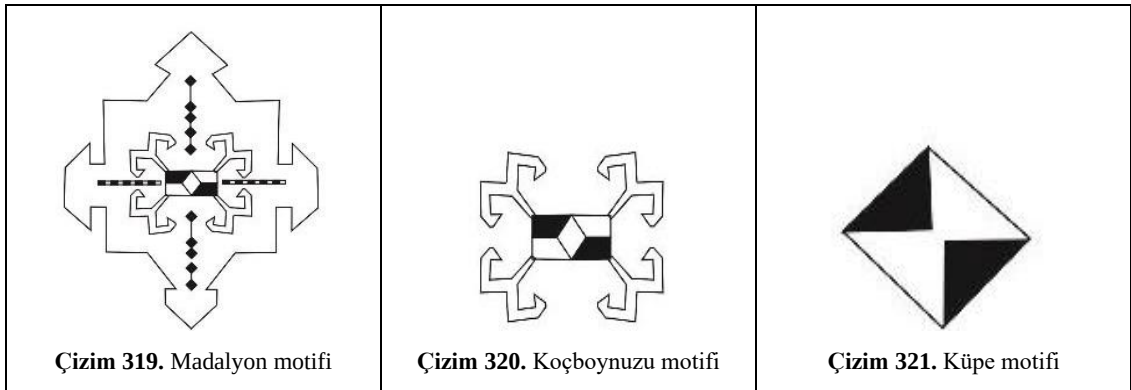

Çizim 315. Örnek No: 58. Halının Genel Çizimi

Çizim 318. Örnek No: 59. Halının Genel Çizimi

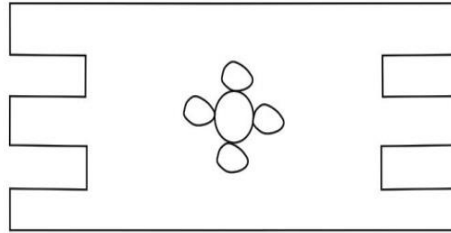

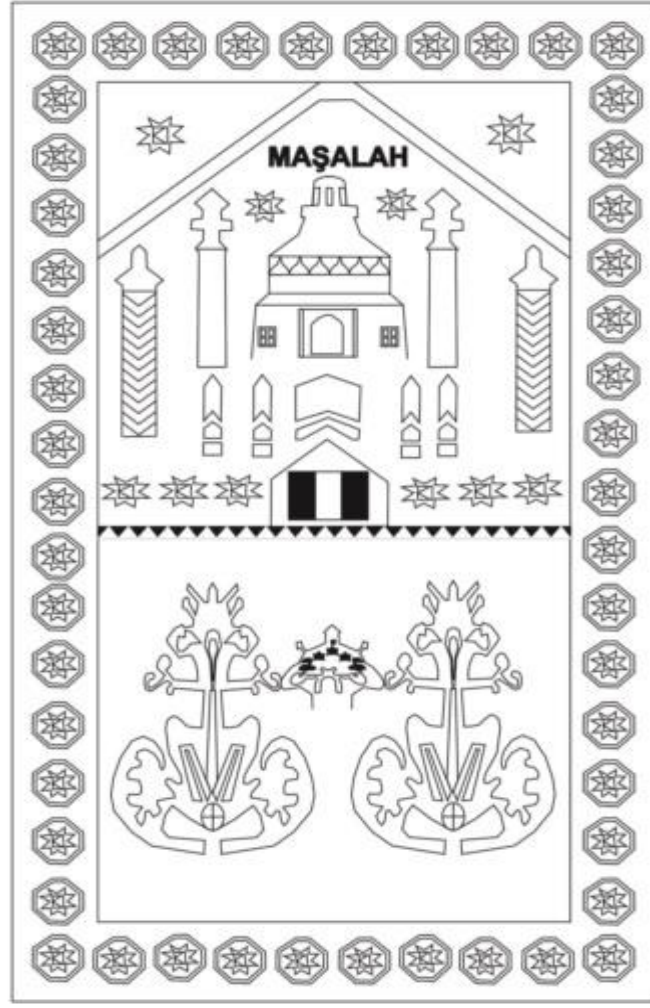
Çizim 322. Örnek No: 60. Halının Genel Çizimi

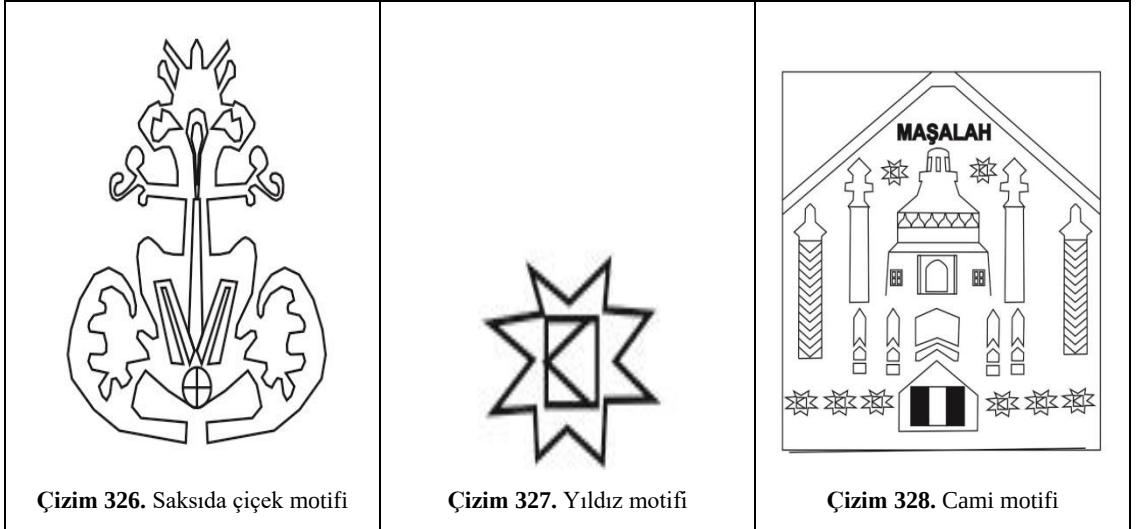
Çizim 323. Cami motifi

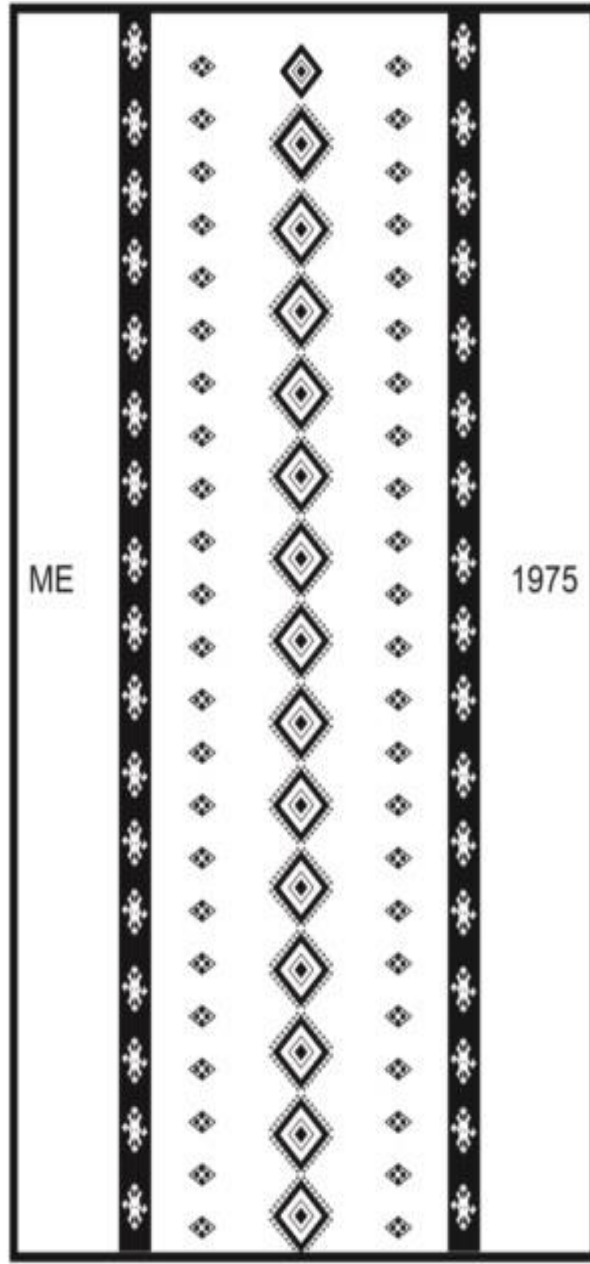

Çizim 324. Tarak motifi

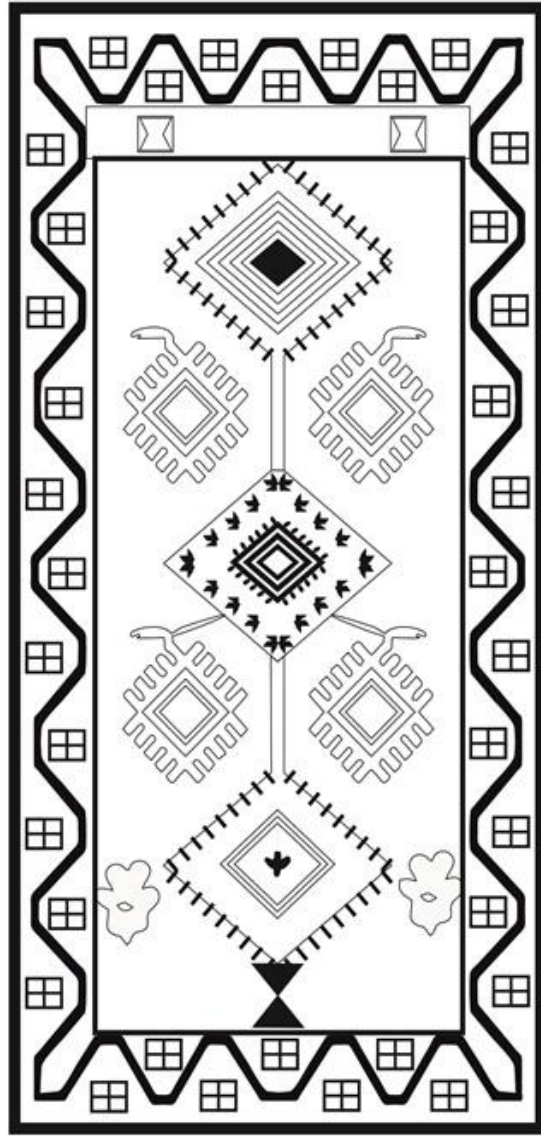
Çizim 325. Örnek No: 61. Halının Genel Çizimi

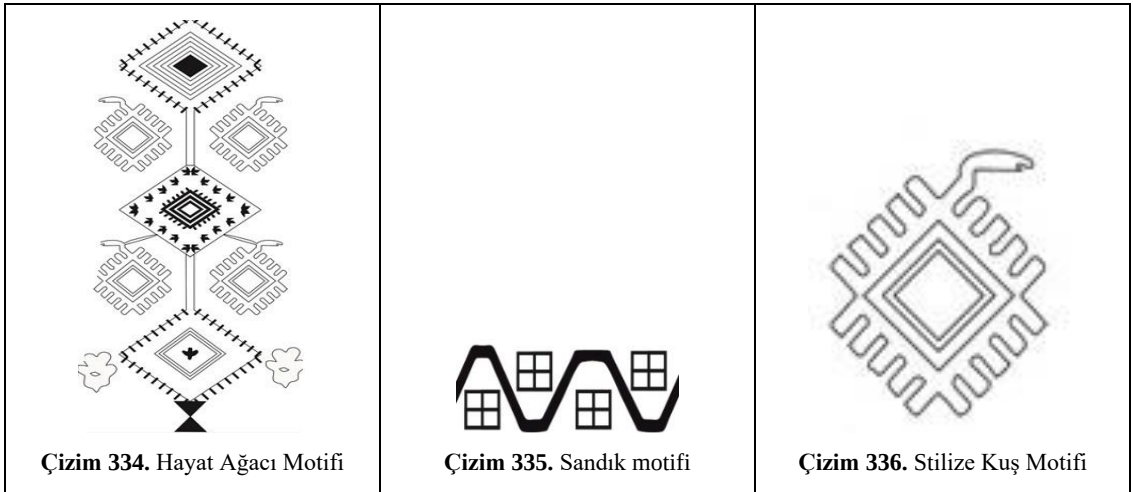

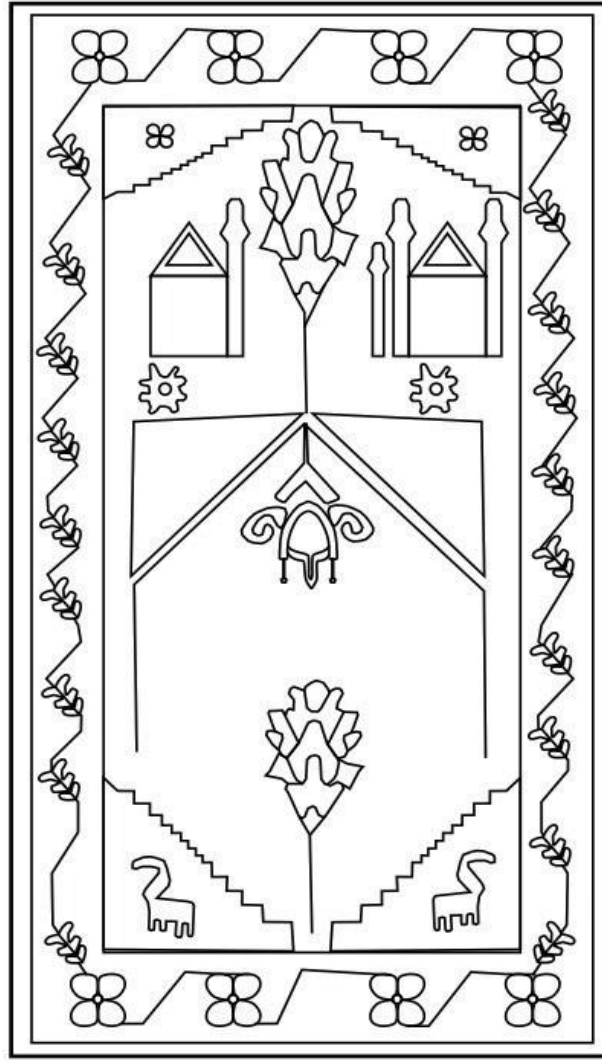
Çizim 329. Örnek No: 62. Halının Genel Çizimi

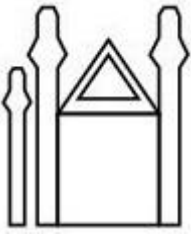
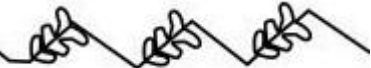

Çizim 333. Örnek No: 63. Halının Genel Çizimi

Çizim 337. Örnek No: 64. Halının Genel Çizimi

		
Çizim 338. Cami motifi	Çizim 339. Kandil motifi	Çizim 340. Hayat Ağacı motifi
		
Çizim 341. Dal üstünde stilize çiçek motifi	Çizim 342. Dal üzerinde stilize yaprak motifi	

EKLER

Ek 1. Halıların Döküm Tabloları

Tablo 1: İncelenen Halıların Bulunduğu İlgili Koleksiyon Döküm Tablosu

ÖRNEKLER	İLGİLİ KOLEKSİYON		
	VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ EL SANATLARI ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ	URARTU HALI GALERİSİ	DİVAN CARPET KİLİM
1		X	
2		X	
3		X	
4		X	
5		X	
6		X	
7		X	
8		X	
9		X	
10		X	
11	X		
12	X		
13	X		
14	X		
15	X		
16	X		
17	X		
18	X		
19	X		
20	X		
21	X		
22	X		
23	X		
24	X		
25	X		
26	X		
27	X		
28	X		
29	X		
30	X		
31		X	
32		X	
33	X		
34	X		
35	X		
36	X		

ÖRNEKLER	İLGİLİ KOLEKSİYON		
	VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ EL SANATLARI ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ	URARTU HALI GALERİSİ	DİVAN CARPET KİLİM
37	X		
38	X		
39	X		
40	X		
41	X		
42	X		
43	X		
44	X		
45	X		
46	X		
47	X		
48	X		
49	X		
50		X	
51	X		
52	X		
53	X		
54		X	
55			X
56			X
57			X
58			X
59			X
60			X
61			X
62			X
63			X
64			X
TOPLAM	40	14	10

Tablo 2:İncelenen Halıların Tarihlendirmelerine ait Döküm Tablosu

ÖRNEKLER	TARİHLENDİRME			
	30-40 YIL ARALIĞINDA OLANLAR	41-50 YIL ARALIĞINDA OLANLAR	51-60 YIL ARALIĞINDA OLANLAR	61-70 YIL ARALIĞINDA OLANLAR
1				X
2			X	
3			X	
4			X	
5			X	
6			X	
7			X	
8			X	
9			X	
10			X	
11			X	
12	X			
13			X	
14			X	
15	X			
16			X	
17		X		
18				X
19			X	
20			X	
21				X
22				X
23				X
24			X	
25			X	
26				X
27	X			
28				X
29		X		
30			X	
31			X	
32				X
33				X
34		X	X	
35				
36				X
37				X
38			X	
39			X	
40			X	

ÖRNEKLER	TARİHLENDİRME			
	30-40 YIL ARALIĞINDA OLANLAR	41-50 YIL ARALIĞINDA OLANLAR	51-60 YIL ARALIĞINDA OLANLAR	61-70 YIL ARALIĞINDA OLANLAR
41			X	
42				X
43				X
44		X		
45		X		
46		X		
47	X			
48		X		
49			X	
50		X		
51			X	
52			X	
53	X			
54			X	
55		X		
56		X		
57		X		
58			X	
59			X	
60		X		
61		X		
62		X		
63		X		
64	X			
TOPLAM	6	15	30	13

Tablo 3:İncelenen Halıların Cins Döküm Tablosu

ÖRNEKLER	İNCELENEN HALININ CİNSLERİ				
	TABAN (YER)HALISI	YOLLUK HALISI	SECCADE (NAMAZLIK) HALISI	HEYBE	YASTIK
1		X			
2	X				
3	X				
4	X				
5	X				
6	X				
7	X				
8				X	
9			X		
10				X	
11	X				
12	X				
13		X			
14	X				
15		X			
16	X				
17		X			
18	X				
19	X				
20		X			
21	X				
22		X			
23		X			
24	X				
25		X			
26	X				
27	X				
28	X				
29	X				
30	X				
31	X				
32	X				
33	X				
34	X				
35		X			
36	X				
37	X				
38	X				

ÖRNEKLER	İNCELENEN HALININ CİNSLERİ				
	TABAN (YER)HALISI	YOLLUK HALISI	SECCADE (NAMAZLIK) HALISI	HEYBE	YASTIK
39	X				
40		X			
41	X				
42	X				
43	X				
44		X			
45		X			
46	X				
47	X				
48		X			
49		X			
50			X		
51		X			
52		X			
53		X			
54	X				
55			X		
56					X
57					X
58					X
59					X
60					X
61			X		
62		X			
63					X
64			X		
TOPLAM	33	18	5	2	6

Tablo 4:İncelenen Halıların En, Boy ve Hav Yüksekliklerine Ait Döküm Tablosu

ÖRNEKLER	BOYUTLAR		
	En	Boy	Hav Yüksekliği
1	108 cm	340 cm	1 cm
2	105 cm	228 cm	1cm
3	111 cm	228 cm	1 cm
4	108 cm	210 cm	1 cm
5	122 cm	247 cm	1 cm
6	94 cm	203 cm	1 cm
7	86 cm	170 cm	1 cm
8	48 cm	110 cm	0,8 cm
9	54 cm	86 cm	1 cm
10	42 cm	52 cm	1 cm
11	112 cm	210 cm	1 cm
12	170 cm	400 cm	0,8 cm
13	106 cm	350 cm	1 cm
14	165 cm	400 cm	1 cm
15	165 cm	430 cm	0,8 cm
16	105 cm	202 cm	1 cm
17	130 cm	400 cm	1 cm
18	155 cm	360 cm	1 cm
19	205 cm	370 cm	1 cm
20	108 cm	456 cm	0,8 cm
21	95 cm	193 cm	1 cm
22	100 cm	315 cm	0,8 cm
23	87 cm	298 cm	1 cm
24	107 cm	230 cm	1 cm
25	215 cm	510 cm	1 cm
26	146 cm	287 cm	0,7 cm
27	180 cm	410 cm	1 cm
28	110 cm	200 cm	0,8 cm
29	160 cm	405 cm	1 cm
30	115 cm	174 cm	1 cm
31	118 cm	226 cm	0,7 cm
32	104 cm	193 cm	1 cm
33	141 cm	338 cm	0,7 cm
34	170 cm	145 cm	1 cm
35	110 cm	530 cm	1 cm
36	148 cm	342 cm	0,8 cm
37	160 cm	360 cm	1 cm
38	145 cm	383 cm	0,8 cm
39	144 cm	357 cm	1 cm
40	130 cm	388 cm	1 cm
41	140 cm	347 cm	1 cm

ÖRNEKLER	BOYUTLAR		
	En	Boy	Hav Yüksekliği
42	152 cm	258 cm	0,7 cm
43	92 cm	192 cm	1 cm
44	165 cm	425 cm	1 cm
45	100 cm	520 cm	0,7 cm
46	160 cm	400 cm	0,8 cm
47	155 cm	365 cm	0,8 cm
48	175 cm	450 cm	1 cm
49	118 cm	438 cm	1 cm
50	88 cm	138 cm	0,7 cm
51	120 cm	380 cm	1 cm
52	130 cm	195 cm	1 cm
53	170 cm	455 cm	0,8 cm
54	103 cm	200 cm	1 cm
55	78 cm	107 cm	1 cm
56	66 cm	111 cm	0,8 cm
57	42 cm	85 cm	0,7 cm
58	45 cm	95 cm	0,8 cm
59	43 cm	93 cm	1 cm
60	43 cm	104 cm	1 cm
61	74 cm	130 cm	1 cm
62	160 cm	422 cm	1 cm
63	38 cm	92 cm	1 cm
64	80 cm	130 cm	0,8 cm
GENEL ORTALAMA	117,5 cm	285,5 cm	0,9 cm

Tablo 5:İncelenen Halıların Boyutlarına Ait Döküm Tablosu

ÖRNEKLER	KISA KENAR UZUNLUĞU							UZUN KENAR UZUNLUĞU																
	40-70 cm arası	71-90 cm arası	91-120 cm arası	121-150 cm arası	151-170 cm arası	171-190 cm arası	191 cm ve yukarısı	50-70 cm arası	71-100 cm arası	101-130 cm arası	131-160 cm arası	161-190 cm arası	191-210 cm arası	211-240 cm arası	241-270 cm arası	271-300 cm arası	301-330 cm arası	331-360 cm arası	361-390 cm arası	391-420 cm arası	421-450 cm arası	451 cm ve yukarısı		
1			X															X						
2			X											X										
3			X											X										
4			X										X											
5				X											X									
6			X							X														
7		X										X												
8	X									X														
9	X								X															
10	X							X																
11			X										X											
12					X															X				
13			X															X						
14					X														X					
15					X																X			
16			X										X											
17				X																X				
18					X													X						
19							X												X					
20			X																			X		
21			X										X											
22			X														X							
23		X														X								
24			X											X										
25							X															X		
26				X												X								
27							X													X				
28			X										X											
29					X															X				
30			X									X												
31			X											X										
32			X										X											
33				X														X						
34					X													X						
35			X																			X		

ÖRNEKLER	KISA KENAR UZUNLUĞU							UZUN KENAR UZUNLUĞU														
	40-70 cm arası	71-90 cm arası	91-120 cm arası	121-150 cm arası	151-170 cm arası	171-190 cm arası	191 cm ve yukarısı	50-70 cm arası	71-100 cm arası	101-130 cm arası	131-160 cm arası	161-190 cm arası	191-210 cm arası	211-240 cm arası	241-270 cm arası	271-300 cm arası	301-330 cm arası	331-360 cm arası	361-390 cm arası	391-420 cm arası	421-450 cm arası	451cm ve yukarısı
36				X														X				
37					X													X				
38				X															X			
39				X														X				
40				X															X			
41				X														X				
42					X										X							
43			X										X									
44					X															X		
45			X																			X
46					X															X		
47					X														X			
48						X															X	
49			X																		X	
50		X									X											
51			X																X			
52				X																X		
53					X																	X
54			X										X									
55		X								X												
56	X									X												
57	X								X													
58	X								X													
59	X								X													
60	X									X												
61		X								X												
62					X																X	
63	X								X													
64		X								X												
TOPLAM	9	6	22	10	13	2	2	1	5	7	1	2	8	4	2	2	1	9	6	6	5	5

Tablo 6:İncelenen Halıların Bordür sayılarına Ait Döküm Tablosu

ÖRNEKLER	İNCELENEN HALILARIN BORDÜR SAYILARI			
	1	2	3	4
1		X		
2		X		
3	X			
4		X		
5		X		
6			X	
7	X			
8			X	
9	X			
10			X	
11	X			
12			X	
13	X			
14			X	
15			X	
16				X
17	X			
18	X			
19	X			
20		X		
21			X	
22		X		
23	X			
24			X	
25			X	
26	X			
27			X	
28			X	
29		X		
30		X		
31			X	
32	X			
33	X			
34			X	
35	X			
36			X	
37		X		
38		X		
39		X		
40	X			

ÖRNEKLER	İNCELENEN HALILARIN BORDÜR SAYILARI			
	1	2	3	4
41			X	
42			X	
43		X		
44		X		
45	X			
46			X	
47	X			
48	X			
49			X	
50	X			
51	X			
52			X	
53			X	
54		X		
55			X	
56	X			
57		X		
58	X			
59	X			
60	X			
61	X			
62	X			
63	X			
64	X			
TOPLAM	27	15	21	1

Tablo 7:İncelenen Halıların Dokuma Yoğunluğuna Ait Döküm Tablosu

ÖRNEKLER	DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	
	ÇÖZGÜ SIKLIĞI	ATKI SIKLIĞI
1	32	55
2	33	52
3	31	43
4	40	55
5	40	54
6	38	56
7	23	40
8	27	38
9	28	38
10	28	35
11	25	45
12	33	52
13	30	48
14	38	46
15	34	48
16	31	43
17	32	45
18	26	35
19	25	33
20	28	44
21	25	37
22	34	45
23	32	43
24	22	37
25	33	45
26	28	38
27	32	40
28	29	42
29	24	37
30	27	36
31	28	42
32	31	43
33	28	38
34	33	40
35	31	43
36	30	42
37	23	35
38	27	38
39	32	40
40	23	28
41	24	33

ÖRNEKLER	DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	
	ÇÖZGÜ SIKLIĞI	ATKI SIKLIĞI
42	25	35
43	24	38
44	27	40
45	33	42
46	28	39
47	27	36
48	28	41
49	32	42
50	27	35
51	32	38
52	25	36
53	33	46
54	30	42
55	25	37
56	27	33
57	25	32
58	26	33
59	27	35
60	26	34
61	26	33
62	27	36
63	24	32
64	25	32
GENEL ORTALAMA	29	40

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı,Adı :OKTAY Bülent
Uyruğu :T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri :20.05.1976 –Başkale/VAN
Telefon :05326246420
Faks :.....
E-mail :oktaybulent@hotmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilim	2019
Lisans	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sanat Tarihi	2017

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
1997-2005	Doğu Otomotiv Tic. Ltd. Şti	Servis & Hasar Danışmanı
2005-2012	Damlam Ekspertiz Tic. Ltd. Şti	Raportör
2012-2019	Doğu Otomotiv Tic. Ltd. Şti	Servis & Hasar Danışmanı

Yabancı Dil

Almanca, İngilizce

Yayınlar

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 39, s.359-396,
“Hakkâri Yöresi Canbezar Kilimlerinden Bazı Örnekler”

Hobiler

Eski kültürleri araştırmak, tarihi geziler, sinema...

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

LİSANSÜSTÜ TEZ ORJİNALLİK RAPORU

30/05/2019

Tez Başlığı / Konusu:

“Van ve Hakkâri Yöresi Halılarından Örnekler”

Yukarıda başlığı/konusu belirlenen tez çalışmamın Kapak sayfası, Giriş, Ana bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan toplam **371** sayfalık kısmına ilişkin, 30/05/2019 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından **Turnitin** intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%18** (yüzde onsekiz) dir.

Uygulanan Filtreler Aşağıda Verilmiştir:

- Kabul ve onay sayfası hariç,
- Teşekkür hariç,
- İçindekiler hariç,
- Simge ve kısaltmalar hariç,
- Gereç ve yöntemler hariç,
- Kaynakça hariç,
- Alıntılar hariç,
- Tezden çıkan yayınlar hariç,
- 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 7words)

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Tez Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılmasına İlişkin Yönergeyi İnceledim ve bu yönergede belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

30/05/2019
Bülent OKTAY

Adı Soyadı : Bülent OKTAY

Öğrenci No : 179211039

Anabilim Dalı : Sanat Tarihi

Programı : Sanat Tarihi

Statüsü : Y. Lisans ■

Doktora□

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet KULAZ
...../...../20.....

ENSTİTÜ ONAYI

U Y G U N D U R
...../...../20.....

Doç. Dr. Bekir KOÇLAR
Enstitü Müdürü